

T.C

NİĞDE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER BÖLÜMÜ

**MERSİN İLİ ERDEMLİ İLÇESİ’NİN
SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan

GÜLŞAH AKIRDAĞ DÜRGEN

2012 NİĞDE

T.C
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER BÖLÜMÜ

MERSİN İLİ ERDEMLİ İLÇESİ’NİN
SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL YAPISI

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan

GÜLŞAH AKIRDAĞ DÜRGEN

Tez Danışmanı

YRD. DOÇ. DR.SALİH ÖZKAN

2012 NİĞDE

ONAY SAYFASI

Yrd.Doç.Dr. SALİH ÖZKAN danışmanlığında GÜLŞAH AKIRDAĞ tarafından hazırlanan "**Mersin İli Erdemli İlçesi'nin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İLKÖĞRETİM Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

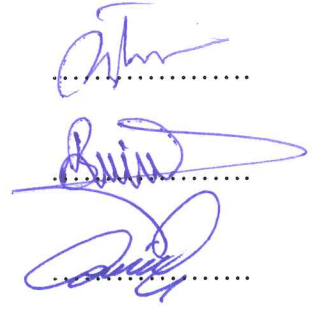
10 / 08 / 2012

JÜRİ :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Salih ÖZKAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bayram POLAT

Üye : Yrd. Doç. Dr. Zeki CAN

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Çalışmada Mersin ili Erdemli ilçesinin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı konu edinilmiştir. Çalışmada genel olarak Erdemli'nin tarihçesi ve coğrafi özelliklerine değinildikten sonra, sosyal ve ekonomik yapı ardından da kültürel yapı incelenmiştir. Esas konuya geçmeden önce araştırma ile ilgili metodolojik bilgiler verilmiştir.

Dört bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümde Erdemli ilçesinin tarihçesi ve coğrafi özellikleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde Erdemli'nin sosyal ve ekonomik yapısı ele alınmış ve kaynaklara dayanılarak ortaya konulmuştur. Nüfus, idari yapı, eğitim, sağlık, sosyal hayat, ulaşım, turizm ve ekonomik özelliklerin incelendiği bu bölümde Erdemlili şair ve yazarlardan bazıları hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde Erdemli'nin kültürel özellikleri gözlem yoluyla ve kaynaklar yardımıyla incelenmeye çalışılmıştır.

Son bölümde ise, genel bir değerlendirme yapılarak, araştırma esnasında dikkat çeken konular üzerinde durulmuştur.

SUMMARY

The social, economic and cultural structure of Erdemli District of Mersin Province has been focused in the study. After touching upon the history and the geographical characteristics of Erdemli in general in the study; social and economic structure and then cultural structure has been examined in the study. Before skipping the main topic, methodological information about the research has been given

The history and geographical features of Erdemli District have been focused in the first part of the study consists of four parts.

In the second part social and economic structure of Erdemli District has been handled and has been put forth based on the resources. In this part that population, administrative structure, education, health, social life, transportation, tourism and economic characteristics have been examined, information about some poets and writers from Erdemli has been given.

In the third part, cultural features of Erdemli have been tried to be examined through observation and with the help of resources.

In the last part, by making a general assessment, research and issues attracting attention during the research have been emphasized.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZET.....	I
SUMMARY	II
KISALTMALAR	IX
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	X
ÖNSÖZ	XVII

GİRİŞ	1
ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	3
A. ARAŞTIRMANIN ALANI.....	3
B. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI.....	3
C. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ	4
D. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	4
E. KARŞILAŞILAN PROBLEMLER.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİNİN TARİHİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

A. TARİHÇESİ	6
1. Mersin'in Tarihi	6
2. Erdemli İlçesinin Yeri	7
3. Adının Nerden Geldiği ve Tarihi	8
4. Milli Mücadelede Erdemli	9
4.1. 1920'li Yıllarda Yağda Bucağı	9
5. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Erdemli	10
6. Erdemli'yi İlçe Yapma Çalışmaları	11

B. COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ.....	12
1.Erdemli’de Coğrafi Yapı.....	12
2.Erdemli’de İklim	13
3.Erdemli’nin Bitki Örtüsü	15
3.1.Doğal Bitki Örtüsü	16
3.2.Kültür Bitkileri	16
4.Erdemli’de Akarsular	17
4.1.Alata Çayı.....	18
4.2.Lemas Çayı.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİ’NİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

A.SOSYAL YAPI.....	20
1.Erdemli İlçesinin Nüfusu	21
2.Erdemli İlçesinde İdari Yapı	22
2.1 Kasabalar.....	22
2.1.1.Arpaçbahşiş	22
2.1.2.Ayaş	26
2.1.3.Çeşmeli.....	31
2.1.4.Esenpınar.....	33
2.1.5.Kargıpınarı	38
2.1.6.Kızıkalesi.....	43
2.1.7.Kocahasanlı	49
2.1.8.Kumkuyu(Tırtar)	52
2.1.9.Limonlu	54
2.1.10.Tömük	61
2.2.Köyler.....	65
2.2.1.Akpınar Köyü.....	65
2.2.2.Alibeyli Köyü.....	67

2.2.3.Arslanlı Köyü	69
2.2.4.Aydınlar Köyü.....	71
2.2.5.Batısandal Köyü	74
2.2.6.Çamlı Köyü	76
2.2.7.Çerçili Köyü.....	79
2.2.8.Çiftapınar Köyü.....	81
2.2.9.Çiriş Köyü	83
2.2.10.Dağlı Köyü	85
2.2.11.Doğlu Köyü.....	88
2.2.12.Doğusandal Köyü.....	90
2.2.13.Elbeyli Köyü	93
2.2.14.Elvanlı Köyü	95
2.2.15.Evdilek Köyü	97
2.2.16.Fakılı Köyü	99
2.2.17.Gücüş Köyü.....	101
2.2.18.Güneyli Köyü	103
2.2.19.Güzeloluk Köyü	106
2.2.20.Hacıalanı Köyü.....	109
2.2.21.Hacıhalıarpaç Köyü.....	112
2.2.22.Harfilli Köyü	115
2.2.23.Hüsametli Köyü	117
2.2.24.İlemin Köyü	119
2.2.25.Karaahmetli Köyü	121
2.2.26.Karahıdırlı Köyü	123
2.2.27.Karakeşli Köyü.....	126
2.2.28.Karayakup Köyü	128
2.2.29.Kayacı Köyü.....	130
2.2.30.Kızılın Köyü	133
2.2.31.Koramşalı Köyü	135
2.2.32.Kösbucağı Köyü.....	137
2.2.33.Köserelli Köyü	139
2.2.34.Kuşluca Köyü.....	141

2.2.35.Küstülü Köyü	143
2.2.36.Pınarbaşı Köyü	145
2.2.37.Sarıkaya Köyü	147
2.2.38.Sarıyer Köyü	149
2.2.39.Sıraç Köyü.....	151
2.2.40.Sinap Köyü.....	154
2.2.41.Sorgun Köyü	156
2.2.42.Şahna Köyü	158
2.2.43.Tapureli Köyü	160
2.2.44.Toros Köyü	163
2.2.45.Tozlu Köyü	165
2.2.46.Üçtepe Köyü.....	167
2.2.47.Üzümlü Köyü	169
2.2.48.Veyselli Köyü	171
2.2.49.Yağda Köyü	173
2.2.50.Yeniyurt Köyü.....	176
3.Eğitim Durumu	179
3.1.Deniz Bilimleri Enstitüsü	180
4.Sağlık Durumu	181
5.Sosyal Hayat	182
6.Ulaşım	183
7.Turizm	183
 B.EKONOMİK YAPI.....	185
1.Erdemli İlçesinde Ekonomi.....	185
2.Erdemli İlçesinde Tarım.....	185
3.Erdemli İlçesinde Hayvancılık	186
4.Erdemli İlçesinde Sanayi ve Ticaret	186
5.Erdemli İlçesinde İstihdam Durumu	187

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERDEMLİ’NİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

A. Erdemli ve Çevresinde Kültür.....	188
1.Karacaoğlan ve Erdemli.....	188
2.Kara Çadır ve Yörük Yaşayışı	190
3.Yörükler	195
3.1 Yörük Adı	196
4.Toroslar ve Yörükler	197
5.Erdemli ve Çevresinde Yörük Çadırları.....	197
6.Çadırdan Çatmaya.....	199
7.Erdemli’de Yaylalar	199
8.Örf, Adet ve Gelenekler	200
8.1.Doğum Adetleri.....	200
8.2.Sünnet Adetleri.....	201
8.3.Askere Gönderme Adetleri.....	201
8.4.Günümüzde Düğünler.....	202
8.5.Maniler.....	203
8.6.Kına Türküleri.....	207
8.7.Yörüklerde Eski Oyunlar.....	210
8.8.Yöresel Kelimeler.....	212
8.9.Yöresel Bilmeceler.....	225
8.10.Yöresel Türküler.....	228
8.11.Yöresel Ninniler.....	230
9.Yöresel Yemekler.....	231
9.1.Tantuni.....	232
9.2.Tutmaç.....	232
9.3.Batırık.....	232

9.4.Topalak.....	233
10. Erdemli'nin Şairleri ve Yazarları.....	234
10.1. Ahmet YANAR.....	234
10.2. Mehmet DOĞAN.....	235
10.3. Dr. Emin ŞEKERCİ.....	235
10.4. Cafer Aksay.....	236
11. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	238
12. BİBLİYOGRAFYA.....	241
13. KAYNAK KİŞİLER.....	243

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.t.	: Adı Geçen Tez
C.	: Cilt
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
N.Ü	: Niğde Üniversitesi
DSİ	: Devlet Su İşleri

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

- RESİM 01:** Mersin İl Haritası
- RESİM 02:** Erdemli İlçe Haritası
- RESİM 3 ve 4:** Erdemli ilçesinden görünüm
- RESİM 05:** Genel Görünüm
- RESİM 06:** Erdemliden Genel Görünüm
- RESİM 07:** Lemas Çayı
- RESİM 08:** Arpaçbahşiş Belediyesi
- RESİM 9:** Arpaç Kasabadaki Cami
- RESİM 10:** Arpaç Kasabadan Görünüm
- RESİM 11:** Kasabadan Görünüm 2
- RESİM 12:** Ayaş Kasabası
- RESİM 13:** Ayaş Agora
- RESİM 14:** Paşa Türbesi
- RESİM 15:** Kanlıdivane 1
- RESİM 16:** Kanlıdivane 2
- RESİM 17:** Burhan Dede Türbesi
- RESİM 18:** Esenpınar
- RESİM 19:** Eski Konak
- RESİM 20:** Belediye Binası

- RESİM 21:** Esenpınar Göleti
- RESİM 22:** Yanıkhan Kilisesi
- RESİM 23:** İncirli Çeşme,
- RESİM 24:** Yanıkhan Sarnıcı
- RESİM 25:** Kargıpınarı Kasabasından Görünüm
- RESİM 26:** Bodur Elma Ağaçları
- RESİM 27:** Sema Gösterileri
- RESİM 28:** Yörük Çadırı
- RESİM 29:** Kargıpınarı Halk Kütüphanesi
- RESİM 30:** Kargıpınarı'ndaki Cami
- RESİM 31:** Kargıpınarı Deresi
- RESİM 32:** Kızkalesi
- RESİM 33:** Kızkalesi Sahil Şeridi
- RESİM 34:** Kızkalesi Otelleri
- RESİM 35:** Kızkalesi'nde Güneş Batımı
- RESİM 36:** Kızkalesi Cami
- RESİM 37:** Kızkalesi Genel Görünüm
- RESİM 38:** Kızkalesi Büyük Kilise
- RESİM 39:** Kızkalesi Kutsal Yol
- RESİM 40:** Kocahasanlı
- RESİM 41:** Kocahasanlı Sahili

- RESİM 42:** Kocahasanlı Kasabası Genel Görünüm
- RESİM 43 :** (Kumkuyu) Tırtar
- RESİM 44:** Yat Limanı
- RESİM 45:** Su Kemerı
- RESİM 46:** Limonlu'da Dağcılık ve Su Kanalları
- RESİM 47:** Limonlu Genel Görünüm
- RESİM 48:** Şehit Uz. Çvş Ali KUZ Mezarı
- RESİM 49:** Limonlu'da Roma Köprüsü
- RESİM 50:** Limonlu Sahil Şeridi
- RESİM 51:** Tömük Merkez Camii
- RESİM 52:** Tömük Belediyesi
- RESİM 53:** Tömük Yeşildere İlköğretim Okulu
- RESİM 54:** Akpınar Köyü
- RESİM 55:** Alibeyli Köyü
- RESİM 56:** Arslanlı Köyü Genel Görünüm
- RESİM 57:** Aydınlar Köyü
- RESİM 58:** Avgadı Göleti
- RESİM 59:** Sedir Kozalakları
- RESİM 60:** Batısandal Köyü
- RESİM 61:** Çamlı Köyü
- RESİM 62:** Ohut

- RESİM 63:** Firzin
- RESİM 64:** Çerçili Köyü
- RESİM 65:** Çiftepınar Köyü
- RESİM 66:** Köyden Manzara
- RESİM 67:** Çiriş Köyü
- RESİM 68:** Dağlı Köyü
- RESİM 69:** Dağlı Kalesi
- RESİM 70:** Dağlı Köyü Camii ve okulu
- RESİM 71:** Doğlu Köyü
- RESİM 72:** Doğusandal Köyü
- RESİM 73:** Taş Çeşme
- RESİM 74:** 400 Yıllık Çınar Ağacı
- RESİM 75:** Köyden Görünüm
- RESİM 76:** Muhtarlık odası ve Kütüphane
- RESİM 77:** Elbeyli Köyü
- RESİM 78:** Elvanlı Köyü
- RESİM 79:** Evdilek Köyü
- RESİM 80:** Fakılı Köyü
- RESİM 81:** Gücüş Köyü
- RESİM 82:** Güneyli Köyü
- RESİM 83:** Taş Köprü

RESİM 84: Köyden 100 Yaşında Bir Koca

RESİM 85: Kulu Harabesi

RESİM 86: Güzeloluk Köyü

RESİM 87: Eski Konak

RESİM 88: Hacıalan Köyü

RESİM 89: Karakız Göleti

RESİM 90: Acıpınar

RESİM 91: Hacıhalıarpaç Köyü

RESİM 92: Harfilli Köyü

RESİM 93: Hüsametli Köyü

RESİM 94: İlemin Köyü

RESİM 95: Karaahmetli Köyü

RESİM 96: Karahıdırlı Köyü

RESİM 97: Karakeşli Köyü

RESİM 98: Karayakup Köyü

RESİM 99: Kayacı Köyü

RESİM 100: Kayacı Vadisi

RESİM 101: Vadi İçindeki Antik Karakol

RESİM 102: Kızılen Köyü

RESİM 103: Koramşalı Köyü

RESİM 104: Kösbucağı Köyü

- RESİM 105:** Köserelli Köyü
- RESİM 106:** Kuşluca Köyü
- RESİM 107:** Küstülü Köyü
- RESİM 108:** Pınarbaşı Köyü
- RESİM 109:** Sarıkaya Köyü
- RESİM 110:** Sarıyer Köyü
- RESİM 111:** Sıraç Köyü
- RESİM 112:** Küçük Fındık
- RESİM 113:** Sorgun Köyü
- RESİM 114:** Şahna Köyü
- RESİM 115:** Tapureli Köyü
- RESİM 116:** Kaya Kabartmaları
- RESİM 117:** Toros Köyü
- RESİM 118:** Cacık Deresi Roma Harabeleri
- RESİM 119:** Tozlu Köyü
- RESİM 120:** Üçtepe Köyü
- RESİM 121:** Üzümlü Köyü
- RESİM 122:** Veyselli Köyü
- RESİM 123:** Yağda Köyü
- RESİM 124:** Daşgeçit Köprüsü
- RESİM 125:** Araplıçukur Kabartması

RESİM 126: Yeniyurt Köyü

RESİM 127: Dilek Köprüsü (Eşsek Köprüsü)

RESİM 128: Erdemli Meslek Yüksek Okulu

RESİM 129: ODTÜ Erdemli Deniz Bilimler Enstitüsü

RESİM 130: Türkmen Şöleni

RESİM 131: Yörük Göçü

RESİM 132: Erdemli’de Bulunan Halk Plajlarından Biri

RESİM 133: Toros Dağları ve Sedir Ormanları

RESİM 134: Yörük Kızı

RESİM 135: Kara Çadır ve Yörük Yaşayışı

RESİM 136: Yörük Yaşamı ve Hayvancılık

RESİM 137: Kara Çadır

RESİM 138: Kıl Çadır

ÖNSÖZ

Kültür; bir milletin maddi ve manevi değerlerinin tümüdür. Sosyal yaşantımızda kültürümüzün çok büyük payı vardır. Kültürümüz nasılsa sosyal yaşantımızı ona göre düzenleriz. Yaptığımız işler uğraşlar kültürümüzün yansımasıdır.

Türk milleti tarih içinde yoğrularak günümüze ulaşan yüksek bir kültüre sahiptir. Bizlere düşen görev ise bu kültürü devam ettirmektir, korumaktır.

Kültür ekonomik yaşantımızı dahi etkilemektedir. Kültürümüzde ne varsa o yönde uğraş içerisindeyizdir.

Toplumların kimlikleri, kültürleri ve inançlarıyla ortaya çıkar. Bu nedenle bizler de bilim, teknolojinin yanında kültürümüze sahip çıkmaya gereken hassasiyeti göstermeliyiz.

Araştırmamda Mersin ilinin bir ilçesi olan Erdemli'nin tarihsel süreç içerisindeki gelişimi sosyo-ekonomik yapısı ve kültürel yapısını bütün yönleriyle incelemeye çalıştım.

Zengin güzelliklere ve kültüre sahip olan ülkemizin sadece bir parçasını ele alan bu çalışmanın temel amacı Erdemli ilçesinin kültürel değerlerini ve sosyo-ekonomik özelliklerini yansıtmak, bu değerlerimizin yok olmasını, yıpranmasını önlemek ve gelişimine katkı sağlamaktır. Bu sayede kültürümüze birazda olsa katkıda bulunmaktadır.

Çalışma esnasında rehberliğinden ve değerli fikirlerinden yararlandığım hocam Yrd. Doç.Dr. Salih ÖZKAN Bey'e, araştırmalarımda bana destek olan sevgili eşime ve diğer emeği geçenlere şükranlarımı sunuyorum.

Gülşah AKIRDAĞ DÜRGEN

TEMMUZ 2012

GİRİŞ

Toplamları oluşturan, toplamları ayakta tutan unsurların başında kültür gelmektedir. Bir toplumun kültürel özellikleri o toplumun kimliğini oluşturur. Kültürel zellikler deyince ise başta o toplumun dili, inancı, gelenek ve görenekleri aklımıza gelir. Toplumu oluşturan bireyler bu öğeleri her zaman önemle korumak gerektiğinin bilincinde olmaladırlar. Bu öğelerin bireylerce önemsenmemesi o toplumu çöküntüye götürür. Bu durum ise o toplumun tarih sahnesinden yok olmasına neden olur. Geçmişte yaşamış birçok toplumu bu duruma örnek verebiliriz.

Buğn anlayabilmek, ancak geçmişi iyi ve doğru olarak anlayabilmek ve değerlendirmekle mümkün olur. Belirli dil, din, kültür ve geleneklere sahip olan toplulukların meydana getirdiği milletler medeniyetler tarihine yön veren başlıca unsurlar olmuştur.¹

Öyle bir coğrafyada bulunuyoruz ki, dünyanın hiçbir bölgesinde bu kadar çok medeniyet kurulmamıştır. Bu şu anlama gelmektedir: Çok devlet kurulmuş ve çok devlet yıkılmıştır yaşadığımız coğrafyada. Dolayısıyla bölgede ayakta kalabilmek için, tarihin engin tecrübesinden faydalanabilmek gerekir. Bunun için geçmişi iyi bilmek lazımdır.²

Bu alışmada Mersin ilinin Erdemli ilçesinin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı konu olarak ele alınmıştır. Konuya geçmeden önce araştırmanın metodolojisiyle ilgili bilgi verilerek, sosyal ve kültürel yapıdan önce birinci bölümde Mersin ilinin Erdemli ilçesinin genel tarihi ve coğrafı yapısı detaya girmeksizin incelenecek ardından asıl konu işlenecektir. Erdemli'nin tarihi ve coğrafı yapısı, sosyo-ekonomik yapı kaynaklar ışığında açıklanmaya çalışılacaktır.

Erdemli ilçesinin nüfusu, eğitim, sağlık durumu, idari yapısını oluşturan köyleri ve kasabaları, turizm özellikleri ve tanınmış simalara yer verilmiştir. Ayrıca kültürel özellikler incelenerek, nispeten görüşme ve gözlem yöntemlerine yer verilerek halkın örf, adet, gelenek ve görenekleri, yemekleri vb. konular kaynak

¹Ekmeleddin İhsanoğlu, **Osmanlı Devleti Tarihi**, C.1, İşstanbul, 1999

²Yusuf Halaçoğlu, **Tarih Gelecektir**, Babiali Kültür Yayıncılığı, 2007, s.9

kişilerden alınan bilgilerin derlenmesiyle incelenmeye çalışılmıştır. Son olarak sonuç ve değerlendirme bölümünde araştırmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak dikkat çeken noktalar vurgulanmıştır.

Millet aynı kültürden insanların oluşturduğu toplumdur. Milli kültür bir devleti ayakta tutan en önemli unsurdur; çünkü milli kültür oluştuğunda ortaya millet ıkar³

Tarihten günümüze Türk milletin 16 bağımsız devlet kurması, hürriyetine dşknlğnden ve yüksek bir kültüre sahip oluşundan ileri gelmektedir. Byk Türk dünyası bir tarafa sadece Anadolu'nun en ücra köylerine varıncaya kadar her köşesi bir kültür hazinesidir. Milletimizin töreleri, örf, adet ve gelenekleri bu kültürün aynaları durumundadır⁴.Bu düşüncelerden de hareketle kültürel değerlerimizi korumalı ve bu değerleri yaşatmak adına üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmeliyiz.

³ www.turksite.eu

⁴ Güler şennver, **T.C İnkılap Tarihi ve Atatrklk 8**, MEB Yayınları, İstanbul-2005 s.140

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

A.ARAŞTIRMANIN ALANI

Mersin ilinin bir ilçesi olan Erdemliye bağlı 11 belediye ve 50 köy bulunmaktadır. İlçe merkezi ağırlıklı olmak üzere ilçeye bağlı yerler araştırmanın alanı olarak belirlendi. Mersin ve çevresinin genel tarihi ve Erdemli'nin coğrafi özellikleri incelendi. Sosyo-ekonomik yapı ve kültürel özellikler başlıklar halinde ele alındı.

Araştırma esnasında köylerin bazıları ziyaret edilebilmiş bazıları ise kaynaklar aracılığıyla bilgi toplanmıştır. Köylerdeki ve kasabalardaki ilgili kişilerle zaman zaman yaptığımız görüşmelerin ve daha önceden bilinen yerler olmasının sağladığı avantajla gerekli bilgilere ulaşılmıştır. Konular hem kaynak taraması hem de kaynak kişilerle yapılan görüşmeler doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır.

B.ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

- 1.Bu araştırma gözlem metoduyla yapılan incelemelerle,
- 2.Kaynak kişi olarak tespit edilen kimselerin verdikleri bilgilerle,
- 3.Erdemli'nin tarihi, coğrafi özellikleri, nüfus, eğitim, sağlık, turizm, idari durumları ile ekonomik yapıları, ilgili kurumlardan alınan verilerle ve taranan kaynaklarla sınırlıdır.
- 4.Araştırma esnasında çeşitli yerler ziyaret edilip, çeşitli kişilerle görüşmeler yapılmıştır.

C.ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmada Mersin ilinin önemli bir ilçesi olan Erdemlinin tarihsel bir süreç içerisinde sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı bütün yönleriyle incelenmeye çalışılmıştır.

Zengin bir kültür hazinesi olan ülkemizin sadece bir parçasını ele alan bu çalışmanın temel amacı Erdemli'nin sosyo-ekonomik özelliklerini ve kültürel değerlerini yansıtabilmek, bu değerlerin yıpranmasını önlemek ve gelişimine katkı sağlamaktır.

Bu amaç doğrultusunda şu soruları cevaplamaya çalıştık:

- 1.Tarihsel süreç içerisinde Erdemli'nin yeri ve önemi nedir?
- 2.Erdemli'de sosyal ve ekonomik yaşam nasıl şekillenmiştir?
- 3.Erdemlili olan ünlü sayılabilecek kişiler kimlerdir?
- 4.Erdemli'nin çeşitli gelenek ve görenekleri nelerdir, nasıl yaşatılmaktadır?
- 5.Yöresel kültürün yansımaları nelerdir?

D.ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Kütüphane ve Arşiv kaynakları, klasik veri toplama ve fiş oluşturma metoduyla inceleme yapılmıştır. Konu ile ilgili kaynak taraması yapılmış, çeşitli kişilerle görüşmeler yapılarak araştırma yöntemi çeşitlendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili ulaşılabilen internet sitelerinden faydalanılmıştır.

Araştırmada kullanılan görüşme ve gözlem tekniğinde bazı kişilerle yüz yüze görüşme imkânımız olmadığı için telefon vasıtasıyla iletişim kurulmuştur. Görüşmeler genelde sohbet şeklinde gelişmiş, edinilen bilgiler hemen not alınarak dosyalanmıştır. Gerekli görülen yerlerin fotoğrafları çekilerek kayıt altına alınmıştır.

Erdemli ilçe merkezinde yaşayan tanıdıklarımızın deneyim ve gözlemlerinin yanı sıra yöre kültürüne olan şahsi ilgimiz ve bilgilerimiz de çalışmalarımızı kolaylaştırmıştır.

Belirtilen yöntemlerle elde edilen bilgiler ayrı ayrı dosyalanmış, toplanan dokümanlar bir plan dâhilinde bütünlük oluşturacak şekilde düzenlenmiş ve yazıya hazır hale getirilmiştir.

E.KARŞILAŞILAN PROBLEMLER

1.Çalışma sırasında en çok karşılaşılan problem zaman sıkıntısının yaşanmasıdır. Bu sebeple gidilen yerlerde yaptığımız gözlem ve incelemeler detaylı olmamıştır.

2.Bazı kurumların resmi kayıtlarına ulaşmakta zorluklar yaşanmıştır.

3.Ünlü simalarla ilgili çalışmada adı geçen kişilerle görüşmeler denenmiş; ancak bu mümkün olmamıştır. Basından ve yayımlanmış eserlerden kendileri tanıtılmaya çalışılmıştır.

4.Araştırmanın uzun zamana yayılmasından dolayı verilerin derlenip düzenlenmesi ve yazıya aktarılması uzun sürmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİNİN TARİHİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

A. TARİHÇESİ

1. Mersin'in Tarihi

Mersin kentinin bulunduğu yer en eski yerleşim bölgelerinden biri olduğu halde Mersin, Türkiye'nin en yeni şehirlerindendir.⁵ Halk evi ve Hükümet konağı binaları temelleri kazılırken, harçla yapılmış duvarlar, mermer sütunlar ve mezarlar çıkmıştır. Ege uygarlığının Zefiryum adındaki bir şehir olduğu tarihçilerce belirtilmektedir. Mersin eski Zefiryum şehri kalıntıları üzerine kurulmuştur.

RESİM 01: Mersin İl Haritası

Toros ilçesi içerisinde bulunan Yumuktepe höyüğünde yapılan kazılarda Mersin'in taş ve maden devirlerinde yerleşim yeri olduğu belirlenmiştir. Höyüğün 2.kat kazısı sonunda burada Hititlilerin yaşadığı öğrenilmiştir. Daha sonraları Fenikelilerin, İranlıların, Selekosyaların egemenliğine girmiştir. Romalılar ve Bizanslıların yönetiminde kalan Mersin Havalisi 11, 12, 13. yy arasında Selçukluların devrini yaşamıştır.⁶ Bu dönemde 'İÇ-EL' denilmiş ve bu ad günümüze

⁵ H. Şinasi Develi, **Dünden Bugüne Mersin 1838–1990**, 3.Baskı, s.50

⁶ Fakioğlu Mehmet Emin, "**Mersin İli ve İlçeleri**", Mersin 2010 s.17

kadar kullanılmıştır.⁷ Selçuklu Devletinin yıkılmasından sonra Çukurova'nın büyük bölümü Ramazanoğlu Beyliği arasında taksim edilmiş durumdaydı. Osmanlı Devleti ile iyi diyalog kuramaması neticesinde Fatih Sultan Mehmet'in Komutanlarından Gedik Ahmet Paşa tarafından Osmanlı topraklarına katıldı. Daha sonra Ramazan oğullarının 1385 yılında kurdukları beylik, 151 yıl devam ettikten sonra 16. yy da Yavuz Selim zamanında Osmanlı İmparatorluğunun yönetimine katılmıştır. Osmanlı İmparatorluğunun Rusya ile savaş hali olmasından faydalanan Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa, Kütahya içlerine kadar ilerlemiş, ancak Avrupa devletlerinin müdahalesi ile işgal ettikleri yerlerden çekilmek zorunda kalmıştır. Çukurova 1837 yılında tekrar Osmanlı yönetimine geçmiştir.⁸ 1. Dünya Harbinde İtilaf Devletlerinin istilasına uğrayan İçel, Milli Mücadele ile 3 Ocak 1922'de kurulmuştur.⁹

2. Erdemli İlçesinin Yeri

Erdemli, Mersin ili toprağının (alanının) orta bölümünde yer alır. Doğusunda Mersin, batısında Silifke, kuzeyinde Ereğli (Konya) ilçeleri vardır. Güneyi Akdeniz ile çevrilidir. İlçe merkezi Mersin Silifke devlet yolu üzerinde kurulmuştur.¹⁰

RESİM 02: Erdemli İlçe Haritası

⁷ T.C İçel Valiliği Çevre İl Müdürlüğü, “İçel İli Çevre Durum Raporu”, İçel 1998, s.1

⁸ Fakıoğlu Mehmet Emin, a.g.e. s.17

⁹ T.C İçel Valiliği Çevre İl Müdürlüğü, a.g.e. s.1

¹⁰ Demirtaş Ali, “Mersin İli Yakın Çevre İncelemeleri”, Mersin 2004 s. 279

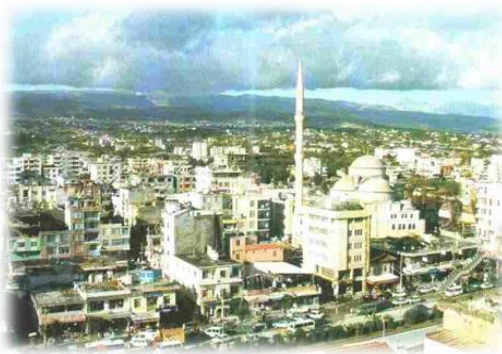
3. Adını Nerden Geldiği ve Tarihi

Erdemli adını 15.yy da Kayseri Uzunyayla'dan geldiği bilinen Erdemoğulları adındaki bir Türkmen aşiretinden aldığı bilinmektedir. Yörük Türkmen Beyi Erdem Bey aşiretinin devamlı kalmak istedikleri bu yere Erdemli adını vermiştir.

Tarih içinde Mersin ve Silifke'nin bir parçası olan Erdemli'nin tarihi MÖ 6.yy'a kadar inmektedir. Erdemli'den birçok uygarlık geçmiştir. Erdemli Hititliler, Selekoslar, Romalılar, Bizanslılar, Araplar, Selçuklular, Anadolu Selçukluları (Karamanoğulları, Ramazanoğulları) ve Osmanlılar dönemlerini yaşamış bir yerleşim yeridir. Buda gösteriyor ki Erdemli birçok uygarlığın yoğrulduğu yer olmuştur.

Erdemli ilçe olmadan önce İçel iline (Silifke) bağlı Yağda Bucağının bir köyü idi. Bu bölge 2. Beyazıt zamanında merkezi Ermenek olmak üzere Karaman eyaletine bağlıydı. 1571 de Kıbrıs'ın alınmasıyla bir ara Kıbrıs beylerbeyliğine de bağlanmıştır.1868'de Sultan Abdülaziz döneminde İçel sancağı aynen bırakılmışsa bir süre sonra sancak merkezi Ermenek'ten Silifke'ye nakledilmiştir. Daha sonra Ermenek Silifke'den ayrılarak Konya'ya bağlanmıştır.

Erdemli ilçe olmadan önce İçel (Silifke) iline bağlı Yağda bucağının bir köyü idi. Erdemli 4 Temmuz 1954 tarihinde TBMM kararı ile ilçe oldu.¹¹

RESİM 3 ve 4: Erdemli ilçesinden görünüm

¹¹ Erdemli Belediyesi Kültür ve Tanıtım Yayını s.1

4. Milli Mücadelede Erdemli

Mersin Aralık 1918’de İngilizler ve daha sonra Fransızlar tarafından işgal edildi. Erdemli’nin Kurtuluş Savaşında ayrı bir yeri vardır. Düşmanla topyekûn mücadele için Erdemli ve köyleri çok çabuk teşkilatlanmıştı. Yağda Bucağının merkezi olan Keloluk (Güzeloluk)’ta medrese bilgini Mehmet Emin Yazar Hoca (İçel eski müftüsü) ve arkadaşı Ahmet Refik Bey tarafından Erdemli ve köyleri organize edilerek, 13 Şubat 1920 de Güzeloluk Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu. Bunu Sorkun, Ohut ve Fakılı, Alata, Köy Pınarı, Tömük, Ecel Deresi, Elvanlı, Arpaçbahşiş, Sekmanlı, Hacı Halil Arpaç, Çeşmeli, Çakal Keşli, Sıraç, Sandal ve Doğulu Müdafaa-i Hukuk Teşkilatlarının kurulması takip etti. Kuva-i Milliye savaşta ihtiyaç duyulan silah, para, yiyecek ve giyecek maddelerinin sağlanmasında öncülük etmiştir. Bu teşkilatlar, Mersin’in kurtuluşunda önemli hizmetler üstlenmiştir. Erdemli ve havalisinde kurulan teşkilatların amacı, eğer işgalciler Mersin ve Tömük’ten Erdemli’ye hücum ederse, düşmanı Erdemli’ye sokmamak, bununla birlikte Mersin ve çevresindeki çarpışmalarda görev yapan fedai müfrezelere iâşe, giyecek ve binit temin etmekte. Bu arada Kara Hıdırlı köyünden Hacı Mehmet Efendi (ÖZALP) Mara’da kurulan Müdafaa-i Hukuk, daha sonrada Mersin Müdafaa-i Hukuk teşkilatında görev yapmış ve önemli hizmetlerde bulunmuştur. Mersin’de M.Kemal Atatürk’ün 23 Nisan 1920’de topladığı ilk Büyük Millet Meclisi’ne seçilecek milletvekillerini seçmek için ilk seçim 13 Nisan 1920 de Elvanlı’da yapıldı. Erdemli ve çevresinin Kuva-i Milliye’ye verdiği destek ve yaptığı mücadele, Mersin Milli Mücadelesine ışık tutacak seviyededir. O yıllarda Erdemli ve köylerinde kurulan Kuva-i Milliye teşkilatlarının çokluğu Yörük Türkmenlerin bağımsızlığa düşkünlüklerini ortaya koyması açısından son derece önemlidir.¹²

4.1 1920’li Yıllarda Yağda Bucağı

11 aşiretin barındığı bucağın adı Yağda’dır. Koyuncu, Kocahasanlı, Koçaç, Boynuinceli, Karakeşli, Kemikli, Köserelli, Bolacalı, Bahşiş, Kulfallı ve Keşşafılı oymakları yağda bucağındaki konar-göçer Yörüklerdir.

¹² Erdemli Belediyesi Kültür ve Tanıtım Yayını s.3

Yağda bucağında yaylanın Yörüklerinin kışlağı olan bugünkü Erdem’li 1920’li yıllarda bataklık içerisinde sinekten geçilmeyen ve sıtmanın kol gezdiği yaşanmaz bir yer görünümü içerisinde.

Güzeloluk 1873 tarihinde Koyuncu oymaklarının yerleşmesi ile kurulmuştur. 21 köy ve 6855 nüfuslu olan bu bucağın idare kışın Erdemli, yazın Güzeloluk Köyüdür. Bucağın en yüksek yeri 2000m, en alçak yeri 2m’dir. Bucağın kuzeyi soğuk, ortası ılık, güneyi ise sıcaktır. Yağda Bucağının sıcak yerlerindeki köylülerin birçoğu göçebe iken 1914 yıllarında Kozan ve Kadirli tararından göçürülerek yerleşmişlerdir. Bundan önceki yıllarda boş olan yerler, yalnız Yörüklerin kışlağıdır.

Bu bölgenin toprağı yabani ve yağlı bitkilerle doludur. Bu güzel yörenin güneyi yabani zeytin, fıstık, sakız gibi yağlı ağaçlarla ve yağ yetiştiren, davarlarla dolu olduğu için bucağı “Yağdağ” adı verilmiştir. Yağdağ bucağı dağlarında o kadar çok maden yoktur, yalnız Göktepe’de biraz karga tuzu (amyant) ve Alata Çayı gözlerinde krom madenleri vardır. Bu bucağın kuzeyi bereketli, ortası orman, yaylaları davar yatağı, yağ kileri gibidir.

Yağdağ’ın kuzeyinde Toros Dağları, güneyinde Akdeniz, batısında Lemas Deresi ile Mağara bucağı, doğusunda Alata çayı ve Mersin vardır. Bucağın kuzeyi soğuk, ortası ılık, güneyi sıcaktır. Bu bucağın Alata, Lemas isimleriyle anılan iki çayı vardır.¹³

5. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Erdemli

Yağda Bucağı’nda yaylayan Yörükler kışı bugünkü Erdemli’de geçirdi. Erdemli İlçe olmadan önceki yıllarda bataklık içerisinde, sivrisineklerden geçilmeyen ve sıtma hastalığının kol gezdiği yaşanmaz bir yer görünümü içerisinde. Erdemli’de o yıllarda Mersin-Silifke yolunun alt kısmı çoğunlukla bataklıktır. Şimdiki Sultan Akın İlköğretim Okulu’nun üst kısmında Jandarma Komutanlığı ve Yağda Nahiye müdürünün oturduğu ev vardır. Erdemli’de fazla bina yoktur. Yayla yolunun sol tarafında Paşa Mustafa’nın evi ve bahçesi vardır. Yolculuk uzun olduğu

¹³ Erdemli Belediyesi Kültür ve Tanıtım Yayını s.4

için merkezi dinlenme yeri burası idi. Erdemli’de yerleşim yerleri Koyuncu Köyü ve Alata Çayı’nın doğu kısmı Alata köyüdür. Alata Mersin’e Koyuncu (Erdemli Köyü) ise Silifke’ye bağlıdır. O yıllarda Tömük’ten Limonlu’daki ODTÜ Deniz Bilimleri’ne kadar olan yerler Rum asıllı Kör Andon’un çiftliği olarak bilinmekteydi. Rumlar İstiklal Savaşı sonrası Anadolu’yu terk edince Kör Andon’da Erdemli’yi terk eder. Devlet, bu arazileri kamulaştırarak vatandaşlara ucuz kredilerle dağıtır. O dönemlerde (1935-1945 yılları) Tapucu Yunus adındaki memur Erdemli’nin imar planını çizdi, haritalar yaptı. Tapucu Yunus’un verdiği tapulardan dolayı “Yunus Tapusu” deyimi yaygınlaşmıştır. O yıllarda Erdemli’den Kocahasanlı’nın Dokuzalan’a (eskiler Domuzalan derlerdi ki bu yörede yaban domuzu çoktur.) kadar olan yerler hep bataklıktır. Şimdiki Erdemli’nin bulunduğu yerde halk sinekten yatamazdı. Hatta sinekten akşam olmadan yemekler yenirdi. Atlar sinekten rahatsız olduğu için uyuyamazdı. Halk, atlarını şimdiki Erciyes Sitesinin önünde denize sokardı, hayvanlar gün doğumuna kadar denizde uyurdu. Cuma günleri Mersin’den doktorlar gelerek sıtma tedavisi yapardı. Bataklığı kurutmak için okalıptüs ağaçları dikilir. Hatta devler 1940 tan itibaren bataklıkları kurutmak için çeker fabrikaları kanalı ile bu yöreye 32 çeşit şeker kamışı diktirir. Ancak verim alınamaz.

Türbe mezarlığının o dönemdeki adı yine Türbe Mezarlığı idi. Halk burada kimin yattığını bilmediğinden türbe bakımsız kalmıştır. Hatta Ermeniler yöreden kaçarken paralarını buraya gömdüğü rivayetten dolayı buradaki mezarlarda para varır diye defalarca kazılmıştır. Yağda Nahiyesi’nin kışlak yeri Erdemli olduğu için Erdemli’de Yağda Sulh Mahkemeleri vardı. Bahar mevsimi gelince devlet erkânı da yaylaya göçerdi. Bu göç esnasında mahkûmlar da yaylaya götürülürlerdi. Çünkü yaz geldiğinde Erdemli ve çevresi sıcaktan ve sıtmadan yaşanmaz hale gelirdi.¹⁴

6. Erdemli’yi İlçe Yapma Çalışmaları

Erdemli’yi belediye yapma için çalışmalar 1950’li yılların başında başlar. O yıllarda Koyuncu’nun Silifke’ye, Alata’nın da Mersin’e bağlı oluşu şehrin belediyelik oluşunu zorlaştırır. 1952 yılında Salih İnankur (Silifke Milletvekili),

¹⁴ Erdemli Belediyesi Kültür ve Tanıtım Yayını s.5

Kemal Ergin (Avukat), Ahmet Şenoğlu (Avukat), Süleyman Sırrı Özbej (Müftü), Lütü Bilgen (Doktor) ve birkaç arkadaşı Erdemli-Alata-Koyuncu Köylerini kalkındırma Cemiyeti kurarlar.

Cemiyet mensupları, gerek Mersin’de gerekse Ankara’da Erdemli’nin hep belediyelek yer olması için yoğun çalışmalar yapar. 4 Temmuz 1954 tarihinde TBMM kararı ile Erdemli ilçe olur.¹⁵

B. COĞRAFI ÖZELLİKLERİ

1. Erdemli’de Coğrafi Yapı

Erdemli, Akdeniz Bölgesi’nin Adana Bölümü’nde yer almaktadır. İlçe merkezi ve çoğu yerleşim merkezleri Orta Toroslar’ın güney etekleri boyunca sıralanan tepelerle çevrili Erdemli Ovası üzerinde kuruludur. Koordinatları 36⁰ 37’ enlem derecesi, 34⁰ derece 18’ boylam derecesindendir. Kuzey batısında Toros Dağları ve Ereğli, kuzey doğusunda ve doğusunda Mersin, güney batısında Silifke, güney ve güneydoğusunda Akdeniz ile çevrilidir. İlçe merkezinin ve kıyı şeridindeki yerleşim merkezlerinin denizden yükseltisi 3 ile 50 metre arasında değişmektedir.

Erdemli Ovası, Çukurova’nın batıda son bulduğu yerdir. Sahil şeridinde kumul tepelikleri oldukça yüksektir. Günümüzde bu kumul tepeleri yok edilme noktasına getirilmiştir. Alata bahçe kültürleri araştırma enstitüsü sahası ve Erdemli Çamlığı’ndaki kumul tepeleri nispeten korunma altındadır.

Erdemli’deki akarsular yaz mevsiminde kuruduklarından dolayı ova üzerinde vadiler açamamışlar ve kuvvetleri azaldığı için de kumullar önünde birikme yapmaktadır. Aynı zamanda bu bölgelerde taban sularının yüzeye çıkması ile bataklık alanlar oluşmuştur. Erdemli’den güneybatıya Limonlu kasabasına kadar uzanan sahada görülen bu bataklıklar ağaçlandırma ve kurutma çalışmaları neticesinde yok edilmektedir.¹⁶

Erdemli’de iki tip vadi görülmektedir:

¹⁵ Erdemli Belediyesi Kültür ve Tanıtım Yayını s.5

¹⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını , “**Dünden Bugüne Erdemli**”, Erdemli 2007, s.16

Keltik Vadiler: Dağlık alanlar üzerinde mevsimlik derelerin oluşturduğu ve yöre halkının “Kapız” adını verdiği vadilerdir. Bu vadiler “V” şekline benzer.

Kanyon Vadiler: Alata ve Lemas çaylarının her mevsim akmaları sonucunda oluşan vadilerdir. Bu çaylar derine doğru aşındırma yapar, yamaçları çok dik ve vadi tabanı dardır.

Lemas çayının oluşturduğu vadi, üzerinde taşıdığı tarihi kalıntılarla bölge turizmine katkı sağlayacak zenginliktedir.

Arazi yapısı kalkerli olduğu için bu araziler üzerinde mağaralara sıkça rastlanır. Halkın “sin” adını verdiği bu mağaraların en tipik olanı Limonlu kasabasının kuzeydoğusundaki “Sülüklü Mağara” ve Kocahasanlı kasabasının kuzeyindeki “Tepesidelik ini”dir. Yöredeki mağaraların çoğunda sarkıt ve dikitlere rastlanmaktadır.

Erdemli’deki karstik şekillerin en belirgin olanı “Kanlıdivane, Kovancılı (Karaahmetli Köyü sınırları içerisinde)” obrukları ve bunların batısında Silifke sınırları içerisinde yer alan “Cennet ve Cehennem” obruklarıdır¹⁷.

2. Erdemli’de İklim

Erdemlide tipik Akdeniz iklimi hüküm sürer. Yazlar sıcak ve kurak, kış ayları ılık ve yağışlı geçer. Yüksek yerlerde karasal iklime geçiş görülür. Bölgede yağışlar sonbahar mevsiminde başlar. Erdemli %73.8 Denizel, %26.2 karasal karakterdedir.

Erdemli’deki Meteoroloji İstasyon Verilerine göre Erdemli bölgesinde kış ayları nemli, bahar ayarı kuraklığa geçiş ayları, yaz aylarında tam kurak aylardır.

Aylara göre baktığımızda;

Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ayları nemli;

Mart, Nisan, Ekim, Kasım ayları yarı nemli;

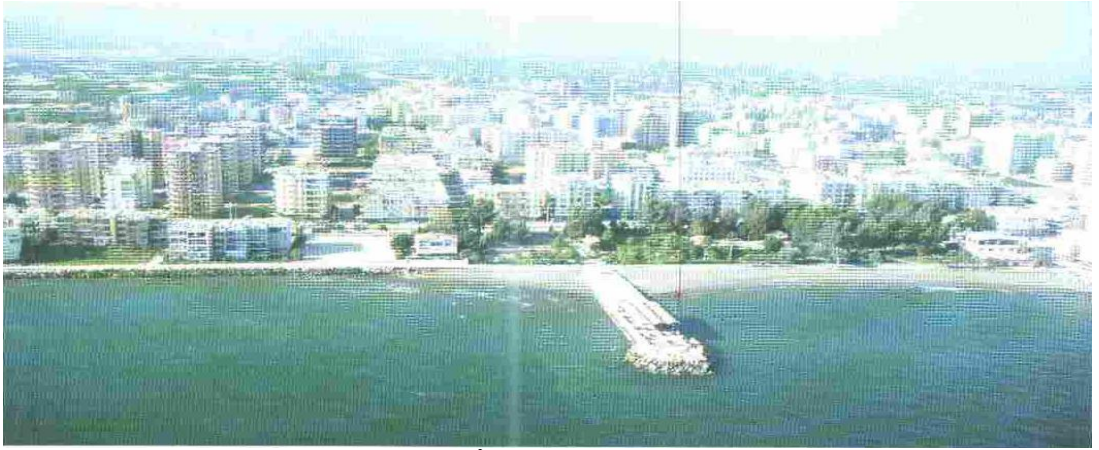
¹⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e** s.16

Nisan ve Ekim ayları yarı kurak;

Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül ayları kurak geçer.

Son 30 yılın verilerine göre yıllık sıcaklık ortalaması 18.2°C 'dir. Bu ortalamaya göre en sıcak ay 27.3°C ile Ağustos ayı, en soğuk ay ise 9.7°C ile Ocak ayıdır. Yıl içerisinde en yüksek ortalama sıcaklık 24°C ile 40.5°C arasında değişmektedir. En düşük ortalama sıcaklık -3.6°C ile 19.2°C arasında değişmektedir.

Erdemli'de ortalama toprak sıcaklığı 22.2°C 'dir. Yine Erdemli'de ortalama deniz suyu sıcaklığı 20.85°C 'dir. En sıcak deniz suyu değeri Ağustos ayında 28.1°C , en düşük değer ise Şubat ayında 13.6°C 'dir.

RESİM 05: Genel Görünüm

Erdemli'de Kasım ayından Mart ayına kadar su rezervi bakımında fazlalık vardır. Yani toprak suya doymuş haldedir. Su fazlasının olduğu ay Ocak ayıdır. Mart, Nisan ve Mayıs ayları rezerv sularının harcandığı aylardır. Temmuz ve Ekim ayları arası kurak geçen dönemdir. Ekim, Kasım ayları suyun rezerv edildiği dönemdir.

Erdemli'de en fazla esen rüzgâr güneybatıdan esen lodos rüzgârıdır. Bunları güneyden kible rüzgârı ve güneydoğudan esen keşişleme rüzgârı takip eder. Rüzgârların güney sektörlü olmasının yegâne sebebi Erdemli'nin Akdeniz'e tamamen açık olmasıdır.¹⁸

¹⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e** s.17

Erdemli’de son 20 yılın ortalama nispi nem oranı %69,2’dir. Nemin en yüksek olduğu dönem ilkbahar ve yaz mevsimi başlarıdır. Nemin en düşük olduğu aylar Ocak, Şubat, Mart, Nisan ve Kasım aylarıdır.

Erdemli ’de güneş ışınlarının geliş açılarının minimum değeri 21 Aralık’ta 30°33, maksimum değeri 21 Haziran’da 77°27’dir. 21 Mart ve 23 Eylül tarihlerinde ise 53°42’dir. Erdemli’de maksimum gündüz süresi 21 Haziran’da 14 saat 25 dakika, 21 Aralık’ta 9 saat 35 dakikadır.

Erdemli’de ilkbahar mevsimi kapalı (bulutlu) geçmektedir. Bulutlu günlerin en fazla olduğu ay 21 günle Mayıs, en az olduğu ay ise 10 gün ile Ekim ayıdır.

Erdemli’de yıllık ortalama yağış toplamı 603.1 mm’dir. Bölgeye en fazla yağış 134.9 mm ile Ocak ayında düşmektedir. En az yağış ise yaz mevsiminde düşmektedir. Yağışlar yükseltiye göre artış arz etmektedir. Rakımı 1400 m olan Güzeloluk köyünde yıllık yağış miktarı 729.1 mm’dir.

Erdemli’de Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü 1963 yılında 5000 m² arazi üzerine kurulmuştur. 1992 yılından itibaren de Mikro Klima Müdürlüğü olarak görev yapmaktadır. 4 personeller hizmet veren istasyonda yapılan rasat neticeleri, Meteoroloji Genel Müdürlüğü’ne İnternet sistemiyle anında iletilmektedir.

Erdemli’de seracılık ve narenciye üretiminin yoğun olması sebebiyle kış mevsiminde yapılan don tahminleri ve haftalık meteorolojik olayları titizlikle takip edilmektedir. Meteoroloji ihbarlar, Erdemli Kaymakamlığına ve belediyeye bildirilerek üretici anında uyarılmaktadır.¹⁹

3. Erdemli’nin Bitki Örtüsü

Erdemli bitki örtüsü bakımından **Akdeniz Flora Bölgesine** girer. Bölgeye hâkim bitki örtüsü karakteristik Akdeniz bitkisidir. Bütün yıl boyunca yeşil kalan bir manzara gözümüze çarpar. Türkiye’de bulunan 11.000 dolayındaki bikri türünün

¹⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e** s.17

yaklaşık 3.500 nü bölgemiz barındırmaktadır. Erdemli toprak yapısı bakımından tarımın yapılmasına elverişli alüvyal ve kolüvyal topraklara sahiptir.

3.1 Doğal Bitki Örtüsü: Maki çalıları bölgenin tipik bitki örtüsüdür. Bölge yabani zeytin, harnup (keçiboynuzu), mersin, menengeç (yabani fıstık), erguvan, sandal, defne, hayıt, zakkum, kargı, çatlı diken, tevs, söğüt, çınar bakımından oldukça zengindir²⁰. Bölgede bataklıkların kurutulması için dikilen okaliptüs ağaçlarına sıkça rastlarız. Alata çayının yukarı kesimlerinde geniş çam ormanı alanları vardır. Lemans çayı dolaylarında çam azalır, ancak zeytin çoğalır. Bölgede bulunan tarihi kalıntılarda bu bölgenin zeytin üretim alanı olduğunu göstermektedir. Romalılar döneminde bölgenin zeytin ve zeytinyağı ihracatı bakımında önemli bir merkez olduğu tespit edilmiştir. Yükseklerle çıkıldıkça dere yataklarında ve kırlarda kekik, yarpuz, nane, kenger, sütleğen gibi ot cinsi bitkilere rastlanılmaktadır. Zirvelerde en sık rastlanılan ağaçlar, meşe, ardıç ve değişik çam türleridir.

Bölgemiz dünyanın en zengin sedir (katran) ormanlarına sahiptir. Sedir ormanları adeta akciğeri konumundadır. Erdemli Orman İşletme Müdürlüğü'nün yetiştirdiği sedir ormanları 11815 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Sedir ormanlarına, Çerçili, Yağda, Aydınlar, Hacı Alanı, Toros, Sorgun köyleri civarında sıkça rastlamaktayız. Yağda, Aydınlar ve Toros köylerindeki sedir ormanlarının yaşlarının 400-500 yıllık olduğu yetkililerce tahmin edilmektedir.

Yine Erdemli'de Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü sahasındaki kumullarda endemik bir tür olan kum zambaklarına (**Pancratium Maritimum**) rastlamaktayız.²¹

3.2 Kùltür Bitkileri: Kùltür bitkileri yetiştirme bakımından en zengin bölgesinde yer alan Erdemlide kuru ve sulu ziraat yapılmaktadır. Kıyı şeridinden yayalara kadar olan alanlarda tarımın her türlü yapılmaktadır. Bölgede yetiştirilen ürün narenciye gurubundan limon ve portakaldır. Türkiye'de yetiştirilen limonun %65'i Erdemlide üretilmektedir. Sebze üretiminde Mersin'in adeta motor gücünü

²⁰ www.erdemlirehberim.com

²¹ Erdemli Ziraat Odası Kùltür Yayını, **a.g.e** s.18

Erdemli teşkil eder. Seracılık bölgede gelişmiştir. Yazlık ve güzlük turfanda sebzenin her türlü üretilmektedir. Bunların başlıcaları domates, patlıcan, salatalık, kabak, biber, yeşil fasulyedir.

Son yıllarda yayla sebzeciliği geliştirilmiştir. Bu durum köyden şehre göçü de kısmen durdurmuştur. Yaylalarda sebze dışında meyvecilikte gelişmiştir. Bölge ekonomisinde katkı sağlayan meyvelerin başında şeftali, kiraz, elma gelmektedir. Bunları nar, incir, üzüm, ceviz takip etmektedir. Yüksek yerlerde az da olsa tahıl ekimi yapılmaktadır. Nohut üretimi bölgenin ihtiyacına cevap verecek niteliktedir. Bölgemizi zeytincilikte bir hayli ilerlemiş durumdadır. Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü'nün öncülüğünde kivi ve avokado gibi tropik meyve üretimlerinde artış gözlenmektedir.

Son yıllarda muz sahalarının daraldığı görölmekteydi. Ancak bölge çiftçileri alternatif ürünler içerisinde muz üretimine yenice başlamıştır. Tarım Kredi Kooperatiflerinin bu konuda çikita muz üretmek için örnek muz bahçeleri kurdurma çalışmaları üretimde artış sağlamıştır.

Kùltür bitkileri yetiştirmede verimli toprağa sahip olan erdemlide tarımsal alanlara, özellikle kıyı şeridinde inşaat yapılması tarımı tehdit eden unsurların başında yer almaktadır. Alata Bahçe Ürünleri Araştırma Enstitüsü bilinçli tarımı geliştirmek için bölgenin en önemli kurumu konumundadır.²²

4. Erdemli'de Akarsular

Erdemli akarsu bakımında bir hayli zengindir. Toroslardan çıkan büyüklü küçüklü birçok akarsu Akdeniz'e doğru akış gösterir. Bu akarsular kış mevsiminde başlayarak birden dolar ve akışa geçer. Ancak, yaz mevsimindeki artan sıcaklık ve kuraklık sonucunda da kuruyan bir özelliğe sahiptir. Yine bu suların çoğu geçirimli ve kalkerli bir zeminden akarken su kaybına uğraması onların denize ulaşmasında engel teşkil etmektedir.

Erdemli yer altı suları bakımından da bir hayli, zengindir.

²² Erdemli Ziraat Odası Kùltür Yayını, **a.g.e** s.18

Kıyı ovası boyunca 1m ile 10 m arasındaki derinlikten sondajla su çıkarmak mümkündür. Arazinin kalkerli oluşu kaybolan suların kıyı şeridinde toplanmasına neden olmuştur. Ayrıca bataklıkların çokluğu, su zenginliğinin nedenlerinden bir diğeridir. Yer altı sularının yoğun olduğu bölgelerde halk kültür tarımı yapmaktadır.

Erdemli ve çevresindeki akarsulardan Lemans çayı, Alata çayı ve Tömük çayı her mevsimde akış göstererek denize ulaşırlar.

4.1 Alata Çayı: Bolkar dağlarının güneyinde dümbelek düzlüğünden doğar. Uzunluğu 67 km su toplama havzası 520 km² akımı 800 lt/sn'dir. Yukarı bölümde Cacık deresi, orta bölümde Sorgun deresi, Alata çayı adını alır. Erdemli şehir merkezini ikiye bölerek denize ulaşır. Yaz kış akış gösteren Alata çağı, son yıllarda kurumaktadır. Alata çağı, yaklaşık 1200 hektarlık bir araziye sulamaktadır. Sulama suyu bakım, onarım ücretlendirme işi Erdemli belediyesi kontrolündedir. Çay üzerinde DSİ tarafından yaptırılan bir regilatör bulunmaktadır.

Alata çayının geçtiği vadi, turizm açısından yamaç paraşütü yapmaya elverişli bir vadidir.

Yine Alata çayının geçtiği vadi, taşıdığı doğal zenginliklerden ilkbahar ve sonbahar aylarında göçmek kuşların göç yolları üzerinde uğrak yerlerden biridir.²³

RESİM 06: Alata Çayı

²³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e** s.19

4.2 Lemas Çayı

Lemas çayı, üç derenin birleşmesinden oluşan, yaz kış akışlı bir akarsudur. Aksufat deresi, Yübük dağı (2454 m) eteklerinde doğar, güneye doğru akarak önce Susama deresine sonrada Evdilek deresini alarak Lemas çayını meydana getirir. Lemas ovasında Menderesler çizerek Limonlu kasabasında denize kavuşur. Uzunluğu 89 km, şu toplama havzası 1450 km² dir.

İçme suyu olarak da kullanılan çayı, yaklaşık 5000 hektarlık bir araziye sulamaktadır. Lemas çayı havzasındaki köy ve kasabalar cazibe yolu ile su getirerek sulu tarıma geçmiştir. Lemas çayı kış ve bahar aylarında su artışına uğrasa da çevresindeki arazilere pek zarar vermez.

Çayın aktığı vadi kanyon biçiminde su sporlarından rafting yapmaya elverişlidir. Vadi adeta milli park görünümündedir. Vadi boyunca görünen tarihi kalıntılar bölge turizmi açısından bulunmaz bir zenginlik arz etmektedir.²⁴

RESİM 07: Lemas Çayı

²⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını ,a.g.e, Erdemli 2007, s.19-20

İKİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİ’NİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

A. SOSYAL YAPI

İlçe halkı milli ve manevi değerler ile gelenek ve göreneklerine bağlı, sosyal aktivitesi yüksek, günün çağdaş ve teknolojik yeniliklerine duyarlı ve açıktır. İlçe tarihi, coğrafi ve kültürel zenginlikleri, tabiat güzellikleri açısından çok zengin bir potansiyele sahiptir. Erdemli, yaz mevsiminde tarihi – turistik değerler ve uzun bir kıyı şeridiyle yerli ve yabancı turistleri çekmektedir. Bu durum ilçeye soysak, kültürel ve ekonomik anlamda büyük canlılık kazandırmaktadır.²⁵

Erdemli gelenekleri yaşatmaya gayret eden bir yöremizdir. Sosyal hayat gayet canlıdır. Her yıl mayıs içerisinde geleneksel olarak **“Türkmen Şöleni”** ve **“Hidrellez Şenlikleri”** yapılır. Türkmen şöleninde kıl çadırlar kurulur. Yörük göç temsil edilir, bazlamalar börekler atılır ve mazideki hatıralar canlandırılarak eğlenceler yapılır.

Yayla sezonunda yaylalarda çeşitli festivaller ve şenlikler yapılarak sosyal hayat diri tutulmaya çalışılır. Bunların en göze çarpanı Hacıalan köyünde geleneksel olarak yapılan **“30 Ağustos Zafer Bayramı Güreş Festivali”** ve Avgadı’da yapılan **“Erdemli Yayla Köyleri Yaş Sebze, Meyve ve Domates kültür Festivali”**dir.

Son yıllarda Ermenekliler Derneği’nin yaptığı geleneksel **“Ermenekliler Batırık Şöleni Günü”**, Kösbucağı köylülerinin Borunbaşında yaptıkları **“Topalar ve Batırık Şöleni”** ile Karahıdırlı köylülerinin yaptıkları **“Geleneksel Süt Şöleni”** Erdemli’de sosyal hayatı canlı tutmaktadır. Bunlara okulların yaptığı şiir günleri ve yılsonu etkinlikleri de eklenince Erdemli adeta bir festival şehri görüntüsü çizmektedir. Erdemlide sosyal hayatın canlı olmasında sivil toplum örgütlerin çok oluşu ve çeşitli faaliyetler yapılması gösterilebilir.²⁶

²⁵ Fakıoğlu Mehmet Emin, **a.g.e**, s.190

²⁶ Erdemli Ticaret ve Sanayi Odası Kültür Yayınları, **Saklı Cennet Erdemli**, Erdemli 2008, s.70

1. Erdemli İlçesinin Nüfusu

Erdemli'nin genel nüfusu 136.745'tir(2007 nüfus verilerine göre). Kent merkezinin nüfusu ise 43.721'dir. Erdemlide 10 Belde, 50 köy vardır. Nüfus 99.282'si belediyelelik olan kasaba ve şehir merkezlerinde, 27.463'ü köylerde yaşamaktadırlar²⁷.

BELDELER

Arpaçbahşış (6.136)	Ayaş (4.244)	Çeşmeli (4.151)
Esenpınar (2.127)	Kargıpınarı (11.709)	Kızkalesi (2.841)
Kocahasanlı (6.719)	Kumkuyu (3.002)	Limonlu (4.248)
Tömük (10.384)		

KÖYLER

Alibey (563)	Arsanlı (521)	Aydınlar (242)
Akpınar (107)	Batısandal (526)	Çamlı (651)
Çerçili (676)	Çiftepınar (676)	Çiriş (660)
Dağlı (657)	Doğlu (555)	Doğusandal (259)
Elbeyli (490)	Elvanlı (2.081)	Evdilek (225)
Fakılı (200)	Gücüş (268)	Güneyli (354)
Güzeloluk (648)	Hacıalanı (28)	Hacıhalıarpaç (1.039)
Harfili (231)	Hüsamettin (384)	İlemin (650)
Karaahmetli (281)	Karahıdırlı (981)	Karakeşli (767)
Karayakup (739)	Kayacı (777)	Kızılın (245)

²⁷ Erdemli Nüfus Müdürlüğü 2007 yılı nüfus verileri

Koramşalı (618)	Kösbucağı (1.800)	Köserelli (197)
Kuşkuca (136)	Küstülü (551)	Pınarbaşı (930)
Sarıkaya (466)	Sarıyer (673)	Sıraç (707)
Sinap (180)	Sorkun (872)	Şahna (289)
Tapureli (999)	Toros (226)	Tozlu (36)
Üçtepe (657)	Üzümlü (281)	Veyselli (207)
Yağda (366)	Yeniyurt (261)	

2. Erdemli İlçesinde İdari Yapı

1954 yılında ilçe olan Erdemli’de; merkez dâhil 11 belediye (Merkez, Kızkalesi, Ayaş, Limonlu, Kocahasanlı, Esenpınar, Kumkuyu, Tömük, Çeşmeli, Kargıpınarı, Arpaçbahşiş); 51 köy ve 57 mahalle mevcuttur.²⁸

2.1 Kasabalar

2.1.1 Arpaçbahşiş

RESİM 08: Arpaçbahşiş Belediyesi

²⁸ Fakıoğlu Mehmet Emin, **a.g.e.**, s.190

Kasabanın adı ile ilgili değişik rivayetler bulunmaktadır. Kasabanın ilk ismi Evliya Çelebinin kayıtlarına göre “Hacı Aleaddinoğlu Köyü”dür. İlerleyen yüzyıllarda “Gül Şehri”, “Ma-Arpaç”, “Diyar Arpaç” gibi isimlerle anıldığı da rivayet edilmektedir²⁹

Belediyemiz Silifke-Konya ve Antalya’yı birbirine bağlayan devlet karayolu üzerinde olup güzel bir yerleşim alanına sahiptir. Yaz mevsimi geldiğinde nüfus 20 bin civarında olmaktadır. Denizden ortalama 5-15 metre yükseklikte kuruludur. Sahilimiz yaz ve kış olmak üzere Mersin’in en gözde tatil beldelerinden sayılmaktadır.³⁰

Erdemli’ye 4 km, Mersin’e 32 km uzaklıktadır. Kasabaya ulaşım çok kolaydır, gece-gündüz her 5-10 dakikada, hem Erdemli’ye hem de Mersin’e araç bulmak mümkündür.³¹

Kasaba, ovalık bir alan üzerine kuruludur. Denize sınırı 1800 metre olan kasabanın sahil şeridinin tamamında güvenle denize girilebilir. Denizi olmasına rağmen denizden istifade edemeyişi kasaba halkının eksiklerindendir. Tipik Akdeniz iklimi süren Arpaçbahşiş, yarı ormanlık iskân ve verimli tarım arazileriyle çevrilidir. Yerleşim alanlarının bittiği kuzeyden itibaren, Akdeniz bitki örtüsü olan makiler ve ormanlar başlar.

Arpaçbahşiş, tarih içinde doğuda Tarsus, batıda Silifke şehirlerini birbirine bağlayan eski Roma Ticaret yolu üzerine kurulmuş bir kasabadır. Kasabanın kesin olarak kurulum tarihi bilinmemektedir. Ancak eldeki bilgiler ışığında 17. Yy sonlarında kurulduğu tahmin edilmektedir. Türkmen oymaklarının kışlak olarak kullandığı Arpaçbahşiş’te yerleşik hayata geçişin kesin tarihi belli değildir. Kasabanın üzerindeki Karapınar deresinde 600 yıllık çınar ağacının olması, tarihinin eskiliğini göstermektedir. Bu çınar ağacının kökünde üç ayrı gövde bulunmaktadır.

²⁹ İlyas Yılmaz, Arpaçbahşiş, Erdemli 1999, s. 21

³⁰ Musa Demir, 1956 Doğumlu, **Arpaçbahşiş Belediyesi Belediye Başkanı**, İlkokul Mezunu

³¹ www.arpacbahsis.bel.tr

1375 yılında Tarsus ve Mersin'i ele geçiren Farsak Türkmenlerinden Elvan Bey, bugünkü Elvanlı köyüne iskân ederek yöreyi idaresi altına almıştır. Bu tarihten sonra çevreye kışlak kuran Türkmen oymaklarının bir anlamda güvenliğini sağlamıştı.

Arpaçbahşiş'te iki ayrı aşiretin yaşadığı eski mezar kalıntılarından anlaşılmaktadır. Bu aşiretlerden biri Şeyh-Kem aşiretidir. Bu aşiret 17. Yy başlarında Tunus'tan yaşadıktan sonra da 1865 yılında Kösbucağı köyü sınırları içerisinde bulunan ve Arpaçbahşiş'i kuş bakışı gören tepenin üzerindeki Eski Roma dönemi yerleşiminin bulunduğu alana iskân ettirilmiştir³². Kasabada önemli bir tarihi yapı bulunmamaktadır. Başlıca eserler kasabadaki Romalılar dönemine ait kaya mezarlar ve zeytinyağı depolarıdır.³³

RESİM 9: Kasabadaki Cami

RESİM 10: Kasabadan Görünüm 1

Arpaçbahşiş'e yerleşen diğer bir aşiret ise Sarıkeçili aşiretine mensup ve “Arpaç” adıyla bilinen obadır. Uzun yıllar burada kışlak kuran oba daha sonra iskâna geçerek Arpaçbahşiş'i yurt edinmiştir.³⁴

1865 yılında Mersin sancak olunca, Arpaçbahşiş köy statüsüne alındı. 1970 yılına kadar köy statüsü devam eden Arpaçbahşiş, bu tarihten sonra kasaba

³² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e.**, s.52

³³ İlyas Yılmaz, **a.g.e.** s.48

³⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e.**, s.52

olmuştur.³⁵ Arpaçbahşiş Belediyesi, bugün 30 personel ve 20 adet araçla kasaba halkına hizmet vermektedir. Kasaba sınırları içerisinde 1 adet Çok Programlı Lise, 1 adet Sağlık Meslek Lisesi, 1 adet Anadolu Öğretmen Lisesi ve 2 adet İlköğretim Okulu vardır. Kasabada sağlık ocağı, eczane vardır³⁶.

RESİM 11: Kasabadan Görünüm 2

7 Camii bulunan kasaba, Tepecik, Yenimahalle, Zeytinlik ve Merkez olmak üzere 4 mahalleden oluşmuştur. Kasabada içme ve sulama suyu problemi yoktur³⁷.

Kasaba halkının çoğu çiftçilikle uğraşmaktadır. Narenciye merkezi olan kasabamız da son yıllarda seracılık da gelişmiştir. Belediyemizin desteği ile bugün için en verimli ve kaliteli limon üretmekteyiz. Ayrıca portakal, domates, hıyar, patlıcan da yetiştirilen ürünlerdendir. Kasaba halkının geçim kaynaklarından biri de hayvancılıktır³⁸.

³⁵ İlyas Yılmaz, **a.g.e.** s.78

³⁶ Ali Akırdağ, 1948 Doğumlu, **Arpaçbahşiş Kasabası Bilirkişi**, İlkokul Mezunu

³⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e** s.53

³⁸ Osman Gökmen 1975 **Doğumlu Arpaçbahşiş Kasabası Belediye Memuru** ,Üniversite Mezunu

Tarım, hayvancılık ve narenciye'nin yanında son yıllarda yazlık ev turizminin de gelişmesiyle kasabaya büyük göçler gelmektedir.³⁹ Özellikle yaz mevsimlerinde yakın bölgelerden tatillerini geçirmek için insanlar bu bölgeye gelmektedir.⁴⁰

2.1.2

Ayaş

Önemli turizm merkezlerinden olan Ayaş, Erdemli'nin yeni kasabalarından biridir. Erdemli'ye 15-19 km, Mersin'e 57 km mesafededir. Yaz aylarında büyük bir canlılığın yaşandığı kasabaya, ulaşım minibüslerle sağlanmaktadır. Kasabada taşıma kooperatifi olduğu için ulaşım problemi yoktur. Günün her anında Mersin, Erdemli ve Silifke'ye ulaşmak mümkündür.

Ayaş tarih içinde Romalıları ve Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlıların hâkimiyetinde kalmış yerleşim bölgesidir. Yapılan kazılarda buraya ilk yerleşimin MÖ 4. Yüzyıla ait olduğunu gösteriyor. Tarih içinde zeytincilikte büyük biri olmuştur.

Ayaş kasabasında adım atılan her yer tarihi dokuya sahiptir. Büyük, Ayaş'taki ören yerlerinde kalelere, kiliselere, sarnıçlara, su kemerlerine, kaya mezarlarına, anıt mezarlara ve lahitlere rastlanılmaktadır.

Kasabada günışığına çıkarılmayan birçok tarihi eserler mevcuttur. Ayaş Merdivenkuyu'da Roma Üniversitesi ve Vehbi Koç Vakfı' tarafından finanse edilen kazı ve restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Yerli ve yabancı turistlerin ilgi ile gezdikleri Antik tiyatro ve Agora'nın bir bölümünün restorasyonu yapılmıştır. Kazılarda Liman Hamamı ortaya çıkarılmıştır.

Yaklaşık 1.500 haneden oluşan Ayaş'ın nüfusu 4.467'dir. (2000 yılı nüfus sayımına göre). Yaz mevsimi geldiğinde yazlık nüfus 20 bin civarına çıkmaktadır.

³⁹ İlyas Yılmaz, **Arpaçbaşı Kasabası yakın çevre incelemeleri**, 1998, s.11

⁴⁰ Kenan Demir, Arpaçbaşı Kasabasında Yaşayan Boynunceli Oymağı'nın Sosyo-Kültürel Yapısı, Nisan 2006, s.58

Ayaş, erdemli nüfusunun sembolü haline gelmiştir. Yaz mevsiminde büyük bir turizm yoğunluğu yaşayan Ayaş ta çoğu pansiyon olmak üzere otel ve motellerde yaklaşık 4 bin yatak kapasitesi vardır. Yemişkumu ve Merdivenkuyu mahalleleri eğlence ve alışveriş merkezleri ile dikkatleri çekmektedir.

Yerli halkının büyük kısmı Ayaş Türkmenleridir. Ayaş, Yağda bucağının en eski bir aşiretidir. Kışla ve yaylalarının kurulduğu tarih belli değildir. Türkmenler konar-göçer hayattan yerleşik hayata geçmişler çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşırlar. Kasabada halk geçimini tarımdan sağlamaktadır. Hayvancılık artık can çekmektedir. Ayaş yağda bucağının en eski aşiretidir. Kışla ve yaylaların kurulduğu tarih belli değildir.⁴¹

RESİM 12: Ayaş Kasabası

Yaz mevsimi geldiği zaman Akpınar (Pınarbaşı) ve Kuşluca yaylalarına çıkarlar. İçme suyu problemi olmayan kasabada sulama suyu var ama azda olsa yetmektedir. Sondaj kuyuları ve kuyulardan da istifade edilmektedir. Tarımda yetiştirilen ürünlerin başında domates, salatalık, fasulye, marul, ıspanak, kaysı ve

⁴¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e** s.54

narenciye başta gelmektedir. Seralardan çok açıkta sebzecilik yapmak gelişmiştir. Yaylalara çıkan Yörükler yaylalarda da sebze yetiştiriciliği ile uğraşmaktadır.

1999 yılına kadar Tırtar (Kumkuyu) kasabasının mahalleleri iken referandum sonucu buradan ayrılarak kasaba statüsüne alındı ve belediye oldu. Ayaş belediyesi 10 araç 4 memur ve 25 işçiyle hizmet vermektedir. Ayaş kasabası, Kumkuyu merkez, Çanakçı, Yemişkumu ve Merdivenlikuyu olmak üzere 4 mahalleden oluşmuştur.

Sağlık ocağı bulunan kasabada iki eczane bulunmaktadır. Ayaş acil 112'de merkezi durumdadır.

Kasabada 4 camii, 1 ilköğretim okulu (Yemişkumu mahallesinde) var. Ayaş'ta Akdeniz iklimi hüküm sürer. Konar-göçer hayatı yaşayan Yörükler (Sarıkeçili Yörüklü) kış mevsimini kasaba ve çevresinde geçirirler.

Kasaba halkının en önemli geçim kaynaklarından biri de turizmdir. Kasabada yerli ve yabancı turistlerin güvenle denize girebilecekleri ve altyapısı düzenli olan 4 büyük halk plajı vardır. Bu plajlar Kumkuyu, Yemişkumu ve ikisi de Merdivenli kuyudadır.⁴²

Ören Yerleri:

Öküzlü: Hellemisitiki Roma ve Bizans dönemlerinde yerleşim görülen antik kentin taş döşeli altyapısı sağlam durumdadır. Bazilikası ve sarnıçları halen sağlamdır. Lahitler kente girişi sağlayan stabilize yolun kenarında bulunmaktadır.

Elaiussa-Sebaste: M.Ö II yy sonlarında kurulmuş olan önce Elaiussa ve Roma döneminde de Sebaste diye adlandırılan antik kentte görülmeye değer en önemli kalıntıları tiyatro, agora, liman, su deposu ve kral anıtı ve mezarlığıdır.

⁴² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e** s.55

RESİM 13 : Ayaş Agora

Paşa Türbesi: Selçuklu eseri olan türbe Ayaş çıkışında (Kızkalesi yönünde) bulunmaktadır. Türbede 1220 yıllarında bölgeyi Ermenilerin istilasından kurtaran ve bu savaşta ölen Selçuklu beylerinden Aktaşoğlu Sinan beyin mezarı bulunmaktadır.

RESİM 14: Paşa Türbesi

Çatiören: Ayaş'ın 8 km kuzeybatısındaki Çatiören'de Hermes tapınağı bulunmaktadır. Tapınak Roma döneminde iskân görmüştür.⁴³

⁴³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e** s.56

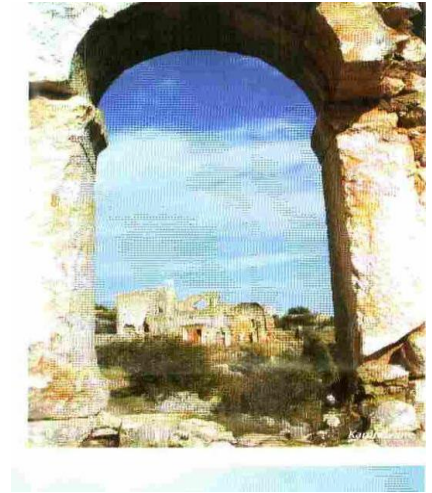
Kanlıdivane: Erdemli-Silifke karayolunun 3 km kuzeyinde bulunmaktadır. Antik çağda adı Conytelis olan kent büyük bir obruğun etrafında kurulmuştur. Kanlıdivane, Olba, Roma ve Bizans dönemlerinde yerleşim merkezi olarak kullanılmıştır. Bazilikalar, Nekropoller, Kabartmalı kaya mezarları, lahitler, saraylar, tapınaklar, kuleler, sarnıçlar ve kiliseler en önemli arkeolojik kalıntılardır. 300 bin nüfuslu olduğu söylenen bu bölgeye halk tarafından Kanlıdivane adının verilmesinin sebebi suçluların mancınıkla obruğa indirilip aslanlara parçalattırılmasıdır. Yaklaşık 100 m derinliği olan obruğun 40 m sini sel ve yağmur sularlı toprak ve taşlarla doldurmuştur. Obruğun içinde ayin yapan rahibe figürleri bulunuyor. Kanlıdivaneden Çanakçı köyüne giden yolun sağ ve solunda lahitler bulunmaktadır. Batı nekropolündeki mezarlar büyük bir kaya kütesine oyulmuş oda mezarlar halinde görülür. Her mezarın üzerinde insan figürlerini gösteren kabartmalar vardır.

1992 yılından beri her yıl obruğun çevresindeki harabelerde “Kanlıdivane konserleri” düzenlenmektedir. Obruğun üst kısmında sulama amaçlı gölet yapımı devam etmektedir.

Ayaş’ta şubat ve mart aylarında Türkiye’de pek rastlanılmayan ve yöreye has yeşil laleler çıkmaktadır.

RESİM 15: Kanlıdivane 1

RESİM 16: Kanlıdivane 2

Ayaş Aşiretine Ait Eski Bir Efsane: Ayaş aşiretinden Beratlı Hasan Ağa anlatıyor:

Ayaş aşiretinin yaylası olan Pınarbaşı'nın güneyinde iki tarafı kayalık sarp bir vadi vardır. Bu vadinin karşılıklı iki yakasında da birer mağara bulunmaktadır. Bunlar açkısız kurgusuz, anahtarsız, kilitsiz birer dede mağarasıdır. Doğudaki mağara “Bozoğlan” batıdaki mağarada “Karaoğlan” yatırıdır. Bu dedeler kardeşler. Her sene bunların mağaralarında “’top” atılır. Onlar harp zamanında harbe gider. Kimseye Ayaş aşireti için hainlik yaptırmazlar. Bize yan gözle bakanı Bozoğlan, Karaoğlan dedemiz çarpar. Biz senede bir gün kardeş dedelere davar keser kurban adarız. Eğer bir sene davar boğazlamamış olursak bir tek ekin alamayız. Hayvanlarımız kırılır, obada hastalık olur doğan çocuklarımız yaşamaz.

Eskiden davar boğazladığımız gün burası bir bayram yeri olurdu. Kadın erkek davul ve kaval çalar birlikte oynar eğlenirdik. Ama 5-10 senedir şu koyuncu aşireti bizi bu oyunlardan ayırdı. Günahtır yasaktır dediler; bize leke sürdüler. Saflığımızı bozdular. Şimdi ahali oynamaz oldu. Oyunları dernekleri bıraktığımız günden beri Allah beti bereketi kaldırdı bizi durgunlaştırdı.⁴⁴

2.1.3

Çeşmeli

Çeşmeli Kasaba'sının Erdemli'ye uzaklığı 14, Mersin'e 23 km'dir. Ankara-Adana otoyolunun başlangıcında bulunan kasabadan Mersin'le Erdemli'ye günün her anında ulaşmak mümkündür.

2000 yılındaki genel nüfus sayımına göre kasabanın nüfusu 6434 dür. Yaz mevsimi geldiği zaman yazlıkçılardan dolayı nüfus 12.000 civarına çıkmaktadır. Rakımı 5 ila 50 metre arasında değişen Çeşmeli'de Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Kasabada bir genel lise, bir ilköğretim okulu ve bir özel kolej (TED) vardır. Kasabada bir sağlık ocağı, 2 eczane, Tarım Kredi Kooperatifi, PTT, Jandarma

⁴⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.57

Karakolu mevcuttur. İki camisi olan Çeşmelide Diyanet İşleri Başkanlığına ait Kız Kur-an Kursu bulunmaktadır. Yazlıklarla beraber 4000 civarında hane vardır. Spor faaliyetleri için standartlara uygun futbol sahası mevcuttur.

Kasabanın içme ve sulama suyu problemi yoktur. İçme suyu için su deposu yaptırılmıştır. Kaynak sularından ve çevredeki akarsulardan yeteri kadar istifade edilmektedir. Çeşmeli sakinleri yaz mevsimi geldiğinde çoğunlukla Nohutharmanı ve Küçükfindık yaylalarına çıkmaktadır. 1969 yılında belediyelik olmuştur. Kasaba, Merkez, Atatürk, Fatih ve Barbaros mehellerinden oluşmuştur. Belediye 15 memur 20 işçi ve 12 araçla kasabada hizmet vermektedir.

Sahile 1 km mesafede olan kasabanın bakir sahillerindeki plajlarda denize rahatlıkla girebilmektedir. İmar planı %70 oranında biten kasabanın Avrupa ülkeleri vatandaşları 500'ün üzerinde konut satın almıştır. Kasabanın geçim kaynağı narenciye üzerinedir. Limon ve portakal yetiştirilen en önemli ürünlerdir. Bunun yanı sıra kasabada domates, biber, fasulye, sarımsak, bakla, zeytin, kaysı, şeftali gibi ürünler yetiştirilerek büyük bir gelir kaynağı sağlanmaktadır. Seracılık bu bölgede pek rağbet görmemiştir.

Kasabada gelişen sektörlerden biri de çiçek yetiştiriciliğidir. Çiçek seraları pazara ulaşım problemi çözüldüğü zaman önemli gelir kaynaklarından biri olacaktır. Kasabada hayvancılığın devam etmesi eski konar-göçer kültün izleri halen yaşadığını göstermektedir. Küçük ve büyük baş hayvan besiciliği bir diğer gelir kaynaklarından. Küçükbaş baş hayvancılığı artık tükenmek üzeredir.⁴⁵

Burhan Dede Türbesi: Çeşmeli kasabasında Burhan dede türbesi ziyaretçilerin akınına uğramaktadır. Buhara'dan gelerek Kargıpınarı deresi (Gilindiros) ile Sarıyer deresinin birleştiği yere yerleşen Burhan dede burada din ve ilim adamı yetiştirmek için medrese açmıştır. 1591 yılında vefat eden Burhan dedenin kız ve erkek çocuğu da öldükten sonra yanına defnedilir. O günden günümüze kadar derdine şifa arayanların çocukları olmayanların dua ettikleri bir ziyaretgâh olur. Burhan dedenin keramet sahibi bir evliya olduğu rivayet edilir. Bir

⁴⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.58

gün yöreye aşırı bir yağmur yağar ve dereye sel gelir, Burhan dedenin elindeki asası ile deredeki seli durdurduğu ve insanların evlerine ulaştıkları anlatılan kerametlerindendir.⁴⁶

RESİM 17: Burhan Dede Türbesi

2.1.4

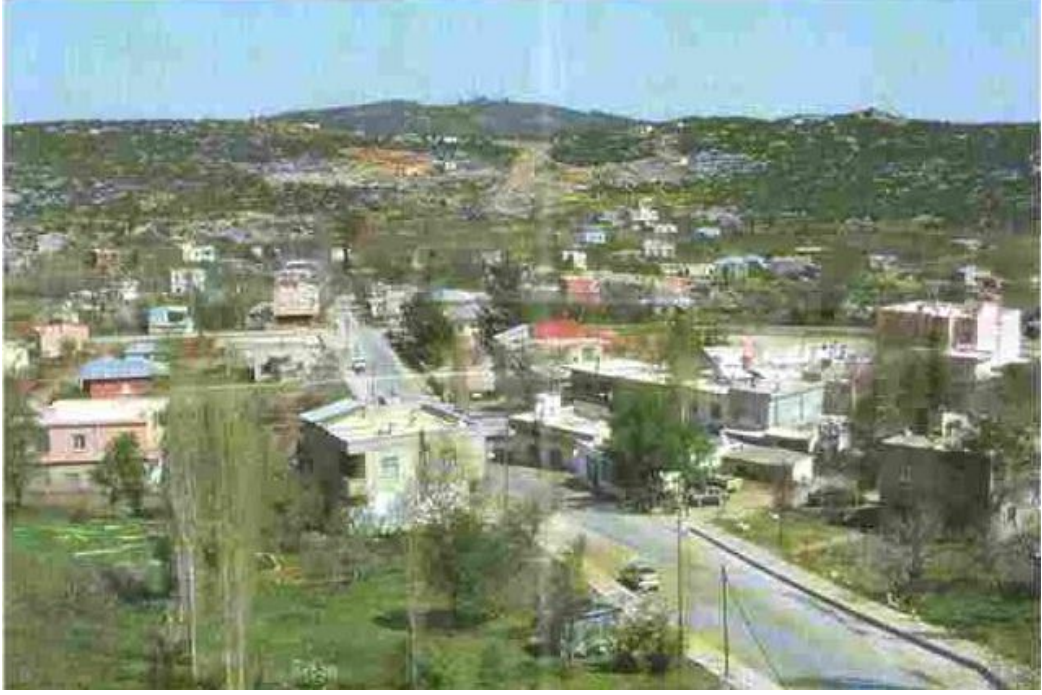
Esenpınar

Rakım 750 m olan Esenpınar kasabası Erdemli'nin en eski yerleşim yerlerinden biridir. Sandal dağı'nın kuzeyinde kurulmuştur. Tarihi Anadolu Selçuklular dönemine kadar inmektedir. Kasabanın mezarlığındaki 1461 tarihli mezar taşlarının bulunması, merkezdeki Gövere camisi ve yanındaki çeşmenin 1741 tarihli oluşu Esenpınar'ın tarihinin eski olduğunu göstermektedir.

Kasaba yakınlarında ören yerlerin çokluğundan, Selçuklu ve Osmanlılardan önce birçok medeniyetin bu bölgede hüküm sürdüğünü anlamaktayız. Poşlu, Yanıkhan bölgesindeki harabeler içinde yer alan sütunlu su sarnıçları, halen kullanılmaktadır. Yine Kayabaşı mevkiinde Romalılar ve Bizanslılardan kalma 40-50 m derinliğindeki su kuyusu da kullanılmaktadır. Kayabaşı'ndaki Kaleyakası adlı harabelerde çok zengin mozaikler var. Çatalağaç mevkiinde aynı dönemlerden kalan lahitler ve koltuk tipi mezarlar görülmeye değer olduğu gibi zaman içinde yok

⁴⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.59

olmamak için ilgi de beklemektedir. Kanlıgöl mevkiindeki harabeler de artık yok olmaya yüz tutmuştur.⁴⁷

RESİM 18: Esenpınar

RESİM 19: Eski Konak

⁴⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.60

1960 Yılına kadar Gövere adı ile bilinen köy, askeri idare tarafından adı değiştirilerek bugünkü adını alır. 1992 Yılında kasaba statüsüne alınır ve belediyelik olur. Esenpınar Belediyesi 16 personelle hizmet üretmektedir. Esenpınar kasabası, Poşlu, Hacıömerli, Ağlıca, Elece (Çayıroluk) ve Merkez olmak üzere 5 mahalleden oluşmuştur. Kasaba olmadan önce köyün asıl merkezi Ellece iken susuzluktan dolayı halk şimdiki kasaba merkezine yerleşmiştir.⁴⁸

RESİM 20: Belediye Binası

Yaklaşık 850 haneden oluşan Esenpınar'ın nüfusu 3929'dur (2000 Yılı nüfus sayımına göre). Yaz mevsimi geldiğinde yazlık nüfusu 6000 civarına çıkmaktadır.

RESİM 21: Esenpınar Göleti

⁴⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.61

Sağlık ocağı bulunan kasabada 4 cami ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı bir yatılı Kur'an Kursu mevcuttur. Kasabadaki ilköğretim okulu, taşınmalı eğitimde merkezi okul konumundadır. Ağlıca mahallesindeki okul, ilköğretim 5'e kadar eğitim vermektedir. Yöre halkı okumaya düşkündür. Okur-yazar oranı %100 oranındadır. Erdemli ve çevresinde yüksekokul mezunu bakımından ileri seviyededir.

RESİM 22: Yanıkhan Kilisesi

Kasaba, Erdemli'ye 27 km, sahile 16 km uzaklıktadır. Ulaşım, Limonlu kasabası üzerinden sağlanmaktadır. Kasabanın minibüsleri her saat başı Erdemli'den hareket etmektedir. Ayrıca özel araçlarla da ulaşım kolaydır. Esenpınar ve çevresinde Akdeniz iklimi hüküm sürer. Halk deyimiyile orta bahşış bir iklim vardır, yani kışları yağışlı ve soğuk, yazları sıcak ve kurak geçmektedir. Kasaba halkının bir kısmı kış mevsimini Erdemli ve sahilde geçirmektedir. Konar-göçer hayatı yaşayan Yörükler ise (özellikle Sarıkeçili Yörükleri) kış mevsimini, kasaba ve çevresinde geçirirler.⁴⁹

Bölgenin en yüksek yeri Sandal dağıdır. Dağ eteklerinde bölgenin karakteristik bitkisi makinin yanında sandal, defne, mersin, tesbih, çaltı dikenı gibi çok çeşitli bitkiler vardır. 850 metre yükseklikteki dağda, Askeri amaçlı kullanılan

⁴⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.62

vericilerin yanında TRT, TELSİM, AVEA, TÜRKCELL, TELEKOM vericileri de vardır. Ayrıca dağda, Erdemli Orman İşletme Müdürlüğü’ne bağlı orman gözetleme kulübesi de hizmet vermektedir.

Sandal dağında Ziyaret denilen dilek mağarası, çeşitli rahatsızlıklardan kurtulmak için şifa arayanların çokça geldiği bir yerdir.

RESİM 23: İncirli eşme

Sulama ve içme suyu problemi olmayan Esenpınar kasabasında halk geçimini tarımla sağlamaktadır. Sulama amaçlı olarak Köy Hizmetleri’nin yaptırdığı gölet ve vatandaşın cazibe ile Lemas ayından getirdiği sular, kasabadan göçü durdurmuş ve sulu tarıma geçilmesine sebep olmuştur.⁵⁰

RESİM 24: Yanıkhan Sarnıcı

⁵⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.62

Esenpınar ve çevresinde, meyvecilik ve sebzecilik gelişmiş vaziyettedir. Domates, fasulye ve karnabahar yetiştiriciliği kasaba ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Yörede meyvecilik de üst düzeydedir. Elma ve şeftali bölge çiftçilerinin vazgeçilmezlerindendir. Küçük çaplı da olsa nar, incir, ceviz ve badem de yetiştirilmektedir.

Bölgede bodur elma yetiştiriciliği çevre çiftçilerine örnek olacak şekilde yapılmaktadır. Yörede 20 bin kök bodur elma ağacı dikilidir ve çiftçiler bodur elma dikimine yönelmiştir. 1 dönümüne birer metre aralıklarla dikilen 330 bodur elma ağacı dikildiği yıl ürün vermektedir. Bir ağaç ortalama 30-40 kg elma vermekte ve işçilik açısından da tasarruf sağlamaktadır. Yörede 12 çeşidi dikilen bodur elmalarda hasat, Temmuz ayından Ekim ayı sonuna kadar devam etmektedir.

Yörede defne yetiştiriciliği gelişmiş durumdadır. Kasaba halkının bir diğer geçim kaynağı da hayvancılıktır. Küçükbaş hayvancılığının yanında sığır besiciliği de görülmektedir⁵¹.

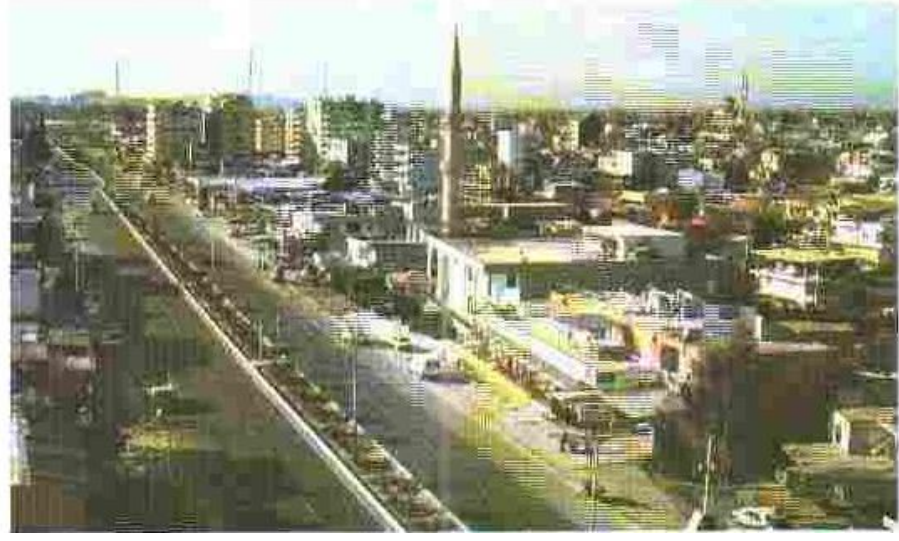
2.1.5 Kargıpınarı

1864 yılından 1969 yılına kadar köy konumunda bulunan kasaba adını, kasabanın batı kısmında yer alan sazlık(kargılık-kamışlık)alanının içinde bulunan bir su kaynağından almıştır⁵². Köyü kuranların büyük bir bölümü Silifke ve Aydıncık yöresinden gelen Yörüklerdir. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Kargıpınarı kasabasından geçerek denize ulaşan derenin adı "Gerendir Suyu" olarak geçmektedir.

Rakımı 5-25 metre arasında değişen Kargıpınarı, Erdemli'ye 12 km, Mersin'e 25 km uzaklıktadır. Kasabaya ulaşım çok kolaydır; gece-gündüz her 5-10 dakikada, hem Erdemli'ye hem de Mersin'e araç bulmak mümkündür.

⁵¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını ,a.g.e .s.63

⁵² İlyas Yılmaz, **Kargıpınarı Yakın Çevre İncelemeleri**,1997,s.15

RESİM 25: Kargıpınarı Kasabasından Görünüm

Kasabada 1 lise, 4 adet ilköğretim okulu vardır. Kasabada bir sağlık ocağı var ve tam donanımlı doğum ünitesi de mevcuttur. Ayrıca kasabada 3 adet de eczane vardır. 5500 haneden oluşan Kargıpınarı 2000 yılı nüfus sayımına göre 12.714 nüfusa sahiptir. 6 camii bulunan kasaba, Merkez, Cumhuriyet, Çarkçılı, Yenimahalle, Fatih, Selimiye ve Akdeniz olmak üzere 7 mahalleden oluşmuştur. Kasabada içme ve sulama suyu problemi yoktur. Kasabada çiftlik ve tarıma dayalı işçilik en önemli geçim kaynağıdır. Bu amaçla kurulmuş narenciyeye fabrikalar mevcuttur (TOYAŞA, DOĞAN GIDA)⁵³. Seracılık ve Turfanda sebzeçilikte kasaba çok ileri seviyededir. Yörede limon, portakal, domates, salatalık, karnabahar gibi ürünler yetiştirilmektedir⁵⁴.

Tipik Akdeniz iklimi süren Kargıpınarı kasabasında 2500 metrelik sahil bandı vardır. Alt yapı problemi olmayan kasabanın halk plajında yaklaşık 7 ay denize girmek mümkündür.

King Boksta dünya şampiyonu sporcular yetiştiren beldede, spor salonu ve futbol sahası mevcuttur. 1969 yılında belediye olan kasabada belediye hizmetleri 38 personel ve yeteri sayıda araçla yürütülmektedir. Kargıpınarı Belediyesi, yaptığı

⁵³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.64

⁵⁴ Memet Özdemir, 1937 Doğumlu, **Kargıpınarı Kasabası**, İlkokul Mezun

kültürel çalışmalar ile hemen göze batmaktadır. Yöre halkını aydınlatmak üzere mesleğinde uzman kişilere her ay değişik konferans verilmektedir. Belediye imkânları ile Çanakkale'deki şehitliklere düzenli geziler tertip edilmektedir. Üniversite hazırlıkta öğrenci ve ailelerine verilen seminerlerle başarı düzeyi yükseğe çekilmektedir.

Kargıpınarı kasabası, Erdemli ve çevresinde tek Yörük Müzesi olan beldemizdir. Halk aşığı, yazar ve şair olan Cumhuriyet mahallesi muhtarı Mehmet Doğan, geleneksel kültüre yaptığı katkılarla öne çıkmaktadır. Mehmet Doğan'ın Kargıpınarı Yöresel Kültür Derneği ve belediyenin koruması altındaki kültür müzesi, yöreyi dışarıya açmakla kalmayıp birçok faaliyete de imza atmaktadır.⁵⁵

RESİM 26: Bodur Elma Ağaçları

Halk kültürüne düşkünlüğü ile tanınan ‘‘Kargıpınarı Yöresel Kültür ve Sanat Derneği’’ kurucusu ve başkanı Mehmet Doğan, Kargıpınarı’nda âşık geleneğini devam ettirmeye çalışan halk âşıklarımızdandır. Birçok şiir ve hikâye kitabı olan Mehmet Doğan’dan bir şiir:

⁵⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.64-65

NEREYE GİTTİ

Önü çift öküzlü, eli mesesli
Dokuma şalvarlı pehlivan sesli
Yorulmak bilmeyen gayet hevesli
Şakrak çiftçilerim nereye gitti

Alaca kuşaklı kızıl edikli
Azığının içi ovmaç katıklı
Arkacı sürürül ardı köpekli
Yağız çobanlarım nereye gitti

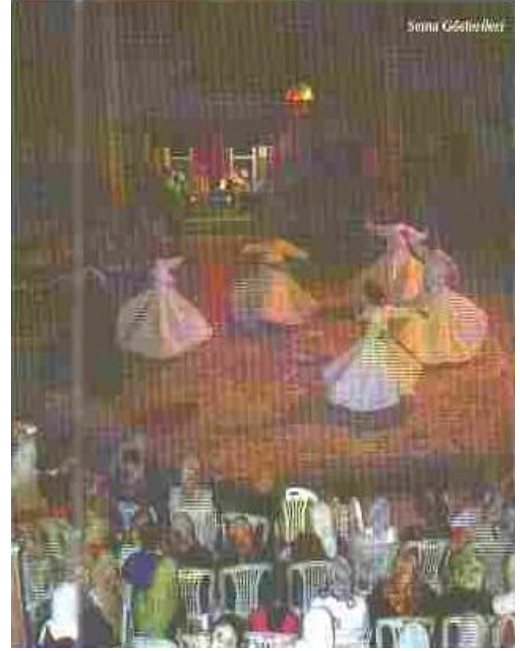
Haranıda buğu buğu buğulanan
Bolca acı biber katıp tavlanan
Şöhretine mani türkü söylenen
Sıcak arapaşım nereye gitti

Nesini methetsek nesini övsek
Geçmişle birlikte yeniden doğsak
Bir daylak bir maya iki de köşşek
Sırta kadem bastı nereye gitti

Nerde kara çadır, nerede sürgü
Kaybolup gidiyor Türkmen kültürü
Koyul bir çığraya yürü ha yürü
Harmanım düvenim nereye gitti

Değmeyin Mehmet'e bağı sızılı
Her taşta ağaçta adı yazılı
Omuzu gırmalı yanı tazılı
Yaman avcılarım nereye gitti ⁵⁶

Mehmet Doğan

RESİM 27: Sema Gösterileri

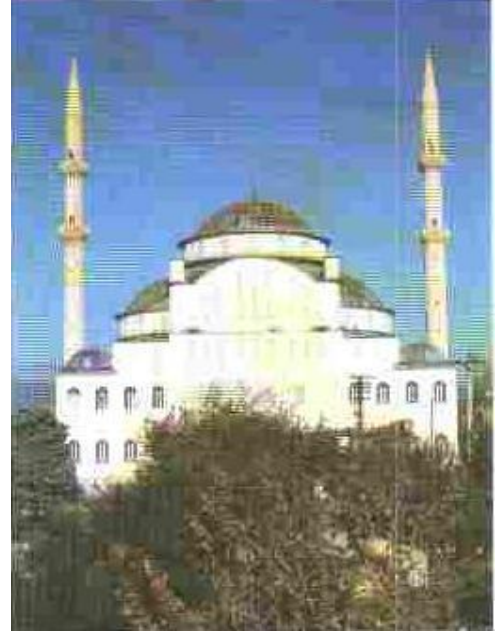

RESİM 28: Yörük Çadırı

⁵⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.66

RESİM 29: Kargıpınarı Halk Kütüphanesi

RESİM 3: Kargıpınarı'ndaki Cami

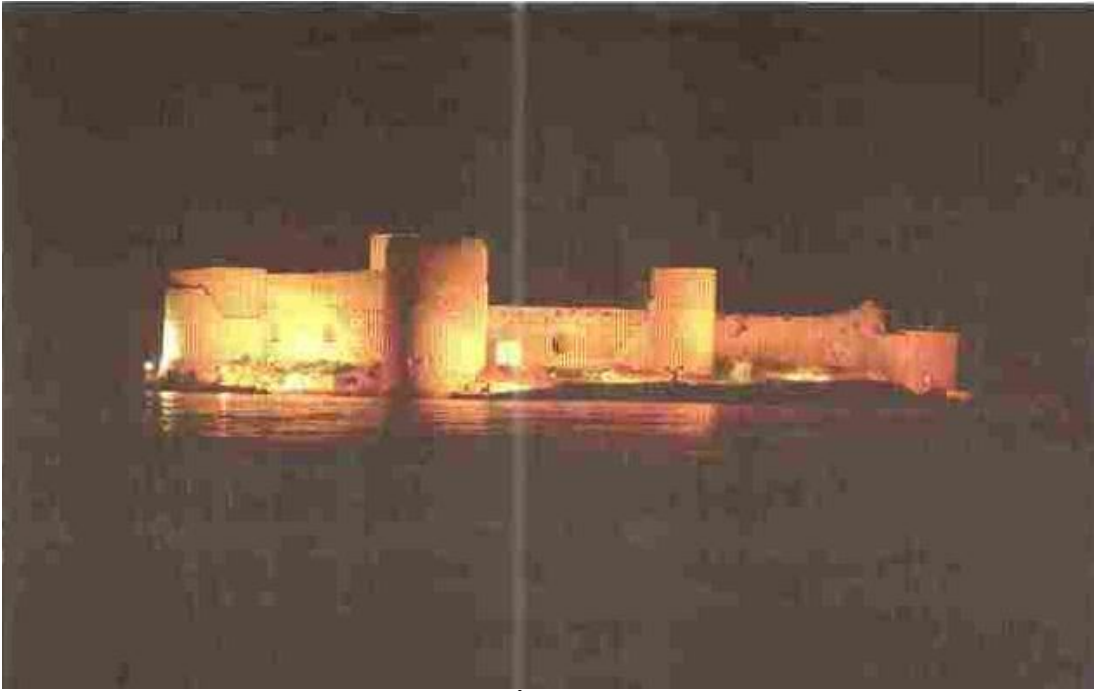

RESİM 31: Kargıpınarı Deresi

2.1.6

Kızkalesi

Erdemli'nin önemli turizm merkezi olan Kızkalesi, Erdemli'ye 23, Mersin'e 60 km mesafededir. Özellikle yaz aylarında büyük bir canlılığın yaşandığı kasabaya, ulaşım minibüslerle sağlanmaktadır. Kasabada taşıma kooperatifi olduğu için ulaşım problemi yoktur. Mersin ve Silifke'ye ulaşmak mümkündür⁵⁷.

RESİM 32: Kızkalesi

Kızkalesi, tarih içinde Seleukoslar, Romalılar ve Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlıların hâkimiyetinde kalmış önemli bir yerleşim bölgesidir. Yapılan kazılarda buraya ilk yerleşimin MÖ 4.yüzyıla ait olduğunu gösteriyor. Ünlü tarihçi Heredot bu şehri Georges adında Kıbrıslı bir prensin kurduğunu yazar. MS 72 yılında Roma hâkimiyetine giren Kızkalesi 450 yıl Roma yönetimine bağlı kalmıştır. Bu dönemde zeytincilikte büyük bir gelişme göstermiş ve zeytinyağı ihraç merkezi olmuştur. Bizanslılar döneminde Arap saldırılarına karşı etrafı, çevresi surlarla çevrilmiştir.⁵⁸

⁵⁷ Hasan Kale 1962 Doğumlu, **Kızkalesi Merkez Mah. Muhtarı**, İlkokul Mezunlu

⁵⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.67

Önemli bir ticaret limanı olan Kızkalesi 1448 yılında Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından ele geçirilmiş ve yeniden imar edilmiştir.

Cem sultan 1482 yılında Rodos şövalyelerinin yolladığı gemiye binmeden önce bir süre burada kalmıştır.

RESİM 33: Kızkalesi Sahil Şeridi

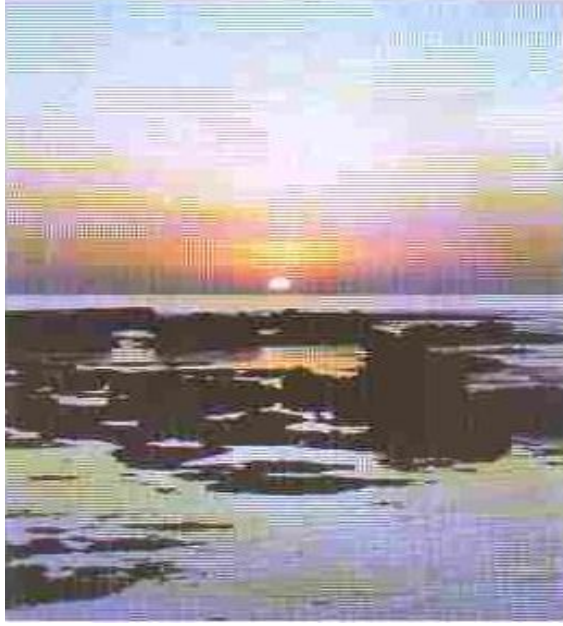
Kızkalesi'nde adım atılan her yer tarihi dokuya sahiptir. Bu gün Kızkalesi'ndeki ören yerlerinde kalelere, kiliselere, sarnıçlara, su kemerlerine, kaya mezarlarına, lahitlere, taş döşemeli yollara rastlanmaktadır. Kıyıdaki kalenin 500 metre açığındaki küçük bir adacık üzerinde kurulan kaleye Kızkalesi denilmektedir. Son yıllarda restore edilen Kızkalesi 8 kule ile korunmuştur. Kalenin dış çevre uzunluğu 192 metredir.⁵⁹

RESİM 34: Kızkalesi Otelleri

⁵⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.68

Kızkalesi'nde eski dönemlerden kalma 4-5 tane kilise bulunmaktadır. Su kuyuları ve sarnıçların yanında Lemas deresinden su kemerleri ile getirilen sular Kızkalesi'nin su ihtiyacını karşılamıştır. Büyük kiliseye giden taş döşeli kutsal yolda yol boyunca dizilmiş irili ufaklı lahitler görenleri hayrete düşürmektedir.

RESİM 35: Kızkalesi'nde Güneş Batımı

Kızkalesi'nin 10 km kadar kuzeyinde yer alan vadinin yükselen kayalık yamacına oyulmuş ve adam kayalar adı verilen insan kabartmaları bulunmaktadır. Dönemin yönetici ve soylularını simgeleyen kabartmalardaki figürlerde kimi elinde üzüm salkımı kimi kanepeye uzanmış haldedir. Roma devrinden kalma toplam 13 tablodan oluşan adam kayalar şeytan deresine hâkim bir yerdedir.⁶⁰

Yaklaşık 1500 haneden oluşan Kızkalesi'nin nüfusu 8139 dur (2000 yılı nüfus sayımına göredir). Yaz mevsimi geldiğinde yazlık nüfusu 30 bin civarına çıkmaktadır. Kızkalesi bugün Erdemli ve Mersin turizminin sembolü haline gelmiştir. Yerli ve yabancı turistlerin yoğun ilgisini çeken kaleye kıydan balıkçı motorları ile geçilmektedir. Yaz mevsiminden büyük bir turizm yoğunluğu yaşanan Kızkalesi'nde 15 bin yatak kapasitesi vardır. Mevcut turizm tesislerinden bütün yıl

⁶⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.68-69

boyunca faydalanmak mümkündür. Kızkalesi'nde yerli ve yabancı turistlerin güvenle girebileceği biri 300 metre diğeri de 1200 metre uzunluğunda iki plaj vardır. Kızkalesi yerli ve yabancı turistlerin güvenle tatil yapabilecekleri bir yer haline gelmiştir. Eğlence ve alışveriş merkezleri de dikkatleri çekmektedir. Yaz sezonunda kasabada yapılan kültür, turizm ve spor festivalleri kasabaya canlılık getirmektedir.

RESİM 36: Kızkalesi Cami

Yerli halkının büyük kısmını Ayaş Türkmenleri meydana getirir. Türkmenler konar-göçer hayattan yerleşik hayata geçmişler, çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşırlar. Yaz mevsimi geldiği zaman Avgadı ve Akpınar (Pınarbaşı)'a yaylalarına çıkarlar. İçme suyu problemi olmayan Kızkalesi kasabasına sulama suyu Lemans deresinden cazibe yolu ile getirilmektedir. Bu su yeterli olmadığı için sondaj kuyuları ve kuyulardan da istifade edilmektedir. Kasabada halk geçimini tarım ve turizmden sağlamaktadır. Hayvancılık artık can çekişmektedir.

1992 yılına kadar köy iken aynı yıl içerisinde kasaba statüsüne alınır ve belediye olur. Kızkalesi kasabası Merkez, Toroslar, Akdeniz ve mavideniz olmak üzere dört mahalleden oluşmuştur.⁶¹

⁶¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.69

Sağlık ocağı bulunan kasabada iki eczane mevcuttur. Acil 112 de merkez durumundadır. Kasabada bir cami bir ilköğretim okulu, PTT şubesi, Polis karakolu, Jandarma karakolu vardır.

Kızkalesi'nde Akdeniz iklimi hüküm sürer. Konar-göçer hayatı yaşayan Yörükler ise (özellikle Sarıkeçili Yörükleri) kış mevsimini kasaba ve çevresinde geçirirler. Tarımda yetiştirilen ürünlerin başında domates, salatalık, fasulye, marul, ıspanak, kaysı ve narenciye başta gelmektedir. Yaylalara çıkan Yörükler yaylalarda da sebze yetiştiriciliğiyle uğraşmaktadırlar.

Kızkalesi Efsanesi; Çok sevdiği tek kızının geleceğini falcıya danışan kral kızının bir yılan tarafından sokularak öldürüleceğini öğrenince deniz içindeki küçük adacığa prenses için bu kaleyi yaptırır. Bu şekilde kızının canını koruyacağını zanneden kral, bir gün kızına bir sepet üzüm gönderir. Ne var ki sepette gizlenen yılan kızı sokarak öldürür.⁶²

RESİM 37: Kızkalesi Genel Görünüm

⁶² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.70

RESİM 38: Kızkalesi Büyük Kilise

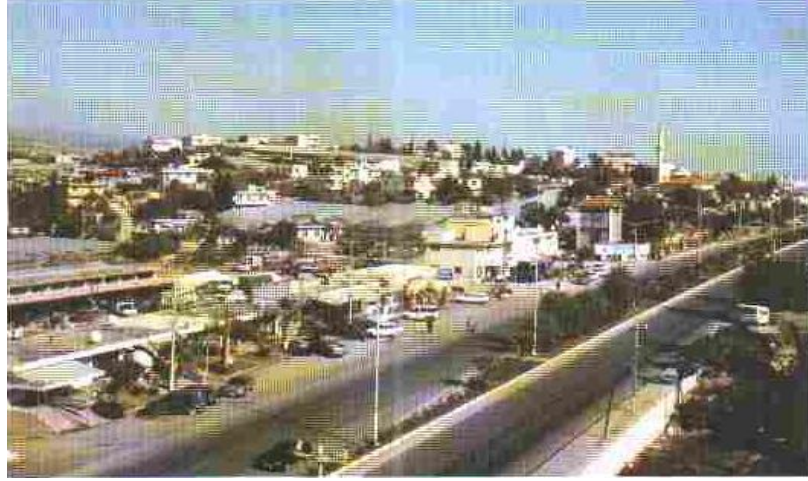

RESİM 39:Kızkalesi Kutsal Yol

2.1.7

Kocahasanlı

Erdemli'nin hemen batısında kurulu olan Kocahasanlı kasabası, sahil şeridi en uzun olan kasabalarımızdandır. Rakımı 2 ile 100 metre arasında değişmektedir. Erdemli'ye uzaklığı 4-5 km olan kasabaya günün her anında ulaşmak mümkündür. Kasaba ve çevresinde Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.⁶³

RESİM 40: Kocahasanlı

Modern bir şehir görüntüsü çizen kasabada, belediye 1972 yılında kurulmuş ve bugün 11 memur, 15 işçi ve 10 araçla halka hizmet götürmektedir. Kocahasanlı'da 4 tane ilköğretim okulu faaliyet göstermektedir. Kasabada 3 camii, 1 sağlık ocağı, 1 eczane, 1 PTT, 1 polis noktası hizmet vermektedir.

RESİM 41: Kocahasanlı Sahili

⁶³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.71

Nüfusu 7.103 (2000 yılı sayımına göre) olan kasabada yaklaşık 2000 hane vardır. Yaz mevsimi geldiği zaman nüfus 10 bin civarına yükselmektedir. Yenimahalle, Merkez, Akkale ve Gerce olmak üzere 4 mahalleden oluşmuştur. 1951 yılında Bulgar zulmünden dolayı Türkiye'ye göç etmek zorunda bırakılan soydaşlarımızdan 51 hanelik bir grup Akkale mahallesine iskân edilmiştir.

Kocahasanlı Oymağı Koyuncu'dan bölünmüş bir obadır. Yaşayışları diğer Yörükler gibidir. Cumhuriyet öncesi Yağda bucağının konar-göçer Yörüklerinden olan Kocahasanlı oymağı, yazı Toroslar'da (Uzunkuyu, Delikbaldıran) geçirirler. Kışları ise Yağda bucağına bağlı ve Erdemli'nin batısındaki Topuzalan ve Üçtepe denilen yerlerde kışlar. Kocahasanlı, 1928 yılında köy olarak şimdiki Üçtepe köyünün olduğu yere kurulmuştur. Köy sakinleri 1952 yılında sahil kenarlarına iskân etmişlerdir. Üçtepe Köyü, 1987 yılında Kocahasanlı'nın mahallesi iken köy yapılmıştır. Günümüzde kasaba halkı yaz mevsimini Avgadı, Uzunkuyu ve Güzel oluk yaylalarında geçirmektedirler.

Geçmiş yıllarda arıcıkları ile meşhur olan kasaba halkı, günümüzde geçimini tarımdan sağlamaktadır. Halk, açık sebzeçilik, meyvecilik ve seracılıkla uğraşmaktadır. Kasabada turfanda sebzeçilik ve narenciye yetiştiriciliği ileri seviyededir. Sera alanları bir hayli fazladır. Limonun dışında domates, hıyar, marul, fasulye, karnabahar, kayısı, zeytin ve harnup da yetiştirilmektedir. Sebze hali yaklaşık 6 ay açık kalmaktadır. Küçükbaş hayvan besiciliği artık terk edilmektedir.⁶⁴

RESİM 42: Kocahasanlı Kasabası Genel Görünüm

⁶⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.71-72

İçme suyu problemi olmayan kasabada, tarım alanlarını sulamak için su cazibe ile Lemas çayından getirilmektedir. Ancak son yıllarda bu sular yetersiz gelmektedir. 2007 yılında bitirmek üzere Üçtepe köyünün üzerine, Kocahasanlı Belediyesi ile Üçtepe köylüleri birleşerek 120 dönümlük ve bir milyon m³ kapasiteli bir gölet yapılmaktadır. Gölet bittiği zaman kasabanın sulama suyu problemi tamamen ortadan kalkacak.

Kuruluş tarihi hakkında kesin bilgi olmayan Kocahasanlı'da Yapısıgüzel, Hayrat, Köşkerli, Üçtepe mevkilerinde Roma ve Bizans devirlerinden kalma sarnıçlar, lahitler, mezarlar gibi tarihi antik kalıntılara rastlanır. Ancak bunlar artık yok olmak üzeredir.

Kocahasanlı Efsanesi; Eskiden Toroslar'da Çolak Ağa namında bir ağa yaşarmış. Çolak Ağa halka oldukça zulüm yaparmış. Yapılan zulümlere dayanamayan Koca Hasan adındaki yaveri, Çolak Ağa'yı çoğu defa uyarır. Ağa, zulümlere devam edince Koca Hasan, ağaya isyan eder ve kendine adam toplamaya başlar.

Koca Hasan, Çolak Ağa'ya saldırır, fakat mağlup olur. Koca Hasan bunun üzerine Başyayla (Avgadı civarı) denilen yaylaya çıkar. Çolak Ağa'ya yaptığı zulümlerin yanına kar kalmayacağına dair de bir haber gönderir.

Çolak Ağa, bunun üzerine adamlarıyla birlikte Başyayla'ya çıkar. Koca Hasan, yapılan savaşta Çolak Ağa'yı feci bir şekilde yenerek öldürür. Çolak Ağa'nın zulmünden kurtulanlar Koca Hasan'la birlikte şimdiki kasabanın bulunduğu yere gelir ve yerleşirler. Halk kendilerinin kurtaran Koca Hasan'ın yaşadığı bu yere Kocahasanlı adını verir.⁶⁵

⁶⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.72

2.1.8

Kumkuyu (Tırtar)

Rakımı 5-50 metre arasında değişmekte olan kasaba, Erdemli'ye 10 km mesafededir. Günü her vaktinde Mersin ve Erdemli'den araç bulunur.

RESİM 43 : (Kumkuyu) Tırtar

RESİM 44: Yat Limanı

2000 nüfus sayımına göre nüfusu 4.461'dir. yaz mevsimi geldiği zaman yazlıkçılarla birlikte nüfus 10 bin civarına çıkmaktadır. Kasabada 1200 hane konut var. Cumhuriyetin ilk yıllarında Tırtar'ın adı Ömmen'dir.⁶⁶

⁶⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.73

Tırtar, 1989 yılına kadar köy iken şimdiki Ayaş kasabasının mahalleleri ile birleşerek Kumkuyu adında ve Yemişkumu mahalleleri kasabadan ayrılarak Ayaş'a bağlandı. Tırtar Belediyesi, 13 memur, 28 işçi ve yeteri kadar araçla halka hizmet sunmaktadır.

Akdeniz, Bağalanı ve Azimli olmak üzere 3 mahalleden oluşan kasabada limon, domates, fasulye, zeytin, harnup, defne, marul yetiştirilen en önemli ürünlerdendir. Kasaba içme suyu problemi yoktur. İçme suyunu Kayacı vadisinden (Lemas çayı) almaktadır. Sulama suları, tarım alanlarına Lemas çayından cazibe ile getirilmektedir.

Kasabada turizm, gelişen ve yaygınlaşan önemli sektörlerdendir. Pansiyonculuk gelişme yolundadır. Oteller ve pansiyonlar yeterli yerli ve yabancı turistlere her türlü hizmeti sunmaktadır. Kasabada güven içerisinde denize girilen Zincirlikuyu ve Töbank halk plajları vardır. Her iki plajın çevresinde ailelerin piknik yapabileceği mesire alanları mevcuttur. Kasaba, modern bir yat limanı(marina) ve balıkçı barınağına sahiptir.

Kasaba tarihi eserler bakımından bir hayli zengindir. Akkale, su kemerleri, su kuyu ve sarnıçları önemli eserlerindendir. Kasabanın hemen üstündeki su kemerleri halen ayaktaadır.

Tırtar'da en önemli tarihi yapı Akkale'dir. Akkale, yat limanının üzerinde, Tırtar-Silifke karayolunun 200 metre güneyinde Romalılara ait bir kale örenidir. Kalıntılar arasında saray olabilecek bir yapı, hamam, sarnıç bulunmaktadır. Yapı halen ayaktaadır. Kanlıdivane'ye denizden gelebilecek tehlikeyi önlemek için yapılmıştır. Burada ayrıca hamam, zeytin kırmak için 15 bin tonluk "dink", yağ ve su sarnıcı yıkıntıları bulunmaktadır. Günümüzde kale, kaybolup gitmeye yüz tutmuş, bakım ve onarım yapılmadığından harabe durumundadır... Kasaba'nın kuzeyi Toros dağlarına doğru undalık alanlarla kaplıdır. Kasaba halkı Haçpınarı, Kırobası ve Avgadı yaylasına çıkmaktadır.⁶⁷

⁶⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.** s.74

2.1.9

Limonlu

Mersin, Konya ve Antalya'yı birbirine bağlayan devlet karayolu üzerine sayfiye bir yerde kurulu olan Limonlu kasabasının 2000 yılı nüfus sayımına göre nüfusu 5.173'tür. limon bahçeleri ile süslü olan kasabada yaz mevsimi geldiğinde nüfus 15 bin civarına çıkmaktadır. Kasabanın sahil şeridi, tatil siteleri ile çevrilidir. Denizle sınırı 3 bin metre olan kasabanın sahil şeridinin tamamında denize girilmektedir. Lemas çayının denize kavuştuğu yerde denize girenler tatlı suda doğal duş almanın hazzını da yaşamaktadırlar.

Limonlu, tarihi kalıntıları ve doğal güzellikleriyle görenleri cezp edici bir yapıya sahiptir. Erdemli'ye 8 km, Mersin'e 45 km uzaklıktadır. Kasabaya ulaşım çok kolaydır, gece-gündüz her 5-10 dakikada, hem Erdemli'ye hem de Mersin'e araç bulmak mümkündür.

Kasabada yerleşim denizden 5 ile 150 m yükseklikte kuruludur. Tipik Akdeniz iklimi süren Limonlu kasabasında yerleşim, sahil bandına yayılmış haldedir. Kasabada verimli tarım arazileri sahilden başlayarak 200 m rakıma kadar devam eder. Yerleşim alanlarının bittiği kuzeyden itibaren Akdeniz'e has bitki örtüsü olan maki ve ormanlar başlar. Lemas çayının geçtiği bölgede kurulu olan kasaba bugün bir turizm merkezi durumundadır. Tarih içinde Lemas çayı, Dağlık Kilikya'yı Ovalık Kilikya'dan ayıran sınır olarak bilinmektedir. Kasabadaki antik kalıntılardan, tarihinin M.Ö. 500'lü yıllara kadar indiği görülmektedir. Roma ve Bizanslılardan sonra bölgeye 1100'lü yıllardan itibaren Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Osmanlılar hâkim olmuştur.⁶⁸

Kasaba, doğuda Tarsus, batıda Silifke şehirlerini birbirine bağlayan eski Roma Ticaret Yolu üzerine kuruludur. Kasabanın ne zaman Türkler'in yerleşimine açıldığı ve kuruluş tarihi bilinmemektedir. Anadolu'ya Orta-Asya'dan gelerek, Iğdır ilini kuran Oğuz boylarının bir kolu Çukurova'ya yerleşir. Bu Türkmen Yörüklerden dört kardeş Yağda nahiyesine yerleşir ve kış mevsiminde kışlak olarak da Gerce mevkisine gelirler. Burada Andon denen eşkıya ile mücadele ederler. Bu

⁶⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.75

m¼cadelelerden sonra Kelete mevkesine oradan da Dokuzocak, Depesidelik ve Limonlu'yu meydana getiren k¼ye 1860'lı yıllarda iskân edilirler. Bu durum Osmanlı kayıtlarından anlaşılmaktadır. 1933 yılında k¼y nüfus artışından ikiye ayrılır, Sandal ve İğdır adında iki k¼y kurulur. 1954 yılında Erdemli kurulunca İğdır adı Limonlu'ya çevrilir. Tarih içinde adı İğdır ve Lamas olan Limonlu, 1970 yılında kasaba yapılır.

Osmanlı Devleti'nin yıkılışı ile Anadolu işgale uğrar ve Mersin Fransızlar'ın işgaline uğrar. Fransızlar Lemas çayına kadar gelir. Kasaba halkı çevre k¼ylerle birlikte mukavemet eder. Kurtuluştan sonra 27 ocak, 1925 tarihinde Gazi Mustafa Kemal Paşa Mersin'den Silifke'ye giderken Limonlu'da kale önündeki taş köprüy¼ geçince Yanıkev'de kasaba sakinleri ile selamlaşır ve sohbet eder. Limonlu'da bugün belediye hizmetleri, 36 personel ve 10 araçla yür¼t¼lmektedir. Kasabanın alt yapı problemi yok denecek kadar azdır. Kanalizasyon problemi de ç¼z¼lmek üzeredir.

RESİM 45:Su Kemerı

Kasabada 3 tane ilköğretim okulu vardır. Kasabada, ODT¼'ye bağlı Erdemli Deniz Bilimleri Enstit¼s¼ yapmış olduğu ilmi çalışmalarla g¼ze batmaktadır. ODT¼ Deniz Bilimleri b¼nyesinde bir özel ilköğretim okulu ve bir özel lise mevcuttur.⁶⁹

⁶⁹ Erdemli Ziraat Odası K¼lt¼r Yayınları, **a.g.e**, s.76

Kasabada sağlık ocağı ve eczane vardır. 5 camii bulunan kasabada Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kur'an Kursu mevcuttur.

Limonlu kasabası Merkez, Çamlıbel, Akdeniz ve Yenimahalle olmak üzere 4 mahalleden oluşmuştur. Kasabada içme ve sulama suyu problemi yoktur. Sulama suyu itina ile Lemas dersinden getirilmektedir. Lemas ovası sulak bir ovadır. Ovada yer alan Körüklük gölü, yer altı sularından beslendiği için suyu kanallarla denize boşaltılmaktadır.

Limonlu ve çevresinde, çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Yetiştirilen ürünler içerisinde limon, portakal, zeytin, şeftali, kayısı, erik, harnup, domates ve fasulye en göze çarpan ürünlerdir. Kasaba defne yetiştiriciliği ile de tanınmıştır.⁷⁰

Kasabada narenciye tarımı çok ileridir. Dünyaca ünlü Lamas Limonlu'nun merkezidir. Kasabada 120 yaşlarındaki portakal ağacı narenciye yetiştiriciliğinin bu bölgede çok eski olduğunu göstermektedir. Kasaba sakinlerinden 80 Yaşındaki Durmuş Şeker'in evinin önündeki bahçede yaşları 120'yi geçen iki adet Trablus cinsi portakal ağacı var. Bu portakal bir yıl meyve verir, bir yıl vermez. Durmuş Şeker'in ifadesine göre, Limonun Türkiye'ye yayıldığı yer, Limonlu kasabasıdır. Durmuş Şeker, turunç tohumunu büyük dedesi, Adana'daki adlı bir Ermeni vatandaşın olarak yetiştirdiğini de ifade etmektedir. Şeker Dede, 150-200 Yıl önce çok verimli toprağa sahip olan kasabada bir limon ağacından 18 bin meyve toplandığını ve üzerinde daha da meyve kaldığını dedelerinin anlattıklarını da söylemekten geri durmadı. O yıllarda yüksek boylu olan limon ağaçlarının bugün küçük boylu ve ıslah edilmiş hale getirildiğini dile getiren Şeker Dede, limonun yayılışına ait şu hikâyeyi anlattı:

⁷⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.77

“Köye bir seyyar satıcı geldi ve dedem limonu bu adama sattı. Dedem, adamın verdiği Mecidiyeleri mendile sardı. Mendil mecidiyeleri alamayacak kadar fazla olduğu için taşı ve yere düştü. Paraları görenler limonun insanı zenginleştiren bir meyve olduğunu anlayınca limon ağacı dikmeye başladı.”

Bugün kasabada alternatif ürünler içerisinde brokoli, zeytin ve muz yetiştiriciliği öne çıkmaktadır. Tarım Kredi Kooperatifi’nin öncülüğünde kurulan muz seralarında Anamur’a has çıkita muz yetiştirilmektedir. Muz seracılığı yapan üreticiler Limonlu ikliminin muz üretiminde Anamur ve Bozyazı iklimini aratmadığını ifade etmektedirler. Yılda iki defa muz hasadı yapan üreticiler, ikinci yılın sonuna doğru seranın kendini amorti ettiğini belirtmektedir. Limonlu’da küçük çaplı da olsa hayvan besiliciliği düzenli gelir getirmektedir. Kasabanın önemli geçim kaynaklarından biri de Lemas vadisi çevredeki lokanta ve piknik yerleridir. Ayrıca geçimini balıkçılık yaparak kazanan ailelerde vardır.

Gelir getiren önemli sektörlerden biri de turizmdir. Pansiyon ve motel işletmeciliği yeni yeni gelişmekte olan Limonlu’da yaklaşık 3 bin adet yazlık daire var. Çadır kamplar ile Limonlu sahilinde deniz keyfini yaşamak mümkündür. Kasabada yeni istihdam alanı yaratan fabrikalar da mevcuttur. Bunlar Narenciye üzerine paketleme sanayisi ve plastik kasa üretimi yapan fabrikalardır.⁷¹

RESİM 46: Limonlu’da Dağcılık ve Su Kanalları

⁷¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.78

RESİM 47: Limonlu Genel Görünüm

Geleneksel hayat tarzlarını devam ettiren kasaba halkı yaz, mevsimi geldiğinde Kirobası (Mara), Avgadı, Kuşluca ve Haçpınarı yaylasına çıkmaktadır.

Kasaba ve çevresi tarihi yerlerle kuşatılmış vaziyettedir. Lemas deresinin geçtiği vadi dünyanın 8. Büyük kanyonlarındandır. Toroslar'dan doğup Limonlu kasabasından denize dökülen Lemas çayından, çevre kasabalara su taşıyan su kemerleri Limonlu kasabasından Kızkale'sine kadar uzanmaktadır.⁷²

RESİM 48: Şehit Uz. Çvş. Ali KUZ'UN Mezarı

⁷² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.79

Kayacı Vadisi, Limonlu'nun hemen kuzeyinde yer almaktadır. Tarih ve doğanın birleştiği bir mekân olan Kayacı vadisinin içerisindeki sarp ve kayalık alanlar, suyun çıktığı yere kadar uzanmaktadır. Vadi içerisindeki Lemas çayı, 130 km uzunluğunda ve Orta Toroslar'dan doğup Akdeniz'e dökülmektedir. Romalılar bu su sayesinde Korykos(Kızkalesi) kentini 450 yıl egemenlikleri altında tutmuştur.⁷³

Kayacı Vadisi'ni gezerken insan kendini eşsiz bir güzelliğin ortasında bulmaktadır. Kayacı Vadisi'nde kurulan piknik yerleri, yılın dört mevsiminde Adana ve Mersinlilerin akın ettiği bir mekândır.

Vadi yeterince tanıtılmadığı için sadece günöbirlikçiler tarafından biliniyor. Vadide 150–200 m yükseklikte sarp kayaları seyretmeye insan doyamıyor. Birçok dağcı bu dik yamaçlara tırmanarak antrenman yapmaktadır.

Burada gökyüzünün mavisi ile yeşilin bin bir tonunun buluşması insanda farklı duygular oluşturmaktadır.

RESİM 49: Limonlu'da Roma Köprüsü

⁷³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.79

RESİM 50: Limonlu Sahil Şeridi

Vadi, her mevsim rafting yapmaya elverişlidir. Vadi ve çevresindeki mağaralar, kabartma resimler, taş köprüler, su kemerleri turizme açılacağı günleri beklemektedir. Bunlardan Dokuzocak mevkiindeki 9 değirmen görenleri hayrete düşürmektedir. Rivayet edilir ki “Dokuzocak’ta, kısrak tayını, avratlar çocuklarını kaybedermiş.” Kaleboynu kalesi, Douzocak’ın üzerindeki Bağışlı denen yerde kuruludur. Eskiden vadinin geçit verdiği tek yer burasıdır. Kayacı köyü ile Limonlu arasındaki dar geçitte yolunu kaybedenler, bahşış vererek yollarını buldukları için buraya Bağışlı adı verilmiştir. Çok eski dönemlerde gemiler buraya kadar gelirmiş. Çıkan bir afet sonrası burada bir korsan gemisi batar ve Kaleboynu bugünkü halini alır. Vadi içerisinde su kanallarını kontrol etmek için Romalılar tarafından kurulan karakol binasının harabeleri halen ayaktaadır

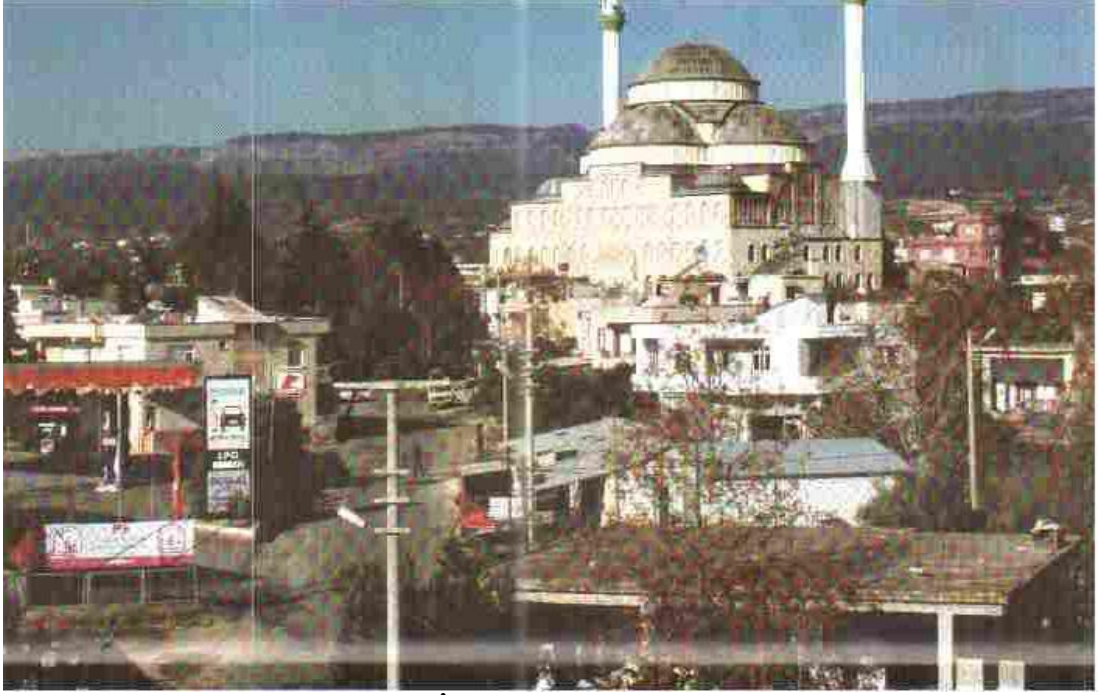
Limonlu merkezde, Lemas çayının denize kavuştuğu yerin hemen üzerinde ve Lemas Kalesi’nin altında yer alan Romalılar’a ait iki bin yıllık Taş köprü halen kullanılmaktadır. Kale harabelerine sahip çıkılmazsa kısa bir süre sonra yerini de bulmak mümkün olmayacaktır⁷⁴.

⁷⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.** s.80

2.1.10

Tömük

Kasaba, Toros Dağları sırtlarına yaslanmış Akdeniz ile kucaklaşmış çöküntü vadi adlandırabileceğimiz bir konumda yer almaktadır. Batısında Arpaçbahşiş, güneyinde Akdeniz, kuzeyinde Elvanı, Pınarbaşı ve Karahıdırlı köyleri bulunmaktadır.

RESİM 51: Tömük Merkez Camii

Bugün Tömük'te 11.921 (2000 yılı nüfus sayımına göre)kişi yaşamaktadır. Kasaba uzun bir sahil bandına sahiptir. sahil şeridi tatil köyleri ile çevrilidir. Belediye halk plajının her noktasında denize girilebilir. Kasabada yazlık nüfusu 30 bine çıkmaktadır. Yaz mevsimi geldiğinde Tömük sakinleri, yayla olarak Karahıdırlı köy, Hacıalan ve Avgadı yaylalarına çıkarlar.

Tipik Akdeniz iklimi görülen Tömük'te adları Merkez, Güney, Yeşildere, Cumhuriyet ve Kale olmak üzere 6 mahalle vardır. Geniş bir arazi üzere kuruludur. Tömük kasabasının sınırları içerisinde Karaçay deresi haricinde akarsu yoktur.⁷⁵

⁷⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.** s.81

RESİM 52: Tömük Belediyesi

Rakımı 5 ile 100 metre arasında değişen Tömük kasabası, Erdemli'ye 12, Mersin'e 28 km uzaklıktadır. Ulaşım problemi yoktur. Gece-gündüz her an Erdemli ve Mersin'e ulaşmak mümkündür.

Kasabanın okuma-yazma oranı %95 civarındadır. Yüksek okul okuma oranı da diğer beldelere göre biraz daha ileri seviyededir. Kasabada 1 adet düz lise vardır. Kasabada ilkokul 1915 yılında Nahiye Müdürü Besim Bey tarafından yapılmıştır. Şu anda Tömük'te 6 ilkokul vardır.⁷⁶

Tömük kasabasında 2 tane sağlık ocağı, Orman Bölge şefliği, PTT şubesi, Esnaf ve Sanatkarlar Odası ve Tarım Kredi Kooperatifi, TEDAŞ, Posta İşletmesi ve Türk Telekom Şubeleri halka hizmet sunmaktadır.⁷⁷

⁷⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.81

⁷⁷ Hüsnü Elmas, 1954 Doğumlu, **Yeşildere mahallesi**, İlkokul Mezunlu,

RESİM 53: Tömük Yeşildere İlköğretim Okulu

1969 yılında belediyeleşen kasabada, belediye hizmetleri 16 Memur 40 işçi ve yeteri sayıda araçla yürütülmektedir.

Kasabada 8 camii vardır. Diyanet işlerine bağlı Kız ve Erkek Kur-an Kursu ile bir adet talebe yurdu mevcuttur. Tömük Merkez Camii 85 m²lik çifte minaresi, 33ö kubbe yüksekliği ve 1200 m²lik oturumu ile göz kamaştırmaktadır. Caminin içerisindeki süslemeler de insana ayrı bir huzur vermektedir.

Kasabanın kuruluşu 14. Yüzyıla kadar inmektedir. O yıllarda yöreyi ele geçiren Farsak Türkmenlerinden Elvan Bey'in, Elvanlı köyünü kurmasıyla ortaya çıkan yerleşim, Yeridir. Tömük Yörüklerin uzun yıllar kışlak olarak kullandıkları yerdir. 18.yy'ın sonuna kadar Elvanlı'nın bir mezrası olan Tömük'ü, Kösbucağı köyü yakınlarında yaşayan Şeyhkem aşiretine mensup ailelerin kurduğu sanılmaktadır. Sahilde Romalılar'dan kalma kale kalıntılarının oluşu, bölgenin tarih içerisinde de önemli bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. Mersin'de milletvekili seçimlerinin yapıldığı ilk yer olan Tömük, milli mücadele yıllarında Mersin'in kurtuluşunda çok önemli yere sahip bir belde olarak tarihe geçmiştir.⁷⁸

⁷⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.81

Tömük çevresinde toplanan Yörüklerin, milli mücadele için verdiği destek ve kahramanlıklar bugün dahi anlatılmaktadır. Konumu itibarı ile Tömük o yıllarda Müdafa-i Hukuk cemiyetlerinden oluşan müfrezelerin karargah merkezi olarak seçilmiştir.

Tömük 80 yıl öncesine kadar ipek böcekçiliğinin geliştiği bir bölge iken bilinmeyen bir sebepten dolayı halk ipek böcekçiliğini terk etmiştir. Tömük bölgede en çok dut yetiştirilen bölgedir. Çarşı içindeki değirmenin güneyi geçmiş yıllarda Dutlu bahçe olarak adlandırılmaktadır. Tömük ve çevresinde, çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Yetiştirilen ürünler içerisinde limon, portakal, zeytin, domates ve biber en göze çarpan ürünlerdir. Bugün kasabada alternatif ürünler içerisinde zeytin yetiştiriciliği öne çıkmaktadır. Açık sebzeçilik de son yıllarda gelişmiştir.

Kasabanın içme suyu problemi yoktur. İçme ve sulama suyu Dedekavak-Çiftepınar'dan gelir ve yeteri kadar vardır. Suyun bolluğu tarımı bu bölgede geliştirmiştir. Kasabanın içinden Karaçay (Tömük) deresi geçmektedir. Çevrenin sulama suyu ihtiyacını karşılayacak kapasitededir. Kasabanın içme suyu ihtiyacını ise 5 km yukarıdaki Dedekavak pınarı karşılamaktadır⁷⁹.

Küçük çaplı da olsa hayvan besiciliği düzenli gelir getirmektedir. Kasabanın en önemli geçim kaynaklarından biri de çevrede ki lokanta ve piknik yerleridir. Bu lokantalarda et, daha başka bir tatta pişirilmektedir⁸⁰.

⁷⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.82

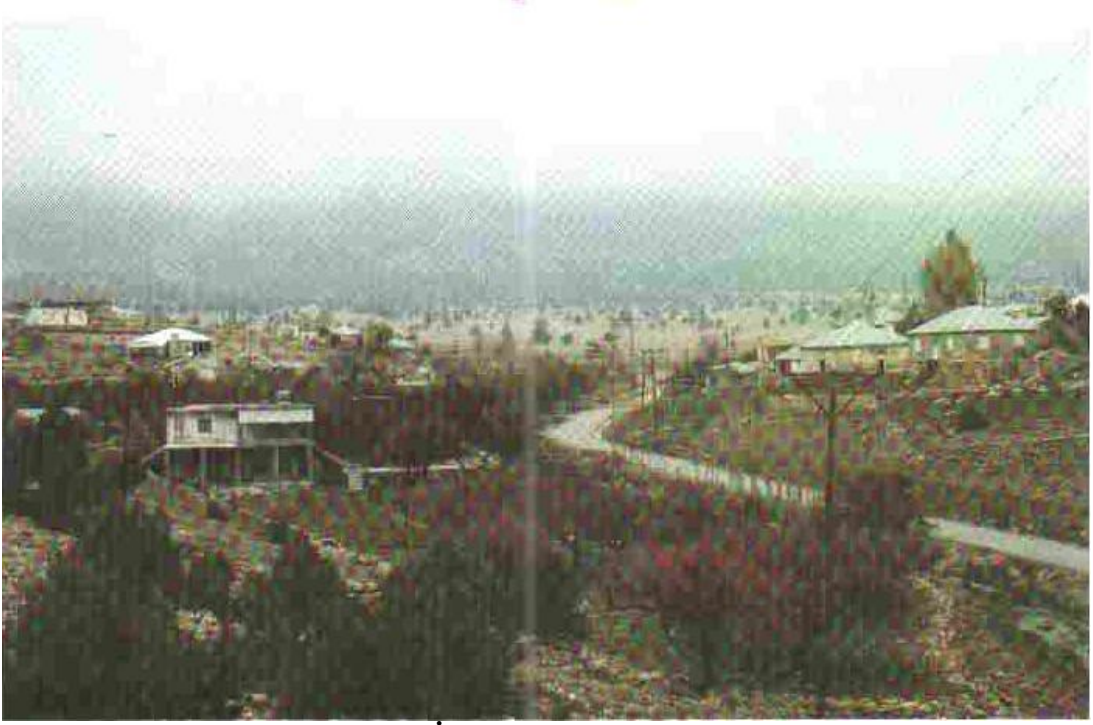
⁸⁰ Üzeyir Elmas,1982 Doğumlu, **Yeşildere Mahallesi**, Üniversite Mezunu

2.2

KÖYLER

2.2.1

Akpınar Köyü

RESİM 54: Akpınar Köyü

Rakım	: 1550 m
Uzaklık	: Erdemli'ye 44 km. mesafededir.
Ulaşım	: Köye sabah-akşam araç bulunur. Ayrıca Harfilli köyüne günün her saati araç bulunur. Buradan 4 km uzaklıkta olan köye ulaşmak daha kolay olur. Baharla birlikte araç sıkıntısı ortadan kalkar. Özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.
Eğitim	: Köy yayla amaçlı kullanıldığı için okul yoktur.
Sağlık	: Sağlık evi yoktur.
Nüfus	: 565 (2000 yılı nüfus sayımına göre). Kışın nüfus azalır. Yazın nüfus 1000 civarındadır.
Hane Sayısı	: 300 hane

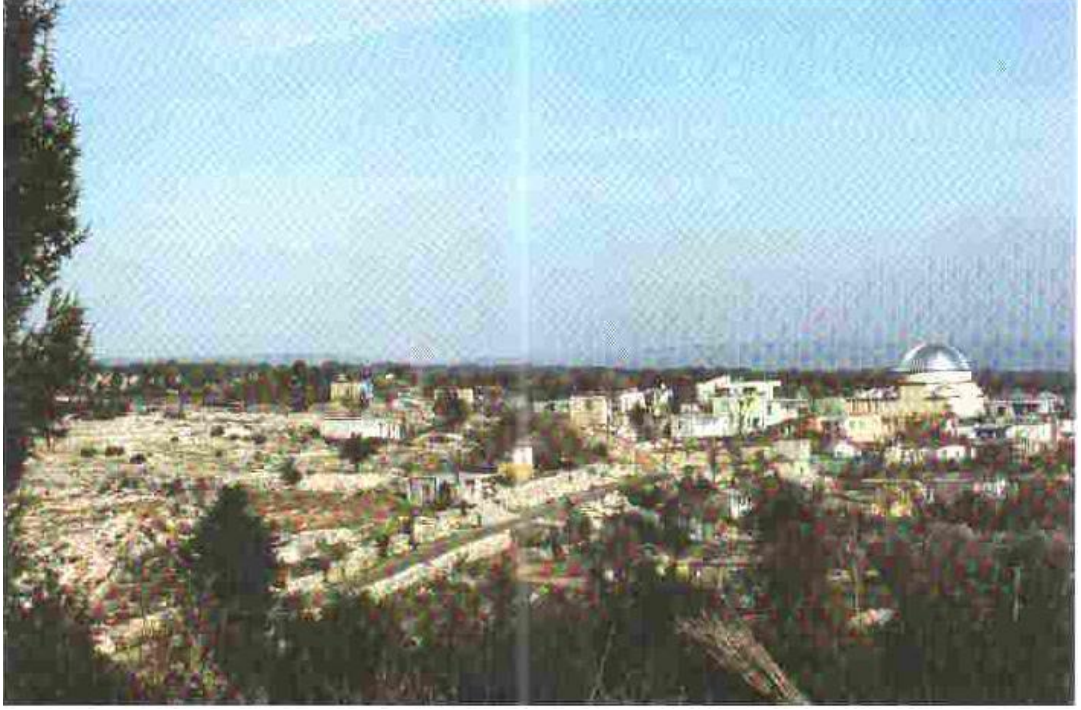
Cami	: Köyde iki cami var
Mahalleler	: Altıkiçeşme, Üstükiçeşme ve Gökyar olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur.
Yetiştirdiği Ürünler	: Kiraz, elma, domatesi marul, nohut, buğday, arpa yetiştirilen ürünlerdendir.
Geçim kaynağı	: Çiftçilik önemli geçim kaynağıdır. Küçük ve büyük baş hayvanların besiciliği yapılmaktadır. Köyde yayla sebzeciliği gelişme yolundadır. Arıcılıkta köy ekonomisine büyük katkı sağlar.
Köy odası	: Muhtarlık odası vardır.
Tarihi Eserler	: Köyün çevresinde Roma ve Bizanslılardan kalma mezarlara, sinlere, lahitlere, mağaralara rastlanır. Köy üstündeki şimdi harabe halde bulunan kilise uzun yıllar cami olarak kullanıldığını köy sakinleri ifade etmektedir.
İçme suyu	: Var. KÖYDES projesiyle su getirme çalışmaları devam ediyor.
Sulama suyu	: Var ancak yeterli değildir. Köy üzerine gölet yapma çalışmaları devam ediyor.
İklim	: Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Yaz mevsiminde geceler serin geçer.
Köy hakkında genel bilgi	: Harfilli köyünden ayrılarak 2003 yılında köy statüsüne alınan Akpınar, Kızkalesi ve Ayaş kasabalarında kışlayan Ayaş Türkmenlerinin çıktığı yayladır. Yaz mevsiminde sessiz ve huzur dolu bir yayla görünümündedir. Eski adı Pınarbaşı olan köyle kış çok soğuk geçtiği için kış mevsiminde hayvancılıkla uğraşanlardan başka kimse kalmaz.

Göktepe eteklerinde kurulu olan köy ve çevresinde günün her saatinde davar sürülerinin çan seslerinin birbirine karıştığını duymak mümkündür⁸¹.

⁸¹ Erdemli ziraat odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.84-85

2.2.2

Alibeyli Köyü

RESİM 55: Alibeyli Köyü

Rakım	: 1160 metre
Uzaklık	: Tapureli üzerinden Erdemli'ye 40 km mesafededir.
Ulaşım	: Köye günün her saatinde araç bulunur. Yayla sezonu başlayınca araç sıkıntısı yoktur. Ayrıca özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.
Eğitim	: Köydeki ilköğretim okulunda birinci kademe öğrencilerin beşinci sınıfa kadar eğitim öğretim görmektedir. İkinci kademe öğrencilerin Tapureli İlköğretim Okuluna taşınmaktadır.
Sağlık	: Köyde saplık evi var.
Nüfus	: 805 Nüfus (2000 yılı nüfus sayımına göre) sahip olan köyde yazlık nüfus 1200 civarında olmaktadır.
Hane Sayısı	: 380
Cami	: Köyle bir cami vardır. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur-an Kursu mevcuttur.

Yetiştirdiği Ürünler : Domates, Fasulye ve Hıyar yetiştirilmektedir. Elma, Kiraz ve Şeftali yetiştirilen en önemli meyvelerdir. Buğday ve nohut ekimi yapılan diğer ürünlerdendir.

Geçim Kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Yayla sebzeciliği ve seracılık gelişmektedir. Fazla olmasa da küçükbaş hayvancılığı da yapılmaktadır.

Köy odası : Var

Tarihi eserler : Köyün her tarafında yok olmaya yüz tutmuş Roma ve Bizanslılardan kalma kale harabelerine, mezarlara, su sarnıçlarına ve ören yerlere rastlanılmaktadır.

İçme Suyu : Yeteri kadar var

Sulama Suyu : Var ancak yeterli değil. Sulama amaçlı sondaj kuyuları var. Sulama suyunun bir kısmı Lemans çayından getirilmektedir.

İlkim : Yazlar sıcak ve kurak, kış mevsimi soğuk ve yağışlı (kar ve yağmurlu) geçmektedir. Karasal iklime geçiş yerlerindendir.

Köy hakkında genel bilgi : Köy 1800’lü yıllarda iskâna tabi tutulan Yörüklerden oluşturulmuştur. Bu bölgeye Oğuzların 24 boyundan biri olan Beğdilli kolunun Çukurova’dan Karaman yöresine yaylaya çıkan konar geçer Türkmenler yerleştirilmiştir.

Elbeyli köyünden ayrılarak kurulan köy, ladin ağaçlarının çok olduğu ormanlarla kaplıdır. Orman İşletmesinin köyde lojmanı mevcuttur. Köyde yayla sebzeciliği hızla gelişmektedir. Köyün ürünlerini değerlendirmek için Tarımsal Kalkınma Kooperatifi kurulmuştur.⁸²

⁸² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları a.g.e, s.86-87

2.2.3

Arslanlı Köyü

RESİM 56: Arslanlı Köyü Genel Görünüm

Rakım	: 800-900 m arası değişmekte
Uzaklık	: Erdemli'ye 18 km mesafededir.
Ulaşım	: Köye günün her saatinde araç bulunur. Köy yollarının ayrıldığı kavşak üzerinde kurulu olduğu için yayla köylerine de ulaşmak kolaydır.
Eğitim	: Köyde ilköğretim okulu var. Bu okul çevre köylerden taşıma yoluyla getirilen öğrencilere de hizmet vermektedir. Köyde okuma yazma oranı yüksektir.
Sağlık	: Sağlık evi yoktur.
Nüfus	: 777 (2000 yılı nüfus sayımına göre) köyde yazlık nüfus 5 bin civarında olmaktadır.
Hane sayısı	: 600 hane
Cami	: Köyde 1 cami vardır.

Mahalleler : Merkez, Akkuyu, Eskiköy ve Gölbaşı olmak üzere 4 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Yayla sebzeçiliğinde domates yetiştirilmektedir. Köyde meyve yetiştiriciliği yeni yeni gelişmektedir. Elma, nar ve incir yetiştirilen meyvelerdendir. Köyde kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar buğday ve arpa ekimi de yapılmaktadır.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Küçük ve büyükbaş hayvancılığı yapılan köyde hayvancılık can çekmektedir. Köyde önemli bir geçim kaynağı lokanta işletmeciliğidir.

Köy odası : Var

Tarihi eserler : Köy ve çevresinde, Roma ve Bizanslılardan kalma ancak yok olmaya yüz tutmuş tarihi kalıntılar göze çarpmaktadır. Eski dönemlerden kalma su sarnıçları zaman zaman kullanılmaktadır. Yine Eskiköy’de Osmanlılardan kalma taş çeşme vardır.

İçme suyu : Köyde içme suyu sıkıntısı yoktur.

Sulama Suyu : Sulama suyu yetersizdir. Su sarnıçlarından ve sondaj kuyularından karşılanmaktadır.

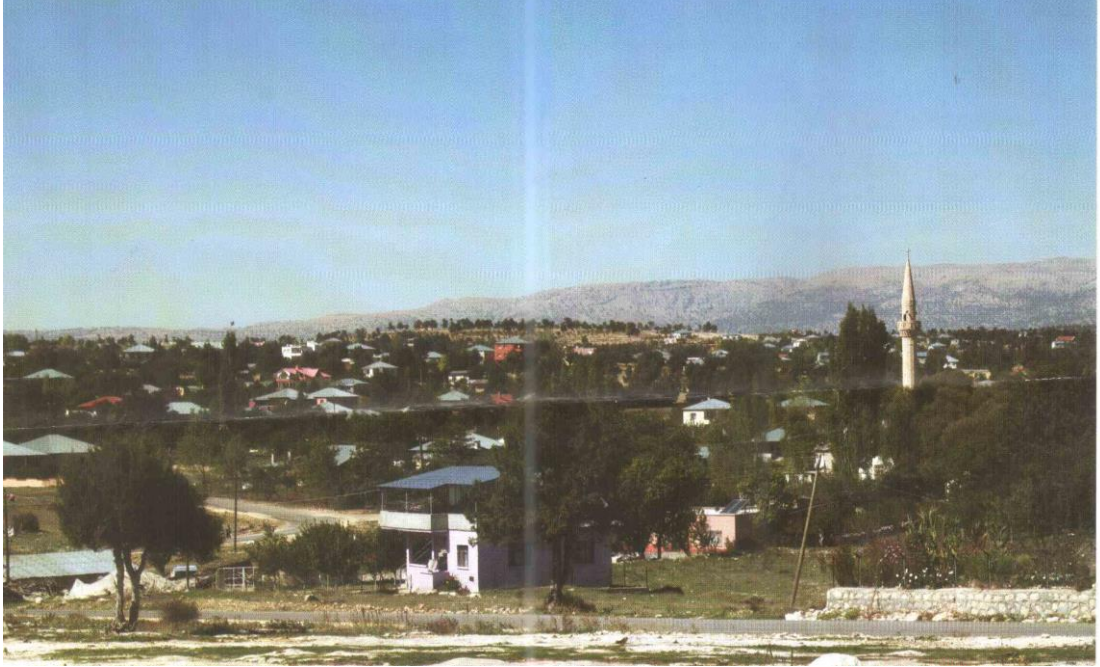
İklim : Yazlar sıcak ve kurak, kış mevsimi soğuk ve yağışlı (kar ve yağmurlu) geçmektedir.

Köy Hakkında Genel Bilgi : Adını, Arslanlı ile Kösbucağı köyünü birbirine bağlayan ve Alata deresi üzerinde kurulu olan 1942 yapımı köprüdeki arslan figürlerinden aldığı söylenen köy, yaylalara göç eden Yörüklerin konaklama yaptıkları yerlerden biridir. Eski adı Akkuyu olan köyde tek taştan yapılan tarihi bir kuyu vardır. Köy göç yolu üzerine kurulu olduğu için lokanta işletmeleri konaklama yapanlara her türlü hizmeti sunmaktadır.⁸³

⁸³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.87-88

2.2.4

Aydınlar Köyü

RESİM 57: Aydınlar Köyü

Rakım	: 1300 m
Uzaklık	: Erdemli'ye 33 km uzaklıktadır.
Ulaşım	: Ulaşım problemi yoktur. Günün her saatinde araç bulmak mümkündür. Ayrıca özel araçlarla ulaşmakta mümkündür.
Eğitim	: İlköğretim Okulu yoktur. Öğrenciler Sarıkaya Köyü İlköğretim okuluna taşınmaktadır.
Sağlık	: Sağlık ocağı var.
Nüfus	: 325 (2000 Yılı nüfus sayımına göre). Yazlık nüfus 15-20 bin civarındadır. Kış mevsiminde köyde kalanların nüfusu 150 civarındadır.
Hane sayısı	: 3000 Hane
Cami	: Köyde 5 cami var

Mahalleler : Aktepe, Esentepe ve Gedikağzı olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirildiği ürünler : Elma ve kiraz en çok yetiştirilen üründür. Bunların yanı sıra şeftali, ceviz, erik, armut, ayva, buğday, arpa, nohut, domates ve hıyar yetiştirilen diğer ürünlerdir.

Geçik kaynağı : Köyle çiftçilik ve hayvancılık gelişmiş durumdadır. Yaz sebzeciliği köy ekonomisine katkı sağlayan sektörlerden biridir. Seracılık gelişme yolundadır. Köy meyve yetiştiriciliği bakımından çevreye örnek olabilecek bir yapıya sahiptir.

Köy odası : Muhtarlık odası vardır.

Tarihi eserler : Köyün çevresinde Roma ve Bizanslılardan kalma mezarlara, sinlere, lahitlere, mağaralara rastlanır. Eski camii karşısında bulunan Avgadı kalesinin harabeleri artık yok olmak üzeredir.

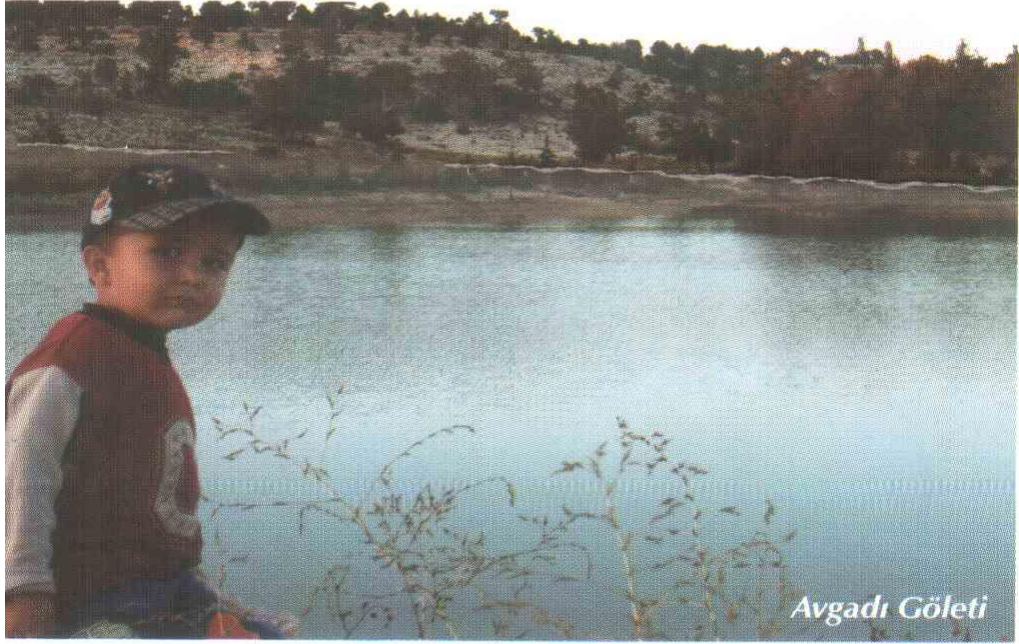
İçme suyu : İçme suyu vardır.

Sulama suyu : Sulama suyu var, köyün üzerinde sulama amaçlı gölet vardır.

İklim : Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Geceleri serin geçer.

Köy hakkında genel bilgi : Erdemli halkının en büyük köy yaylası olan köy, yazın çok kalabalık ve neşeli, kışın ise çok sessiz bir yapıya sahiptir. Kuruluş tarihi bilinmeyen Aydınlar köyünün Eski adı “Avgadı”dır. Tarih içinde “kadı”nın av yeri olduğu için bu adı aldığı rivayet edilir. Köyün en önemli bitki örtüsü çam cinsi ağaçlardır. Çevresi ardıç, katran (sedir), meşe en çok rastlanan ağaçlardır. Yaz mevsiminde taze kekikleriyle meşhur bir yerimizdir.⁸⁴

⁸⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.** s.89-90

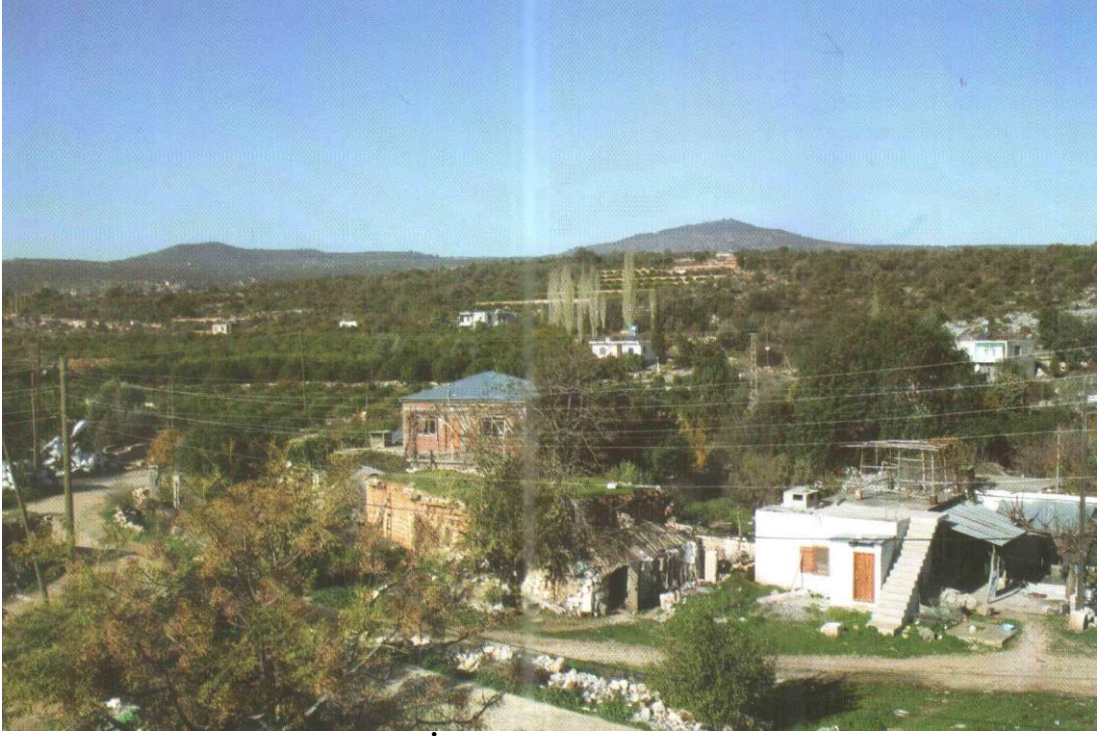
RESİM 58: Avgadı Göleti

RESİM 59: Sedir Kozakları

2.2.5

Batısandal Köyü

RESİM 60: Batısandal Köyü

Rakım	: 320-600 metre arası değişmektedir.
Uzaklık	: Erdemli'ye 15-22 km mesafededir.
Ulaşım	: Köyün araçları yok ancak, köyden yukarıdaki köylere giden araçlarla kolayca ulaşmak mümkündür.
Eğitim	: İlköğretim Okulu olmadığı için öğrenciler Limonlu İlköğretim Okuluna taşınmaktadır.
Sağlık	: Köyde sağlık evi var
Nüfus	: 562 (2000 Yılı nüfus sayımı)
Hane sayısı	: 150 hane
Cami	: Köyde 2 cami var

Mahalleler : Merkez (Gerdoğu), Dişlenli, Yüksel, Ağlıca ve Yanıkhan mahallerinden meydana gelmiş köyümüzdür.

Yetiştirdiği Ürünler : Domates, hıyar, fasulye ve değişik sebzeler; elma, kayısı, şeftali, kiraz, kivi, portakal, limon, nar, karpuz, yenedünya ve zeytin yetiştirilen ürünlerdendir.

Geçim Kaynağı : Hayvancılık ve tarım en önemli geçim kaynaklarındandır. Hayvancılık artık yok denilecek kadar azalmıştır. Sera girdilerinin pahalı oluşundan dolayı da açıkta sebze yetiştiriciliği ve meyvecilik gelmiştir. Zeytincilik de gelişen sektörlerden biridir. Geçim kaynaklarından biri de defne yetiştiricilidir.

Köy odası : Köy odası var.

Tarihi Eserler : Köy ve çevresinde Roma ve Bizans dönemlerinden kalma haberleri görmek mümkündür. Kilise ve kale haberlerine, sarnıçlara, lahitlere ve mezarlara çokça rastlanır. Öküzlü kalesi görülmeye değerdir.

İçme Suyu : İçme suyu yeteri kadar vardır.

Sulama suyu : Köyde sulama suyu Lemans deresinden getirilmekte ancak yetersiz kalmaktadır.

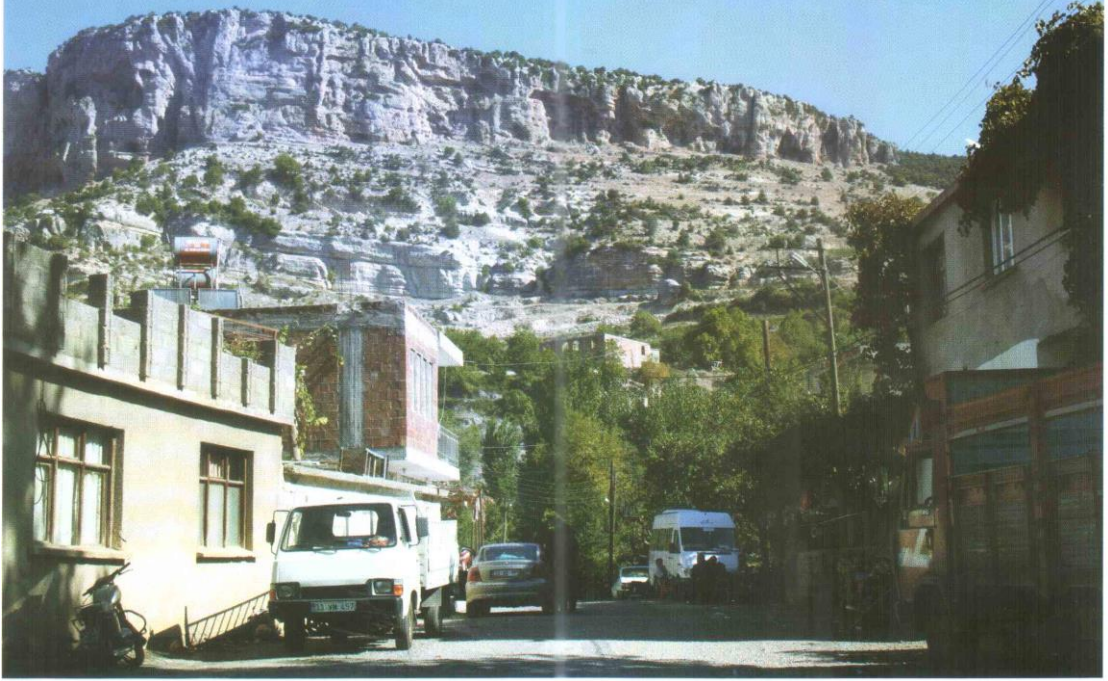
İklim : Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Erdemli'nin eski köylerindendir. Köyü Orta-Asya'dan Iğdır yöresine, oradan da Lemas yöresine yerleşen Türkmenler kurmuştur. İlk adı Kelete olan köy, çok dağınık bir yerleşime sahiptir. 1929 yılında Limonludan ayrılan köy yapılanmıştır. Adını doğusundaki Sandal dağından almış bir köyümüzdür. Köy ve çevresi Roma ve Bizans dönemlerinden kalma eserlerle doludur. Batısandal köyü sakinleri 2005 yılında köy olan Kuşluca yaylasına çıkmaktadırlar.⁸⁵

⁸⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.91-92

2.2.6

Çamlı Köyü

RESİM 61: Çamlı Köyü

- Rakım** : 800 m ile 970 m arasında değişmektedir.
- Uzaklık** : Erdemli'ye 23 km mesafededir.
- Ulaşım** : Köye, sabah-akşam çalışan minibüslerle ve her türlü özel araçlarla ulaşmak mümkündür.
- Eğitim** : Köyde Firzin mahallesinde ilköğretim okulu vardır.
- Sağlık** : Sağlık evi yoktur.
- Nüfus** : 652 (2000 yılı nüfus sayımına göre) Yazlık nüfus 1000 civarındadır.
- Hane Sayısı** : Yaklaşık 240 haneden oluşmuş bir köyümüzdür.
- Cami** : Köyde 2 cami ve lojmanı vardır.

Mahalleler : Ohut ve Firzin olmak üzere 2 mahalleden oluşur.

Yetiştirdiği ürünler : Köyde en çok domates, fasulye, Kiraz, şeftali, incir, zeytin, kabak, hıyar, yetiştirilmekte.

Geçim kaynakları : Çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Köyde küçük ve büyükbaş hayvan besiciliği de önemli gelir kaynaklarından biridir.

Köy odası : Köy odası mevcuttur.

Tarihi eserler : Karafrenk ve köy içerisinde Roma ve Bizanslılardan kalma harabeler, mezarları lahitler, sinler var. Ancak bunlar yok olmak üzeredir.

İçme suyu : İçme suyu var ama yetersiz gelmektedir.

Sulama suyu : Sulama suyu var, ama yeterli değil.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi sürülmektedir. Yalnız kış mevsimi biraz daha soğuk ve kar yağışlıdır.

Köy hakkında bilgi : Çevresi ormanlarla kaplı olan köy adını, çam ağaçlarının çokluğundan almıştır. 1960 yılındaki ihtilalde Ohut ve Firzin mahallelerinin birleşmesinden meydana gelen Çamlı köyünde, Yörük yaşayışını devam ettirenler, 1400 rakımlı Karafrenk yaylasına çıkmaktadır. Ohut mahallesi Firzin'den 4 km daha ileridedir. Köyde zengin krom yatakları vardır. Körün batı kesiminde yer alan Alata vadisi, yamaç paraşütü yapılmaya elverişlidir⁸⁶. Ayrıca köyün ormanlık alanlarında doğa yürüyüşü (tracking) yapılabilir.⁸⁷

⁸⁶ İlyas Erdem, **Çamlı Köyü Muhtarı**

⁸⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.93-94

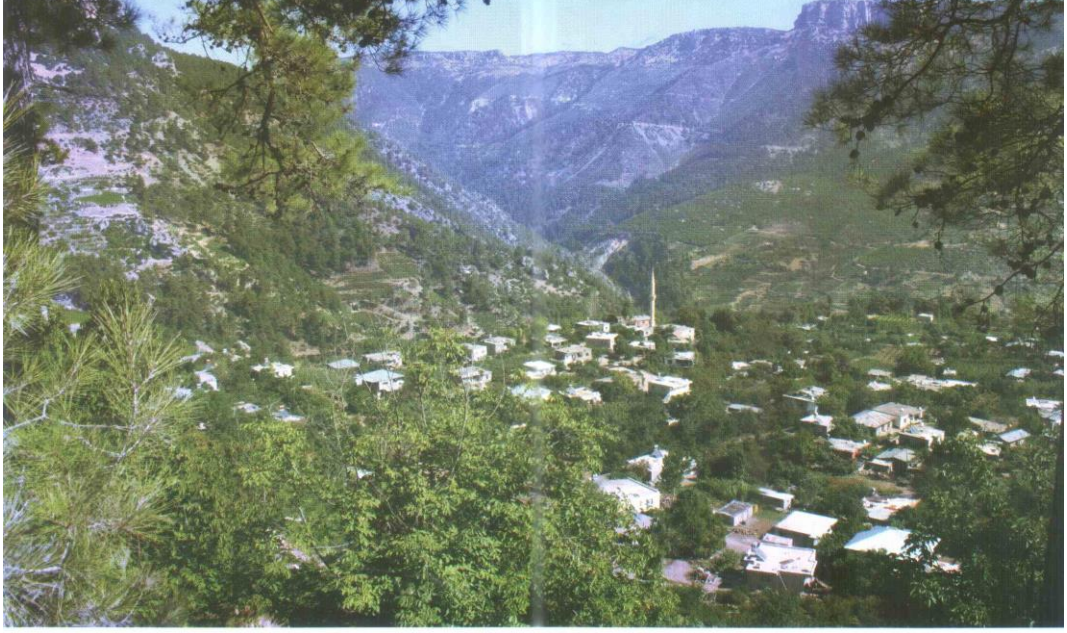
RESİM 62: Ohut

RESİM 63: Firzin

2.2.7

Çerçili Köyü

RESİM 64: Çerçili Köyü

Rakım : 800 Metre ile 900 metre arasında değişmektedir.

Uzaklık : Erdemli'ye 30 km mesafededir.

Ulaşım : Sabah-akşam araç bulmak mümkündür. Köye, hem Kösbucağı-Fakılı yolundan, hem de Koramşalı üzerinden ulaşmak mümkündür.

Eğitim : İlköğretim okulunda 1. Kademedede 3. Sınıfa kadar eğitim öğretim yapılmaktadır. 2. Kademe eğitim için öğrenciler Koramşalı İlköğretim Okuluna taşınmaktadır.

Sağlık : Köyde sağlık evi yoktur.

Nüfus : 615 (2000 Yılı Nüfus Sayımı)

Hane sayısı : 150 Hane civarı

Köy Odası	: Köy konağı yoktur.
Cami	: Köyde 2 cami vardır.
Mahalleler	: Merkez ve Karakoyak olmak üzere 2 mahalle vardır.
Yetiştirdiği ürünler	: Çerçili, şeftalisi ile meşhur bir köyümüzdür. Şeftali, elma, nar, kiraz, üzüm, ceviz, erik ve domates yetiştirilen başlıca ürünlerdir ⁸⁸ .
Geçim kaynağı	: Çiftçilikle geçinen köy azda olsa büyük ve küçükbaş hayvan besiciliği yapmaktadır.
Tarihi eserleri	: Köyün yukarı kısmında Roma ve Bizanslılardan kaldığı sanılan kule ve heykel vardır.
İçme suyu	: İçme suyu vardır.
Sulama suyu	: Sulama suyu var, Alata deresinden getirilmektedir.
İklim	: Akdeniz iklimi sürmektedir. Kışları biraz daha soğuk geçmektedir.
Köy hakkında genel bilgi	: Alata vadisinin batı yakasında kurulu olan Çerçili köyünde ormanlık alan ve özellikle çam ağaçları çoktur. Tarih içinde köyün adı Alı köyüdür. Birgün köye bir çerçi gelir. Köyün pınarından su içerken suyun kumlu geldiğini görür ve “Burada deprem olacak” der. Köylü çerçiye inanmaz. Sadece deli bir kız buna inanır. Deli kız köyün karşısındaki dağa kaçar. Çerçi gittikten sonra köyde deprem olur ve köy yerle bir olur. O günün anısına köye “Çerçili” adı verilir. Deli kız’ın kaçtığı dağda da deprem sonucu ölür, o yere de “Delikız” adı verilir. ⁸⁹

⁸⁸ İbrahim Ateş, **Çerçili Köyü Muhtarı**

⁸⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.95

2.2.8

Çiftepınar Köyü

RESİM 65: Çiftepınar Köyü

Rakım	: 40-70 metre arası değişmektedir.
Uzaklık	: Erdemli'ye uzaklık 17 km dir.
Ulaşım	: Erdemli'ye günün her saati Elvanlı üzerinden ulaşılır.
Eğitim	: Köyde ilköğretim okulu vardır. Bu okul aynı zamanda taşınmalı eğitimin merkezi okullardan biridir.
Sağlık	: Köyde sağlık evi yoktur.
Nüfus	: 707 (200 yılı nüfus sayımına göre)
Hane sayısı	: 280 Hane
Cami	: Köyde 1 cami var
Mahalleler	: Karşıyaka, Merkez ve Say adlı 3 mahalleden oluşmuştur.

- Yetiştirdiği ürünler** : Limon, Portakal, domates, arpa, buğday yetiştirilen ürünlerdir.
- Geçim kaynağı** : Köyün geçim kaynağı tarım üzerinedir.
- Köy odası** : Muhtarlık odası yok.
- Tarihi eserler** : Yağcı ve Örentepe mevkilerinde Roma ve Bizans döneminden kalma kilise harabeleri, mezarları kuyu ve su sarnıçları göze çarpmaktadır.
- İçme Suyu** : İçme suyu problemi yoktur. Sıraç köyü sınırlarındaki Kartal Çimeği mevkisindeki kaynaktan getirilmektedir.
- Sulama suyu** : Sulama suyu bakımından bir hayli zengindir. Karakız göletinden sulama suyu almaktadır.
- İklim** : Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.
- Köy hakkında genel bilgi** : Çiftepınar köyü, Pınarbaşı (Çakalkeşli) köyünün Keşli mahallesi iken 1954 yılında ayrılarak köy statüsüne alınmıştır. Adını köy yakınlarında 100 metre arayla çıkan Dedekavak ve Karapınar adlı pınarlardan almaktadır. Köy Erdemlinin suyu bol olan köyelerindendir.

RESİM 66: Köyden Manzara

2.2.9

Çiriş Köyü

RESİM 67: Çiriş Köyü

Rakım	: 500 Metre
Uzaklık	: Erdemli'ye 12 km mesafededir.
Ulaşım	: Yaya yolu üzerinde olduğu için günün her saatinden araç bulmak mümkündür.
Eğitim	: Öğrenciler, köydeki ilköğretim okulu 1. Kademedeki 5. Sınıfa kadar okumaktadır. 2. Kademe olmadığı için öğrenciler Arslanlı Köyü İlköğretim Okuluna taşınmaktadır.
Sağlık	: Sağlık evi yoktur.
Nüfus	: 419 (2000 Yılı Nüfus Sayımı)
Hane sayısı	: 75 Hane
Cami	: Köyde 1 cami ve imam lojmanı var. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an Kursu mevcuttur.

Mahalleler : Şaar, Güney, Karakoyak ve Aliningittiği olmak üzere 4 mahalleden meydana gelmiştir.

Yetiştirdiği Ürünler : Domates, hıyar, fasulye, zeytin, harnup, kayısı, armut, limon, portakal ve şeftali yetiştirildiği ürünlerdir.

Geçim Kaynağı : Köy halkı çiftçilik ve hayvancılıkla geçimini sağlamaktadır. Köyde sera ve açıkta sebze yetiştiriciliği gelişmiştir. Zeytin yetiştiriciliği gelişmiştir. Zeytin yetiştiriciliği hızla gelişmektedir. Köy halkının bir kısmı küçükbaş hayvan besiciliği yapmaktadır.

Köy odası : Köy odası yok.

Tarihi eserler : Erdemlinin üzerinde yer alan Roma ve Bizanslılardan kalan Şaar harabeleri bu köyümüzün sınırları içerisinde yer almaktadır. Sit alanı olan bu yerde kilise harabeleri, lahitler, mağaralar ve mezarlar göze çarpmaktadır.

İçme suyu : Köyde yeterli içme suyu vardır.

Sulama suyu : Köyde yeterli sulama suyu vardır. Sulama suyu Mergin Deresinden (Lemas Çayı) cazibe yolu ile getirilmektedir.

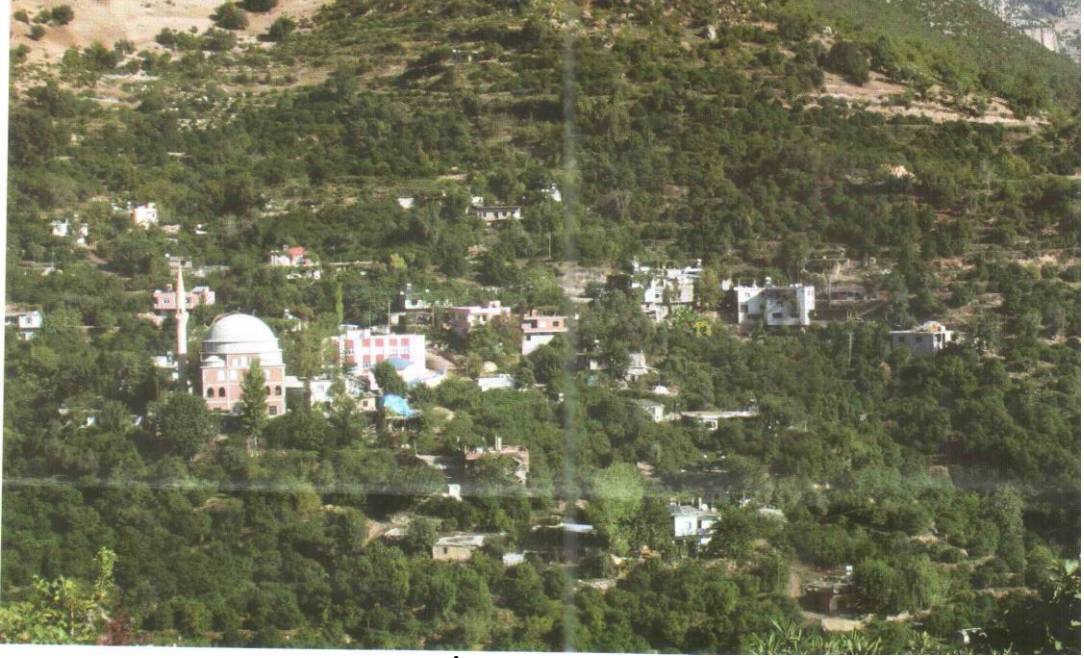
İklim : Tipik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Adını Çiriş denilen ottan alan köy, yayla yolu üzerinde, denize hâkim bir yerde kurulmuştur. Köy, tropik (kivi, avagado gibi) meyveleri yetiştirmeye müsait olan bir iklime sahiptir. Köyün kuzey ve doğusu çam ormanlarıyla, batısı maki çalılılarıyla kaplıdır. Köyün güneyi ve batısının bir kısmı tarıma elverişli arazilerle kaplıdır. Yaz mevsimi geldiği zaman köy halkının çoğu Sızva yaylasına (Evdilek köyünün bir mahallesi) çıkmaktadır.⁹⁰

⁹⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.97-98

2.2.10

Dağlı Köyü

RESİM 68: Dağlı Köyü

Rakım	: 520 m
Uzaklık	: Erdemliye 17 km mesafededir.
Ulaşım	: Sabah ve öğle vakitlerinde araç bulunur. Özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.
Eğitim	: İlköğretim Okulu var. Çevre köylerden taşımalı gelen öğrencilere de hizmet vermektedir.
Sağlık	: Sağlık evi yok
Nüfus	: 910 (2000 yılı nüfus sayımına göre)
Hane sayısı	: 280 hane
Camii	: Topraktepe mahallesinde olmak üzere 1 camii vardır.

Mahalleler : Babaklar, Topraktepe, Bahçe, Yenimahalle ve Nalçalar olmak üzere 5 mahalleden oluşmaktadır. Köyün merkezi Topraktepe mahallesidir.

Yetiştirdiği ürünler : Limon, portakal, şeftali, nar, yenidünya ve domates en çok yetiştirilen ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Köyün geçim kaynağı çiftçilik ve hayvancılıktır. Narenciye yetiştiriciliği değerini yitirmekte ve köyün çiftçileri alternatif ürünlere yönelmektedir. Zeytincilik bunun en başında gelmektedir. Tarım sektöründeki düşüşe paralel olarak büyük ve küçükbaş hayvan besiciliği gelişmektedir.

Köy odası : Köy odası yoktur.

Tarihi Eserler : Köyün üstünde Dağlı Kalesi bulunmaktadır. Kale Romalılardan veya Bizanslılardan kalmaktadır. Kale iki kaya arasında taştan yapılmış bir binadır. Kalede 2 tuvalet, 4 zindan, 1 kraliçe odası, 1 kral tahtı vardır. Kapı girişinde 1 hamile kadın ve 2 asker kabartma resmi vardır. Uzaktan heybetli görülen kalenin etrafı surlarla çevrilidir. Ancak surlar günümüze kadar sağlam kalmamıştır. Köy üstündeki tarihi taş yapı çeşme halen ayaktaadır. Ayrıca köyde mağara çoktur. Mağaralar hayvanlar için kullanılan barınaklardır. Çobanlar akşamları hayvanlarını buralara getirmektedir.⁹¹

İçme suyu : Köyde içme suyu vardır. Su pınarlardan sağlanmaktadır.

Sulama suyu : Sulama suyu var ama yetersizdir.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Adını köyün kurulduğu dağlık araziden almıştır. Köyün üç tarafı dağlıktır. Torosların Akdeniz'e bakan yamacında kurulu olan Dağlı köyü, kalesi ile ünlü bir köyümüzdür. Kaleden Kıbrıs adasını görmek

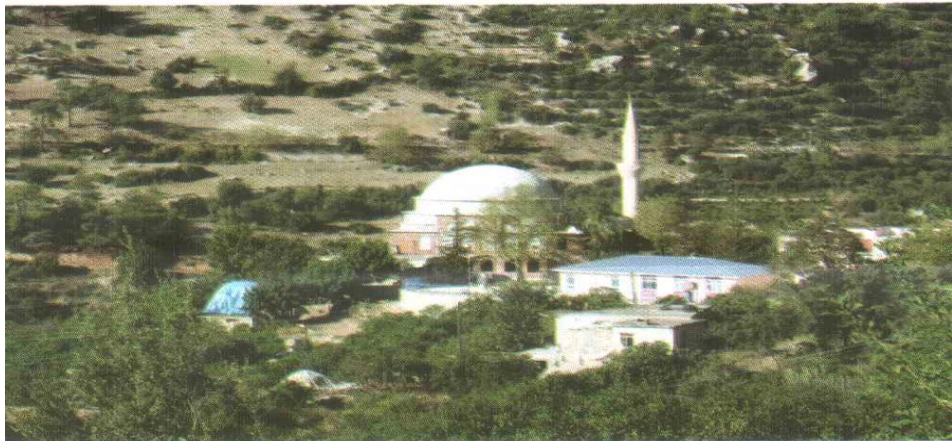
⁹¹ Nizamettin Dürgen 1974 Doğumlu **Dağlı Köyü Azası**, Lise Mezunu

mümkündür. Kale adeta tabiatın ve insanların tahribatına açık hale gelmiş, yıkılmaya yüz tutmuştur. Kale surları üzerinde kendiliğinden yetişen ağaçlar surları tehdit etmektedir⁹².

Köyün üst başında Gavursuyu mevkiinde, 500-600 yaşında büyük bir çınar ağacı ve Romalılardan kaldığı tahmin edilen kesme taşlardan yapılmış çeşme görülmeye değer yerlerindendir. Geçmiş dönemlerde Keçci yaylasına çıkan köylüler, hayvancılığı terk ederek tarıma başladıklarından dolayı yaylacılığı bırakmışlardır. Köy, yeşil ve tonlarının çok olduğu bir güzelliğe sahiptir⁹³.

RESİM 69: Dağlı Kalesi

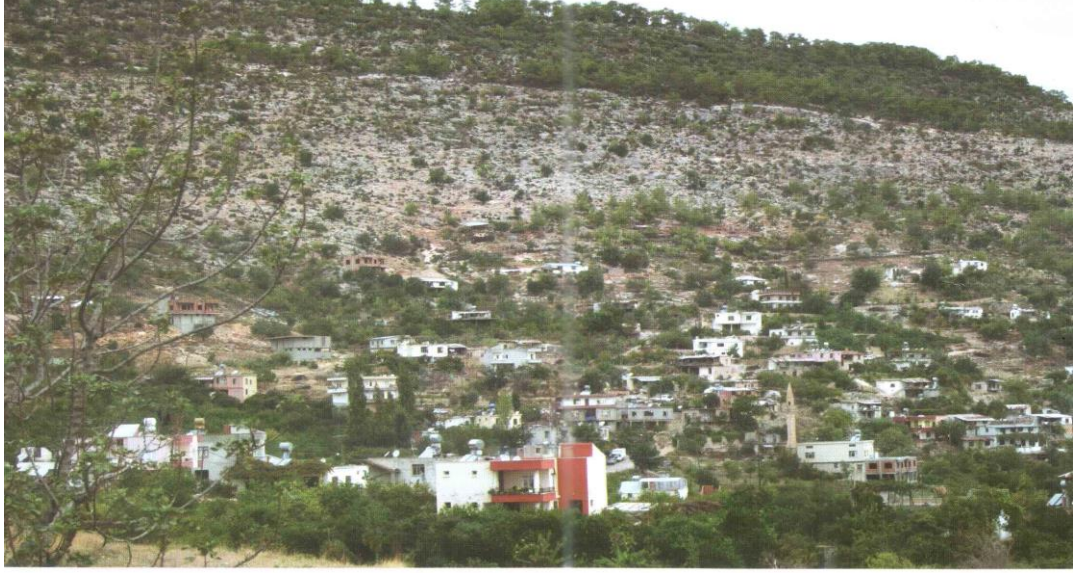
RESİM 70: Dağlı Köyü Camii ve okulu

⁹² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.99-100

⁹³ Ömer Keklik 1965 Doğumlu **Dağlı Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunu

2.2.11

Doğlu Köyü

RESİM 71: Doğlu Köyü

Rakım	: 135 m
Uzaklık	: Erdemliye 28 km, Mersin'e 25 km, eşmeli'ye 12 km dir.
Ulaşım	: Köyden Erdemli'ye eşmeli üzerinden ulaşmak mümkündür.
Eğitim	: Köyde İlköğretim Okulu olmadığı için öğrenciler eşmeli Kasabası İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
Sağlık	: Sağlık evi yoktur. Sağlık hizmetini Tece Sağlık Ocağından almaktadır.
Nüfus	: 442 (2000 Yılı nüfus sayımına göre)
Hane Sayısı	: Yaklaşık 160 haneden oluşmuş bir köyümüzdür.
Cami	: Köyde 1 Cami vardır.

Mahalleler : Arıcı, Köseler, Gökzeytin ve Doğlu Merkez olmak üzere 4 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği Ürünler : Narenciye, zeytin en fazla yetiştirilen ürünlerdir. Sebzelerden biber yetiştirilmektedir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Narenciye (limon-portakal) köy ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Köyde küçükbaş hayvan besiciliği de önemli gelir kaynaklarından biridir.

Köy odası : Muhtarlık evi vardır. Köy odasında kütüphane de mevcuttur.

Tarihi eserler : Roma ve Bizanslılardan kaldığı sanılan Çürücek Kalesi Çeşmeli ile köyün sınırını birbirinden ayırmaktadır. Köy ortasından geçen dereden, Tece kasabasına su götüren kanallar bugün harabe halindedir.

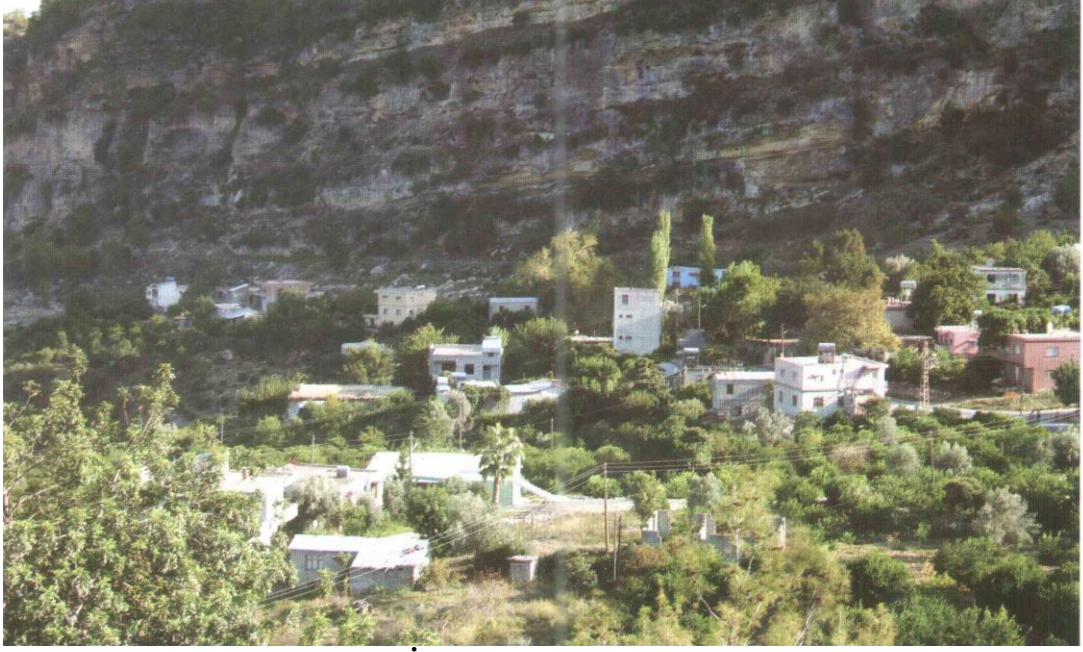
İçme suyu : İçme suyu var. Mersin Büyükşehir Belediyesi MESKİ den su hizmetini almaktadır.

Sulama suyu : Sulama suyu var. Ancak yetersiz gelmektedir. Sulama suyu ihtiyaçlarını artezyen kuyularından sağlamaya çalışıyorlar.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Mersin Büyükşehir sınırları içerisinde olduğu için birçok hizmeti Mersin’den alan Doğlu köyü idari yönden Erdemli’ye bağlıdır. Bu köye doğudan (Suriye ve Arabzitan) gelenler ile Antalya Yörüklerinden bir grup aile yerleştirilmiş ve köyün adına doğudan gelenler anlamına gelen Doğlu adı verilir. Cacık, Küçük Fındık, Müğlü yaylalarına çıkan Doğlu köyü halkı, geleneklerine düşkünlüdür. İlker Kılıç, yüzyıllar öncesinden günümüze gelen malzemeleri köy kahvehanesinde sergilemesi köye renk katmaktadır. Kutsal sayılan “Ziyaret” köyün ilginç yerlerinden biridir.⁹⁴

⁹⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.101-102

RESİM 72: Doğusandal Köyü

Rakım	: 400 metre
Uzaklık	: Çeşmeliye 10 km, Erdemliye 25 km'dir.
Ulaşım	: Erdemliye ulaşmak için Çeşmeli kasabasına gelmek lazımdır. Sabah-akşam araç bulmak mümkündür.
Eğitim	: İlköğretim Okulu olmadığı için Karayakup İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır. Köyde kütüphane de vardır.
Sağlık	: Sağlık evi yok.
Nüfus	: 320 (2000 yılı Nüfus sayımı).
Hane Sayısı	: 80 Hane
Cami	: Köyde 2 cami var, biri kullanılmamaktadır.
Mahalleler	: Aşağı, Orta ve Yukarı olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği Ürünler : Limon, portakal, domates, zeytin, harnup en önemli ürünlerdendir.

Geçim Kaynağı : Köylü çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşır. Küçük ve büyükbaş hayvan besiciliği önemli gelir kaynaklarındandır. Köyde narenciye yetiştiriciliği verimli olmasa da gelir getiren sektörlerden birisidir.

Köy Odası : Köy konağı vardır.

Tarihi Eseler : Köyün içinde tarihi bir taş çeşme ve önünde yaklaşık 400 yıllık bir çınar ağacı, bir de tarihi çamaşırhanesi köy ve çevresinde Roma ve Bizanslılardan kalma kalıntılar var. Eşşek Deresi Kanyon’unda Kilise Harabesi halen ayaktadır. Ayrıca Köyün girişinde Kilse (Kilise)denen bir mevkii var, buralarda yapılan inşaat ve yol çalışmalarında genellikle çanak çömlek türü kalıntılar ve yapı taşları çıkmaktadır.⁹⁵

İçme suyu : İçme suyu şebekesi var.

Sulama Suyu : Sulama suyu var, ama zaman zaman yetersiz kalmaktadır.

İklim : Tipik bir Akdeniz iklimi görölmektedir.

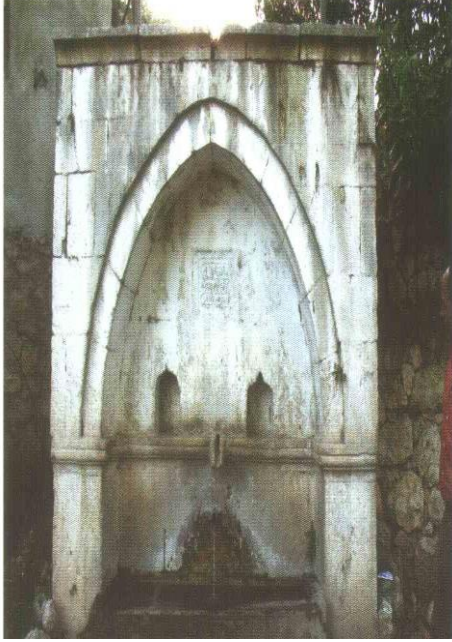
Köy Hakkında genel bilgi: Köyün kuruluşu, yaklaşık olarak 440 yıl öncesine dayanıyor. Sandal ağacının çok oluşundan dolayı, bu adı aldığı söylenen köyün arazi yapısına yukarıdan bakıldığı zaman bir sandalı da andırıyor. Köyde Tarımsal Kalkınma Kooperatifi vardır.⁹⁶

Doğu sandal köyü sakinleri, yaz mevsiminde Müğlü ve Çamlıca yaylalarına çıkmaktadır⁹⁷.

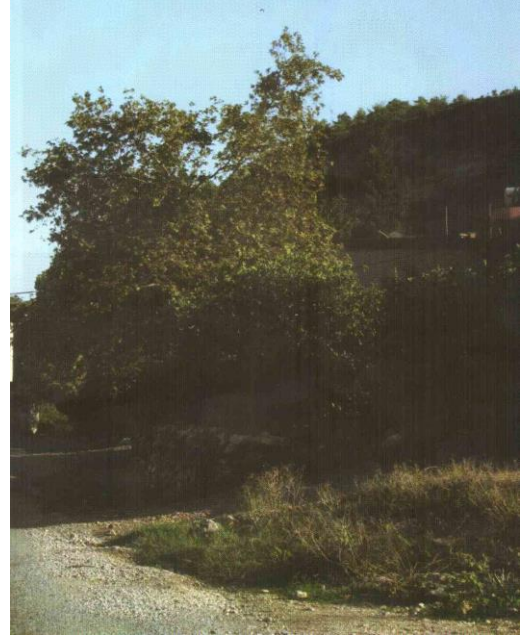
⁹⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.103

⁹⁶ Hasan Bulut, Doğusandal Köyü Muhtarı

⁹⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.104

RESİM 73: Taş Çeşme

RESİM 74: 400 Yıllık Çınar Ağacı

RESİM 75: Köyden Görünüm

RESİM 76: Muhtarlık odası ve Kütüphane

2.2.13

Elbeyli Köyü

RESİM 77: Elbeyli Köyü

- Rakım** : Rakım 1200 metre.
- Uzaklık** : Erdemli'ye 46 km mesafededir.
- Ulaşım** : Günün her saatinde araç bulunur. Yayla sezonu başlayınca araç sıkıntısı yoktur. Ayrıca özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.
- Eğitim** : Köydeki ilköğretim okulunda 1. Kademe öğrencileri 5.sınıfa kadar eğitim-öğretim görmektedir. 2. Kademe öğrencileri Tapureli Köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
- Sağlık** : Köyde sağlık evi yoktur.
- Nüfus** : 673 Nüfusa (2000 yılı Nüfus sayımına göre) sahip olan köyde yazlık nüfus 1000 civarında olmaktadır.
- Hane Sayısı** : 350 Hane.
- Camii** : Köyde 3 Camii vardır.

Mahalleler : Musalı, İncili, Hacılar(Köfülü) ve Merkez olmak üzere 4 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği Ürünler : Domates, fasulye ve hıyar yetiştirilmektedir. Elma, kiraz ve şeftali yetiştirilen meyvelerdendir. Buğday ve nohut ekimi yapılan diğer ürünlerdendir.

Geçim Kaynağı : Çiftlik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Yayla sebzeciliği gelişmiş haldedir. Seracılık da yeni yeni başlamaktadır. Köyde fazla olmasa da küçükbaş hayvancılığı da yapılmaktadır.

Köy Odası : Muhtarlık odası vardır.

Tarihi Eserler : Köyde Roma ve Bizanslılardan kalma, kale harabelerine, mezarlara, su sarnıçlarına ve ören yerlere rastlanmaktadır. Ancak bunların çoğu belli-belirsiz haldedir.

İçme Suyu : İçme suyu yeteri kadar var.

Sulama Suyu : Sulama suyu var, ancak yeterli değil. Sulama amaçlı sondaj kuyuları var.

İklim : Yazlar sıcak ve kurak, kış mevsimi soğuk ve yağışlı(kar ve yağmurlu) geçmektedir. Karasal iklime geçiş yerlerindendir.

Köy Hakkında Genel Bilgi : Köy, 1800lü yıllarda iskâna tabii tutulan Yörüklerden oluşturulmuştur. Bu bölgeye, Oğuzların 24 boyundan biri olan Beğdilli kolunun Çukurova'dan Karaman yöresine yaylaya çıkan konargöçer Türkmenler yerleştirilmiştir. Erdemli'nin Kösbucağı köyünün bir kısım sakinleri bu köyde gitmedir. Ali Beyli Köyü, Elbeyli'den ayrılarak Köy statüsü verilmiştir. Köy ormanlar arasında kuruludur. Ormanlarında ladin ve ardıç ağaçları çoktur. Köyde yayla sebzeciliği hızla gelişmektedir⁹⁸.

⁹⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.105

RESİM 78: Elvanlı Köyü

- Rakım** : 50-60 M arasında değişmektedir.
- Uzaklık** : Erdemli'ye 15, Mersin'e 28 km. mesafededir.
- Ulaşım** : Erdemli'ye ulaşım Tömük kasabası üzerinden sağlanır. Günün her vaktinde araç bulmak mümkündür.
- Eğitim** : Okuma yazma oranının çok yüksek olduğu Elvanlı köyünde, ilkokul 1924 yılında kurulmuştur. Elvanlı Köyü İlköğretim Okulu çevre köylerden taşıma yoluyla getirilen öğrencilere de hizmet vermektedir.
- Sağlık** : Sağlık ocağı vardır.
- Nüfus** : 2.187 (2000 yılı nüfus sayımı). Nüfus bakımından Erdemli'nin en büyük köyüdür.
- Hane Sayısı** : 650 Hane.
- Camii** : Köyde 2 Camii var.

Mahalleler : Merkez, Göçmen, Arslanköy, Yavuzlar ve Arızlar olmak üzere 5 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği Ürünler : Limon, portakal, zeytin, nar, domates ve hıyar(açıkta yetiştiriliyor) en fazla yetiştirilen ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik, Hayvancılık, tatlı su balıkçılığı ve lokanta işletmeciliği en önemli geçim kaynağıdır.

Köy odası : Köy konağı var.

Tarihi eserler : Roma ve Bizans dönemlerine ait pek esere rastlanılmayan köyün Arslanköy mahallesi yakınlarında Merdivenlin adlı mağara harabeleri var, ancak tahribattan dolayı yok olmaya yüz tutmuştur.

İçme suyu : Erdemli’de suyu en bol olan köydür. İçme suyu problemi yoktur.

Sulama suyu : Arazilerinin %90’ı sulanmakta olan Elvanlı köyünde sulama suyu problemi yoktur.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi ve hüküm sürmektedir. Köy ve çevresinde Maki bitki örtüsü görülmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Karamanoğulları Beyliği dağılınca, oğulları yakınlarını alarak çevre illere göçtüler. Karamanoğlu Mehmet Bey’in oğullarından Elvan Bey’in bu yöreye gelerek, köyü kurduğu rivayet edilmektedir. Elvan Bey’in yeri olarak bilinen buralar zamanla Elvanlı olarak değişmiştir. Erdemli ilçe olduktan sonra da köy statüsüne alınmıştır. Mersin’de milletvekili seçimlerinin yapıldığı ilk yer olarak Elvanlı ve Tömük kayıtlara geçmiştir. Elvanlı Köyü, Milli Mücadele’ye verdiği desteklerle bölgede ateşleyici bir merkez oluşmuştur. Elvanlı köyü, Kargıpınarı ve Tömük kasabalarına sınır komşusudur.⁹⁹

⁹⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.106-107

2.2.15

Evdilek Köyü

RESİM 79: Evdilek Köyü

Rakım : 1600 m.

Uzaklık : Erdemli'ye 60 km mesafededir.

Ulaşım : Köye ulaşım zordur. Kendi imkânları ile Harfili veya Aydınlar köylerine gelerek Erdemli'ye ulaşıyor. Harfili köyünden itibaren 16 km. stabilize yol vardır. Çevre yerlere traktör ve motosikletlerle ulaşmak mümkündür. Yaz mevsiminde özel araç sayısı arttığı için ulaşım biraz daha kolaydır.

Eğitim : Köyde ilköğretim okulu yoktur.

Sağlık : Sağlık evi yoktur.

Nüfus : 255 (2000 yılı nüfus sayımına göre). Yazlık nüfus 500 civarındadır.

Hane sayısı : 60 Hane

Cami : Köyde 1 camii var.

Mahalleler : Merkez, Dereningözü, Ağanınini, İnpınar, Göktepe, Meydan, Sızva ve Gökin olmak üzere mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Nohut, buğday, patates, fasulye, yetiştirilen en önemli ürünlerdir. Kiraz, şeftali, elma gibi meyveler köy ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Geçim kaynağı : Köyün en önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Büyük ve küçükbaş hayvan besiciliği gelişmiştir. Son yıllarda meyvecilik de gelişme göstermektedir.

Köy odası : Köy odası yoktur.

Tarihi eserler : Köy çevresinde halkın Köristan dediği yerlerde Roma ve Bizanslılar'dan kalma mezarlar, el yapımı mağaralar, harabeler vardır.

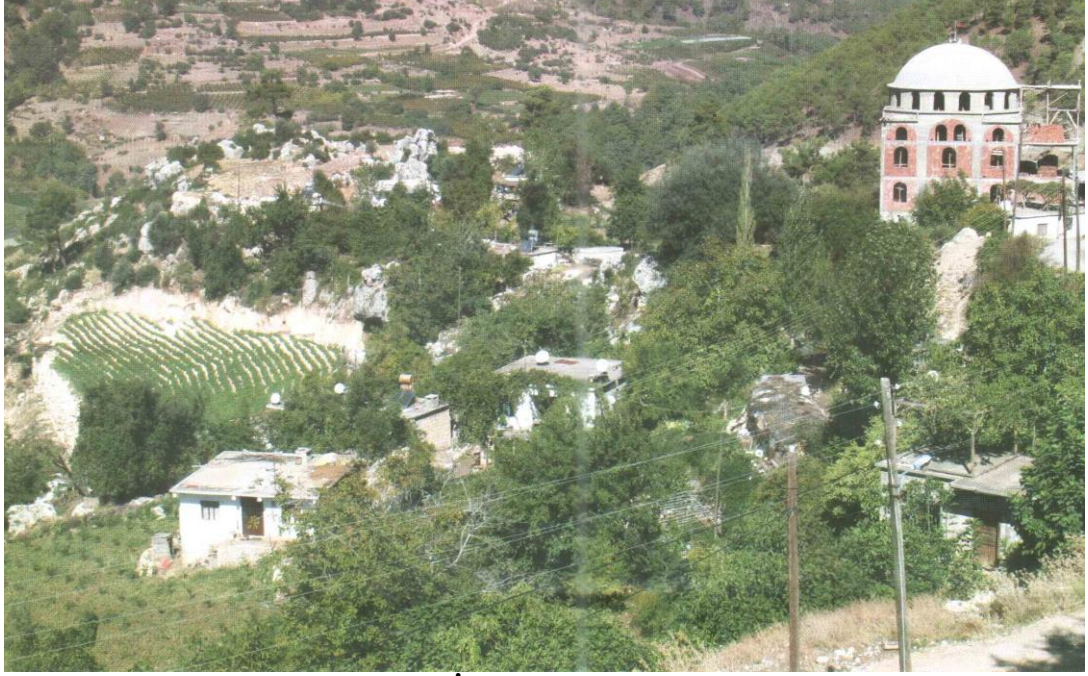
İçme suyu : İçme suyu problemi yoktur. KÖDES projesi kapsamında 2006 yılında içme suyu getirilmiştir.

Sulama suyu : Sulama suyu Evdilek deresinden getirilmektedir.

İklim : Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Geceleri serin geçer.

Köy hakkında bilgi : 2006 yılında köy olan Evdilek, Erdemli'nin en uzak köyüdür. Çiriş ve tabureli köylerinin çıktığı yayla Gökin ve Sızva mahalleleridir. Yörüklerin en yüksek yaylası olan Evdilek'te yerleşimin yaklaşık 700 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. Cumhuriyet döneminde Evdilek deresi üzerine yapılan taş köprü görülmeye değerdir¹⁰⁰.

¹⁰⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.107-108

RESİM 80: Fakılı Köyü

Rakım : 1600 m.

Uzaklık : Erdemli'ye 60 km mesafededir.

Ulaşım : Köye ulaşım zordur. Kendi imkânları ile Harfili veya Aydınlar köylerine gelerek Erdemli'ye ulaşıyor. Harfili köyünden itibaren 16 km. berkitme yol vardır. Çevre yerlere traktör ve motosikletlerle ulaşmak mümkündür. Yaz mevsiminde özel araç sayısı arttığı için ulaşım biraz daha kolaydır.

Eğitim : Köyde ilköğretim okulu yoktur.

Sağlık : Sağlık evi yoktur.

Nüfus : 255 (2000 yılı nüfus sayımına göre). Yazlık nüfus 500 civarındadır.

Hane sayısı : 60 Hane

Cami : Köyde 1 camii var.

Mahalleler : Merkez, Dereningözü, Ağanınini, İnpınar, Göktepe, Meydan, Sızva ve Gökin olmak üzere mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Nohut, buğday, patates, fasulye, yetiştirilen en önemli ürünlerdir. Kiraz, şeftali, elma gibi meyveler köy ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Geçim kaynağı : Köyün en önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Büyük ve küçükbaş hayvan besiciliği gelişmiştir. Son yıllarda meyvecilik de gelişme göstermektedir.

Köy odası : Köy odası yoktur.

Tarihi eserler : Köy çevresinde halkın Köristan dediği yerlerde Roma ve Bizanslılar'dan kalma mezarlar, el yapımı mağaralar, harabeler vardır.

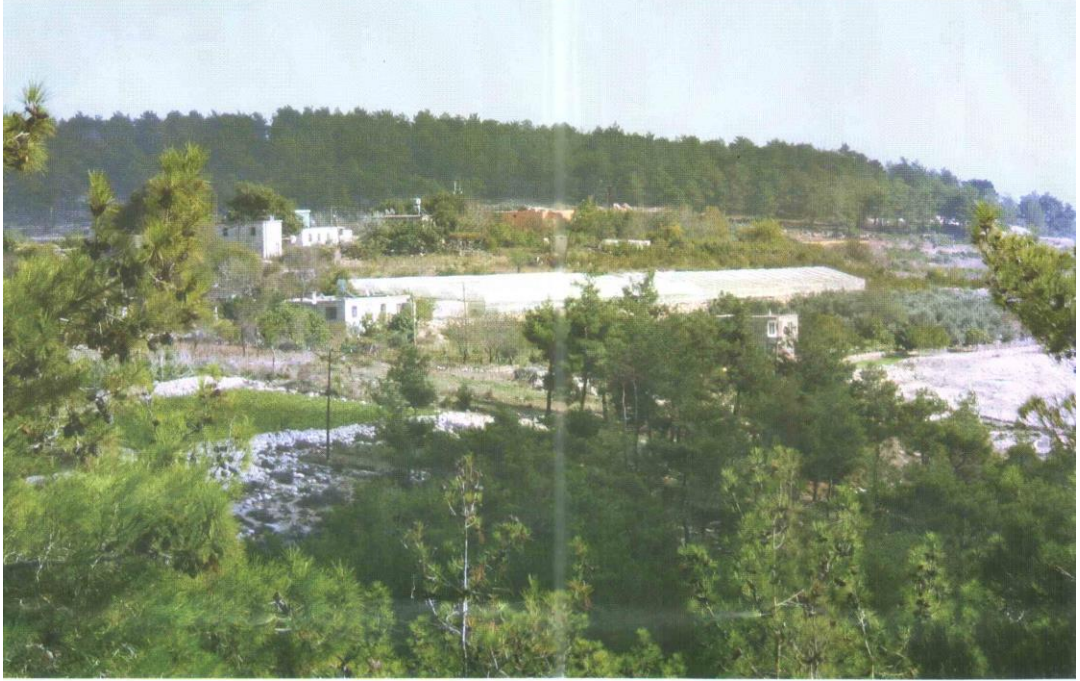
İçme suyu : İçme suyu problemi yoktur. KÖDES projesi kapsamında 2006 yılında içme suyu getirilmiştir.

Sulama suyu : Sulama suyu Evdilek deresinden getirilmektedir.

İklim : Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Geceleri serin geçer.

Köy hakkında bilgi : 2006 yılında köy olan Evdilek, Erdemli'nin en uzak köyüdür. Çiriş ve tabureli köylerinin çıktığı yayla Gökin ve Sızva mahalleleridir. Yörüklerin en yüksek yaylası olan Evdilek'te yerleşimin yaklaşık 700 yıllık olduğu tahmin edilmektedir. Cumhuriyet döneminde Evdilek deresi üzerine yapılan taş köprü görülmeye değerdir.¹⁰¹

¹⁰¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.109

RESİM 81: Gücüş Köyü

Rakım	: 650 m.
Uzaklık	: Erdemli'ye 14 km mesafededir.
Ulaşım	: Yayla güzergâhında çalışan minibüslerle ulaşmak mümkündür. Köye ulaşmak için Kayacı köyünde inmek yeterlidir. Kayacı'ya uzaklığı 1 km'dir.
Eğitim	: Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler Kayacı Köyü ve Arslanlı Köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
Sağlık	: Sağlık evi yok.
Nüfus	: 220 (2000 yılı nüfus sayımı)
Hane Sayısı	: 75 Hane.
Cami	: Köyde 2 camii var.

Mahalleler : Köy, Merkez ve Sarılar mahallelerinden meydana gelmiştir.

Yetiştirdiği Ürünler : Domates ve fasulye ağırlıklı olarak üretilmekte. Bodur elma yetiştiriciliği gelişmektedir. Köyde yetiştirilen diğer bir bitki zeytindir.

Geçim Kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık. Köyde küçükbaş hayvancılığı artık ter edilmek üzeredir.

Köy odası : Köy konağı yok.

Tarihi eserler : Köyün aşağı taraflarında Roma ve Bizanslılardan kalma Şaar denilen ören yerleri vardır.

İçme suyu : Köyde yeterli içme suyu vardır.

Sulama suyu : Köyde yeterli sulama suyu vardır.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Gücüm köyünü kuran Yörükler, önce şimdiki köyün altından Alata vadisine inen Sarılar mevkiine yerleşirler. Ancak buranın imarını yaparken çok zorlanırlar ve buraya yerleşmek “ güç iş “ derler. O günden sonra bu yörenin adına güç iş anlamına gelen “Gücüm” denir. Gücüklüler yazın Kersortu yaylasına çıkarlar.¹⁰²

¹⁰² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.110

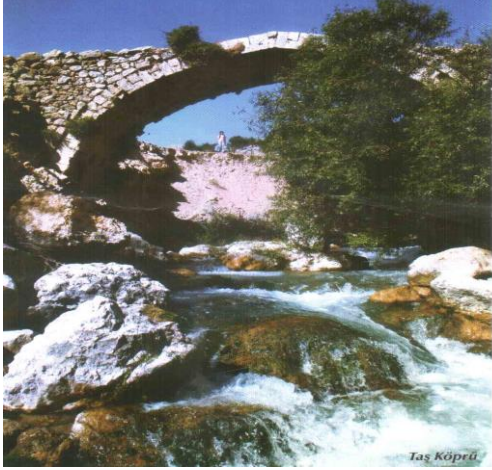
RESİM 82: Güneyli Köyü

Rakım	: 1450 m.
Uzaklık	: Erdemliye 50km. Mesafededir.
Ulaşım	: Günün her saatinde ulaşmak mümkündür. Yaz mevsiminde ulaşım problemi kalmamaktadır.
Eğitim	: İlköğretim Okulu olmadığı için öğrenciler Güzeloluk Köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır. Köyde okuma-yazma oranı yüksektir.
Sağlık	: Sağlık evi yok.
Nüfus	: 174 (2000 yılı nüfus sayımı). Yazlık nüfus 1000 civarındadır.
Hane sayısı	: 310 Hane. Kışın ancak 40 hanede ikamet edilmektedir.

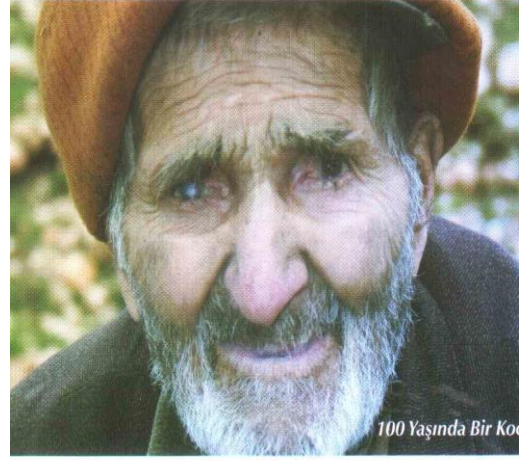
- Cami** : Köyde 1 camii ve imam lojmanı var.
- Mahalleler** : Merkez, Karşı, Cerrahlı olmak üzere 3 mahalleden oluşur.
- Yetiştirdiği ürünler** : Domates, fasulye, buğday, arpa, nohut en önemli ürünlerindendir. Elma, şeftali ve kiraz yetiştiriciliği de yeni yeni başlamıştır.
- Geçim kaynağı** : Köylü çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşır. Küçük ve büyükbaş hayvan besiciliği önemli gelir kaynaklarındandır. Köyde kışın kalanlar hayvancılıkla uğraşmaktadır. Köyde seracılık ve yayla sebzeciliği gelişme halindedir.
- Köy odası** : Muhtar odası var.
- Tarihi eserler** : Köyün çevresinde Roma ve Bizanslılar'dan kalma ören yerlere, mezarlara, su sarnıçlarına ve harabelere sık sık rastlanılmaktadır. Su kuyuları halen kullanılmaktadır. Köylülerin Kula dedikleri yerde, Kula Beyi'nin oturduğu binanın harabeleri var.
- İçme suyu** : İçme suyu şebekesi var.
- Sulama suyu** : Sulama suyu var. Köylüler, sulama suyunu sondaj kuyularından karşılamaktadır. Köyde, Tarım Arazilerini Sulama ve Geliştirme Derneği, su miktarını artırmak için kurulmuştur.
- İklim** : Karasal iklim hâkimidir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Geceleri serin geçer.

Köy hakkında genel bilgi: Göktepe'nin güneyinde bulunduğu için Güneyli adını alan köy, geçmiş asırlarda Yörüklerin göç yolları üzerinde kuruludur. Ormanlar ağaç çeşidi bakımından zengindir. Sedir, ardıç, ladin, tömek, alıç ve piynar ağaçları bunların bazılarıdır. Erdemli'de en uçtaki yayla köylerimizden biri olan Güneyli köyü, geleneksel Türkmen kültürünü canlı olarak yaşatmaktadır. Yaz sezonunda nüfusu artan köyde her yaz kültür festivalleri yapılmaktadır. Köy kadınları yayla sezonu boyunca kilim ve çul dokurlar. Futbol sahası bulunan köye, yaz sezonunda

spor turnuvaları ayrı bir canlılık vermektedir. Yaz mevsimi geldiğinde hayvancılıkla uğraşan Yörükler, daha yüksek yerlerde bulunan Evdilek, Haçpınar, Koraş ve Meydan yaylarına çıkmaktadırlar.¹⁰³

RESİM83:TaşKöprü

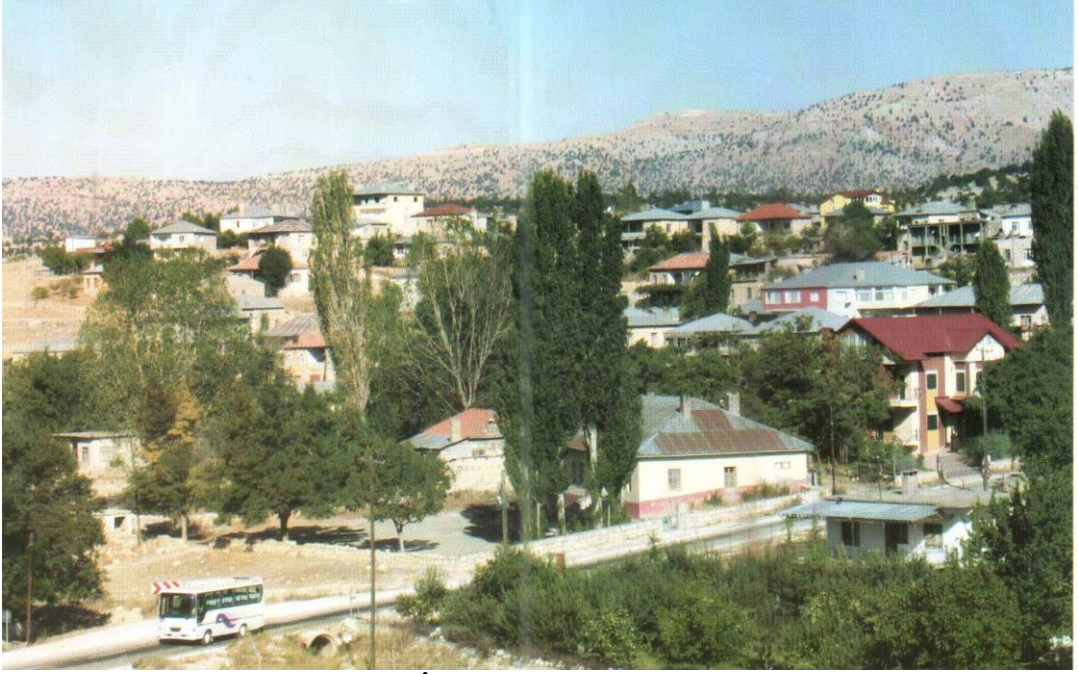

RESİM 84: Köyden 100 Yaşında Bir Koca

RESİM 85: Kula Harabesi

¹⁰³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.111-112

RESİM 86: Güzeloluk Köyü**Rakım**

: 1355 Metre

Uzaklık

: Erdemli'ye 38 km mesafededir.

Ulaşım

: Ulaşım problemi yoktur günün her saatinde araç bulmak mümkündür. Köyde 25 araçlık taşıyıcı kooperatifi vardır. Ayrıca özel araçlarla ulaşmak mümkündür. Ulaşım araçları Büyük Sorgun, Yağda; Güneyli, Kızılın köylerine de hizmet götürmektedir.

Eğitim

: Köyde ilköğretim okulu var. Bu okul çevre köylerden taşıma yoluyla getirilen öğrencilere de hizmet sunmaktadır. Okuma-yazma oranı en yüksek köylerimizden biridir. Osmanlılar döneminde ilk medrese ve Cumhuriyet döneminde ilkokul bu köyde açılmıştır.

Sağlık

: Sağlık ocağı var.

Nüfus

: 591(2000 yılı nüfusuna göre). Yazlık nüfusu 3 bin civarındadır.

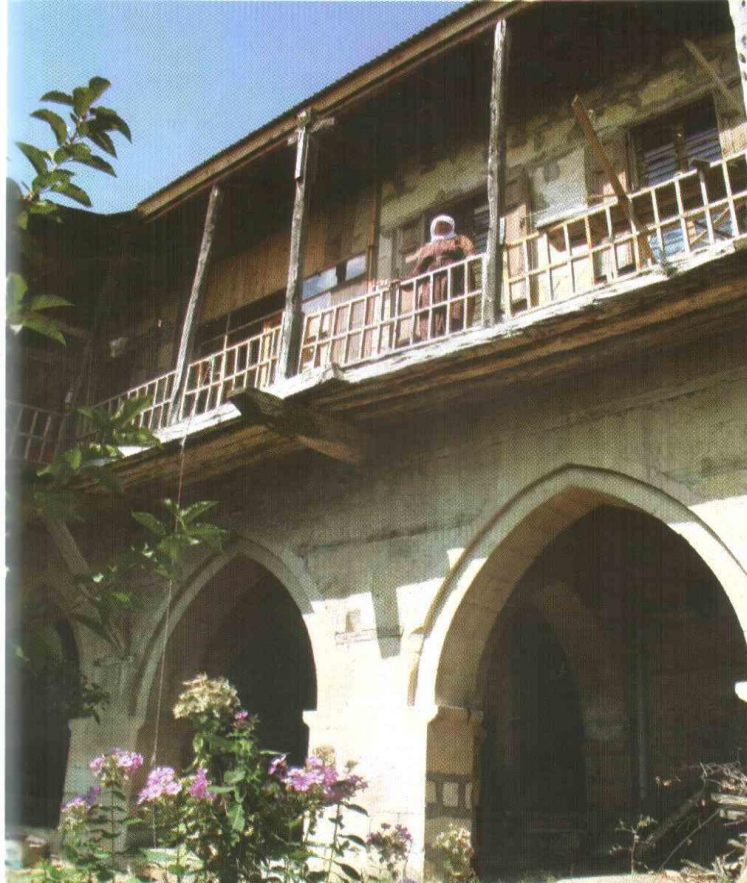
- Hane sayısı** : 270 hane
- Cami** : Köy Camisi 1908 tarihli taş binadır. Minaresi daha sonra yıkılarak yenisi yapılmıştır.
- Mahalleler** : Merkez ve Bahçe(Yankesenli) olmak üzere 2 mahalleden oluşmuştur.
- Yetiştirdiği Ürünler** : Şeftali, elma, kiraz, domates ve hıyar yetiştirilen en önemli ürünlerdir. Buğday, arpa ve nohut yetiştirilen diğer ürünlerdir.
- Geçim Kaynağı** : Hayvancılık ve çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Küçük ve büyükbaş hayvan besiciliği ileri seviyededir. Köyde sulu tarımlar birlikte meyve yetiştiriciliği ve örtü altı sebzeciliği son derece gelişme kaydetmiştir. Köyde 20 bin üzerinde meyve ağacı vardır.
- Köy odası** : Köy konağı vardır
- Tarihi eserler** : Güzeloluk çevre köylerin merkezi olduğu için Osmanlılardan kalma camii, çeşme ve medrese mevcuttur.
- İçme suyu** : İçme suyu var
- Sulama suyu** : Sulama suyu var, sulu tarım için köy çevresinde sondaj kuyuları açılmıştır. Sulama suyunu çoğaltmak için. Yarıkpınarı göleti çalışmaları vardır.
- İklim** : Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Geceleri serin geçer.
- Köy hakkında genel bilgi** : Yerleşik düzene 1865 yılında geçen köyün adı, rivayetlere göre köyün çeşmesi ağaçtan oyulmuş bir oluk olduğundan “Keloluk” adını almıştır. Daha sonraki yıllarda Böcüoğlu İbrahim Ağa tarafından güzel bir çeşme yaptırılır ve adı “Güzeoluk” olarak değiştirilir.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.113-114

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte köy statüsüne alınan köy merkez köy konumundan dolayı merkez muhtarlık mührü verilir. 1934 yılında Yağda-Koyuncu adı ile bucak (nahiye) olan köy, 1954 yılında da adı değiştirilerek Güzeloluk nahiyesi olmuştur.

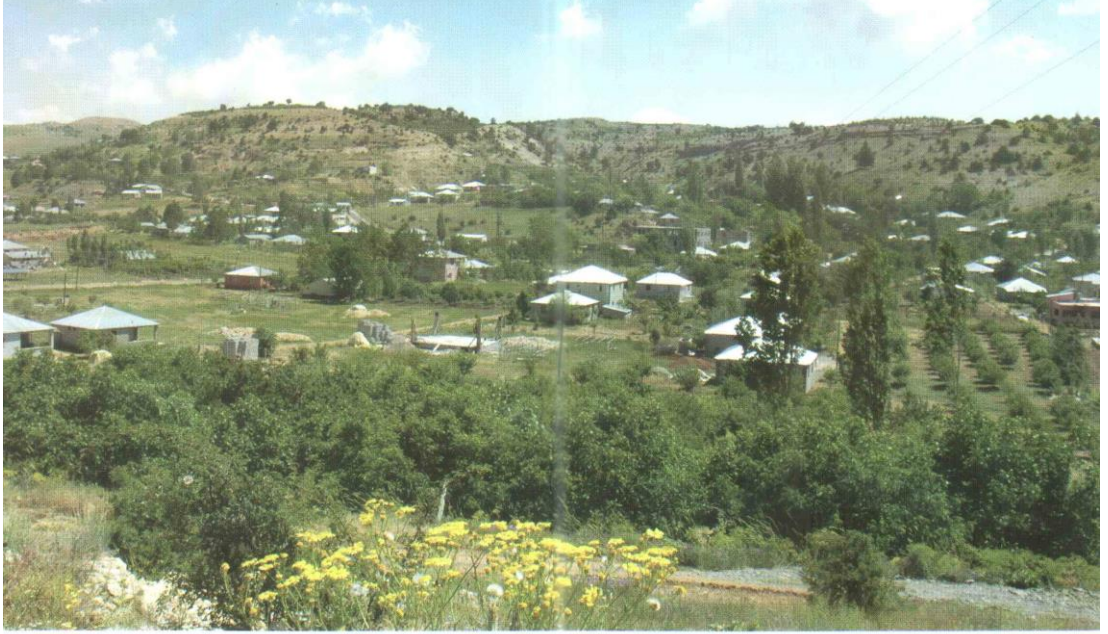
Bugün köyde jandarma karakolu, Tarım Kredi Kooperatifi, Tarım Sulama Suyu Kooperatifi, sağlık ocağı, yolcu taşıma amaçlı kooperatifi köy halkına hizmet vermektedir. Köyde, futbol turnuvalarına ev sahipliği yapan tribünleri olan bir çim saha vardır.

Çevresi ardıç ve sedir (katran) ormanlarla çevrili olan Güzeloluk köyü Kuvay-i Milliye harekâtında etkin rol oynayan bir köyümüzdür.¹⁰⁵

RESİM 87 : Eski Konak

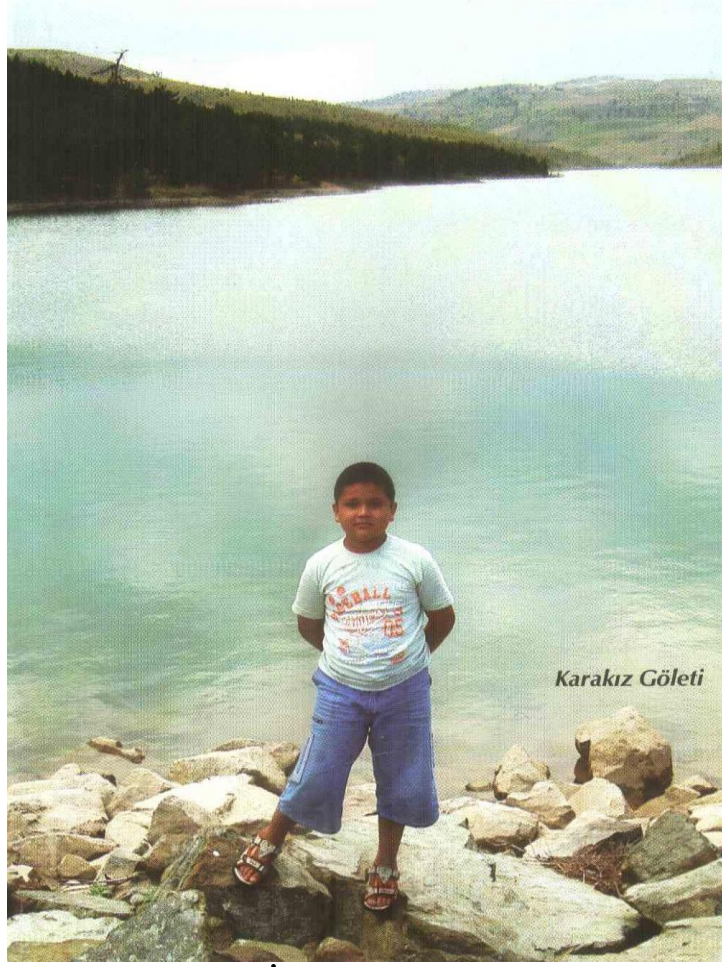
¹⁰⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları ,a.g.e, s.113-114

RESİM 88: Hacıalan Köyü

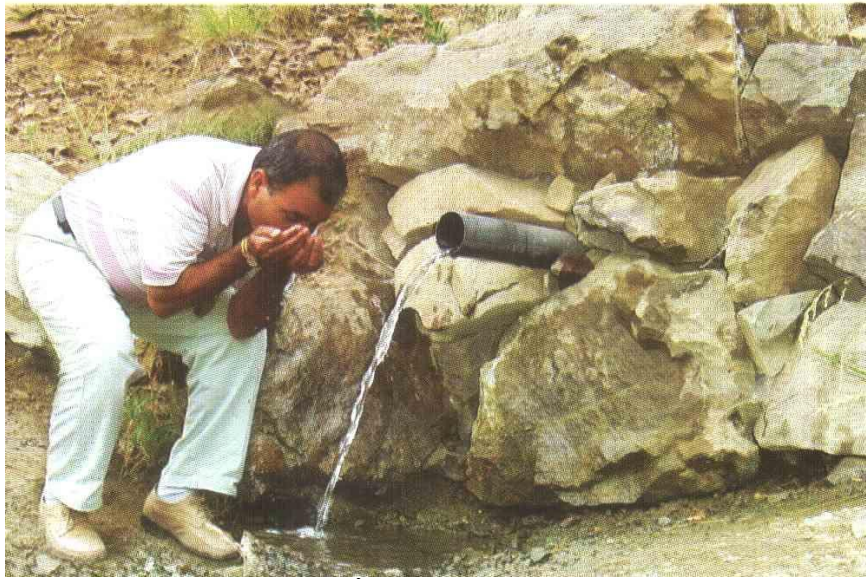
- Rakım** : 1640 Metre
- Uzaklık** : Erdemli'ye Tömük kasabası üzerinden 43 km'dir.
- Ulaşım** : Köye sabah-akşam araç bulunur. Baharla birlikte araç sıkıntısı ortadan kalkar. Özel araçlarla da ulaşım mümkündür.
- Eğitim** : Köy yayla amaçlı kullanıldığı için okul yoktur.
- Sağlık** : Sağlık evi vardır. Yayla mevsiminde ebe bulunmaktadır.
- Nüfus** : 682 (2000 yılı nüfus sayımına göre) yazlık nüfusu 3000 civarındadır. Kış mevsiminde, köyde hayvancılıkla uğraşan ailelerden 30-40 kişi kalır. Bu aileler yazın Torosların daha yüksek yerlerine (Gavuruçtuğu, Gölpınarı) çıkarlar.
- Hane sayısı** : 415 Hane

- Cami** : Köyde 1 camii var
- Mahalleler** : Akpınar, Söğütlüpınar, Kocapınar, Akyokuş, Yenimahalle, Aşılık, Merkez, Armutlu ve imrahor olmak üzere 9 mahalleden oluşmaktadır.
- Geçim kaynağı** : Çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlığın besiciliği yapılmaktadır. Köyde yayla sebzeciliği çok gelişmiştir. Sera alanları gün geçtikçe artmaktadır.
- Köy odası** : Muhtarlık odası var.
- Tarihi Eserler** : Köyde Roma ve Bizanslılardan kalma ören yerler mevcuttur. Duztaşığıdiği, Gerder, Karafrenk, Eşkioluk, Eceoluk mevkileri ören yerlere, mezarlara, lahitlere, Mağaralara, kuyu ve sarnıçlara rastlanmaktadır.
- İçme suyu** : İçme suyu vardır
- Sulama suyu** : Sulama suyu var ancak yeterli değildir.
- İklim** : Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar sert ve soğuk geçmektedir. Yaz mevsiminde geceler serin geçer.
- Köy hakkında genel bilgi** : 2004 yılında köy statüsü alınan Hacıalanı Erdemli'nin en yüksek rakımlı köylerinden biridir. Köyün üzerinde yer alan Karakız göleti adeta bir mesire alanı gibidir. Köyün bir özelliği de yeni dikim sedir (katran) ormanlarının köy üzerinde yer almasıdır. Köyün çevresi ardıç, sedir ve çam ormanlarıyla çevrilidir. Köy yakınlarındaki Acıpınar, dertlerine şifa arayanların su aldıkları çeşmelerimizdendir. Her yıl 30 Ağustos'ta zafer bayramı törenlerinde geleneksel festival yapılır, karakucak güreşleri düzenlenir. Kış mevsiminde sessiz olan köy ve çevresi, yaban hayatı geliştirmek için koruma altına alınmıştır. Köy ve çevresinde geyik (Suçatı mevkii), kurt, ayı, çakal, tilki, yılan, tavşan ve yaban domuzu gibi hayvanları görmek mümkündür¹⁰⁶.

¹⁰⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.115-116

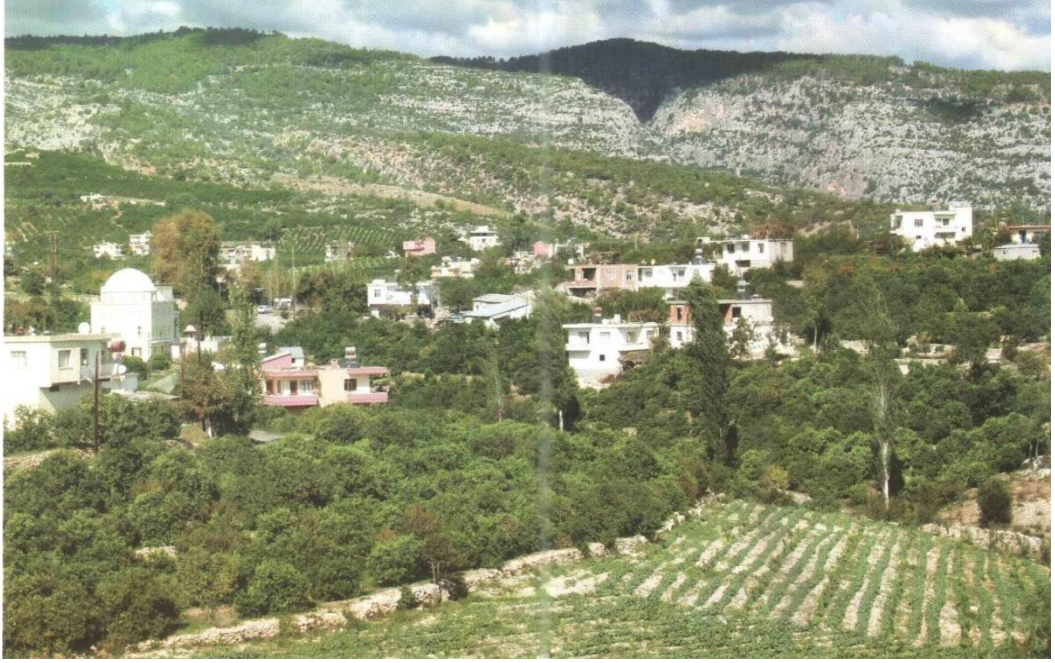
RESİM 89: Karakız Göleti

RESİM 90: Acıpınar

2.2.21

Hacıhalıarpaç Köyü

RESİM 91 : Hacıhalıarpaç Köyü

Rakım : 65 ila 120 metre arasında değişmektedir.

Uzaklık : Erdemliye 17 km mesafededir.

Ulaşım : Erdemli'ye Elvanlı köyü ve Kargıpınarı kasabasından ulaşmak mümkündür. Köy Elvanlı köyüne 2,5 km mesafededir.

Eğitim : Köydeki okulda 5. Sınıfa kadar eğitim verilmektedir. İlköğretim 2. Kademe eğitimi için öğrenciler Elvanlı köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.

Sağlık : Köyde sağlık evi yok, ancak köy halkı Elvanlı Sağlık Ocağı'ndan faydalanıyorlar.

Nüfus : 891 (2000 Yılı nüfus sayımına göre)

Hane sayısı : Yaklaşık 320 haneden oluşmuş bir köyümüzdür.

Cami : Köyde 2 cami var

Mahalleler : Merkez, Deligelinli ve Çemlibel olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Domates yetiştirilmekte. Limon, portakal, zeytin ve var vazgeçilmez ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Narenciye üretimi ileri seviyedir. Köyde yayla sebzeciliği gelişmiştir. Zeytincilik yeni yeni gelişmektedir. Köyde küçükbaş hayvan besiciliği de önemli geçim kaynaklarından biridir. Hemen hemen her evde kendi ihtiyaçlarını karşılayacak sığır besiciliği de yapılmaktadır.

Köy odası : Köy konağı mevcuttur.

Tarihi Eserler : Araburun mevkiinde artık kaybolmaya yüz tutmuş Ören Yatağı adı verilen asri mezarlar mevcuttur. Zingirdek mevkiinde mağara ve Nürkız mevkiinde de su sarnıçları vardır.

İçme suyu : İçme suyu var

Sulama suyu : Sulama suyu var, ancak yetersiz gelmektedir. Köyden geçen Karacaoğlan çayı üzerine, Kayrakpınarı Göleti yapımı çalışmaları bitirildiği zaman köyde sulama suyu sıkıntısı kalmayacaktır.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi sürmektedir.

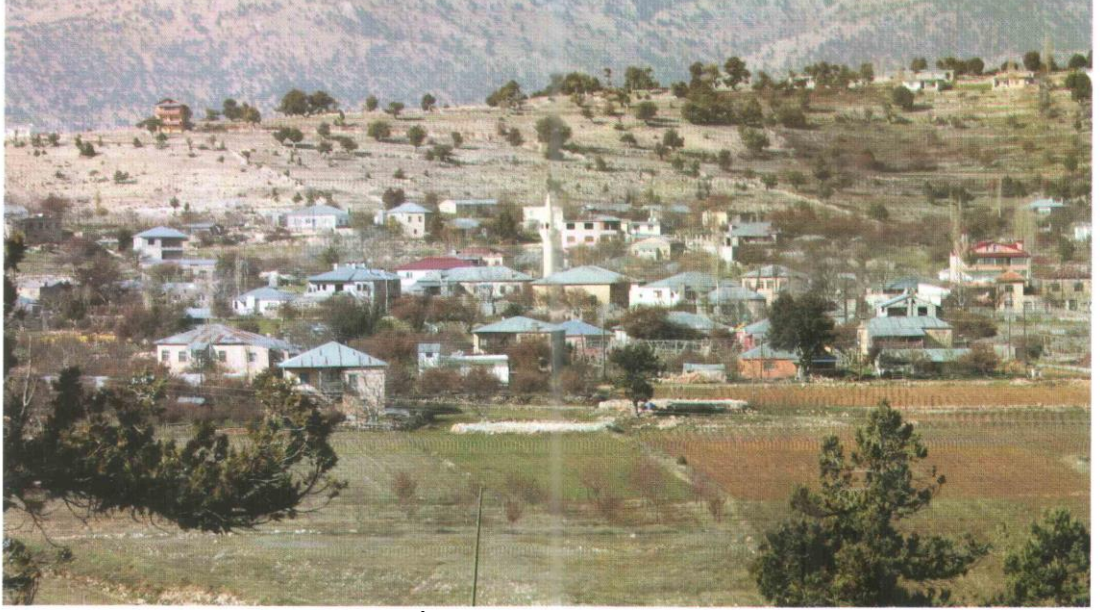
Köy hakkında genel bilgi : Bahşiş Yörükleri 1773 yılında Ermenek kazasının Barçın yaylasından göçerek burayı yurt edinmişlerdir.¹⁰⁷ Hacıhalıarpaç, Osmanlılar döneminden Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar Elvanlı'nın bir mahallesi iken, 1934 yılında buradan ayrılarak köy statüsüne alındı.

¹⁰⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.117

Köyü kuranların arpacılıkla uğraşan üç kardeşten Hacı Halil olduğu rivayet edilmektedir. Arpacılı kardeşler arasında anlaşmazlık çıkınca Hacı Halil, çocuklarıyla buraya yerleşir ve köyü kurarlar. Diğer iki kardeşten biri Arpaçbahşişi, biri de Arpaçsakarları kurar. Köy, göç alan köylerimizden biridir. Köye Boynuinceli aşiretinden 100 ve Çukurova'dan gelen Çırıklı aşiretinden de yaklaşık 100 hane yerleşmiştir.

Yaz mevsiminde Çamurlu ve Beypınarı yaylalarına çıkan köy ahalisi, yaylada sebzeciliği yapmakta, hayvancılıkla uğraşmaktadır. Son yıllarda yetiştiriciliği kolay olan bodur elma dikimi yaylalarda gelişme göstermektedir. Yaylada şeftali, kiraz ve elma önemli gelir kaynaklarından biridir.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.117-118

RESİM 92: Harfilli Köyü

Rakım	: 1300 metre
Uzaklık	: Erdemli'ye 40 km mesafede
Ulaşım	: Günün her saati Erdemli'ye araç bulmak mümkündür.
Eğitim	: Köyde İlköğretim Okulu olmadığı için öğrenciler Güzeloluk köyü İlköğretim Okuluna taşınmaktadır.
Sağlık	: Sağlık evi yoktur.
Nüfus	: 148 (2000 yılı nüfus sayımına göre)
Hane sayısı	: 380 hane.
Cami	: Köyde bir camii ve imam lojmanı var. Yaz mevsiminden faaliyet gösteren Kur'an Kursu mevcuttur.
Mahalleler	: Akçeşme, Esliköy (Harfilli) ve Cıcık olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Şeftali, elma, kiraz, domates ve hıyar yetiştirilen en önemli ürünlerdir. Buğday, arpa ve nohut yetiştirilen diğer ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Hayvancılık ve çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Küçük ve büyükbaş hayvan besiciliği ileri seviyededir. Köy, Meyve yetiştiriciliği ve örtü altı sebze yetiştiriciliğinde kademe kaydetmiştir.

Köy odası : Muhtarlık odası var

Tarihi Eserler : Köyde Roma ve Bizanslılardan kalma ören yerlere, mezarlara ve kale harabelerine sık sık rastlanmaktadır. Erenler, Kara Tepsi ve Eseli mevkilerindeki kale harabeleri yok olmaya yüz tutmuştur. Eskişehir’de Bizanslılardan kalma yaklaşık 250 adet su sarnıcı (kuyu) vardır.

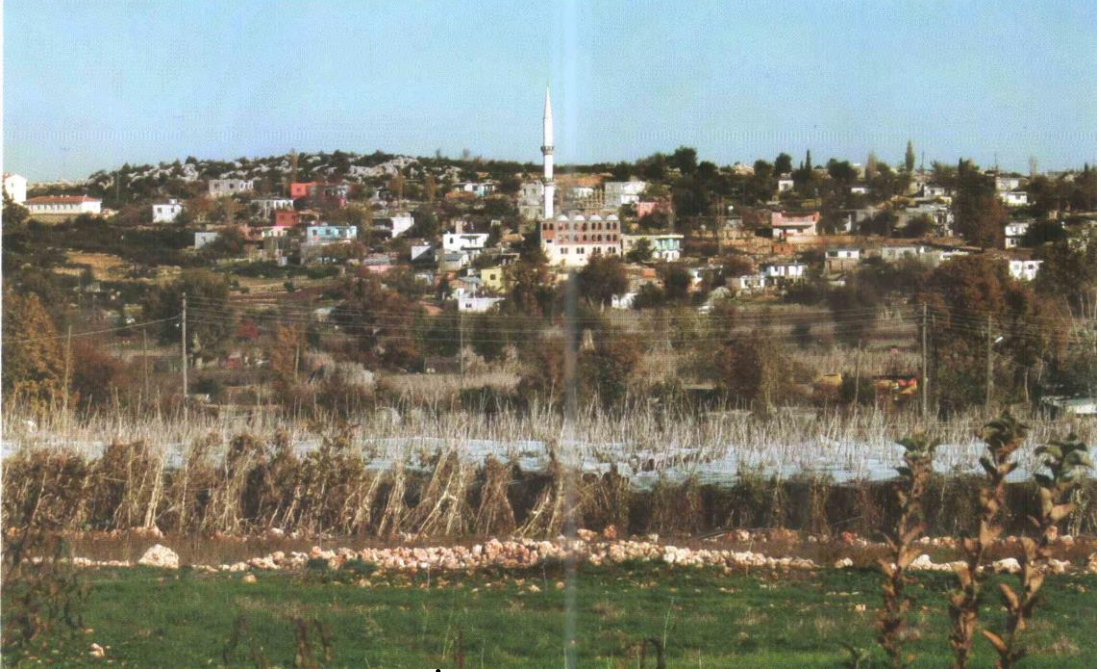
İçme suyu : İçme suyu vardır.

Sulama suyu : Sulama suyu problemi yok.

İklim : Karasal iklim hâkimdir. Yazları sıcak ve kurak, kışlak soğuk ve sert geçmektedir. Geceleri serin geçer.

Köy hakkında genel bilgi : Harfili köyünün eski adı Cıdır. Yaşlı bir kadın şuan köyün merkezi olan yerde bir su kaynağı bulur ve “Cıdır gibi bir su buldum” der. O günden sonra köye adı güzel ve parlak anlamına gelen Cıdır adı verilir. Köy 1950 yılına kadar “Cıdır” adıyla anılan köy adı bu yıldan sonra Harfilli yapıldı. Köyün ileri gelenleri bu adın ne anlama geldiğini bilmediklerini ifade etmektedir. Düz bir alan üzerine kurulu olan Harfilli de her yıl “Yaş Sebze ve Kültür Festivali” düzenlenmektedir. Festival çerçevesinden halkoyunu gösterileri, konserler, domates güzeli seçimi ve en iyi ürün gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Köyde kurulu olan, “Harfilli Köyü Yardımlaşma, Dayanışma ve Kültür Derneği” sosyal ve kültürel faaliyetleri gerçekleştirmek için çalışmaktadır. Köy girişindeki petrol istasyonu, çevre köylere de hizmet vermektedir¹⁰⁹.

¹⁰⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.119-120

RESİM 93: Hüsametli Köyü

Rakım	: 700 Metre
Uzaklık	: Erdemli'ye 21 km mesafededir.
Ulaşım	: Köy minibüsleri ile sağlanmaktadır. Günün her saati araç bulunur. Ayrıca özel araçlarla da ulaşım mümkündür.
Eğitim	: Köy ilköğretim okulunda 5. Sınıfa kadar eğitim-öğretim yapılmaktadır. 2. Kademe eğitim-öğretim için öğrenciler Aslanlı Köyü İlköğretim Okuluna taşınmaktadır. Köy okuma-yazma oranı yüksek köylerimizden biridir. Her aileden en az 2-3 kişi memur olarak çalışmaktadır.
Sağlık	: Köyde sağlık ocağı vardır.
Nüfus	: 438 Nüfus (2000 yılı nüfus sayımına göre) sahip olan köyde yazlık nüfus 1200 civarı olmaktadır.
Hane sayısı	: 200 Hane

- Cami** : Köyde 1 Cami vardır
- Mahalleler** : Merkez, Halaza ve Üçayaklı olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur.
- Yetiştirdiği ürünler** : Yayla sebzeciliğinde domates, fasulye ve hıyar yetiştirilmektedir. Köyde meyve yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Elma, erik ve şeftali yetiştirilen meyvelerdir. Köyde kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar buğday ve arpa ekimi yapılmaktadır.
- Geçim kaynağı** : Çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Fazla olmasa da küçük ve büyük baş hayvancılığı da yapılmaktadır.
- Köy odası** : Köy konağı vardır.
- Tarihi Eserler** : Köy ve çevresinde Roma ve Bizanslılardan kalma köy kalıntıları göze çarpmaktadır. Üçayaklı mahallesinin üzerinde kale ve zindan harabeleri var. Hisarın kalesi ve Çukurun Harabeleri en belirgin eserlerdir.
- İçme suyu** : Köyde içme suyu sıkıntısı yoktur.
- Sulama suyu** : Köyde sulama suyu var, vatandaşlar Mergin deresinden sulama amaçlı cazibe yoluyla su getirmiştir.
- İklim** : Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı (kar ve yağmurlu) geçmektedir. Köy orta bahşış bir iklime sahiptir. Daha yukarı çıkıldıkça yaylalarda hüküm süren iklimle karşılaşırız.
- Köy hakkında genel bilgi** : Adını 1800'lü yıllarda köye yerleştirilen Hüsamettin adındaki bir Türkmen Bey'inden aldığı söylenen Hüsamettin köyü, tepelerle çevrili bir alanda kuruludur. Düzlüklerde düdenler vardır. Köye ne kadar yağmur yağarsa kaysın hiç birikinti olmamaktadır. Tarın arazisi dışındaki araziler fundalıklarla çevrilidir.¹¹⁰

¹¹⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.120-121

RESİM 94: İlemin Köyü

- Rakım** : 650 Metre.
- Uzaklık** : Erdemli'ye 24 km, Mersin'e 37 km mesafededir.
- Ulaşım** : Elvanlı üzerinden Erdemli'ye ulaşmak mümkündür. Köye özel araçlarla da ulaşılır.
- Eğitim** : En eski ilkokullarımızda biri de 1932 yılında, köylü-devlet işbirliği ile bu köyde açılmıştır. Köydeki ilköğretim okulunun ilk kademesi 5. Sınıfa kadar eğitim-öğretim vermektedir. Öğrenciler 2.kademe eğitim için Çiftepınar Köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
- Sağlık** : Köyde sağlık evi yoktur.
- Nüfus** : 622 (2000 yılı nüfus sayımı). Yaz mevsiminde nüfus 1200 civarında olmaktadır.
- Hane sayısı** : Köy 350 hanelik bir köydür.
- Cami** : Köyde 2 camii vardır.

Mahalleler : Köy Bozkaya, Örentepe ve Keller olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Limon, şeftali, incir, nar, zeytin, domates en fazla üretilen ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılıkla geçim sağlanan köyde açık sebzeçilik gelişmiştir. Gelişen bir sektör de zeytinciliktir. Köyde büyük ve küçükbaş hayvan besiciliği en önemli gelir kaynaklarındandır.

Köy odası : Köyde muhtarlık odası yoktur.

Tarihi eserler : Köy içerisinde cami civarında Osmanlılardan kalma eski mezar kalıntıları var.

İçme suyu : Köyde içme suyu vardır.

Sulama suyu : Sulama suyu var, ama yetersizdir.

İklim : Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Adını güvenilir bir yer anlamına gelen “emin il”den almaktadır. Yaklaşık 350-400 yıllık bir mazisi vardır. Düzenli bir nüfus planlaması bu köyde yapılmaktadır. Öyle ki 1945 yılında toplam öğrenci sayısı 105 iken bugün 63’tür. Eskiye göre nüfusunda azalma tespit edilmiştir.

Köy sakinleri, yaz mevsiminde Sapaçayır yaylasına çıkar. Köyde herkesçe bilinen Sapaçayır civarında geçen bir de ilginç efsane vardır:

İki genç birbirlerine ölesiye âşık olur. Genç delikanlı, kızını babasından istetir. Ancak kızın babası “ kızımı bir çobana vermem.” der. İki âşık bir Cuma akşamı kaçarlar. Kaçtıkları gün şiddetli yağmur yağar, âşıklar bir kayanın altında sığınır. İşte o an kayanın üzerine yıldırım düşer ve âşıklar taş altında kalarak ölürler. Köyde rivayet olunur ki, her Cuma akşamı o kayadan iki âşığın sesleri duyulmuş.¹¹¹

¹¹¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.123-124

RESİM 95: Karaahmetli Köyü

Rakım : 650 m.

Uzaklık : Erdemli'ye 26 km mesafededir.

Ulaşım : Kanlıdivane, Çanakçı yolundan ulaşıldığı gibi Esenpınar yolundan da gidilir. Köyün minibüsleri sabah-akşam seferleri yapmaktadır. Ayrıca özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.

Eğitim : Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler Esenpınar Kasabası İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.

Sağlık : Köyde sağlık evi yoktur.

Nüfus : 269 Nüfusa (2000 Yılı nüfus sayımına göre) sahip olan köyde yazlık nüfus 800 civarında olmaktadır.

Hane sayısı : 200 hane

Cami : 1 camii var.

Mahalleler : Köy, Merkez, İmirzeli ve Bucaklar olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Domates, salatalık, zeytin, şeftali, armut, nar. Defne yetiştiriciliği de köyde geçim kaynaklarından biridir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık yaparak geçim sağlanmakta. Küçükbaş hayvan besiciliği yapılmaktadır.

Köy odası : Köy konağı yoktur.

Tarihi eserler : Köyün çevresinde öre yerler çoğunluktadır. Köyün batı kesimindeki 400 metre çap ve 75 metre derinliğindeki Kovancılı çukuru, Akdeniz bölgesinin en büyük obruklarından birisidir. Meteor çukurlarını andıran obruğun içinde ve çevresinde, Roma ve Bizans dönemlerinden kalan harabeleri görmek mümkündür. İmirzeli adlı antik kentte Helenistik, Roma, Geç Roma, Erken Bizans dönemi yerleşim izlerine rastlanmaktadır. Kilise, kule, sarnıç, peristilli ev kalıntılarından birkaçıdır.

İçme suyu : Köyde içme suyu problemi yoktur.

Sulama suyu : Var, ancak yetersizdir.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Aydınlatmada elektrik problemi olan köyün kuruluşu hakkında kesin bir bilgi yok denilecek kadar azdır. Uzun yıllar konar-göçer hayat yaşadıklarını belirten köylülerin ifadesine göre, köyü kuranların bölgeye 700 yıl önce Aydın üzerinden Karaman'a gelen Yörükler olduğu söylenmekte. Köye adını veren Karaahmet, Erdemli yöresine gelen 4 kardeşten biri. Geçmiş yıllarda Göktepe ile Sarıayda köyü arasında kalan Bayamlı ve İkizce yaylalarına çıkan Karaahmetli halkı, artık ekonomik şartların bozulmasından dolayı yaylacılığı bırakmıştır¹¹².

¹¹² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.125-126

RESİM 96: Karahıdırlı Köyü

Rakım : 150m ile 1500 m arasında değişmekte. Köy merkezi 650 metre rakımlıdır.

Uzaklık : Erdemli'ye 25 km mesafededir.

Ulaşım : Erdemli'ye ulaşım Tömük kasabası üzerinden sağlanır. Özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.

Eğitim : Karahıdırlı, Erdemli ve çevresinde okuma-yazma oranının en yüksek olduğu köylerimizdendir. İlköğretim okulunda 1. Kademe eğitim-öğretim yapılmaktadır. 2. Kademe eğiti için öğrenciler Tömük Yeşildere İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır. Erdemli ve çevresinde ilkokul kurulan ilk köylerimizden birisidir. Köyün ileri gelenlerinden ve Adana il genel meclis üyesi olan Hacı Mehmet Özalp, 1928 yılında ilkokul açtırılır. O dönemlerde Alata deresinin doğusu Adana iline bağlıdır.¹¹³

¹¹³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.127

- Sağlık** : Köyde sağlık evi var.
- Nüfus** : 986 (2000 Yılı nüfus sayımı)
- Hane sayısı** : 280 Hane.
- Cami** : 4 Camii var. Köyde, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı kız ve erkek Kur'an Kursları vardır.
- Mahalleler** : Camii Şerif, Beyler, Dayaklı ve Yanıkçardak adında 4 mahalleden meydana gelmiştir.
- Yetiştirdiği ürünler** : Limon, portakal, şeftali, üzüm, elma, nar, harnup, zeytin, domates, bakla, kabak, fasulye ve salatalık üretilen ürünlerdendir. Sebzelerden sadece hıyar seralarda yetiştirilmektedir.
- Geçim kaynağı** : Çiftçilik ve hayvancılık köyün geçim kaynağıdır. Narenciye yetiştiriciliği köyde önemli yer tutar. Son yıllarda zeytincilik de gelişmektedir. Küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği de önemli gelir kaynaklarındadır.¹¹⁴
- Köy odası** : Köy odası var.
- Tarihi eserler** : Köyün mezarlığında (İnoluk mevkiindeki mezarlık) Osmanlı dönemine ait mezarlar göze çarpmaktadır. Dayaklı mahallesinin kuzeyinde Karabaş mevkiinde Roma ve Bizans dönemlerinden kalma ören yerinde lahitler ve mezarlar vardır. Delialı'nine yukarısında Cennetpınarı adında Osmanlılar döneminden kalma kesme taşlardan yapılmış taş çeşme var.
- İçme suyu** : İçme suyu var, ancak yetersiz. İçme suyunu 20 km uzaklıktaki Tekneli mevkiinden getirmektedirler.
- Sulama suyu** : Sulama suyu var, ancak yetersiz. Köyde su sondajı çalışmaları yoğunluktadır.

¹¹⁴ Ali Karabulut, **Karahıdırlı Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunlu

İklim : Tipik Akdeniz iklimi görölmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Erdemli ve çevresinde tarihi en eski köylerimizden biri olan Karahıdırlı köyünü kuranların 700 yıl önce Aydın üzerinden Karaman’a gelen Yörükler olduğu köylüler tarafından ifade edilmektedir. Köye adını veren Karahıdır, Erdemli yöresine gelen 4 kardeşten biridir. Çevresi ormanlarla kaplı olan köy, İstiklâl mücadelesinde birçok kahramanlıklar gösteren köylerimizden biridir. Köy, Çanakkale savaşlarında en çok şehit veren köylerimizdendir. Köy, bu savaşlara katılan gazileri ile de ünlüdür.¹¹⁵

¹¹⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.128

RESİM 97 : Karakeşli Köyü

Rakım	: 80 Metre
Uzaklık	: Erdemli'ye 6 km.
Ulaşım	: Günün her saatinde ulaşmak kolaydır.
Eğitim	: İlköğretim okulunda 1. Kademedede 3. Sınıfa kadar eğitim-öğretim yapılmaktadır. 2. Kademe eğitimi için öğrenciler Selviler İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
Sağlık	: Köyde sağlık evi yoktur.
Nüfus	: 190 (2000 Yılı nüfus sayımı).
Hane sayısı	: 200 Hane. Kış gelince yaylacıların çoğu köye döndükleri için nüfus artmaktadır.
Cami	: Köyde cami ve imam için lojman vardır.

Yetiştirdiği ürünler : Limon, domates, hıyar yetiştirilen ürünlerdir. Zeytincilik yeni yeni çoğalmaktadır.

Geçim kaynağı : Köyün geçim kaynağı çiftçilik ve hayvancılıktır. Turfanda sebzeçilik ve seracılık gelişmektedir. Küçük ve büyükbaş hayvan besiciliği önemli gelir kaynaklarındandır. Köyün diğer bir geçim kaynağı da narenciye işçiliğidir. Köyün büyük bir kısmı sigortası olmasa da limon ve domates tezgâhlarında çalışmaktadır.

Köy odası : Köy konağı yok. Yeri tahsis edilmiştir.

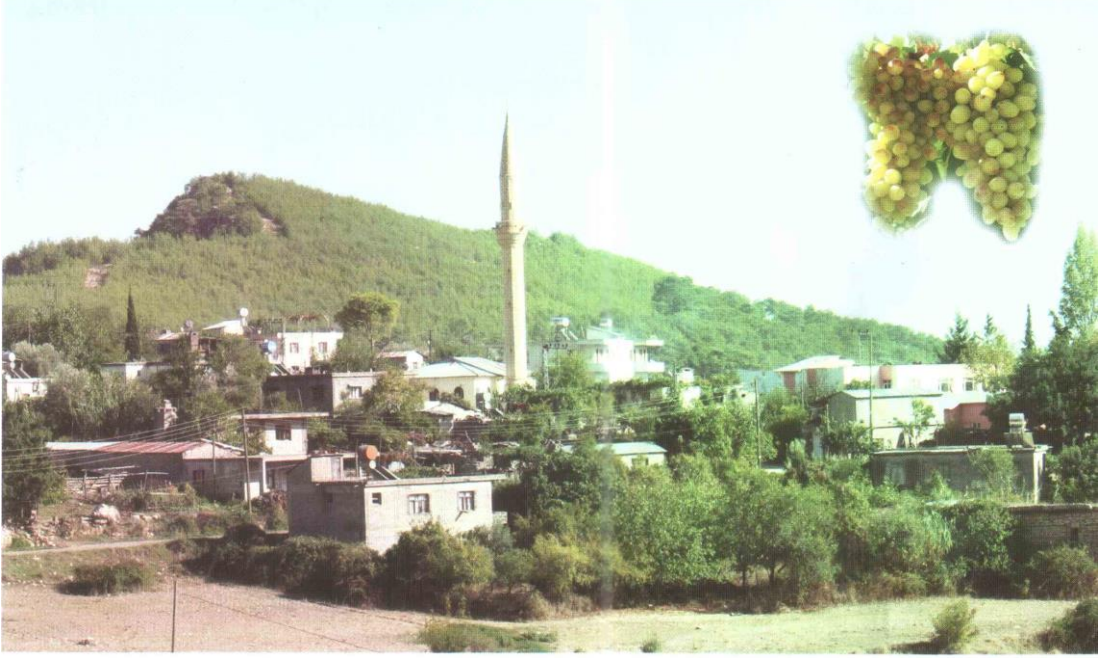
İçme suyu : Yeteri kadar var. İçme suyu 6 km mesafedeki Karapınar kaynağından getirilmektedir.

Sulama suyu : Köyde artezyen ile çıkarılan sulama suyu var ama yetersizdir.

İklim : Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Bu bölgeye 1865 yılında iskân ettirilen köy, konar-göçer kültürünü 1970’li yıllara kadar devam ettirmiştir. Devlet, 1955 yılında köylüye arazi vererek yerleşik hayata geçmelerini sağlamıştır. Artan nüfusla bu araziler yetmez olmuştur. Erdemli’ye en yakın köyümüzdür. İlçeye yakın olmasına rağmen varlığı pek belli değildir. Erdemli’nin mahallesi gibidir. Köyde futbol sahası, okul ve çocuk parkları için yer tahsis edilmiştir. Köy halkı, Sarıkeçeli aşiretinin kolu olan Karekeşli Yörüklerindendir. Karakeşli köyü sakinlerinin büyük bir kısmı, yerleşik hayata rağmen inatla konar-göçer kültürünü devam ettirmeye çalışmakta, yaylalara çıkmakta ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Yaylaları Toroslar’ın zirvesindeki Yüglük yaylasıdır. Hayvancılıkla uğraşan bazı aileler kışın hayvanlarını beselemede zorluk çekince, Veyselli, Esenpınar, Köserelli çevresinde fundalık kiralayarak çatmalarda kışı geçirirler¹¹⁶.

¹¹⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.129

RESİM 98: Karayakup Köyü

Rakım : 650 metre ile 800 metre arasında değişmektedir.

Uzaklık : Erdemli'ye 23 km mesafededir.

Ulaşım : Çeşmeli Kasabası üzerinden Erdemli'ye ulaşılır. Çeşmeli-Karayakup arası, köy minibüsleri çalışmaktadır.

Eğitim : İlköğretim Okulu mevcut. İlkokul 1920 yılında açılmıştır. Taş bina olan bu okulda şimdi anaokulu vardır. Erdemli ve çevresinde ilkokulun kurulduğu ilk köylerden birisidir. Köy konağında 1500 kitaptan oluşan köy kütüphanesi mevcuttur.

Sağlık : Köyde sağlık evi var.

Nüfus : 570 (2000 yılı nüfus sayımı)

Haberleşme : Köyde telefon var. Gsm telefonları ile konuşmak mümkündür.

Hane sayısı : 385 Haneden oluşan köy yaz mevsiminde 2000 nüfusa ulaşıyor.

Camii : Merkez, İnoluk ve Olukönü mahallelerinde olmak üzere 3 camii var.

Mahalleler : Merkez, İnoluk, Olukönü (Kızıldamlar). Etlice ve Kışla olmak üzere 5 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Sebzeçilik çok ileridir. Domates, salatalık, zeytin, şeftali, üzüm, harnup yetiştirilen ürünlerdendir. Son yıllarda zeytin yetiştiriciliği yaygınlaşmıştır.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık. Küçükbaş hayvancılığının yanında sığı besiciliği de gelişmiş vaziyettedir. Köyde son yıllarda arıcılık da gelişmektedir.

Köy odası : Köyde köy konağı var.

İçme Suyu : İçme suyu var.

Sulama suyu : Sulama suyu yeteri kadar var.

İklim : Orta bahşış bir iklime sahiptir. Kışlar yağışlı ve ılıman, yazlar sıcak ve kurak geçmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Köylülerin büyük bir kısmı köyü kuranların, 400 yıl önce Karaman ili Ayrancı ilçesi Divle köyünden bu yöreye gelen 4 kardeşten Kara Yakup'un kurduğunu dile getirmektedir. Orman içi yerleşimi olan köyde orman lojmanları mevcuttur. Köyde süt binası (köy kalkınma kooperatifi) var. Köyün güneyinde Fanazlık kalesi, güneybatısında Gökçam kalesi harabeleri vardır. Köy konağında 1900'lü yılların başlarından bugüne kadar muhtarlık yapanların fotoğrafları sergilenmektedir.¹¹⁷

¹¹⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.130-131

RESİM 99: Kayacı Köyü

Rakım : 150 metre ile 700 metre arasında değişmektedir. Köyün merkezi (Bozburun) 700 metre civarındadır.

Uzaklık : Erdemli'ye 13 km mesafededir.

Ulaşım : Köyün ulaşımı çok rahattır. Yayla yolu köyden geçtiği için günün her saatinde, her türlü araçla köye ulaşmak mümkündür.

Eğitim : Köyde ilköğretim okulunda 1. Kademe eğitim-öğretimi yapılmaktadır. 2. Kademe eğitimi için öğrenciler Aslanlı Köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.

Sağlık : Sağlık evi var.

Nüfus : 748 (2000 Yılı nüfus sayımına göre). Yaz mevsiminde sebzeçilik yapanların gelmesiyle nüfus 1000 civarına çıkmaktadır.

Hane sayısı : Yaklaşık 350 Haneden oluşmuş bir köyümüzdür.

Cami : 2 camii var.

Mahalleler : Eserkuyu, Bozburun, Küllü Hayat, Kayabaşı ve Kayacı Vadisi olmak üzere 5 mahallede oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Üzüm, incir, zeytin, domates, fasulye, kabak, hıyar yetiştirilmekte.

Geçim kaynağı : Çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Bağcılık, gelişmiş durumdadır. Köyün kuzeyi seralarla kaplıdır. Açıkta sebze yetiştiriciliği gelişmektedir. Köyde küçükbaş hayvan besiciliği de önemli gelir kaynaklarından biridir. Köyde diğer bir geçim kaynağı da defne yetiştiriciliğidir.

Köy odası : Köy odası yoktur.

Tarihi eserler : Kayacı vadisi tarihî eserlerle doludur. Lemas vadisindeki mağaralar keşfedilmeyi beklemektedir. Köyün çeşitli yerlerinde roma ve Bizans dönemlerinden kalma suyu sarnıçlarına, lahit mezarlara rastlamak mümkündür.

İçme suyu : İçme suyu var.

Sulama suyu : Sulama suyu var.

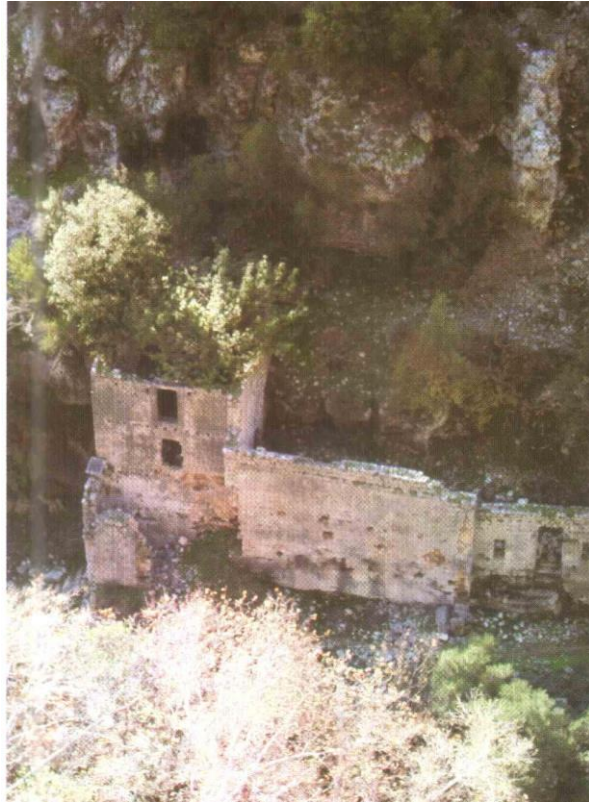
İklim : Tipik Akdeniz iklimi sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Lemas vadisinde kanyon boyunca her taraf mesire alanları gibidir. Bunlardan Doktorun Yeri görülmeye değer yerlerden biridir. Kayacı köyü Erdemli’de bağcılık yapılan köylerimizden biridir. Köy, kuzeyi hariç ormanlarla kaplı olduğu için köyde Orman İşletme Müdürlüğü’nün yangın ilk müdahale ekibi merkezi vardır. Küllü Hayat mahallesinin oluşu ile bir efsane şöyledir: Çok eskiden bu mahallenin bulunduğu yerde iki katlı bir ev varmış. Böyle evlere zenginliğin simgesi olduğu için “hayat” denirmiş. Bir gün burada, sebebi bilinmeyen bir yangın çıkar, her şey yanar ve küle benzer. Köylü buraya “küllühayat” adını verir.¹¹⁸

¹¹⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.131

RESİM 100: Kayacı Vadisi

RESİM 101: Vadi İçindeki Antik Karakol

RESİM 102: Kızılın Köyü

Rakım : Rakım 1050 metre

Uzaklık : Erdemli'ye Sarıkaya üzerinden 41 km, Küstülü üzerinden 35 km mesafededir.

Ulaşım : Köy minibüsleri ile sağlanmakta. Sarıkaya üzerinden köye ulaşmak daha kolaydır. Sabah ve akşam vakitlerinde araç bulmak mümkündür. Yayla sezonu başlayınca araç sıkıntısı yoktur. Ayrıca özel araçlarla da ulaşmak mümkündür. Yayla sezonu başlayınca araç sıkıntısı yoktur. Ayrıca özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.

Eğitim : Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler Sarıkaya Köyü İlköğretim Okuluna taşınmaktadır.

Sağlık : Köyde sağlık evi yoktur.

Nüfus : 466 Nüfusa (2000 yılı nüfus sayımına göre) sahip olan köyde yazlık nüfus 1000 civarında olmaktadır.

Hane sayısı : 200 Hane

Cami : Köyde 3 Cami var. Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı erkek ve kız Kur'an Kursları mevcuttur.

Mahalleler : Hacı şabanlı, Yenimahalle, Sefer, Mersin ve Dokurcun olmak üzere beş mahalleden meydana gelir.

Yetiştirdiği ürünler : Domates, fasulye ve hıyar yetiştirilmektedir. Elma, kiraz ve şeftali yetiştirilen en önemli meyvelerdir. Buğday ve nohut ekimi yapılan diğer ürünlerdendir.

Geçim kaynağı : Çiftliğin ve hayvancılığın en önemli geçim kaynağıdır. Yayla sebzeciliği ve seracılık gelişmektedir. Köy adeta meyve deposu gibidir. Fazla olmasa da Küçükbaş hayvancılığı da yapılmaktadır.

Köy odası : Köy odası var

Tarihi Eserler : Dokurcun ve Serdüvel mevkilerinde Roma ve Bizanslılardan kalma kale harabelerine, mezarlara, kaya mezarlarına, su sarnıçlarına ve kuyularına, kabartma resimlere, ören yerlere rastlanmaktadır.

İçme suyu : İçme suyu yeteri kadar var.

Sulama suyu : Sulama suyu var ancak yetersizdir.

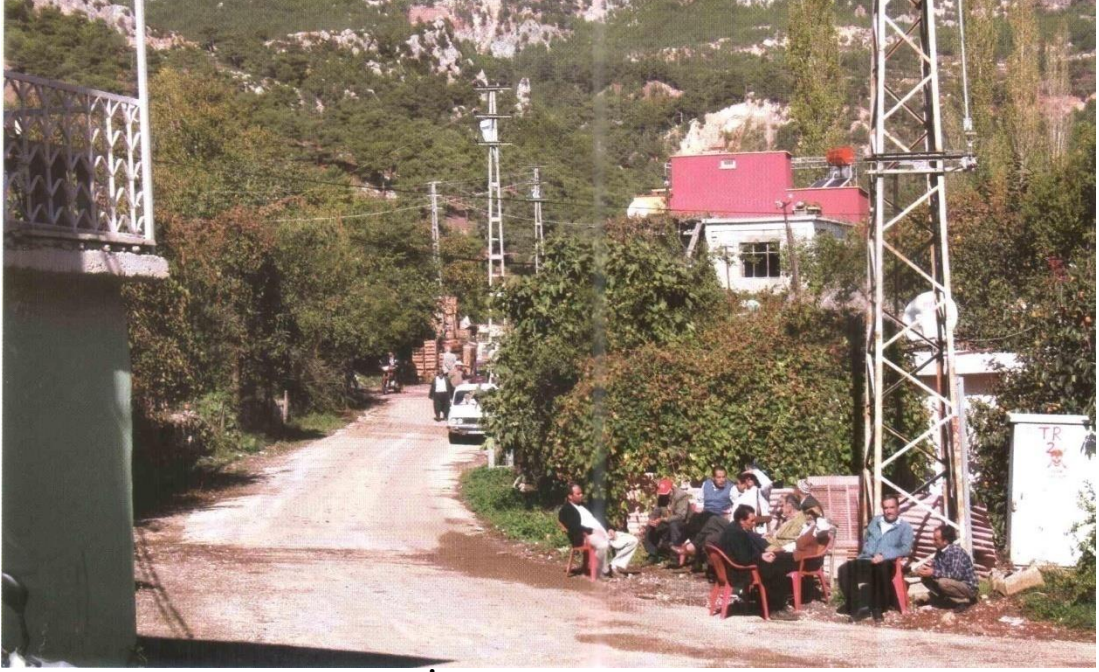
İklim : Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı (kar ve yağmur) geçmektedir. Karasal iklime geçiş yerlerindendir.

Köy hakkında genel bilgi : Kızıl köyü, 1961 yılında Küstülü'den ayrılarak köy statüsüne alınmıştır. Köyü kuranlar, Karaman yöresinden gelerek bu bölgeye yerleşen Taşkale aşiretidir. Adı toprağındaki kızılıktan gelmektedir. Rivayete göre kızıl bir alan için kurulu olan köyün içerisinde bir akarsu geçmektedir. Bu dere kurur ve çevresindeki kızıllık ortaya çıkar. Vadiyi andıran bu yerler tarıma elverişlidir¹¹⁹.

¹¹⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.132-133

2.2.31

Koramşalı Köyü

RESİM 103 : Koramşalı Köyü

Rakım : Köy Alata vadisi içerisinde dağınk bir şekilde kurulduğu için rakım 400 ile 1000 metre aranda değişmektedir.

Uzaklık : Erdemli'ye 26 km mesafededir.

Ulaşım : Köyün minibüsleri sabah-akşam Erdemli'ye sefer yapar. Ayrıca köye özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.

Eğitim : Köyde ilköğretim okulu vardır.

Sağlık : Köyde sağlık evi var.

Nüfus : 681 (2000 Yılı nüfus sayımına göre)

Hane sayısı : 270 Hane

Cami : Köyde 1 Cami var

Mahalleler : Merkez ve Arkıt olmak üzere 2 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Bahçecilik ve sebzecilik gelişmiş durumdadır. Köyde domates yanında meyve çeşitlerinin çokluğu dikkat çekmektedir. Şeftali, nar, ceviz, badem, kiraz, dut bu çeşitlerden bazılarıdır. Köy nar ekşisi çıkarmakla da ünlüdür.

Geçim kaynağı : Çiftçilikle geçim sağlayan köyde küçük çaplı da olsa sığır besiciliği yapılmaktadır.

Köy odası : Köy konağı var.

Tarihi Eserler : Köy içerisinde, Bağsekisi mevkiinde Romalılardan kaldığı sanılan kale harabelerine, mezarlarına rastlanır. Köydeki taş köprü halen kullanılmaktadır.

İçme suyu : Yeterli miktarda içme suyu var.

Sulama suyu : Köyde yeterli miktarda sulama suyu vardır.

İklim : Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Kışları biraz soğuk geçmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Kuruluş tarihi bilinmeyen köyde 4-6 asırlık çınar ağaçları dikkat çekmektedir. İçel tarihinde köyün adı Kirazlıdır. Köy halkı adeta Alata vadisinin ıslahını yapmış; her yerde düzenli bahçeli görmek mümkündür. Köyün üst kısımları ormanlarla çevrilidir. Alata vadisinde yer alan köy, zaman zaman göçmen kuşların vadi üzerinden göçlerine sahne olmakta.¹²⁰

¹²⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.134-135

RESİM 104 : Kösbucağı Köyü

Rakım : 200 ile 700 metre arasında değişmektedir.
Köy merkezi, 525 metre rakımındadır.

Uzaklık : Erdemli'ye 12 km mesafededir.

Ulaşım : Köye günün her saati ulaşım mümkündür.

Eğitim : İlköğretim Okulu var. Okuma-yazma oranı yüksek olan köylerimizden biridir. Köyde lise öğrencilerinin barınması için talebe yurdu mevcuttur.

Sağlık : Sağlık ocağı var.

Nüfus : 1.393 (2000 yılı nüfus sayımına göre)

Hane sayısı : 550 hane

Cami : Köyde 4 camii var

Mahalleler : Merkez, Köypınarı, Sazak, Çekoklu, Kocayatak, Obruk ve Hacıhocalı olmak üzere yedi mahalleden oluşmaktadır.

Geçim kaynağı : Köyün geçim kaynağı çiftçilik ve hayvancılıktır. Son yıllarda narenciye yetiştiriciliği değerini yitirmekte olduğu için köylü alternatif ürünlere yönelmektedir. Açıkta sebze yetiştirmede köylü ilerleme kaydetmiştir. Zeytincilik bunun en başında gelmektedir. Köyde tavuk çiftliği de vardır.

Köy odası : Muhtarlık odası var.

Tarihi Eserler : Roma ve Bizanslılar'dan kalma ve artık yok olmaya yüz tutmuş ören yerleri vardır. Parsel mevkiinde mezarlara rastlanılmaktadır. Sazak mevkiinden kayalar oyularak, Dağlı Kalesine su götüren kanallar mevcuttur. Alata deresi üzerinde Arslanlı köyüne ulaşım sağlayan ve Romalılar'dan kaldığı sanılan taş köprü, halen yaya geçişlerine imkân vermektedir.

İçme suyu : İçme suyu var

Sulama suyu : Köyde sulama suyu var. Ayrıca sulama amaçlı Kösbucağı göleti var. Ancak buna rağmen sulama suyu yetersiz kalmaktadır.

İklim : Köyde tipik Akdeniz iklimi sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Tarih içerisinde Tömük'e bağlı olan Kösbucağı köyü ormanlarla çevrilidir. Borunbaşı mevki Erdemli'nin en önemli mesire alanlarından biridir. Alata vadisinin doğu yakasında kurulu olan Kösbucağı köyünün kuzeyi yalçın kayalıklarla çevrilidir. Köyün alt başında Alata vadisine doğru krom madeni ocakları vardır. Köyde yaklaşık 15 kişi bu ocaklarda çalışmaktadır. Azıdağı mevkiinde bulunan Esertepe Orman Gözetme Kulesi, Alata vadisindeki hareketliliği takip etmektedir. Yörük yaşayışını devam ettirmeye çalışan aileler, yaz mevsiminde Keççi ve Ekşielma yaylalarına çıkmaktadırlar. Köy sakinlerinin kutsal saydığı Ziyaret Tepesi belli zamanlarda ziyaret edilmekte, adaklar adanmaktadır.¹²¹

¹²¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.136-137

2.2.33

Köserelli Köyü

RESİM 105 : Köserelli Köyü

Rakım	:1150 Metre
Uzaklık	:Erdemli'ye 24 km. mesafededir.
Ulaşım	:Köye Güzeloluk ve Toros köylerine giden minibüslerle ulaşılır. Köy yayla yolundan 1 km içeridedir. Yaz-kış ulaşımı kolay olan köylerimizden biridir.
Eğitim	: Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler Arslanlı Köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
Sağlık	:Sağlık evi yok.
Nüfus	:236 (2000 Yılı nüfus sayımı). Yazın nüfus 500 civarındadır.

- Hane Sayısı** : 100 Hane.
- Cami** : Köyde 1 camii var.
- Mahalleler** : Merkez ve Kapıtaş olmak üzere iki mahalleden oluşmuştur.
- Yetiştirdiği Ürünler** : Çiftçilik köyde yok denecek kadar azdır. Küçük koyaklarda az da olsa arpa, buğday ve nohut yetiştirilmektedir.
- Geçim Kaynağı** : Köylü Hayvancılıkla geçimini sağlamaktadır.Küçükbaş hayvancılığı yapılmakta.
- Köy Odası** : Köyde muhtarlık odası mevcuttur.
- Tarihi Eserler** : Kayda değer tarihi esere rastlanılmayan köyde, Roma ve Bizans dönemlerinden kalma ve yok olma noktasına gelmiş su sarnıçlarına ve mezarlara rastlanılmaktadır.
- İçme Suyu** : Yeterli miktarda içme suyu var.
- Sulama Suyu** : Köyde sulama suyu yok.
- İklim** : Köy, Akdeniz ikliminden karasal iklime geçiş yerlerinden biridir.
- Köy Hakkında genel bilgi** : Mut'un Köreselli yöresinden 1790 yıllarından gelerek Güzeloluk nahiyesine yerleşen Köreselli Aşireti tarafından kurulmuş köyümüzdür. 1954 Yılında Güzeloluk'tan ayrılarak köy statüsüne alınır.
- Köyün çevresi orman ve fundalıklarla kaplıdır. Hayvancılıkla uğraşan Köreselli aşiretinin büyük kısmı, Musabozulduğu yaylasına çıkar ve kışı köyde geçirirler. Köylünün bir kısmı da kışı Erdemli sahiline geçirir.¹²²

¹²² Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.137-138

RESİM 106 :Kuşluca Köyü

Rakım	:1600 m.
Uzaklık	:Erdemli'ye Güzeloluk üzerinden 46 km uzaklıktadır. Köye Surgun yol sapağından da ulaşılır.
Ulaşım	:Kışın köyde kalan pek olmadığı için araç akışı yoktur. Kışın Güzeloluk'a traktör ve motosikletle ulaşmak mümkündür. Yaz mevsiminde Toros köyü araçlarıyla ulaşmak daha kolaydır.
Eğitim	: Köy yayla amaçlı kullanıldığı için okul yoktur.
Sağlık	: Sağlık evi yok.
Nüfus	: 581 (2000 yılı nüfus sayımına göre) . Kışın nüfus azalır.
Hane Sayısı	: 150 Hane.
Cami	: Köyde 2 camii var.

Mahalleler : Soğucak, Akçeşme, Gedik, Çukur, Koramşalı, Ütük, Eşek Meydanı, Uzunçayır olmak üzere 7 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği Ürünler : Elma, şeftali, kiraz, ceviz, nohut ve buğday yetiştirilen ürünlerdendir.

Geçim Kaynağı : Hayvancılık ve tarım en önemli geçim kaynağıdır.

Köy Odası : Köy Odası yoktur.

İçme Suyu : İçme suyu var. Köydeki pınarlardan sağlanmaktadır.

Sulama Suyu : Sulak bir dere yatağında kurulu olduğu için sulama suyu problemi yoktur. Sular havuzlarda biriktirilerek kullanılmaktadır.

İklim : Karasal İklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Yaz mevsiminde geceler serin geçer.

Köy Hakkında Genel Bilgi : 2005 yılında köy statüsüne alınmıştır.. Ardıç, ladin, katran(sedir) ormanlarıyla çevrili olan köyde kuş sesi hiç eksik olmamaktadır. Her türlü kuş bu bölgede çok olduğu için köye bu ad verildiği ifade edilmektedir. Oksijeni bol olan bu köy Yörüklerin en güzel yaylalarındandır. Köy yakınında 2003 yılında kurulan ‘‘Jandarma Hatıra Ormanı’’ vardır.

Batisandal ve Limonlu kasabasının yayla köyüdür. Köy sınırları içerisinde Dedekavak aynı zamanda halkın kutsal saydığı ve ziyaret edilen dağdır. Geçmiş yıllarda kavak ağaçlarının çokluğu ile tanınan bu bölgede ağaçlar kurur, sadece kurumayan bir ağaç kalır. Köyden sevilen ve aziz bilinen bir zat buraya defnedilir. Halk burayı asırlarca ziyarete gelir¹²³.

¹²³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.139-140

RESİM 107: Küstülü Köyü

- Rakım** : 1050 ile 1150 metre arasında değişmektedir.
- Uzaklık** : Erdemli'ye 30 km mesafededir
- Ulaşım** : Köy minibüsleri ile sağlanmakta. Sabah ve akşam vakitlerinde araç bulmak mümkündür.
- Eğitim** : Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler Aslanlı Köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
- Sağlık** : Köyde sağlık evi yoktur.
- Nüfus** : 516 Nüfusa (2000 Yılı nüfus sayımına göre) sahip olan köyde yazlık nüfus 1200 civarında olmaktadır.
- Hane Sayısı** : 250 Hane
- Cami** : 2 camii var.
- Mahalleler** : Kale, Yanıkköy, Arkıt, Buruklar, Kapaklı, Karadurak, Bozçözecek ve Melikler olmak üzere sekiz mahalleden meydana gelmiştir.

Yetiştirdiği Ürünler : Yayla sebzeciliği domates, fasulye ve salatalık yetiştirilmektedir. Elma, erik ve şeftali yetiştirilen en önemli meyvelerdir.

Geçim Kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Köyde seracılık gelişmektedir. Köy adeta meyve deposu gibidir.

Köy Odası : Köy Odası yoktur.

Tarihi eserler : Köy mahallesi Roma ve Bizans döneminden kalma harabelere rastlanır. Yanıkköy'ün doğusundaki Hisarkale hala ayaktaadır. Kızılan köyüne doğru kaya mezarları vardır. Köyün her tarafında mezarlara, tarihi su sarnıç ve kuyularına rastlamak mümkündür.

İçme Suyu : İçme suyu yeteri kadar var.

Sulama Suyu : Sulama suyu var ancak yeterli değil. Lemas çayından ve sondaj kuyularından karşılanmakta.

İklim : Yazlar sıcak ve kurak, kış mevsimi soğuk ve yağışlı (kar ve yağmurlu) geçmektedir. Karasal iklime geçiş yerlerindendir.

Köy Hakkında Genel Bilgi : Küstülü, Erdemli'nin en dağınık yayla köyüdür. Dağınıklığı su olmayışındandır. Bu yöreye gelen aileler suyu buldukları yere ev yaptıklarından dağınık bir yerleşim olmuştur. Çevresi meşe, çalı ve fundalıklarla kaplı olan köy, 1790 Yılında Mut'un Köserelli yöresinden küserek gelen Yörükler tarafından kurulmuştur. Köserelli'den ayrılan üç kardeşten biri Silifke'nin Çatak köyüne, diğer ikisi de Alibeyli ve Küstülü yöresine yerleşmişlerdir. Köyü kuranlar, Oğuz'un 24 boyundan biri olan Beğdilli'nin Elbeyli oymağındandır. Köyün ilk adı Yanıkköy'dür. Kızılan köyü, 1961 yılında Küstülü'den ayrılarak köy statüsüne alınmıştır. Köyün bir özelliği de Balkan, Çanakkale ve İstiklâl savaşına en çok şehit ve gazi veren köylerimizden biridir.¹²⁴

¹²⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.140-141

RESİM 108 :Pınarbaşı Köyü

Rakım	: 65 Metre
Uzaklık	: Erdemli'ye uzaklık 17 km'dir. Elvanlı'ya 2 km mesafededir.
Ulaşım	: Erdemli'ye ulaşım Elvanlı-Kargıpınarı üzerinden sağlanmaktadır. Günün her saatinde araç bulmak mümkündür.
Eğitim	: Köydeki öğrenciler Elvanlı İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
Sağlık	: Köyde sağlık evi yoktur. Elvanlı sağlık ocağından hizmet alınmaktadır.
Nüfus	: 944 (2000 yılı nüfus sayımına göre)
Hane sayısı	: 210 Hane

- Cami** : Köyde 1 Cami vardır
- Mahalleler** : Kültür, Arızlar, Karapınar ve Merkez olmak üzere 4 mahalleden oluşmuştur.
- Yetiştirdiği Ürünler** : Domates, Limon ve portakal an fazla üretilen ürünlerdir. Dağ eteklerine doğru buğday ve arpa ekilmektedir.
- Geçim kaynağı** : Köyün geçim kaynağı çiftçilik ve tatlı su balıkçılığı üzerindedir. Köyde su kaynakları çok olduğu için piknik alanları ve lokantaların çokluğu dikkati çekmektedir.
- Köy odası** : Köy odası var.
- İçme suyu** : İçme suyu problemi yok
- Sulama suyu** : sulama suyu bakımından bir hayli zengindir. Karakız göletinden sulama suyu aktarılmaktadır.
- İklim** : Tipik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.
- Köy hakkında genel bilgi** : Erdemlide su kaynaklarının en fazla olduğu köyümüzdür. Köyün adı pınarın çokluğundan ve pınarlar üzerinde kurulu olduğundan bu adı almıştır. Su çok olunca köyde bahçe kenarlarında kavak yetiştiriciliği de gelişmiştir. 1865 yılında iskan edilen Keşli Türkmenleri'nin oluşturduğu köy, Cumhuriyet döneminde Çakalkeşli adı ile anılmakta idi. 1954 yılında Keşli mahallesi köy olunca adı Pınarbaşı olarak değiştirilmiştir. Köy ahalisi, çoğunlukla Hacıalanı yaylasına çıkmaktadır¹²⁵.

¹²⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.142-143

RESİM 109 : Sarıkaya Köyü

Rakım	: 1300 m.
Uzaklık	: Erdemli'ye 31 km uzaklıktadır.
Ulaşım	: Ulaşım problemi yoktur.
Eğitim	: İlköğretim Okulu vardır. Sarıkaya İlköğretim Okulu taşımali eğitimde merkezi okullardan biri olduğu için çevre köylerden gelen öğrenciler de hizmet vermektedir.
Sağlık	: Tam teşekküllü sağlık ocağı var
Nüfus	: 1.573 (2000 Yılı nüfus sayımına göre) yayla köyü olduğu için yazlık nüfus 5 bin civarındadır.
Hane sayısı	: 950 Hane
Cami	: Köyde 1 cami vardır.
Mahalleler	: Yenimahalle, Sağlık, Uzunkuyu, Tavşantepe, Kadılı ve Babakovdu olmak üzere 6 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği Ürünler : Elma, şeftali ve kiraz en çok yetiştirilen ürünlerdir. Ceviz, armut, buğday, arpa, nohut, domates yetiştirilen diğer ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Köy, çiftçilik ve hayvancılıkla geçimini sağlamaktadır. Yaz sebzeciliği köy ekonomisine katkı sağlayan sektörlerden biridir.

Köy odası : Köy konağı vardır.

Tarihi Eserler : Bizanslılardan kalma mezarlar, sinlere, lahitler, sarnıçlara, kuyulara, mağaralara rastlanır. Ömerinköyü civarındaki kilise harabeleri artık yok olmaya yüz tutmuştur.

İçme suyu : İçme suyu var

Sulama suyu : Sulama suyu var. Suyun bir kısmı köydeki sondaj kuyularından temin edilmektedir.

İklim : Karasal iklim hâkimdir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve sert geçmektedir. Geceleri serin geçer.

Köy hakkında genel bilgi : Kuruluş tarihi bilinmeyen Sarıkaya köyünün, 1700’lü yıllarda Karaman yöresinden gelen Yörükler’in kurduğu rivayet edilmektedir. Karaman dolaylarından gelen Yörükler önce Yanıkköy denilen yere (Tozluköyü’nün üst kısımları) iskân edilir. Bu aileler Mersin tarafından bu yörelere gelen Yörüklerle anlaşamazlar ve aralarında husumet çıkar. Mersinden gelen Yörükler, oba beyinin kardeşini öldürmesiyle kavga başlar. Bunlar da Mersin Yörükler ile kavga ederler ve ölümler çıkar. Bu sefer Mersin Yörükleri köyü yakar. Yanıkköy adı bu olaydan gelmektedir. Köylüler Yanıkköyü terk ederek Kızılgeçit Yörüklerinin beyine sığınır. Bey de bunları Efrenk ve Sarıcakaya mevkiine yerleştirir. Sarıcakaya adı bugün Sarıkaya adına dönüşmüştür. Köy Çanakkale, Sarıkamış ve İstiklal Savaşlarında çokça şehit veren köylerimizden biridir.¹²⁶

¹²⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.143-144

RESİM 110 : Sarıyer Köyü

Rakım	: 50 Metre.
Uzaklık	: Çeşmeli'ye 4km, Erdemli'ye 19 km'dir.
Ulaşım	: İlköğretim 1. Kademe öğrencileri eğitim-öğretimine köyde, 2. Kademe ise Çeşmeli İlköğretim Okulu'nda devam etmektedir.
Sağlık	: Köyde sağlık evi var, ayrıca kadrolu bir ebe görev yapmaktadır.
Nüfus	: 601 (2000 yılı nüfus sayımı)
Hane sayısı	: 350 Hane.
Cami	: Köyde 2 cami var.
Mahalleler	: Köy eski (Köristan) ve Yeni olmak üzere 2 mahalleden oluşmuştur. Bugün Eski mahalle heyelandan dolayı terk edilmiş ve oturan pek kalmamıştır.
Yetiştirdiği ürünler	: Limon, portakal, zeytin, harnup ve domates en fazla yetiştirilen ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık geçim kaynağıdır. Zeytincilik gelişen sektörlerdendir. Köyde az da olsa büyük ve küçükbaş hayvan besiciliği de vardır. Köyde arıcılık yapan aileler önemli gelirler elde etmektedirler.

Köy odası : Köy konağı var.

Tarihi eserler : Köy içerisinde Roma ve Bizanslılar'dan kalma mezarlar, mağaralar dikkatli çekmektedir. Elvanlı sınırına yakın yerde Merdivenli İn mevkiinde ören yerler vardır.

İçme suyu : Köyde içme suyu var.

Sulama suyu : Sulama suyu var, Gölpınar'dan gelen Sarıyer deresinden sulama suyu almaktadır.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Adını köy yakınlardaki yardan (uçurum) alır. Eski köyün yeri iki kaya arasındadır. Güneşin değmesi ile kayalar arasından köy sarı bir renge bürünür. Bu doğa olayından dolayı köye, “sarı yar” anlamına gelen Sarıyer denmiştir. 1950’li yıllarda Doğlu köyünden ayrılarak bağımsız köy olan Sarıyer, bu yöreye Alanya’dan Karaman üzeri gelen Yörükler tarafından kurulmuştur¹²⁷.

¹²⁷ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.145-146

RESİM 111: Sıraç Köyü

Rakım	: 650 m ile 800 m arasında değişmekte
Uzaklık mesafede	: Erdemli'ye 25 km. Çeşmeli'ye 10 km
Ulaşım	: Köye, Elvanlı köyünden sabah akşam minibüs bulmak mümkündür. Ayrıca özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.
Eğitim	: Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler, 9 km uzaklıktaki Çiftapınar Köyü İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
Sağlık	: Köyde sağlık evi var.
Nüfus sahiptir.	: 629 nüfusa (2000 Yılı nüfus sayımına göre)
Hane sayısı	: 180 hane
Cami	: Her mahallede olmak üzere 2 camii var.

Mahalleler : Merkez ve Tömekli olmak üzere 2 mahalleden meydana gelmiştir.

Yetiştirdiği ürünler : Sebze ve meyve yetiştiriciliği yapılan köyde en çok domates, şeftali, elma, kiraz, incir, üzüm yetiştirilmekte. Buğday ve arpa üretimi kendilerine yetecek miktardadır. Zeytincilik köyde yeni yetişmektedir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılıkta geçimlerini sağlamaktadırlar. Köyde çoğunlukla küçükbaş hayvanlarından keçi beslenmektedir. Bunun yanı sıra büyükbaş besiciliği de görülmektedir. Bir diğer geçim kaynağı ise yeni gelişmekte olan arıcılıktır.

Köy odası : Muhtar odası var. Köy konağı inşaat halindedir.

Tarihi eserler : Murat Sofu türbesi üstündeki Kapız deresinde Roma ve Bizanslılardan kalma ören yerler var.

İçme suyu: içme suyu var, ancak yetersiz.

Sulama suyu : Sulama suyu var, ancak yetersiz. İçme ve sulama suyu Çiftepınarda'daki Karacaoğlan deresinden gelmektedir.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi görülmektedir.

Köy hakkında genel bilgi: Erdemlide içmeleriyle tanınan bir köyümüzdür. Ünlü Küçük Fındık içmeleri bu köyün önemli gelir kaynaklarından biridir. Sıraç köyünün adı, eskiden köyde saraççılık yaparak geçimini sağlayan ailelerin çok oluşundan gelmektedir. Saraç kelimesi Sıraç'a dönüşmüştür.

Bu köyü kuran 5 aileden biri olan ve keramet sahibi olduğuna inanılan evliya Murat Sofu'nun türbesi de köyün eski mezarlığında yer almaktadır. Köyün bir kısım ailelerini 1865 yılında iskân ettirilen Karakeşli Yörükleri teşkil etmektedir. Köy sakinleri yaz mevsimi geldiğinde İçme, Yastıpınar, Çamurlu yaylarına çıkmaktadır. Orman İşletme Müdürlüğü'nün Murat Sofu gözetleme kulesi bu köyün sınırları

içerisindedir. Bu köyün sınırları içerisinde Karakız göleti altında Kartal Çimen suyu vardır ki insanı güzelleştirdiğine ve yaraları iyileştirdiğine inanılır.

SIRAÇ KÖYÜ İÇMELERİ

Etrafı ardıç ağaçları ile olan Sıraç içmesi Toroslar'ın şifalı bir su etrafında kurulmuştur. Sıraç köyü içmeleri, Haziran ve Eylül ayları arasında en hareketli günleri geçirir. Yaz mevsiminde depo olmadığı için su yetersiz kalmaktadır.

Özellikle insanların yayla olarak kullandıkları içmede kahvehane, kasap, market ve cami dışında bir şey yoktur. Eski Türk gelenek ve göreneklerin hatırlandığı içmede genellikle çadırlar bulunmaktadır. Yazın sıcağında bulunan insanlar burada geceleri rahatça uyuyabilirler.

İçmenin suyu, böbrek rahatsızlığına, safra taşlarına, böbrek kumlarına, kireçlenme gibi rahatsızlıklara iyi gelmekte. Bunları bir-iki ay içinde yok etmektedir. Ayrıca burada bulunan çamurlar, insan yüzündeki kırışıkları önlemekte beraber cildi de düzeltmektedir.

Sıraç köyü sınırları içerisinde içmeye, Tömük, Elvanlı, Çiftepınar ve Sıraç Köyü içerisinden geçerek köyün yukarısındaki manzarası güzel toprak yoldan, Murat Sofu türbesi yanından geçip Çamurlu yaylası güneyinden ulaşılır. Karayakup köyü üzerinden de içmelere daha iyi bir yoldan ulaşmak mümkündür¹²⁸.

¹²⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.147-148

RESİM 112 : Küçük Fındık

- Rakım** : 600-800 Metre arası değişmekte.
- Uzaklık** : Erdemli'ye 35km. Çeşmeli'ye 20 km mesafededir.
- Ulaşım** : Köye, sabah ve akşam vakitlerinde Çeşmeli kasabasından minibüs bulmak mümkündür. Köye tömük üzerinden de ulaşılır.
- Eğitim** : Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler, 5 km uzaklıktaki Karayakup köyü ilköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
- Sağlık** : Köyde sağlık evi yok.
- Nüfus** : 391 (2000 yılı nüfus sayımına göre).
- Hane sayısı** : 350 Hane. Kış mevsiminde 50-60 hane vardır.

Cami : Köyde 3 camii var. Kale mahallesinde Diyanet İşleri Bakanlığına bağlı Kur'an Kursu var.

Mahalleler : Merkez ve küçükfindik mahallelerinden oluşan köyde Kale, Kızılkoyak, Karaağaçpınarı, kütübağ, Kızkaçan, Karaşaban, Golanözen adında 7 tane ikamet edilen mevkii vardır.

Yetiştirdiği ürünler : Domates, şeftali, elma, kiraz, incir, üzüm yetiştirilen ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaktadırlar.

Köy odası : Muhtar odası vardır.

İçme suyu : İçme suyu var, ancak yetersiz kalmaktadır.

Sulama suyu : Sulama suyu kaynaklarından temin edilmekte, ancak yetersiz kalmaktadırlar.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi görülmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : 1989 Yılına kadar Karayakup köyünün hem yaylası hem de bir mahallesi iken ayrılarak köy statüsüne kavuşmuştur. Adı hakkındaki iki türlü rivayet vardır. Bunlardan biri yer altı suyu anlamındadır. Diğer anlamı da kaleye top atmak anlamındadır. Sinap Köyü, yetiştirdiği ünlü incirleriyle tanınmaktadır. Sinap Kalesi de görülmeye değer bir kaledir.¹²⁹

¹²⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.149-150

2.2.41

Sorgun Köyü

RESİM 113: Sorgun Köyü

Rakım	: 1500 m.
Uzaklık	: Erdemli'ye 52 km uzaklıktadır.
Ulaşım	: Sabah-akşam köy minibüsleri çalışmaktadır. Yaz mevsiminde ulaşım problemi yoktur.
Eğitim	: Köyde ilköğretim okulu var.
Sağlık	: Sağlık evi var. İhtiyaç halinde memur gelmektedir.
Nüfus	: 666 (2000 Yılı nüfus sayımına göre). Yazlık nüfus 6-7 bin civarındadır. Köyde 610 seçmen vardır.
Hane sayısı	: Çatmalar hariç yaklaşık 350 haneden oluşmuş bir köyümüzdür.
Camii	: Köyde 2 camii var.
Mahalleler	: Merkez, Kayrak, Üstköy, Sanayi, Cevizli, Koçakpınar ve Gavuruçtuğu olmak üzere 7 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Elma, şeftali, kiraz ve ceviz önemli meyvelerdendir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların besiciliği yapılmaktadır. Köyde yayla sebzeciliği çok gelişmiştir. Sera alanları gün geçtikçe artmaktadır. Köy, meyvecilik bakımından ileri vaziyettedir. Köyün en önemli geçim kaynağı arıcılıktır.¹³⁰

Köy odası : Köy konağı var.

Tarihi eserler : Köyün üstündeki Cacık yaylası, Kemer ve Yerkalesi mevkiinde Roma ve Bizanslılar'dan kalma ören yerleri görülür. Kale harabeleri ve mezarlara sık sık rastlanır. Ayrıca Cacık'ta Osmanlı mezarlarını da görmek mümkündür.

İçme suyu : İçme suyu var.

Sulama suyu : Değirmenbaşı'ndan gelen sulama suyu vardır.

İklim : Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Yaz mevsiminde geceler serin geçer.

Köy hakkında bilgiler : Büyük Sorgun yaylası olarak bilinen Sorgun köyü, Erdemli'nin en önemli yaylalarından ve eski köylerden birisidir. Ormanlarla çevrili olan köyde, ticari ve sosyal yaşayışı kolaylaştırmak ve ürünlerini pazarlayabilmek amacı ile Sorgun Köyü yardımlaşma, Dayanışma ve Kültür Derneği faaliyete geçirilmiştir. Mesire alanları ile kuşatılmış bir görüntüsü olan Sorgun Köyü sakinleri muhtarlığın öncülüğünde, kültürlerini yaşatmak için Yörüklerin geçmişten bugüne kullanmış oldukları eşyaları köy okulunda sergilemektedirler.¹³¹

Özellikle yaz aylarında köye sahil kesimden pek çok insanın gelmesiyle köyün nüfusu artmaktadır. Sahile kıyasla yaz aylarında çok serin bir havası vardır.¹³²

¹³⁰ Cemile Çoban, 1960 Doğumlu, Sorgun Köyü, İlkokul Mezunu

¹³¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.150-153

¹³² Mahmut Çoban, 1957 Doğumlu, Sorgun Köyü, İlkokul Mezunu

2.2.42

Şahna Köyü

RESİM 114: Şahna Köyü

Rakım	: 700 m
Uzaklık	: Erdemli'ye 43 km, Çeşmeli kasabasına 28 km mesafededir.
Ulaşım	: Erdemliye Çeşmeli kasabası üzerinden ulaşmak mümkündür. Çeşmeliye minibüs seferleri var.
Eğitim	: Köyde İlköğretim Okulu olmadığı için öğrenciler Karayakup Köyü İlköğretim Okuluna taşınmaktadır.
Sağlık	: Köyde sağlık evi var ancak personel ihtiyaç olunduğu zaman gelmektedir.
Nüfus	: 320 nüfus (2000 yılı nüfus sayımına göre)
Hane sayısı	: 90 hane
Cami	: Köyde 1 cami var

Mahalleler : Arabahılar, Karaahmet, Bozyel (Karşı) ve Körmenlik olmak üzere dört mahalleden meydana gelmiştir.

Yetiştirdiği ürünler : Domates, hıyar, üzüm, şeftali, kiraz, armut an çok yetiştirilen sebze ve meyvelerdendir.

Geçim kaynağı : Bağcılık, sebzecilik ve hayvancılık köylünün en önemli geçim kaynaklarındandır.

Köy odası : Köy odası var

İçme suyu : İçme suyu yok

Sulama suyu : Sulama suyu yok. Köylü yağmur sularıyla tarla ve bahçelerini sulamaya çalışıyor.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi görülmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Köyün sakinleri köyün adının şahane yer anlamına geldiğini, kelimenin aşınma ve değişmeye uğradığını ifade etmektedirler. Bazı köylülerde köyün Alanya'dan yaklaşık 200 yıl önce gelen Yörükler tarafından kurulduğunu söylemektedirler. Üzümlü bu köyden ayrılmadan önceki adı Büyük Şahna'dır. Köyü kuran iki kardeşten birinin adı Büyük Şahin'dir.¹³³

¹³³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, a.g.e, s.154

RESİM 115: Tapureli Köyü

- Rakım** : Denizden 1050 m yüksekliktedir.
- Uzaklık** : Erdemliye 32 km mesafededir.
- Ulaşım** : Günün her saatinde araç bulmak mümkündür. Ulaşım taşıma kooperatifi araçları ile sağlanmaktadır. Köye özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.
- Eğitim** : İlköğretim Okulu var. Çevre köylerden taşımali gelen öğrencilere de hizmet vermektedir.
- Sağlık** : Köyde sağlık evi yoktur.
- Nüfus** : 1.311 (2000 yılı nüfus sayımına göre) Yaz mevsiminde nüfus 2 bin civarındadır.
- Hane sayısı** : 365 Hane
- Cami** : Bozalan ve Çukurbaş mahallelerinde camii var. Köyde Diyanet İşlerine Başkanlığına bağlı Kur'an Kursu mevcuttur.

Mahalleler : Bozalan, Çukurbağ ve Hacıseli olmak üzere 3 mahalleden oluşmuştur. Çukurbağ mahallesi köyün merkezidir. Çukurbağ sulak bir yerdir, çevresinde su kaynakları çoktur.

Yetiştirdiği Ürünler : Şeftali, elma, kiraz, domates, hıyar, buğday ve arpa yetiştirilen ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Köyde yayla sebzeciliği ve seracılığı gelişmektedir. Küçük ve büyükbaş hayvan besiciliği yapılmaktadır. Ancak tarım artıkça hayvancılık yok olmaktadır.

Köy odası : Köy odası var.

Tarihi Eserler : Köy, Roma ve Bizans döneminden kalma harabelerle doludur. Bozalan ve Kestel mevkiinde bulunan kale, mezarlar, su sarnıçları, lahitler, kaya mezarları, kabartma heykeller görülmeye değer eserlerdir.

RESİM 116 : Kaya Kabartmaları

İçme suyu

: İçme suyu yeteri kadar var.

Sulama suyu

: Lemas çayından cazibe ile getirilen sulama suyu var, ancak yaz mevsiminde yetersiz kalmaktadır.

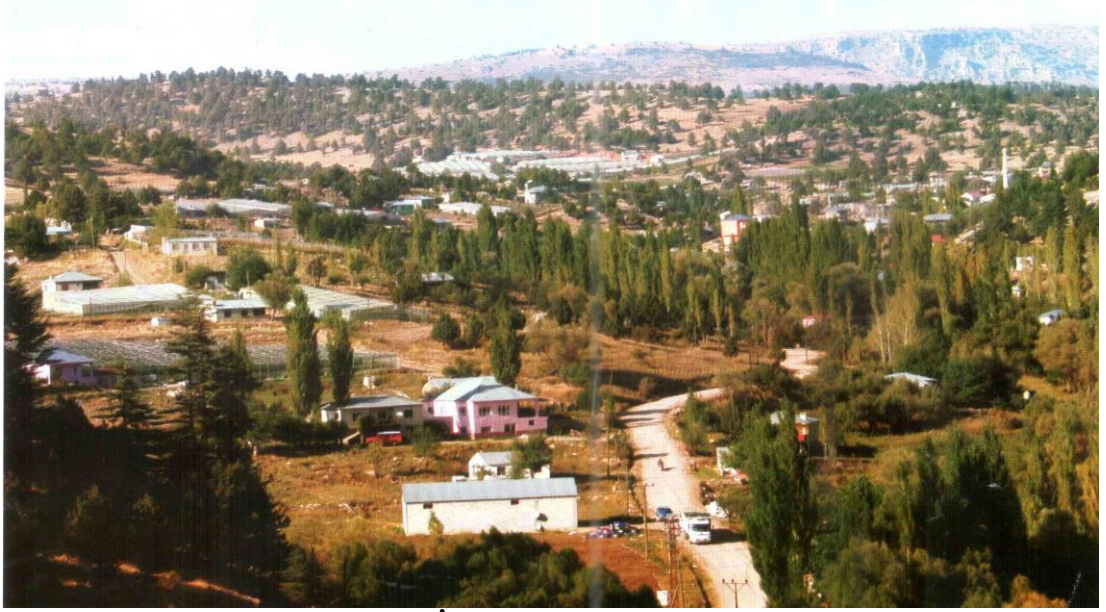
İklim

: Yazları sıcak ve kurak, kış mevsimi soğuk ve yağışlı (kar ve yağmurlu) geçmektedir. Karasal iklime geçiş yerlerindendir.

Köy hakkında genel bilgi

: Köyün adı arazinin yapısından kaynaklanmaktadır. Köy, taşlık ve kayalık bir alanda kuruludur. Eskiden bu yerlere “tapır” denildiği için günümüze kadar taşlık kayalık yer anlamında “Tapureli” denmiştir. İçel tarihinde köyün ilk adı Tahtalı’dır. Köyü kuranın adı 1800’lü yıllarda Gök Ali adında bir Türkmen beyidir. Erdemlinin en büyük köylerinden biri olan Tapureli köyü adeta tarih yatağı gibidir. Çevre düzenlemesi yapılırsa bölge turizm açısından önemli bir merkez haline gelebilir.¹³⁴

¹³⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.156-157

RESİM 117: Toros Köyü

Rakım	: 1600 m.
Uzaklık	: Erdemliye 55 km uzaklıktadır.
Ulaşım	: Sabah-akşam köy minibüsleri çalışmaktadır. Özel araçlarla da köye ulaşmak mümkündür. Yaz mevsiminde ulaşım problemi yoktur.
Eğitim	: Köyde İlköğretim Okulu yoktur.
Sağlık	: Sağlık evi yok.
Nüfus	: 226 (2007 yılı nüfus sayımına göre). Yazlık nüfus 3000 civarındadır. Kış mevsiminde köyde kalanların nüfusu 150 civarındadır.
Hane sayısı	: Çatmalar hariç yaklaşık 700 haneden oluşmuş bir köyümüzdür.
Cami	: Köyde 2 camii var.

Mahalleler : Merkez, Karapınar, Güçük pınar, Değirmenbaşı, Havlupınar, İskân, Dedekiya, Yüksüктаş ve Gildirekclipınar olmak üzere 9 mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği Ürünler : Domates, fasulye, kabak, salatalık, yetiştirilmekte. Elma, şeftali, ceviz önemli meyvelerdendir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır. Büyük baş ve küçükbaş hayvanların besiciliği yapılmaktadır. Köyde yayla sebzeciliği çok gelişmiştir. Köyün önemli geçim kaynaklarından biri de arıcılıktır.

Köy odası : Köy odası mevcuttur.

Tarihi eserler : Köy civarındaki Cacık deresi, İşken, Kapız ve Gavuruçtuğu bölgelerinde Roma ve Bizanslılar'dan kalma ören yerler mevcuttur. Ayrıca Cacık'ta Osmanlı mezarlarını da görmek mümkündür.

RESİM 118: Cacık Deresi Roma Harabeleri

İçme suyu : İçme suyu var.

Sulama suyu : Sulama suyu var, ancak yeterli değildir.

İklim : Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Yaz mevsiminde geceler serin geçer.

Köy hakkında genel bilgi : Küçük Sorgun yaylası olarak bilinen Toros köyü, Erdemli'nin en önemli yaylalarından biridir. Köyün girişinde dünyanın zengin sedir ormanları vardır. Yaşlarının en az 300 olduğu ifade edilmektedir. Köy mesire alanları ile kuşatılmış vaziyettedir.¹³⁵

2.2.45

Tozlu Köyü

RESİM 119: Tozlu Köyü

Rakım : 1450 metre

Uzaklık : Erdemli ye 37 km mesafededir.

Ulaşım : Günün her saatinde ulaşım mümkündür. Yaz mevsiminde hiç araç sıkıntısı yoktur.

Eğitim : Yayla olan köyde kışın pek kalan olmadığı için okul yoktur.

Sağlık : Sağlık evi yoktur.

¹³⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.157-158

Nüfus : 628 (2000 yılın nüfus sayımına göre).Yazın nüfus 1000 civarındadır.

Hane sayısı : 150 Hane.

Camii : Köyde 1 camii var.

Yetiştirdiği ürünler : Elam erik kiraz üretilen ürünlerdir.

Geçim Kaynağı : Köye yayla amaçlı çıkıldığı için köy de çiftçilikle uğraşan aile sayısı çok azdır.

Köy odası : Köy odası yoktur.

İçme suyu : İçme suyu sıkıntısı pek yoktur.

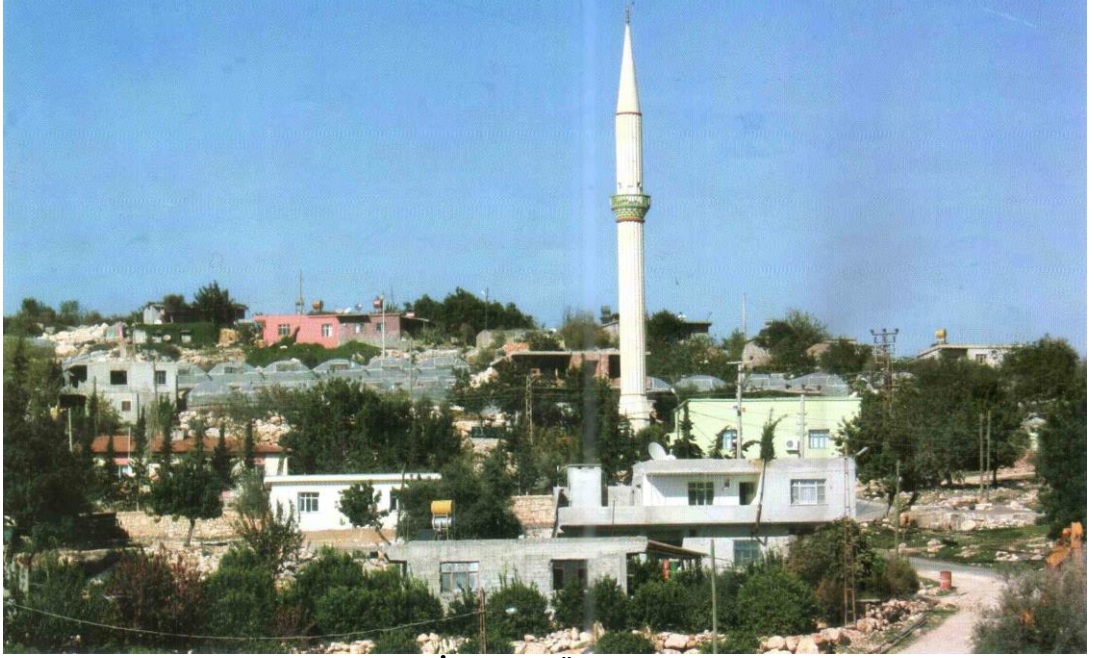
Sulama suyu : Köyde sulama suyu çok azdır.

İklim : Karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak kışlar soğuk ve sert geçmektedir. Geceleri serin geçer.

Köy hakkında genel bilgi : Çevresi ardıç ağaçları ile çevrili olan köy Erdemlinin en sesiz ve huzur dolu yayla köylerinden biridir.¹³⁶ Adını çok toz olmasından alınmıştır. Son yıllarda Köy ve çevresinde yetiştirilen meyve ağaçları tozları da ortadan kaldırmış görünmektedir. Köy sınırları içerisinde yer alan Söğüt mevkii Erdemli halkının yaz ve kış mevsiminde piknik yaptığı önemli mesire alanlarından biridir.¹³⁷

¹³⁶ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.158-159

¹³⁷ Bilal Sezer, **Tozlu Köyü Muhtarı**

RESİM 120: Üçtepe Köyü

Rakım : Köyün oturumu 100 ile 250 metre arasında değişmektedir.

Uzaklık : Erdemli'ye 8 km mesafededir.

Ulaşım : Köye Kocahasanlı üzerinden günün her saatinde araç bulmak mümkündür.

Eğitim : İlköğretim okulunda 1. Kademedede 5. Sınıfa kadar eğitim-öğretim yapılmaktadır. 2. Kademe eğitimi için öğrenciler Kocahasanlı İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.

Sağlık : Köyde sağlık evi yoktur.

Nüfus : 725 (2000 Yılı nüfus sayımı).

Hane Sayısı : 280 Hane.

Cami : Köyde 1 camii var. İmam için lojman var.

Mahalleler : Merkez, Çaltılı, Köşkerli, Bozkoca, Araburun ve Hayrat adında yerleşim mahalleleri vardır.

Yetiştirdiği Ürünler : Domates, hıyar, fasulye, limon, zeytin, harnup, kayısı, nar, bodur muz yetiştirilen en önemli ürünlerdendir

Geçim Kaynağı : Tarım ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Açıkta sebze yetiştiriciliği ve seracılık çok gelişmiştir. Köyde az da olsa büyük ve küçükbaş hayvan besiciliği de yapılmaktadır.

Köy Odası : Köy konağı var.

Tarihi Eserler : Köy ve çevresinde Roma ve Bizans dönemlerinden kalma sarnıçlara, kuyulara, lahitlere, kaya mezarlarına çokça rastlanır. Hayrat mahallesinde eski dönemden kalan ve halen kullanılan sarnıç var. Köşkerli mahallesinde sarnıç, kale ve kilise harabeleri var.

İçme Suyu : İçme suyu problemi yok. Aksıfat'tan su getirilmiştir.

Sulama Suyu : Lemas deresinden cazibe ile sulama suyu getirilmektedir. Sulama suyu hem artan araziler, hem de Lemas deresinin suyunun azalması neticesinde yetersiz kalmaktadır.

İklim : Tipik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir.

Köy Hakkında Genel Bilgi : Köy sakinleri Kocahasanlı oymağına ait Yörüklerindendir. Köy sakinleri yaz mevsimini Uzunkuyu yaylasında geçirmektedir. 1928 Yılında kurulan Kocahasanlı köyünün ilk yerleşim yeri burasıdır. 1952 Yılında şimdiki kasabanın olduğu sahile iskân etmişlerdir. Üçtepe köyü, 1987 yılında Kocahasanlı'nın mahallesi iken köy statüsüne kavuşmuştur. Üçtepe köyü adını, adından da anlaşılacağı üzere üç tepe üzerinde kurulmuş olmasından almaktadır. Dağınık bir yerleşime sahip olan Üçtepe, Erdemli'ye en fazla seracılık yapılan köylerimizdendir. Sulama amacıyla Lemas deresinden cazibe ile getirilen sular, köye yapılan 3 adet Sulama Grubu Taksim Deposu ile dağıtılmaktadır. Ancak son yıllarda bu sular yetersiz gelmektedir. Köy Erdemli'de imece usulünü devam ettirmeye

çalışan köylerimizden birisidir. 400 köylü bir araya gelerek Kocahasanlı Belediyesi ile ortaklaşa köyün üzerine, 120 dönümlük ve bir milyon m kapasiteli bir gölet yaptırmaktadır. 2007 yılında bitirilmesi planlanan gölet, Kocahasanlı ve Üçtepe'nin sulama suyu problemi tamamen ortadan kaldırılacak.¹³⁸

2.2.47

Üzümlü Köyü

RESİM 121: Üzümlü Köyü

Rakım

: 600 Metre.

Uzaklık

: Erdemli'ye 46 km, Çeşmeli kasabası üzerinden ulaşmak mümkün. Sabah ve akşam Çeşmeli'ye minibüs seferleri var. Kış mevsiminde ulaşım biraz zordur.. Şahna deresindeki ham yol yapılırsa Kargıpınarı kasabasına ulaşım daha da kolay olacaktır.

Eğitim

: Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler Karayakup ilköğretim Okulu'na taşınmaktadır.

¹³⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.159-160

Sağlık	: Sağlık evi yok.
Nüfus	: 308 Nüfuslu (2000 yılı nüfus sayımına göre).
Hane sayısı	: 90 Hane.
Camii	: Köyde 1 camii var.
Mahalleler	: Karaoğlan, Köroğullar ve Aliçavuşlu olmak üzere üç mahalleden oluşmuştur.
Yetiştirdiği ürünler	: Üzüm, portakal, limon yetiştirilen ürünlerdendir. Köyde zeytin yetiştiriciliği yeni yeni gelişmektedir.
Geçim kaynağı	: Köylü çiftçilik ve hayvancılıkla geçimini sağlamaktadır. Küçükbaş hayvancılık artık yok olmak üzeredir
Köy odası	: Köy konağı var.
İçme suyu	: Yeteri kadar az içme suyuna sahiptir. Köy çevresindeki kaynaklardan sağlanmaktadır.
Sulama suyu	: Kaynak suyu var, fakat yeterli değil. Sulama suyu Küçükpınar'dan pompa ile getirilmektedir.
İklim	: Tipik Akdeniz iklimi görülmektedir.
Köy hakkında genel bilgi	: Köy, Alanya'dan yaklaşık 200 yıl önce gelen Yörükler kurmuştur. Ahalisinin bir kısmı da Malatya'dan yerleşmedir. Şahna köyünden ayrılmadan önceki adı Küçük Şahna'dır. Adını üzümünden alan bu köy birinin adı Küçük Şahin'dir. Adını üzümünden alan bu köy Erdemli'de en fazla üzüm yetiştiren köydür ¹³⁹ . Köyde yaklaşık 4000 dönüm bağ vardır. Alanya ilçesinde Üzümlü Köyü vardır. Portakalın rekoltesi 500 ton civarındadır. Köy Erdemli'nin en uzak köylerinden biridir. Erdemli ile resmî işler dışında bir bağlantıları yok gibidir.

¹³⁹ Abdurrahman Çalışkan, **Üzümlü Köyü Muhtarı**,

2003 Yılında Şahna deresi üzerinde heyelan neticesinde tabii bir gölet oluşmuştur. Üzümlü göleti adıyla anılan bu gölet kışın fazla su alabilmektedir.¹⁴⁰

2.2.48

Veyselli Köyü

RESİM 122: Veyselli Köyü

Rakım	: 850-900 m. Arası değişmekte.
Uzaklık	: Erdemli'ye 27 km mesafededir.
Ulaşım	: Ulaşım minibüsler ile sağlanmaktadır. Günün her saatinde araç bulunur. Ayrıca özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.
Eğitim	: Köyde ilköğretim okulu kapalı olduğu için öğrenciler Aslanlı Köyü ilköğretim Okulu'na taşınmaktadır.
Sağlık	: Sağlık evi yok.

¹⁴⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.161-162

Nüfus	: 163 (2000 Yılı nüfus sayımına göre).
Hane sayısı	: 80 Hane.
Camii	: Köyde 1 camii var. Cami hocası için lojman var.
Mahalleler	: Erenler ve Merkez olmak üzere iki mahalleden oluşmuştur.
Yetiştirdiği ürünler	: Domates, elma, şeftali, buğday ve nohut yetiştirilen ürünlerdendir. ¹⁴¹
Geçim kaynağı	: Çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Küçük ve büyükbaş hayvancılığı yapılmaktadır. Seracılık ve açıkta sebze yetiştirme yeni yeni gelişmektedir. Köyde istenilirse zeytin de yetiştirilebilir. Zeytinliyurt mevkiinde zeytin ağaçları görülmektedir. ¹⁴²
Köy odası	: Köy konağı yoktur.
Tarihi eserler	: Köy ve çevresinde Roma ve Bizanslılar'dan kalma tarihî kalıntılar göze çarpmaktadır. Ören yerler bakımsız ve artık yok olmak üzeredir. Kildenci, Uluyol, Efrenk, Eskiköyün Tepesi ve Araplıçukur mevkilerinde kilise harabelerine, mezarlara, lahitlere, kabartma resimlere, su sarnıçlarına, inlere, kale harabelerine rastlanılmaktadır.
İçme suyu	: Köyde içme suyu sıkıntısı yoktur.
Sulama suyu	: Köyde sulama suyu var. Mergin deresinden sulama amaçlı cazibe yoluyla su getirilmiştir. Ancak bu su yetersiz gelmektedir.

¹⁴¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.163

¹⁴² Mahmut Yılmaz, Veyselli Köyü Muhtarı,

İklim : Yazları sıcak ve kurak, kış mevsimi soğuk ve yağışlı (kar ve yağmurlu) geçmektedir. Köy karasal iklime geçiş yerindedir. Köye kar yağıyor ancak tutmuyor.¹⁴³

2.2.49

Yağda Köyü

RESİM 123 : Yağda Köyü

Rakım : 1300 m

Uzaklık : Erdemiye 47 km mesafededir.

Ulaşım : Köyün ulaşımı çok rahattır. Köyün ve çevre köylerin minibüsleri ile günün her saatinde köye ulaşmak mümkündür.

Eğitim : Köyde ilköğretim okulu olmadığı için öğrenciler Güzeloluk Köyü ilköğretim Okulu'na taşınmaktadır.

Sağlık : Sağlık ocağı veya sağlık evi yoktur.

Nüfus : 471 (2000 yılı nüfus sayımına göre)

¹⁴³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.164

Hane sayısı : Yaklaşık 220 haneden oluşmuş bir köyümüzdür.

Cami : Köyde 3 camii var, bir camii de yapım halindedir. İmam lojmanları mevcuttur.

Mahalleler : Köy 7 mahalleden oluşmuştur. Bunlar Gırındı, Gusurlu, Mullaahmetli, Kelleri Körlü, Durmuşlu ve Musalı mahalleleridir. Köyün merkezi Gusurlu mahallesidir.

Yetiştirdiği ürünler : Köyde sebzelerden domates, fasulye, hıyar yetiştirilmektedir. Meyve olarak çeşitlilik görülmektedir; elma, kiraz, şeftali, ceviz, ayva hemen göze çarpmaktadır.

Geçim kaynağı : Çiftçilik en önemli geçim kaynağıdır.

Köy odası : Köy kahvehanesinin bitişiğinde muhtarlık odası mevcuttur.

RESİM124: DaşgeçitKöprüsü

RESİM 125: Araplıçukur Kabartması

Tarihi Eserler : Dadacık mevkiinde, Romalılar döneminden kalma harabeler, su sarnıçları ve kuyulara rastlanılmaktadır.

İçme suyu : İçme suyu vardır.

Sulama suyu : Köyde sulama suyu vardır. Bunun için kurulmuş Sulama Suyu Kooperatifi de vardır. Suların büyük bir çoğunluğu yer altı kaynak sularından karşılanmaktadır.

İklim : Akdeniz ikliminden karasal iklime geçiş görülmektedir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar yağışlı ve soğuk geçmektedir. Yaz mevsiminde geceler çok serin geçmektedir.

Köy hakkında genel bilgi : Erdemlinin yayla köylerinden olan Yağda, adını yağlı (cıralı) ağaçların çokluğundan alan dağdan almaktadır. (Bu konuda Ali Rıza Yalkın'ın 1928 yılında yazdığı Cenupta Türkmen Oymakları adlı kitabına bakınız) Yağda köyü çevresinde bölgemizin akciğerleri sayılan asırlık sedir ormanları hemen dikkati çekmektedir. Ormanlarda ardıç, meşe, sedir (katran) ağaçları çoğunluktadır.¹⁴⁴

¹⁴⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e.**, s.165-166

RESİM 126: Yeniyurt Köyü

Rakım : 830 m

Köy odası : Muhtarlık odası var

Uzaklık : Erdemliye 26 km mesafededir.

Tarihi eserler : Köy ve çevresinde Roma ve Bizanslılardan kalma tarihi kalıntılar göze çarpmaktadır. Ören yerler bakımsız ve artık yol olmak üzeredir. Mergin deresi (Lemas çayı) üzerinde Romalılardan kalma değirmen ve taş köprüler mevcuttur. Köyün altında bin metre yüksekte kurulu olan Kare Kale harabeleri hala ayakta. Yine köyün büyük bir bölümünde kilise harabelerine mezarlara lahitlere kabartma resimlerine su sarnıçlarına ve kuyulara inlere kale harabelerine rastlanmaktadır.

Ulaşım : Ulaşım minibüsler ile sağlanmaktadır. Günün her saatinde araç bulunur. Ayrıca özel araçlarla da ulaşmak mümkündür.

Eğitim : Köydeki ilköğretim okulunda 1. Kademe öğrencileri 5.sınıfa kadar eğitim-öğretim görmektedir. 2. Kademe öğrencileri Tapureli Köyü ilköğretim okuluna taşınmaktadır.

Sağlık : Sağlık evi yok.

Nüfus : 281(2000 yıl nüfus sayımına göre).

Hane sayısı : 75 hane.

Camii : Köyde 1 camii var.

Mahalleler : Gölboğazı Kale ve Mergin olmak üzere üç mahalleden oluşmuştur.

Yetiştirdiği ürünler : Domates en fazla yetiştirilen üründür. Elma şeftali kiraz yeni yeni dikilmektedir. Buğday ve nohut yetiştirilen diğer ürünlerdir.

Geçim kaynağı : Çiftçilik ve hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Küçük ve büyükbaş hayvancılığı artık terk edilmektedir. Seracılık ve açıkta sebze yetiştirme yeni yeni gelişmektedir.

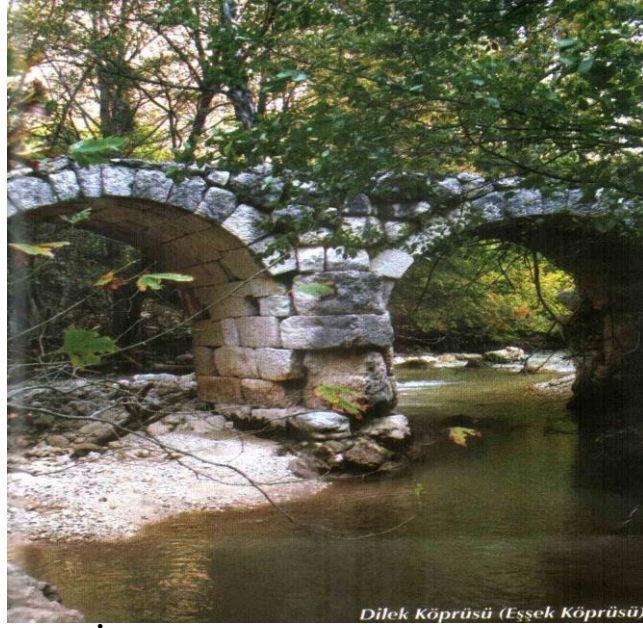
İçme suyu : Köyde ime suyu sıkıntısı yoktur. Ak sifattan getirilmektedir.

Sulama suyu : Köyde sulama suyu var. Mergin deresinde sulama amaçlı elektrik pompası ile su getirilmiştir Ancak bu su yetersiz gelmektedir

İklim : Yazlar sıcak ve kurak kışlar mevsimi soğuk ve yağışlı (kar ve yağmurlu) geçmektedir. Köy karasal iklime geçiş yerindedir. Köye kar yağıyor ancak tutmuyor.

Köy hakkında genel bilgi : Köy sakinlerinden 80 yaşındaki Ömer Tat'ın ifadesine göre köy Hacı Fakı ve Sefer Fakı adlı iki aileden çoğalarak bugünlere gelmiştir. Çevresi fundalıklarla kaplı olan köy, Veyselli köyüne bağlı Fakılı mahallesinden 1933 yılında ayrılarak kurulmuştur. O dönemde köy ve çevresi Silifke ye bağlıydı. O dönemin kaymakamı “Köye ne ad verilmesi gerektiğini” sorar.

Köylüde bu takdiri kaymakama bırakır. Kaymakamda “Yeniyurt” adını verir. Yeniyurt tarihi eser bakımından çok zengindir. Köyün güneyinde yer alan Kara Kale’nin duvarları üzerindeki kabartma asker resimleri görülmeye değerdir. Bu kaleden Lemas çayının görünüşü de bir başka güzellihtir. Lemas çayının üzerinde kurulu olan ve birbirine 2-36 km mesafedeki 1500-2000 bin yıllık Eşşek köprüsü ve Taşgeçit Köprüsü halen ayakta ve kullanılmaktadır.¹⁴⁵

RESİM 127 : Dilek Köprüsü (Eşşek Köprüsü)

Dilek Köprüsü:

Yeni yurt köyünün altındaki Mergin (Lemas) deresi üzerinde kurulu olan Dilek Köprüsü Romalılardan kalma 2200 yıllık bir taş köprüdür. Çevre köylerin Eşek köprüsü dediği köprü bakımsızlıktan yıkılma noktasına gelmiştir. Rivayet edilir ki köprü üzerinden geçenlerin dilekleri kabul olurmuş. Köprü altındaki sudan içenler ve yıkananlar ise günahlarından arınmış.

Kuş cıvıltıları arasında huzur dolu bir gün geçirmek isteyenlerin gidebileceği bu köprü yeşilin her tonuyla adeta insanı büyülemektedir.

¹⁴⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.167-168

3.

Eğitim Durumu

Eğitim ve öğretim diğer sosyal kurumlar gibi toplum ihtiyaçlarından doğmuştur. Hatta denilebilir ki eğitim ve öğretim kurumları, toplum hayatında oynadığı rol itibarıyla diğer kurumların önünde gelir¹⁴⁶.

Erdemli genelinde okuma-yazma oranı %97'dir. İlçede; 14 tanesi merkezde, 57 tanesi belde ve köylerde olmak üzere 71 tane ilköğretim okulu bulunmaktadır. Ayrıca 3 tanede özel ilköğretim okulu vardır. Okul öncesi, ilk ve orta öğretim kurumlarında toplam 24 bin 388 öğrenci öğrenim görmektedir¹⁴⁷. İlçede 1 anaokulu 140 öğrencisi ile faaliyet göstermektedir. İlçede 4 düz lise, 2 Anadolu lisesi, 1 Anaokul Öğretmen lisesi, 1 Meslek ve teknik eğitim merkezi, 1 İmam hatip lisesi ve 1 Sağlık Meslek lisesi bulunmaktadır. Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi'nde 236 çırak, 546 kalfa, öğrenim görmektedir. Bunun yanında ilçede Mersin Üniversitesine bağlı Meslek Yüksek Okulu vardır¹⁴⁸. Yüksekokulumuzun temel amacı, **İşletme Bilgi Yönetimi ve Bilgisayar Teknolojisi ve Bilişim Sistemleri** bölümleri çerçevesinde “uygulama” ağırlıklı bir eğitim gerçekleştirmektir. İşletme Bilgi Yönetimi bölümü bu anlamda, bilişim teknolojileri ve bilgi yönetimi konularında donanımlı, iş dünyasının ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte işletme bilgisi eğitimi almış öğrenciler mezun etmeyi; Bilgisayar Teknolojisi ve Bilişim Sistemleri bölümü ise sistem yöneticisi, network yöneticisi, web tasarımcısı ve bilgisayar programcısı benzeri kadrolarda istihdam edilebilecek bilgi ve beceriye sahip öğrenciler mezun etmeyi amaçlamaktadır.

Aynı zamanda ilçede 1350 öğretmen görev yapmakta ve 25 bin öğrenci eğitim öğretim görmektedir.¹⁴⁹

¹⁴⁶ Salih Özkan, **Türk Eğitim Tarihi**, Niğde 2010, s.13

¹⁴⁷ Fakıoğlu Mehmet Emin, **a.g.e.**, s.190

¹⁴⁸ Erdemli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Briefing Dosyası

¹⁴⁹ Erdemli Ticaret ve Sanayi Odası, **a.g.e.**, S:6 s.70

RESİM 128: Erdemli Meslek Yüksek Okulu

Halk Eğitim Merkezi her yıl giyim, nakış, bilgisayar, halk oyunları, saz-bağlama, okuma-yazma, anne-çocuk ağırlıklı olmak üzere 50'ye yakın kurs açmaktadır. Bu kurslar talep oldukça dönem dönem açılmaktadır¹⁵⁰. İlçemizde 1 adet Halk Kütüphanesi bulunmaktadır. Arpaçbahşiş kasabasında belediye binasında da halk kütüphanesi bulunmaktadır.

Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü bünyesinde halka ve araştırmacılara açık kütüphane mevcuttur. İlçemizin büyük lise ve ilköğretim okulları bünyesinde öğrencilere hizmet veren okul kütüphaneleri de vardır.

Erdemli'de eğitim çalışanlarına hizmet veren 25 yataklı bir öğretmen evi mevcuttur.

3.1 Deniz Bilimleri Enstitüsü

Erdemli-Limonluda ter alan ODTÜ Erdemli Deniz Bilimleri Enstitüsü ofis binaları, laboratuvarlar, bilgisayar ve uzaktan algılama tesisleri, bir kütüphane ve diğer

¹⁵⁰ www.erdemli.meb.gov.tr

servisleri bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca, personel ve öğrenciler için, kampus içinde küçük bir market ve liman bulunmaktadır.

Deniz Bilimleri Enstitüsü, fiziksel aşınografi, kimyasal aşınografi, deniz jeolojisi ve jeofiziği, deniz biyolojisi ve balıkçılık alanlarında lisansüstü eğitim sunulmaktadır.¹⁵¹

RESİM 129 : ODTÜ Erdemli Deniz Bilimler Enstitüsü

4. Sağlık Durumu

İlçe sağlık hizmetleri; 1984 yılında hizmete açılan 270 yatak kapasiteli devlet hastanesi, merkezde 3 olmak üzere toplam 20 sağlık ocağı ve 12 sağlık evinde yürütülmektedir.¹⁵²

Erdemli’de biri merkezde, diğerleri de Kızkalesi kasabası ve Kargıpınarı kasabasında olmak üzere toplam 3 adet acil 112 müdahale merkezi vardır. İlçede 4 adet özel tıp merkezi bulunmaktadır.¹⁵³

¹⁵¹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.21-22

¹⁵² Fakioğlu Mehmet Emin, **a.g.e**, s. 190

25. Bölge Mersin Eczacılar Odası Erdemli Temsilciliği verilerine göre Erdemli genelinde 31'i ilçe merkezinde, 15'i kasaba ve köylerde olmak üzere toplam 46 eczane bulunmaktadır. Ayrıca Erdemli Devlet Hastanesi bünyesinde 1 adet resmi eczane bulunmaktadır.¹⁵⁴ Ayrıca şuanda ilçede yapımı tamamlanmakta olan yeni bir hastane mevcuttur. Bu yeni hastanenin eskisine göre kapasitesi daha çoktur¹⁵⁵.

5. Sosyal Hayat

Erdemli, gelenekleri yaşamaya gayret eden bir yöremizdir. Soysal hayat gayet canlıdır. Her yıl mayıs ayı içerisinde geleneksel olarak “Türkmen Şöleni” ve “Hıdrellez Şenlikleri” yapılır. Türkmen Şöleninde kıl çadırlar kurulur. Yörük göçü temsil edilir. Bazlamalar, börekler atılır ve mazideki eğlenceler canlandırılarak eğlenceler yapılır.

RESİM 130 : Türkmen Şöleni

RESİM 131 : Yörük Göçü

Yayla sezonunda yaylalarda çeşitli festivaller ve şenlikler yapılarak sosyal hayat diri tutulmaya çalışılır. Bunların en göze çarpanı Hacıalanı köyünde geleneksel olarak yapılan “30 Ağustos Zafer Bayramı Güreş Festivali” ve Avdadı’da yapılan “Erdemli Yayla köyleri yaş sebze, meyve ve Domates Kültür Festivali” dir.

¹⁵³ Erdemli Ticaret ve Sanayi Odası, **a.g.e.**, S: 6 s.70

¹⁵⁴ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s. 25

¹⁵⁵ www.erdemli.bel.tr

6. Ulaşım

İlçe merkezi Mersin-Silifke asfaltı üzerine kurulmuştur. İlçenin bütün köyleri, kasabaları birbirine veya anayola her çeşit taşıtların işleyebileceği asfalt yollara bağlıdır. Erdemli, Mersin'e 37, Silifke'ye 45, Toros yaylasına 50, Avgadı yaylasına 30, Adana'ya 105, Kapadokya'ya 280 ve Anakara'ya 510 km uzaklıktadır.¹⁵⁶

7. Turizm

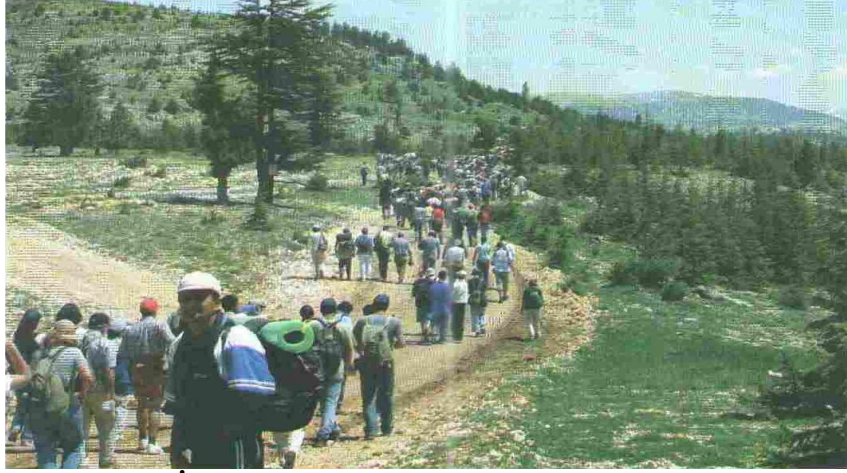
Erdemli deyince turizmden bahsetmemek olmaz. Erdemli, ekonomik açıdan gelişmeye elverişli bir ilçedir. Tarihi doku ve doğa güzellikleriyle bir bütün oluşturur. Erdemli, turizmde yıldızlı oteller ve pansiyonlarla 20.000 yatak kapasitesine sahiptir. Tırtar kasabasındaki yat limanı gelişen turizme cevap verebilecek kapasitededir.

RESİM 132 : Erdemli'de Bulunan Halk Plajlarından Biri

Erdemli'nin 60 km sahil şeridinin her yerinde denize girilebilmektedir. Uzun ve temiz plajlar yerli ve yabancı turistlerin beğenisini kazanmaktadır. Çeşmeli, Kargıpınarı, Tömük, Arpaçbahşiş, Erdemli, Kocahasanlı, Limonlu, Tırtar, Ayaş ve Kızkalesi beldelerinde halk plajı mevcuttur.

¹⁵⁶ Erdemli Ticaret Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, S.6 – s.70

RESİM 133 : Toros Dağları ve Sedir Ormanları

Görölmeye değır tarihi ve turistlik yerler: Kanlıdivane, Kızkalesi, Adam Kayalar, Kral Mezarları, Lemas Vadisi, Ayaş Agora-Antik Tiyatro, Paşa Türbesi, Murat Sofu Türbesi, Erdemli Talat Göktepe Çamlığı, Kayacı Vadisi, Elvanlı, Kargagediğı, Toros Dağları, Avgadı Yaylası, Karakız Göleti, Antik çağlardan günümüze kadar gelen görölmeye değır yerlerdir.

Erdemli, endemik türler (yöreye has) bakımından da çok zengindir. Alata Böceğı, Kum Zambağı, Sedir (katran) Ormanları, Lemassi böceğı, Caretta Caretta, Celonya Mydas (Kraliçe Kaplumbağalar), mersin, limon bunların başlıçalarıdır. Kum zambakları, Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü bahçesindeki kumullarda görölebilir. Yine bu bahçede görölen çevre dostu Caretta Caretta ve Celonya Mydas'lar Erdemli'yi büyükün dünyaya tanıtabilecek kadar fazladır.

Toros zirvesindeki “sedir ormanları” dünyanın en zengin ormanlarındandır. Orman İşletme Müdürlüğünün Sedir dikim alanları bütün Türkiye'ye örnek olabilecek durumdadır. Erdemli, bitki türleri bakımından Türkiye'nin en zengin bölgelerinden biridir. Toroslara Traking için gelenler bu güzellikleri hemen fark etmektedirler.¹⁵⁷

¹⁵⁷ Erdemli Ziraat Odası Kùltür Yayınları, a.g.e, s.28

A. EKONOMİK YAPI

1. Erdemli İlçesinde Ekonomi

Erdemli, ekonomi açısından geniş bir potansiyele sahiptir. İlçenin ekonomisini tarım, hayvancılık, seracılık ve narenciye ürünleri oluşturmaktadır.¹⁵⁸ Erdemli 'ye has da üretilmektedir. El sanatlarında dokumacılık yaygındır. İlçede Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü vardır.¹⁵⁹ Süt inekçiliği ve besi sığırcığının yanında, dağlık kesimlerde de küçükbaş hayvancılıkta yapılmaktadır. İlçede tarımsal amaçlı 22 tane kooperatif, Tarımsal Kalkınma ve Sulama Kooperatifi adı altında faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca Merkez, Güzeloluk, Tömük ve Çeşmeli olmak üzere 4 tarım kredi kooperatifi, ilçe merkezi ve Çeşmeli Kasabasında da Ziraat Bankası şubeleri mevcuttur. Çiftçilere çeşitli zirai krediler, gübre ve zirai ilaç destekleme ödemeleri periyodik olarak yapılmaktadır. Ayrıca Erdemli ve Ticaret Sanayi Odası'na tescilli 110 tane kooperatif vardır.

2. Erdemli İlçesinde Tarım

Erdemli, 2 milyon 78 bin dekar yüzölçümünün 788 bin 641 dekarı tarıma elverişli arazidir. Bunun 312 bin 150 dekarında tarım (sebzecilik, meyvecilik ve tarla bitkileri) üretimi yapılmaktadır. Yaklaşık 85 bin dekar alan nadasa bırakılmakta, 154 bin 491 dekar arazi mera olarak hayvan otlamada kullanılmaktadır. Geriye kadar 245 bin dekar arazi ise tarıma elverişli olmadığından boş bırakılan düşük kalitede arazidir. İlçenin özellikle Lemans çayının kenarında bulunan arazilere köylerin kendi çabaları ve Özel İdare Müdürlüğünün katkıları ile su getirilerek yer yer sulamaya açılmıştır¹⁶⁰.

İlçede kuru tarım yapılan alanlarda, özellikle yayla köylerinde hububat ve nohut ekimi, kısmen de örtü altı sebze yetiştiriciliği yapılmaktadır. Narenciye yetiştiriciliği ilçenin sahil şeridini oluşturan Çeşmeli Kasabasından başlayıp Kızkalesi Kasabasına kadar devam eden 9 kasaba, 14 köy ve ilçe merkezinde toplam

¹⁵⁸ Fakıoğlu Mehmet Emin, **a.g.e**, s.191-192

¹⁵⁹ Cumhuriyet'in 80. Yılında Erdemli, Erdemli Lisesi Kültür Yayını, Erdemli 2004, s.14

¹⁶⁰ Fakıoğlu Mehmet Emin, **a.g.e**, s.191-192

89 bin dekar alanda yapılmakta olup, bunun içinde ilk sırayı limon yetiştiriciliği almaktadır. 2004 yılı rekoltesi 250.000 ton civarındadır¹⁶¹.

İlçenin sahil kesiminde ilk turfanda, yayla kesiminde son turfanda olmak üzere 16 bin 500 dekar alanda örtü altı sebze yetiştiriciliği yapılmaktadır. Örtü altında sebze yetiştiriciliğinde ilk sırayı domates yetiştiriciliği almaktadır. 2004 yılı rekoltesi 195 bin ton civarındadır.

Ayrıca ilçenin geçit bölgesi denilen orta kesimlerde 32 bin 400 dekar alanda değişik türlerde meyve bahçesi, 39 bin 750 dekar alanda açıkta sebze (domates, fasulye, marul, biber, karnabahar, patlıcan vb) yetiştiriciliği yapılmaktadır¹⁶².

3. Erdemli İlçesinde Hayvancılık

İlçede genelde süt inekçilik ve besi sığırcılığı yapılmaktadır. Süt inekçiliği, aile işletmeciliği şeklinde yapılmakta olup, büyük işletmeler yoktur. Uzun zamandan beri yapılan sunu tohumlama çalışmaları sonunda, ilçedeki büyük baş hayvanların %95'i kültür melezine dönüştürülmüştür. Tosun besiciliği kapalı ahırlarda 10 ile 100 başlık işletmeler halinde yapılmaktadır. İlçe, zengin bitki florası ve iklimi nedeniyle gezginci arıcıların kışlık konaklama merkezidir.

4. Erdemli İlçesinde Sanayi ve Ticaret

İlçede bir küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. Hizmet sektörüne hitap eden küçük işletmelerden ibarettir. İlçe, il merkezine yakınlığı nedeniyle ticari olarak bağımlı kalmıştır. KOBİ (Küçük Orta Boy İşletmeler) denilemeyecek kapasitede küçük işletmeler bulunmaktadır. 5 adet narenciye paketlenme ve pazarlama tesisi vardır. İlçede tüccar ve esnaflar ile madeni eşya imalatçıları; Esnaf Kefalet Kooperatif Başkanlığı, Sanayi ve Ticaret Odası, Madeni Sanatkârlar Odası olarak örgütlenmiştir.

¹⁶¹ www.erdemliziraatodasi.org

¹⁶² Erdemli İlçe Tarım Müdürlüğü Brifing Dosyası

5. Erdemli İlçesinde İstihdam Durumu

İstihdamı sağlayacak büyük sanayi kuruluşları bulunmadığından ilçede işsizlik mevcuttur. Ancak mevsimlik olarak tarım sektöründe istihdam gerçekleşmektedir. Son yıllarda tarımsal üretim dış ülkelerdeki pazar kaybından ve hayvancılığın gerilemesinden dolayı ilçe de aşırı ölçüde etkilenmiştir. İşsizliği önlemek, kalifiye personel temin etmek amacıyla, ilçe Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Müdürlüğü'ne bağlı sanayi sitesinde, bir Çıraklık Eğitim Merkezi bulunmakta, 300 kişi çırak-kalfa eğitimi görmektedir.¹⁶³

¹⁶³ Fakioğlu Mehmet Emin, **a.g.e**, s.191-192

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERDEMLİ’NİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

Kültür; bir toplumun yaşayış tarzı ya da toplum içerisindeki maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Kültür dinamik bir özellik taşır.¹⁶⁴

Bir milletin kültürü, onun bütün fertlerinin sahip olduğu hadiseleri karşılayan duyuş şekilleriyle, bütün tarihi içinde meydana getirdiği değer hükümleridir. Kültür, onu yaratmış olan milletin malıdır.¹⁶⁵

A. Erdemli ve Çevresinde Kültür

1. Karacaoğlan ve Erdemli

Ey dağlar tarih eylen bu yılı,
Bin ikiyüzotuz sekiz bu sene,
Medet, insan tevri dönmüş, ağılı,
Kimi ölmüş, kimi ağlar bu sene

Koç yiğitler ah der, göğüs geçirir
Niceleri damdan yavrum ucurur.
Halalaşan öz yurdunu göçürür.
Çok yuvalan ıssız kalır bu sene

Kıran geldi Erdemli’nin içine
Ölet oldu sahillerden geçene,
Devlet oldu birbirini seçene,
Aşirete kıran girdi bu sene.

¹⁶⁴ Erdemli Lisesi, **Kültür ve Sanat Yayını**, Ocak 2006 s.13

¹⁶⁵ Nurettin Topçu, **Kültür ve Medeniyet**, Dergah Yayınları, İstanbul 2010, s.16

Karacaoğlan kendi kendin şaşırır,
Akan gözü yaşı, derya coşturur,
Medet, tacir gelmiş canlar deşirir,
Veresiye komaz, peşin alır bu sene.

RESİM 134: Yörük Kızı

Bu koşma, 1823-24 tarihlerinde Erdemli ve çevresinde meydana gelen ve çok insanın ölmesine sebep olan salgın bir hastalık üzerine Silifkeli Küçük Karacaoğlan tarafından okunmuştur. Bu şiir, Erdemli ve çevresinde yerleşimin eski olmasını gösterilmesi açısından önemlidir.

2. Kara Çadır ve Yörük Yaşayışı

Yörük, Orta Asya'dan Anadolu'ya gelen ve göçebe olarak yaşayan Türklerdir. Uzun zaman yerleşik hayata geçmemiş, yazın yaylalara kışın ılık sahillere göçmüşlerdir. Evleri keçi kılından yapılan kara çadırıdır¹⁶⁶.

KARA ÇADIR

Kara davar kılı ile dokunur,
Kültürümün özü onda okunur,
Sakın küçümseme baba dokunur,
Türklüğün ocağı KARA ÇADIRIM.

Petek misaldir süslü delikli,
Yörük kıza benzer örgü belikli,
Çadırdaki yaşayan esen sağlıklı,
Sevgiler kucağı KARA ÇADIRIM.

Atalarım sesi gezer içinde,
Şekli rengi aynı benzer biçimde,
Emanet Ata'dan nöbet göçünde,
Töreler kucağı KARA ÇADIRIM.

Mehmet'in yanıyor her gün yüreği,
Sözleri gerçektir namus gereği,
Rengi simsiyahtır üçtür direği,
Açık solu sağ KARA ÇADIRIM

Mehmet DOĞAN

¹⁶⁶ Mehmet Adnan Özçelik Anadolu Lisesi, **Kültür-Sanat-Bilim Dergisi**, 2010,s.10

Tarih içinde Yörüklerin vazgeçemediği barınma aracı kara çadırdır. Kara çadır yapımı Orta-Asya bozkırlardan Anadolu'ya taşınan ender geleneklerimizden birisidir. Yaylak ve kışlaklar arasında konar-göçer hayat süren Türkmen Yörükleri, kıl çadıra çok önem verirler. Çünkü bilirler ki, kıl çadırlar Türkmen Kültürünün dokusunu, mayasını saklar.

RESİM 135 : Kara Çadır ve Yörük Yaşayışı

Kara çadır demek, Türkmen demektir, Yörük demektir. Bu yazımızda kara çadır diye tabir ettiğimiz kıl çadırların yapılışına bir göz atacağız. Öncelikle için yaşanılacak bir çadır yapılmalıdır. Havaların ısınmasıyla keçilerin kılları kırılmaya başlar. Kıllar toplandıktan sonra kıl tarağında taranır. Yayın üzerine bir kiriş gerilir. Kıllar kirişe atılır. Eğirtmeç denilen bir alete eğilerek ip haline gelir. Çarptığı iğe sararken iki kat bükülür. Buna melik denir. Melikler sarılarak top halinde yumaklar oluşur. Belirli aralıklarla iki tane büyük çivi çakılır. Bu çivilere ipler sarılır, yani çözülür. İstar komşuların yardımıyla kurulur. İpler çözülerek istara sarılır. Melik, ıstara döşenen iplerin arasından geçilerek çadır dokunmaya başlanır. Istarda bir metre eni yedi metre uzunluğunda çadır enleri dokunur. Çadırın oluşması için dört en artı bir de arka en olmak üzere beş en gereklidir. Yan taraflardan soğuk girmemesi için yan etekler dokunarak çadırın üzerine eklenir. Çadırın dokunma aşaması bitmiştir.¹⁶⁷

¹⁶⁷ Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, **Toroslarda Yörükler**, Kargıpınarı 2010,s.103-

Sıra kara çadırı kurmaya gelmiştir. Her iki enin arasında patla konur. Patlanın ortasındaki oyuğa direkler girdirilir. Direkler dikilir. Çadırın kenarlarına bağcık denilen iplerden 8-10 tane bağlanır. Bağcıkların bir ucu çadırın dışında, diğer ucu ise çadırın çevresine çiviler yardımı ile çakılır. Çadır tamamen yapılarak içi döşenir. Ev haline geldiğinde çadıra girmeden önce kurban kesilir. Kur'an-ı Kerim'ler okunur, zengin olan bir kişiye çadırın ocağında ateş yakılır.

Çadırın içine kaba çuval ile kızıllala denilen çuvallar yan yana dizilir. Bu çuvalların içine her türlü gıda ve kullanılabilir eşya konulur. Düzgün bir şekilde dizilir; yer minderleri ve kırlentler dizilir. Oturulacak bölümün arka tarafına yataklar konulur ve üzerleri çuvallarla, kilimlerle örtülür.

RESİM 136 : Yörük Yaşamı ve Hayvancılık

Kara çadırın en büyük özelliği su geçirmemesidir. Hava şartları ne olursa olsun içinde yaşayan insanları etkilemez. Yazları serin kışları ılık tutar. Halk arasındaki söylentilere göre kar çadırın kızları güzel olurmuş. Zamanında bizim al yanaklı kızlarımıza 10 tane yabancı getirmişler ama hiç kimse değişmemiş. O derece güzellermiş. Çadırdaki ocakların yanında mantızlar yapılır. Mantız, boş bir tenekenin ön tarafı açılır, ortasına üç tane demir konulur. Kovanın içi beyaz toprak ve saman karışımıyla yapılan çamurla sıvanarak yapılır.¹⁶⁸

¹⁶⁸ Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, a.g.e s.104

İki, üç gün güneşte bekledikten sonra tekrar çamurla cilalanır ve tam bir hazır ocak oluşur, içine kömür konulur ve her türlü yemeği pişirmeye hazır olur.

Kesilen keçinin derisi alınır. İçine kül atılır. Bir gün bekletilir, ertesi gün derinin kılları yolunur. Külü yıkanır, iyice temizlenir, üç gün tuzlu suda bekletilir. Tekrar yıkanır. Camlardan kızıl kabuk (çamların kabuklarına verilen ad) denilen kabuklar toplanır. Dibeğe dövülür. Kazana ıslanır, tuz atılır karıştırılır ve deri ıslanır. Üç gün bekletilir. Bekletildikten sonra yıkanır. Üç tane derinin boynunda otun çakılır. Derinin bir tarafı çuvaldız yardımı ile dikilir. Üç tane odunun arasına yayık kurulur. Kenarından iplerle oduna bağlanır. Kurulan yayın içine yoğurt dökülür. Bişşek denilen sopa ile yoğurt yayılır. Yağ alınır. Daha sonra ayrıda alınır. Kazanda pişirilerek çökerek oluşur.

Çökeleği koyacak başka bir deriye ihtiyaç vardır. Bu deri tuzlanır, bir gün bekletilir, ertesi gün kılları makas yardımıyla kesilir, bir kez daha unlanır, tuzlanır, bekletilir, elle ovuşturulur. Artık içine peynir ve çökelek konur duruma gelir.

Şimdi çökelek konuldu, peynir konuldu, tereyağı ne olacak. Su kabağı kurur, toplanır, sapı kesilir, ağzı açılır, içi temizlenir. İçi temizlendikten sonra kabağın dışı, kül ile sıvanır, içine yağ konulur, daha sonra çam kabuğundan bir kapak yapılır, kabağın üstüne kapanır.

Eskiden şimdiki gibi soğuk hava depoları ve buzdolabı yoktu. Kayaların dibinde mağaralara benzeyen obruklar vardı. Hazırlanan yiyecekler bu obrukların içine konur ve hiç bozulmadan buralarda bekletilirdi.

Keçilerin kılından çul dokunduğu gibi keçeler de yapılır. Kıllar kıl tıraşında tarandıktan sonra yere yayılır üzerine sıcak su serpilir, birkaç kişinin yardımı ile ovuşturularak katlanır keçe oluşur, bunlar kışın sıcak tuttuğu için çobanlar üzerlerine kaban olarak giyerlermiş.¹⁶⁹

Çadırın birçok öyküsü vardır. Hepsini birkaç sayfaya sığdırmak mümkün değildir. Elimizde olsa da o günlere dönebilsek, onlar gibi tabiatla baş başa olabilsek,

¹⁶⁹ Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, a.g.e s.105

çok isteriz ama şimdi o kara çadırların yerlerini beton yığınları aldı. Belki şuan bir evde, bir apartman dairesinde oturabiliriz ama ruhumuz bir kara çadır hasreti içerisinde. Dedelerimizin, büyüklerimizin yaşadığı ve Türkmen kültürünü ortaya koyduğu, yaşattığı kıl çadırlara değer vermeliyiz. Onları korumak, yaşatmak bile kültürümüze verdiğimiz değeri ortaya koyma açısından önemlidir.

Kara çadır içinde yaşayan insanların geçim kaynağı hayvancılıktır. Çoğu küçükbaş hayvanları beslerler. Tabi bunların hem derisinden, hem sütünden, hem kılından, hem de etinden faydalanılır. Keçilerden sağdıkları sütleri yoğurt yaparlar, yoğurttan ayran ve yağ yapmak için bir yayık gereklidir.¹⁷⁰

Kara çadır Yörük'ün evidir. Yörük çadırını kıldan yapar. Kıl keçisinin tüyüdür. Bu kıllar keçiden kırılır. Tarakla çekilir. Yayla atılır. Burma yapılır. Yapılan burma kirmende eğrilir. Elde ipler katlanarak çarkta bükülerek kalınlaştırılır. İki ağaç arasında burguçlanır. Çözülür ıstarda dokunur, yaz çadırı düz tarlaya kurulur kış çadırı yurt içine kurulur.

Yörük'ün çadırı onun konağı köşkü sayar, villasıdır. Yerleşik düzendeki yeni nesil kara kara görölse de çadır, yaklaşıncı hele içine girince renk cümbüşüyle donatılmış bir konak olduğu görülür. O küçük kıl kulübenin içine sığdırılmış binlerce anı vardır.

Yörük tasasını, sevincini, zayıflığını, güçlülüğünü onun içinde paylaşır. Aşını onun içinde yer. Sütünü orada içer, oracıkta rahat uyur. Aşkını çadırının içinde tadar. Din, iman, kararlılık, uygarlık kurulmuş bir devlet “yüreklilik, adalet, şefkat, sevecenlik, otorite, ağılık, beylik vardır. Düğünler onun içinde yapılır, gelin oraya iner. Kız; telli duvaklı oradan çıkar. Kısacası obalar onun içinde doğmuş oracıkta büyümüş yaşamış, orada ölmeyi beklemiştir.

Yörük kadını, çadırının içine öyle bir süs verir ki görenler, hayran kalır. Bin bir renkli çuvallar, göz çaputunun önüne dizilir. Kapıya doğru un çuvalları konur. Bu yüklerin üstüne nakışı görünecek şekilde yük üstü örtülür.

¹⁷⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e, s.32-33-34

Yük dibine atılan çitten minder oturulmaya çuvallarda yaslanmaya hazırdır. Çadırın sol alt köşesine mutfak oluşturulur. Keçesini, kilimini, çulunu, halısını serer yerlere. Hayatlarını böylece sürdürmüşler el ele.

3. Yörükler

Anadolu'ya göç etmeden önce Türkler, Orta Asya'da çoğunlukla bozkırlarda hayvancılıkla uğraşır, kısmen de şehirlerde otururlardı. XI. Yy da Anadolu kapıları Türklere açılınca göçebe kesim, yani geçimi hayvancılığa bağlı unsur Anadolu'da ya dağlık bölgelere ya da dağla sahilin kesiştiği yerlere yerleşmiştir. Anadolu'ya gelişten bu tarafa yaklaşık VII. yy dan beri hala bu hayatı Toroslarda devam ettiren oymaklar vardır. Selçuklulardan, Osmanlıların hüküm sürdüğü 17.yy'a kadar Yörük olarak adlandırılan göçebe Türklerin yerleşik toplum düzenine giremeyişlerini öteden beri devam eden bir çeşit gelenekleri dışında devlet tedbirlerinin lehlerine oluşundan da beslendiğini kabul ediyoruz.

1608 tarihli Kanunname'de bulunan Yörük maddesinden toprak dolayısıyla Yörük kadınına, gerdek vergisine karışılmaz. Yani, Yörük kadınları, gerdek vergisine dâhil edilmezler. Bu vergi ancak toprak sahibi olanların bir yerde daimi surette oturanların kadınlarına aittir.

Yörük taifesi konar-göçer halktır¹⁷¹. Yörüklerin dilleri basit, sade bir Türkçe, Türk âdet ve ananesine ait kültürel unsurlara rastlanmaktadır¹⁷². Belli yerleri, sancağa taallukları ve ihtisasları olmayıp ağırları subaşılarıdır. Görüldüğü gibi pek çok vergiden muafiyet asıl önemlisi de nüfusa kayıtsız oluşları onları vergi dışında askerlikten de muaf kılmıştır.

19.yy'da durum, kona-göçerlikten yerleşığe geçiş için devlet gücünün kullanıldığını görüyoruz. Yerleştirme çabalarında zorun dışında teşvik tedbirlerinden de yararlanılmıştır. Kura toplama denen asker celbi sisteminde köyden evlenen erkeklerin askerlikten muaf tutulması bu amaca yöneliktir.

¹⁷¹ Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, *Toroslarda Yörükler*, Kargıpınarı 2010, s.17-18

¹⁷² Kemal Güngör, *Cenubî Anadolu Yörüklerinin Etno-Antropolojik Tetkiki*, Ankara 1941, s.39

3.1 Yörük Adı

Yörük sözcüğü ile ilgili günümüze kadar araştırmacılar değişik görüşler ortaya koymuşlardır. Bu görüşlerin bazıları şöyledir:

Anadolu ve Rumeli’de göçebe hayatı yaşayan Türkmenlere ‘Yörük’ adı verilir¹⁷³. Geçimini bütünüyle hayvancılıkla sağlayan, kışı ılıman bölgelerde yani sahil ve kıyı şeridinde geçiren, yazı ise yaylalarda, yani serin yerlerde geçiren konar-göçer Türk topluluklarına “Yörük” adı verilmektedir¹⁷⁴.

Yörük sabit ve belli bir yeri olmayan Anadolu’daki göçebe ve yarı göçebe Türk topluluklarına verilen addır¹⁷⁵.Günümüzde Yörük kavramı kısmen, konar-göçer veya yarı göçebe şekilde yaşayan, hayvancılık ve ziraatla uğraşan mevsimlere göre göç faaliyetinde bulunan Türkmenlere verilen isimdir¹⁷⁶.

Türkçe “ yürümek fiilinden türeyip” yürüyen, sefere koşan çadır halkı, manalarına da gelen bu kelime daha sonraki devirlerde, “ bir yerde durmayıp, devamlı yer değiştiren göçebe halk “ ın umumi adı olmuştur. Bu ad Anadolu halk ağzında “ cesur, muharip, iyi yürüyen, eli ayağı çabuk, kimse, çok doğurgan hayvan ve iyi mahsul veren tarla” vb. gibi manaları ifade etmektedir. Kelime, bazı Türkçe lehçelerde “Yögrük” şeklinde geçmektedir.

Yörük, Cengiz yasasında “yasaklı” olarak isimlendirilerek nöker diye gösterilmiştir. Cengiz yasasına, eski Türk destanlarından geçtiği rivayet edilen Yörük daha sonra Osmanlı devletinde görüldüğü gibi ordu ehlinin vergilerini veren sefere kendi aile ve hayvanları ile katılan, göç ve ikamet hakları tamamıyla hükümdara ve kumandanlığa ait olan asker manasına geliyordu.

¹⁷³ Erman Artun, “Çukurova Yörüklerinin gelenek ve görenekleri”, I. Akdeniz yöresi Türk Toplulukları Sosyo- Kültürel Yapısı (Yörükler) Sempozyum Bildirileri, 1994 Antalya, s.25

¹⁷⁴ Musa Seyirci, Batı Akdeniz Bölgesi Yörükleri, İstanbul 2000, s.83

¹⁷⁵ Kemal Güngör, a.g.e, s. 5.

¹⁷⁶ Erdal Aksoy, Yörük ve Türkmenlerin Sosyo-Kültürel Yapısı (Kırıkkale Karakeçili Aşireti Örneği), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, Şubat 2001 s.87-88.

Osmanlılar zamanında, XVI.yy konup-göçer olan Türkmenler” “Yörük” adı verilmiştir. Kelime yürümekten gelmektedir. Çabuk ve iyi yürüyen demektir. Yörük’ü konup-göçer olup, daima çadırda oturan ve geçimini bilhassa küçükbaş hayvanlardan sağlayan kimse şeklinde tanımlayabiliriz.”Yörük” sözü bir kavim, ulus(il) veya kabile adı değil bir yaşayış tarzını ifade etmektedir.¹⁷⁷

4. Toroslar ve Yörükler

Türk yurdunun güzel ve büyük Torosları Yörük ve Türkmenlerin birer mesiri yeri gibidir. Bu dağlar bir Tanrı durağı, dede döşeği gibi kutlu ve sevimlidir. Bu dağlar; yaz, bahar aylarında ihtiyar oymak ağalarına dinçlik; obaların gürbüz delikanlılarına sevdâ, nişanlı kızlarına incelik, al yanaklı sağlam çocuklarına dirlik, kirmenini çevire çevire yaylanın soğuk pınarı başında yürüyen kamburu çıkmış ninelere güç veren mutlu bir dağdır.

Toros dağlarının toprağı kireçli ve killidir. Taşları kireçli taş olup cılız, fakat davara çok elverişli otlaklarla doludur. Bu dağlarda yetişen sütleğen, keven otları doğaya ayrı bir güzellik verir. İnsana sağlık ve dinçlik bağışlar. Bu dağların güney yamaçları sık yabani zeytin, harnup, erik, sakızlık, ahlat, çam, meşe, katın ormanlarıyla süslenmiş ve Tanrı’nın varlığını sinesinde beslemiş, büyümüş bir yurttur.

Toros dağının kuzeyinde meyve ağaçları yoktur. Ama bu ağaçların yerine çok faydalı çam ve ardıç ormanları bulmak pek kolaydır. Toros dağlarının yüksek tepeleri üstünde orman yoktur. Bu yerler baştan sona bozkırdır. Bu bozkırların ortası ufak tefek tepelerle çevrilmiştir. Bu tepecikler hem uygun, hem olgun hem de insanı yormayacak şekilde tırmanışı kolay tepelerdir.

5. Erdemli ve Çevresinde Yörük Çadırları

Çadır, hayvanların otlak bulmak ve diğer kavimlerin tecavüzünden kurtulmak için bir yerden öbür yere göçerek yaşamak mecburiyetinde olan kavimlerin

¹⁷⁷ Faruk Sümer “XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irak’ta Yaşayan Türk Aşiretlerine Umumi Bir Bakış” İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, XI, s.511

kullandıkları, kurulup sökülebilen, kolayca taşınabilen meskenlerdir. Türkler bunları ev, iv, uy, oba, keregü, çatır, çetir... gibi isimler vermektedir. Türkçe “çat” kökünden gelmektedir. Dokumadan yapılmış taşınabilir mesken diye de tanımlanabilir. Oğuzlarda buna “çaşır” da derler. Çadırların mesken olarak en eski zamanlarda mağaralarla birlikte kullandığı kuvvetli bir ihtimaldir. Ağaç sırtıklarını birbirine çatarak üstüne çalı çırpı ve yapraklarla veya hayvan postları örtmek suretiyle meydana getirilen ilk sığınakları şüphesiz ki çadırı ve doğuran iptidai meskenlerdir.

Orta Asya’da batıya göç eden Oğuz Türkleri, kavimler kapısından geçtikten sonra ikiye ayrılmışlar, bir kısmı Maverâünnehr ve Horasan’a yerleşerek Müslüman olup “Türkmen” adını almışlardır. 1071 Malazgirt savaşından sonra da Anadolu’ya yerleşmişlerdir. Osmanlı devrinde, kenar göçer olan Türkmenler’e Yörük adı verilmiştir. Bu Anadolu’ya has bir kelimedir. Diğer Türk ülkelerinde kullanılmaz. Yörükler Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman zamanında toprağa bağlanmak istemiş, bu konuda kanunlar hazırlanmış, kendilerine toprak dağıtılmıştır. Buna rağmen tam yerleşim sağlanamamış yarı yerleşim olmuştur. Bu yarı yerleşimin günümüzdeki örnekleri Türkiye’nin batı ve güney sahillerinde görülmektedir. Bu duruma göre hulasa olarak “ Hayvancılıkla geçinen göçebe Türkmen oymaklarına ve bu oymaklardan olan kimselere Yörük” denir.

Yörüklerde mesken denince akla ilk gelen muhakkak ki çadırıdır. Türk çadırlarının kökünün Orta Asya’ya uzandığı bilinmektedir. Türk çadır sanatı hakkında en eski kaynaklar V. Asra kadar inmektedir. Bu iniş dokuma sanatıyla değil resim sanatı ile olmuştur. (Uygur mağara mabet duvarlarındaki resimler, Türk dokuma sanatını yansıtmaktadır). Günümüzde Anadolu da yaşayan Türkmenler toprak ev, alaçık ve kara çadır adı verilen üç tip mesken kullanmaktadır. Alaçık tipi çadır görülse de bu tip çadırları mut yöresinden gelen Yörükler kullanmaktadır. Erdemli Yörüklerinin kullandığı çadırlar kara çadır ve kıl çadır denilen çadırlardır. Çadırlar direk sayısına göre çeşitlere ayrılmışlardır. Çadırlardaki direk sayısı 2.3.4.5 arasında değişmektedir. Tüm çadırlar siyah renktedir.¹⁷⁸

¹⁷⁸ Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, **a.g.e**, s.75-76-77

RESİM 137: Kara Çadır

RESİM 138: Kıl Çadır

6. Çadırdan Çatmaya

Toroslarda Türkmen Yörükleri yarı göçebeler, yarı aşiretler kışın köylüler gibi köy hayatı yaşar. Yazın yaylaya çıkarlar. Artık çadırı terk etmişler. Harçsız üst üste yığılan taşların – duvar – üzerine, normal köy evlerindeki gibi çatı yapıyorlar.

Göçebeliği terk edince yerleştikleri muhitin malzemesine göre, ev tipine göre meskene sahip oluyorlar.

Erdemli ve Mersin havalisinde çadırı bırakan Yörük, iskân olur olmaz “huğ” yapar. Huğ üç duvarı kamıştan bir duvarı taştan, çatı kısmı da kamıştan bir kulübedir. Huğlar yanında, tuğla ve briket, kâğıt evler de vardır. Taşın bol olduğu yerlerde ise taştan evler vardır.¹⁷⁹

7. Erdemli’de Yaylalar

Konar-göçer yaşantıdan yerleşik yaşantıya geçildiği için Erdemli’de Yörük geleneğinin devamı niteliğinde artık bir yaylacılık pek kalmamıştır. Ancak hayvancılıkla uğraşan bazı Yörük obaları bu hayatı halen devam ettirmektedir.

Erdemli’de yaylacılık, sıcaklardan serin havalara göçün ifadesidir. Sahil kısımlarda yaşayan insanlar yaz mevsimini rahat ve serin geçirebilmek için Toroslar üzerinde mesken tutulan yaylalara göçerler. Avgadı, Sarıkaya, Güzeloluk, Harfilli, Küçük Sorgun, Büyük Sorgun, Hacıalanı, Güneyli, Akpınar, Müğlü, Fındık pınarı gibi yaylalar Erdemlilerin çıktığı önemli yaylalardır. Erdemli’de bu yaylaların

¹⁷⁹ Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, **a.g.e**, s.40-41

dışında sahillerde yaşayan insanlar Toroslar üzerindeki kendi köylerini yaz mevsiminde yayla amaçlı kullanmaktadırlar. Yaylalarda yaz şenlikleri yayla yaşantısına ayrı bir hava katmaktadır. Bu şenliklerin önemlileri Kıroabası Zafer Şenliği, Avgadı ve çevresinde yapılan Yayla Köyleri Sebze ve Meyve Festivali, Hacıalanı Güreş Festivali, Müğlü'de Üzüm Festivali, Tavuşçayırı Yörük Festivalidir. Ayrıca köyler arası yapılan Futbol turnuvaları yayla köylerine canlılık getirmektedir.¹⁸⁰

8. Örf, Adet ve Gelenekler

8.1 Doğum Adetleri

Doğum öncesi akraba ve komşulardan tecrübeli ve yaşlı olan kadınlar evde toplanır. Anne olacak kişinin yanından ayrılmazlar. Doğumu en tecrübeli olan kadın yaptırır diğerleri ise yardım eder. Doğumu yaptıran kadın o çocuğun ömür boyu ebesi olarak kalır. Doğum gerçekleşince hemen çocuğun göbeği kesilerek bağlanır ve zaman geçirmeden çocuk yıkanarak bir beze sıkı sıkı sarılır yani kundaklanır. Doğumdan sonra maddi durumu iyi olanlar ziyafet verir, durumu iyi olmayanlar ise lokum ve bisküvi dağıtırlar.

Sıra ad vermeye geldiğinde ise çocuğun babası ya da ailenin en yaşlı erkeği çocuğu alır ve kulağına ezan okuduktan sonra ad verir.

Çocuk doğduktan üç gün sonra ise aile büyükleri tarafından çocuk bal karıştırılmış tuzla tuzlanır. Büyüdüğünde çocuğun teni kokmasın diye.

Diş diricesi; Çocuk ilk dişini çıkardığında nohut ve buğday haşlanır ve dağıtılır.

Günümüzde ev ortamında çok fazla doğum yaptırılmamaktadır. Gelişen imkânlar sayesinde doğumlar daha çok hastanelerde daha sağlıklı ortamlarda olmaktadır¹⁸¹

¹⁸⁰ Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, **a.g.e**, s.67-68

¹⁸¹ Müslüme Dürgen, 1934 Doğumlu, Dağlı Köyü, İlkokul Mezun

8.2 Sünnet Adetleri

Sünnetin tam olarak kesin bir zamanı ve yaşı yoktur ancak; erkek çocuklar okul çağına gelmeden önce veya okul yıllarında ergenliğe girmeden önce sünnet ettirilmektedir. Ancak son yıllarda aileler çocuklarını daha çok hastanelerde sünnet ettirmektedirler ve bu sünnetler çok küçük yaşlarda yaptırılmaktadır. Böyle yaptırılmasının amacı ise çocuğun bilinçli olarak acı çekmesini önlemek ve onu korkutmamaktır. Çocuk sünnet ettirildikten sonra ise acısını azaltmak için ona bir süre etek giydirilir. Sünnet daha çok yaz mevsiminde yaptırılır, bunun nedeni ise çocuğun daha çabuk iyileşmesini sağlamaktır. Durumu iyi olan aileler çocuklarına sünnet düğünü de yapmaktadırlar. Sünnetten sonra ise çocuğa hediyeler götürülür.¹⁸²

8.3 Askere Gönderme Adetleri

Eskiden askere gidilecek zaman, günümüzde olduğu gibi 15- 20 gün öncesinden belli olmazdı. Genellikle haber alındıktan birkaç gün sonra askere gidilirdi. Bu yüzden de günümüzde olduğu gibi şenlikler yapılamazdı. Gençlerin o zamanlar kimisi çiftte, kimisi koyunun başında, yani çalışıyor durumda olurlardı. Eskiden askere gidecek kişilerin kâğıtları ulaşımın kötü olmasından dolayı çok geç gelirdi. Şenlik veya diğer faaliyetler daha ziyade asker dönüşünde yapılırdı. Ancak, günümüzde günler öncesinden askere gidilecek gün belli olduğu için gerekli hazırlıklar yapılabilmektedir. Günümüzde askere gidecek delikanlılar, askere gidecekleri güne 15- 20 gün kala, imkânlar doğrultusunda işlerden el çektilir, gönlüne göre dinlenir, gezer ve eğlenirler. Askere gitmesine 1- 2 gün kala, eş, dost ve akrabaları ile helalleşir, vedalaşırlar. Son gün askere gidecek tüm terhipler toplanarak, durumu iyi olanlar ziyafet verir, durumu iyi olmayanlar için ise harçlıklar toplanır. Askere giden delikanlıya kına da yakarlar. Askere giden delikanlıya kına yakılması, inanışa göre, onu vatana kurban etmek için yapılmaktaydı. Günümüzde mahalle mahalle; köylerde yaşayanlar ise, köy köy asker şenlikleri yapmaktadırlar. Bu şenliği yapmalarındaki amaç, askere gidenleri eğlendirmek, onlara maddi ve manevi olarak destek olmaktır. Şenliklerden önce bazı hazırlıklar yapılmaktadır. Şenlikten önce

¹⁸² Zeynep Demet 1932 Doğumlu, **Dağlı Köyü**, İlkokul Mezunu

şenliğin yeri, zamanı belirlenir, davetiye bastırılır. Daha sonra esnaflar dolaşarak onlardan hediyeler toplanır, alınan hediyeler de paketlenir ve numaralanır. Numaralar çikolatalara konur, yörenin halkı düğün halkı gibi toplanır, çalgılar çalınır ve eğlenceler yapılır. Eğlence sırasında numaralar çekilir, herkes elindeki şekerleri açarak numaralarına bakar. Çekiliş sonunda sadece birkaç kişiye hediye çıkar; çünkü bu bir askere yardım eğlencesidir. Çekilişten sonra önceden hazırlanmış koliler açık arttırmayla satılır. Satış öncesi kolinin büyük olduğu, kolinin içinde önemli bir hediye olduğu vurgulanır ve birçok kişi açık arttırmaya katılır. Çalar saat çaldığında masadaki koli en yüksek fiyatı veren kişide kalır. Koliyi açtıklarında ise, içinden genellikle değersiz bir şey çıkar. Böylece bütün koli ve paketteki hediyeler satılır. Askerlerin de böylelikle harçlığı çıkmış olur. Harçlıklar verilirken içindeki öksüz ve yetim olanlara daha fazla para verilir. Daha sonra her asker adayı ve ailesi, tek tek meydana çağrılır. Asker adayı ailesinin oluşturduğu halka içinde oynar.¹⁸³

8.4 Günümüzde Düğünler

Düğün Hazırlıkları; Öncelikle düğüne bir hafta kala evlenecek kişilerin evlerine, gelin hazırlamış olduğu “çeyiz” serilir. Çeyiz, çeşitli ev eşyalarından oluşur¹⁸⁴. Bu “ev serme” işleminde kızın ailesi ve yakınları yardımcı olur.

Daha sonra, yani düğünden bir gün önceki akşam “kına gecesi” olarak kutlanır. Bu gecede gelin ve damadın ellerine kına yakılır. Ancak gelinin eline kına yakılırken, kınanın içine veya üzerine altın konulur. Bu işlemler bittikten sonra gelin ve damat başta olmak üzere halaylar çekilerek, oyunlar oynanır.

Ayrıca düğün günü sabahı, oğlan evinde kazanlar kaynar. Buna “düğün yemeği” denir. Bu en güzel yemeklerinden yapılır. Düğün masrafları oğlan tarafına aittir. Düğün başlamadan önce gelin ve damadın anne ve babaları kapıda misafirleri beklerler. O sırada gelin ve damat aileden birkaç kişi alarak kuaföre giderler. Bunun

¹⁸³ Kenan Demir, **a.g.t.**, s.97-98

¹⁸⁴ Ayşe Dürgen, 1965 Doğumlu, **Dağlı köyü**, İlkokul Mezunlu

için gelin ve damada “gelin veya düğün arabası” denilen güzel bir araba süslenir. Adettendir, düğün törenine gelin ve damat geç gelir. Törence; oyunlar oynanır, misafirlere birtakım yiyecek ve içecekler dağıtır. Ayrıca gelin ve damat oynarken başlarından aşağıya paralar saçılır. Bunun anlamı “Evlilikleri boyunca sıkıntı çekmesinler” demektir.

Düğünün yarısında “atkı merasimi” yapılır. Bu merasimde düğün sahipleri gelin ve damada takı takarlar. Daha sonra misafirlere, arzu edenlerden para toplanır. Bununda amacı gelin ve damada bir katkıda bulunmaktır. Bundan sonra şenliğe devam edilir. Düğün töreninin sonunda gelin ve damadın akrabaları arasında “kuşak merasimi” yapılır. Bu merasimde gelinin beline babası, babası yoksa ağabeyi, ağabeyi yoksa amcası tarafından kırmızı bir kuşak takılır. Bu sırada orkestra tarafından duygusal bir ritim ile ağıt söylenir.

Bu anda herkes ağlamaktadır. Bu kuşak merasiminin anlamı ise kızın evden ayrıldığı ve bu kuşağın nesilden nesle geçmesidir. Bundan sonra ise “Evli evine, köylü köyüne” misalidir. Şu anda söz ve nişan eskiye benzememektedir. Kınamız ise artık düğün akşamı yapılmaktadır¹⁸⁵. Yine de kına geleneğimiz düğünlerimize ayrı bir lezzet katmaktadır. Gerek kına gecelerine gerek düğün merasimlerine yöre halkı büyük ilgi göstermektedir¹⁸⁶.

8.5 Maniler

Mersin ilinin Erdemli İlçesinde geçmişten günümüze kadar gelen maniler, bu yörenin yaşayış tarzını ve kültürel zenginliğini gözler önüne sermektedir. Manilere bakıldığında da dikkat çeken en önemli nokta yöresel deyişlerin manilerde yer almasıdır¹⁸⁷

¹⁸⁵ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, a.g.e s.37

¹⁸⁶ Havva Aslı Gökmen, 1983 Doğumlu, Arpaçbahşiş Kasabası, Öğretmen

¹⁸⁷ Hasan Akırdağ 1959 Doğumlu, Arpaçbahşiş Kasabası, İlkokul mezunu

Altın yüzük ısmarladı
Mersin Ustalarına
Doktor ilaç vermiyor
Sevda hastalarına

Armut dalda bir sıra
Yârim gitti mısıra
Yârim keklik ben avcı
Giderim ardı sıra

Ay doğar ayazlanır
Gün doğar beyazlanır
O yar beni görünce
Hem güler hem nazlanır

Çam çama eklenir mi
Çam dibi beklenir mi
Doğru söyle sevdiğim
Sekiz ay beklenir mi

Ekin ekdim dirseğe
Biçtirmedim kimseye
On beşinde yar sevdim
Bildirmedim kimseye

Elmanın çürüğüne
El attın büyüğüne
İnsan gönül mü verir
Yaylanın Yörüğüne

Karşıdan yar geliyor
Gömleği dar geliyor
Ben sevdim o bilmiyor
Güvere dar geliyor

Portakalın filizi
Kim bilir kalbimizi
Araya muzip girdi
Felek ayırdı bizi

Yağlık dokudum yarıya
Ucunu batırdım sarıya
Kızımı gelin ettim
Bir ufacık kocaya

Ay doğar aşmak ister
Al yanak yaşmak ister
Şu benim deli gönlüm
Yâre kavuşmak ister

Dere susuz olur mu
Dibi kumsuz olur mu
On beş yaşta kızların
Böğrü yarsız olur mu

Ekin ekim düzlere
Diken oldum gözlere
İşte ben gider oldum
Ayaş kalsın bizlere

Kara kara kazanlar
Kara yazı yazanlar
Cennet yüzü görmesin
Aramızı bozanlar

Cevizin dibi oyuk
Ağlarım goyuk goyuk

Şu Ayaş'ın içine
Sığmadı başım büyük

Limonun yarısı
Yumurtanın sarısı
Seversem haram olsun
Ben senden gayrısını

Limonu size saklarım
Alır alır koklarım
Yârim yadigârın
Can evimde saklarım

Limon idim sıktın yar
Hatırımı yıktın yar
Dosta düşmana karşı
Pek vefasız çıktın yar

Limon aldım raftan
Perdeyi kaldır camdan
Çek hançeri vur beni
Ben usandım bu candan

Limonu oyduurdum
İçine gül koyduurdum
Şükür olsun Mevla'ma
Yâri bana uydurdun

Milyon kasası olmaz
Limon posası olmaz
Ne sızlanıp durursun
Gönül tasasız olmaz

Portakalın filizi
Kim bilir kalbimizi

Araya muzip girdi

Felek ayırdı bizi

8.6 Kına Türküleri

Atlayıp geçtin eşeği

Sofrada gördün gaşşağı

Böyük evin yakışığı

Gız anan gınan gutlu olsun

Söyle dillerin datlı olsun

Evlerinin önü gavak

Eser yeller ufak ufak

Elin gına yüzün duvak

Gız anan gınan gutlu olsun

Söyle dillerin datlı olsun

Gırak geldi gemin gever

Sarı daylak çanın döver

Güğün halkı seni öner

Gız anan gınan gutlu olsun

Söyle dillerin datlı olsun

Biner atın eyesine

Gider yolun gıyısına

Varın öylen dayısına

Bindiriversin biz gidelim

Böyük evi naal edelim

Güneş orta yere geldi

Bütün göze yaşlar doldu

akrabalar mahsur oldu

Gız anan gınan kutlu olsun

Söyle dillerin datlı olsun

At geldi binek daşına

Dayanılmaz göz yaşına

Gedin söylen gardaşına

Bindiriversin biz gedelim

Böyük evi naal edelim

Gırat gelmiş gemin gever

Sarı daylak çanını döver

Gaynanası gelin över

Gelin oturmuş duvak geyer

Gak gidelim gelin bacım

Ak helkeyi susuz goydun

Böyük evi ısız goydun

Bir anası ösüz goydum

Bindiriverin biz gidelim

Gak gidelim gelin bacım

Biner atın etesine

Gider yolun gıyısına

Selam söylen dayısına

Bindiriversin biz gidelim

Biner atın gemlisine

Gider yolun demlisine

Selam söylen emmisine

Bindiriverin biz gidelim

.....

Biner atın dalasına

Gider yolun yarısına

Selam söylen halasına
Bindiriversin biz gidelim

Biner atın gebesine
Gider yolun binesine
Selam söylen ebesine
Bindiriversin biz gidelim

Gak gidelim gelin bacım
Gırat gelmiş gemini gever
Kara mayalar canını döver

Bütün köylü sizi över
Kız anası kız anası
Başında mumlar yanası

Biner atın gemlisine
Gider yolun demlisine
Haber verin emmisine
Bacım gınan kutlu olsun
Söyle dilin datlı olsun

Biner atın eyisine
Gider yolun gıyısına
Haber verin dayısına
Kız anası kız anası
Başında mumlar yanası
Kara çadırı ıssız koydun
Ak helkeyi susuz koydun
Kız babasını öksüz koydun
Kız anası kız anası
Yok, mu bunun öz anası

Yük taşları ağıl gibi
Arıdan çıkmış oğul gibi

Anası yok pahıl gibi
Bacım gınan kutlu olsun
Söyle dilin datlı olsun
Gelinliğin mutlu olsun

8.7 Yörüklerde Eski Oyunlar

Sin-Sin Oyunu: Sinsin oyunu bu yörelerde geçmişten günümüze kadar süre gelen orta oyun niteliğinde bir gelenektir. Yörük kültürünü ve hayatını en iyi bir şekilde anlatan bu oyun, gece yanan ateşin etrafında oynandığı için adına sinsin denilmiştir.

Ortaya bolca odun toplanır ve ateşle tutuşturulur. Yanan ateşin etrafına geniş bir daire şeklinde kalabalık toplanır. Köy gençlerinden bir tanesi (sinsindi) ateşin aydınlattığı daire içerisine çıkar. (ateşle seyirci arasında kalan alana sinsin meydanı denir.) Arka arkaya yürürken de önden kimsenin kendisine değmemesi için pür dikkat kesilir. Rakipleri kural gereği ön taraftan saldırmak zorundadır.

Dikkatini çekmek için de 2-3 rakip oyuncu oyuna girer. Singinciye kurt dalaşı yaparlar. Biri bir taraftan müdahale eder, diğeri diğer taraftan, amaç singincinin dikkatini dağıtıp görmeden el vurmaktır. El vurulan sinsindi, oyun dışı kalır ve yerine el vuran geçer.¹⁸⁸

Topuz vurmak : Sinsin oyununun bir benzeri de topuz vurma oyunudur. Bu oyun yine aynı ateşin etrafında toplanmış gençlerin oluşturdukları dairenin dışında oynanır. Oyuncu önceden bir bezin içine yumak yapılmış ve bağlanmış kulplu topuzu alıp yüzleri ateşe dönük arkadaşlarının arkasında koşmaya başlar. Koşarken istediği birisinin arkasına topuzu bırakır. Arkasına topuz bırakılan fark ederse, topuzu alıp bırakanı kovalamaya başlar. Yolda yakalarsa topuzla sırtına sırtına vurur.

¹⁸⁸ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.39

Daire dönölüp topuzun bırakıldığı yere kadar bu kovalamaca devam eder. Eğer, topuzun arkasına bırakıldığı oyuncu bunu fark etmezse, bırakılan çeşitli oyunlar yaparak daire dolaştıktan sonra topuzu bıraktığı yerden alarak bırakılana daireyi tur atana kadar vurur. Topuzun vurulduğu oyuncu da son süratle daireyi dolaşıp başladığı yere gelerek topuzdan kurtulmak için mücadele eder. Topuz, kimin arkasına bırakılırsa ona geçer.

Güreş Geleneği : Yaylalarda düğünlere çevre obalar bir cümle davet edilirdi. Düğün gecelerinde ortaya yanan ateşin loş aydınlığında obalar arası güreş müsabakaları başlatılır. Davul-zurna, şenliklere bir heyecan, bir millilik katar. Bu nedenler heyecan doruktadır. Ortaya yağız Yörük delikanlıları çıkar. Hakem ise bu işin gediklilerindendir. Yörük obaları kendi pehlivanlarının kazanmaları için tezahürat yaparlar. Güreş sona erdiğinde ise, hem birinci gelen hem de pehlivan edasındadır. Bu durum bir sonraki düğünde yapılacak olan karakucak güreş müsabakalarına kadar sürer.

Cirit Geleneği : Cirit, Yörükler’de yayla günlerinin gündüzlerini süsleyen bir eğlence, eğlence olduğu kadar da kıran kırana geçen bir yarıştır. Özellikle düğünlere, birçok oba halkını davet etme geleneği olduğu için, katılımcılar, düğünün olduğu obanın doğusunda ve batısında toplanırlar. Doğu yakadan gelen Yörükler doğuda, batı yakadan gelenler de batıda toplanarak, iki guruba ayrılırlar. Her iki gurubun da ciritçileri cirit alanının birer ucuna atları ve değnekleri ile birlikte dizilirler. Başlama işareti verilince, her iki guruptan karşılıklı birer at fırlar. Ciritçilerin ellerindeki değnekleri birbirlerine fırlatırlar. Vuruncaya kadar cirit devam eder. Vurulunca sıradaki ciritçiler onların yerini alır ve oyun bir tarafın tamamen mağlup olmasına kadar sürer.¹⁸⁹

¹⁸⁹ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e**, s.39

8.8 Yöresel Kelimeler

Ağırlık	: Deve yükü
Alan	: Ova, arazi.
Alık	: Elbise, çamaşır.
Anarı	: İtibaren
Andaç	: Düğün hediyesi
Anıtmak	: boş boş bakıp durmak
Asak	: Topal
Aşşüyüz	: Aşağı
Avar	: Ekili yer, bahçe
Ayen	: Amanın
Bacı	: Kardeş (Kadınların Erkeklerle Hitabı)
Becene	: Issız
Begirmek	: Ses çıkartmak
Bek	: Sert
Belemek	: Sarmak
Beri Gelmek	: Yaklaşmak
Bıyıtmak	: Soğuktan elini ayağını ovuşturmak
Bicecik	: Birtane
Bicik	: Göğüs
Bidi	: Deve yavrusu

Bisi	: Kedi
Bişi	: Katmer, yağda kızartılmış hamur ekmek
Bişek	: Yayık Tokmağı
Biyana	: Amca karısı
Bocut	: Su dökülen kap. Sürahi
Bolamat	: Geniş
Böcü	: Böcek
Böğrek	: Böbrek
Böysü	: Örümcek
Buladan	: Çınar ağacı
Bundankeri	: Bundan sonra
Bük	: Sapa
Cavlak	: Kel
Cebel	: İsız yer
Cere	: Topraktan yapılan çömlek
Cılır	: Başa takılan gümüş takı
Cıllı	: Oyun bozan
Cıncık	: Cam parçası
Cırcır	: Fermuar
Cice	: Kızkardeş
Cimbit	: Cımbız

Cindarı	: Patlatılmak için ekilen mısır
Comak	: Kulaksız keçi
Congalaz	: Çocukları korkutmak için yaratılan hayalet
Coplak	: Çukur
Cum	: Kayıp
Curculuk	: Tamamen ıslanma
Cülük	: Cıvcıv
Çağıl	: Taş yığını
Çalkama	: Ayran
Çalma	: Yazma
Çanak	: Tabak
Çapalamak	: Ağacın dibini kazma
Çebiç	: Oğlağın büyüğü
Çember	: Beyaz tülbent
Çendirig	: Derme çatma çadır.
Cenileme	: Köpeğin ürümesi
Çepel	: Bulaşık
Çetik	: Çekirge
Çevt	: Pelit ağacının kabuklu meyvesi
Çığırnak	: Bağırnak
Çıgılım	: Feryat

Çıkı	: 1. Bohça 2. İçine azık konulan bez
Çıkla	: Sadece
Çılgıç	: Bulaşık vb. karıştırmak için kullanılan ucu çatak deynek
Çılık Melengiç	: 1. Tohumu olgunlaştığında yenilen bitki 2.
Çını	: Biraz, az
Çıtlık	: Melengiç
Çimmek	: Banyo yapmak
Çingil	: Bakraç
Çomak	: Kulaksız keçi
Çomça	: Kepçe
Çorpadanak	: Aniden düşmek
Çotur	: Yassı
Çörtlem	: Oluk, dam oluğu
Çulfalık	: Dokuma tezgâhı
Dahın	: Düğünlerde dikilen bayrak sıırığı
Dalamak	: Isırmak
Dam	: Ev
Davar	: Keçi sürüsü
Dayalı	: Dert, illet
Defnetmek	: Gömmek

Değ	: Yük
Deke	: Erkek keçi
Deligiz	: Küçük kepçe
Denef	: adır yanları
Dığ	: Koyuver
Dıldırmak mahalle dolaşmak.	: stne vazife olmadığı halde ev ev mahalle
Dolama fistan	: ulfalıktaynden örme, dokuma, Bezden yapılan
Dombolama	: Devenin koşması
Dl	: Erkek ocuk
Dumağı	: Grip
Dden	: Sulak yer
Edik	: Çizme
Elek	: Eldiven
Ellik	: Sert cisimlerden yapılan parmak koruyucusu
Emlik	: Kuzu
Emmi	: Amca
Endere	: O yer
Erdele	: Öyle
Erke	: Ana
Essah	: Gerçek

Evlek	: Yaplaşık 500 m ² lik arsa
Eyce	: Çok
Eyeği	: Kaburga Kemiği
Ezinecek	: Sabun Bazi
Ferik	: Yumurtlayan tavuk
Fıdaki	: İnce uzun ubuk
Fıştırmak	: Atmak
Fıyyık	: Islık
Findirek	: Kıl ipten yapılan bir çeşit sapan
Fingirdemek	: Gülmek
Firik	: Kıvrıcık, taze yeşil nohut
Fistan	: Uzun kumaş elbise
Galaba	: Mantar
Galaklama	: Bir yerden ayağı kayıp dşe yazmak
Galan	: Artık
Gaşşık	: Kaşık
Gatıran	: Cam türünden bir ağaç
Gayrı	: Bundan böyle
Gelece	: Misal
Geleni	: Sarnıçlara su akıtılan ark
Gelik	: Gelmiş

Gelinaba	: Amca karısı
Gepirdeşmek	: Koşarak gürültü çıkarmak
Gıcırım	: Heyecan
Gıfıltı	: Heyecanlı heyecanlı dolaşmak
Gıdime	: Ses çıkartmak
Gındırmak aralamak	: Kapıyı, pencereyi, tencere kapağı vb. harifce
Gıngılık	: Dalların en uc kısmı
Gırkılık	: Makas
Gışlen	: Kış mevsiminin geçirildiği yer, kışlak
Gıyas	: Bilezik
Gızınma	: Isınma
Goca	: Yaşlı erkek
Gocmar	: Keltenkele türünden bir sürüngen
Gora	: Anahtar, kilit
Gorcak	: Ateşli kül
Gorna	: Çeşme
Goru	: Orman
Goyak	: 1. Çukur yer 2. Düz arazi
Göğümavış	: Baykuş
Gölük	: At
Görpe	: Koyun yavrusu, kuzu

Göynek	: Atlet
Gubur	: Ağacın ezilmiş yaprağı
Gullep	: Menteşe
Gulun	: Tay
Guz, Kuz	: Dağın arazinin güneş almayan yeri
Güçük	: Kısa
Güçük	: Gömlek
Haraç	: Keçi boynuzu
Hasbi	: Esasen
Hatap	: Deve semerini oluşturan tahta çatı
Hedebe	: Kilim
Herkiş	: Herkes
Heyye	: Evet
Hırlı	: Namuslu
Hırtıbüğü Tükenmek	: Nefes nefese kalmak
Hindi	: Şimdi
Hora	: Şurası
Horda	: Orda
Huğ, Hu	: Kargı ve Ot ile yapılan barınak
Höbük	: 1. Uc 2. Kenar
Hüd	: Hep

Hüddüğü	: Islık
Hülülük	: Nefes Borusu
Istar	: Dokuma Tezgahı
İhinaka	: İşte şurada
İlan	: Yılan
İlavşa	: Gökkuşağı
İşlik	: Gömlek, İç giysisi
İteği	: Sofra
Kaklık	: Kaya üstünde su biriken çukur
Kel	: Küçük
Kelete	: Baran, Bir parça arazi, Küçük çukur
Kemre	: Gübre
Kepi	: Çivi
Kerevet	: Sedir
Kestel	: Kıldan yapılan ince ip
Keş	: Yağsız Peynir
Kevgi	: Su kabağından su kabı
Key	: Sınır, Tam kenar
Kır	: Kulağı beyaz işaretli keçi
Kilik	: Meyve çekirdeği
Kirkele	: Bukalemun

Kirtmek	: İlmik atmak
Kortuk	: Tırmık
Könte	: Bıçak
Kösülmek	: Bir yere boylu boyuna uzanmak
Köş	: Dur (Develer için kullanılır)
Köşsek	: Deve yavrusu
Köynek, Göynek	: Gömlek
Kulplu	: İri çuval
Kuşak	: Kemer
Küpül	: Dokuma sava
Kürü, Kırı	: Sıpa
Larpada Harpada	: Birdenbire
Leylim	: Tatlı limon
Malamat	: Berbat
Mayhoş	: Ekşi
Mertek	: Eski evlerin üstündeki silindir biçimindeki ağaç
Mıcırcık	: Sulu çamur
Mıhsıçan	: Cimri
Miltan	: Gömlek
Mordaylı	: Kanser hastalığı
Ney	: Efendim

Neytan	: Ne yapıyorsun
Oba	: Yabancı
Ossahat	: O anda, a saat, hemen
Oşayıcı	: Abartılı hareket eden
Ölgülü	: Cenaze evi
Örtme	: Üstü kapalı, önü ve yanları açık, evin girişi,
Öte	: İleri
Öteberi	: Eşya
Ötleski	: Ucu ateşli odun
Öveç	: Damızlık
Palan	: Semer
Palaz	: 1. Keklik yavrusu 2. Kıldan kalın örgü çadır
Peşgir	: Havlu
Sadır	: Hayvan gübresi
Saplı	: Büyük çomça
Seğitmek	: Koşmak
Seki	: Yer
Seyil, Sehil	: Sahil, kışlanan yer
Sındı	: Makas
Sırça	: Kavanoz
Sinnağ	: Küçükbaş hayvanların tırnağı

Sitil	: Cingil, bakraç
Soyka	: Kötü, bed
Söven	: Avlu kenarına dikilen kazık
Suğluk	: Ağaç sağlı büyük bıçak
Sulundurmak	: Asmak
Süsmek	: Hayvanların boynuzlarıyla saldırması
Şaybalak	: Sakar
Şipitik	: Terlik
Şişek	: Bir yaşında dişi koyun
Tahra	: Nacak
Takdelen	: Ağaçkakan kuşu
Tay	: Asma dalı
Teynemek, Deynemek	: Dikkatlice bakmak
Tınsırmak	: Hapşırmak
Tıpılamak	: Ölmek
Tırın	: Derme çatma ev
Tiremek	: Ayakta tutmaya çalışmak
Tirkemek	: Birşeyi art arda veya üst üste sıralamak
Tomşurmak	: Küsmek surat asmak
Tosgaba	: Kaplumbağa
Tuluk	: Deri yayık

Tumarsak	: Bir şeyi lazım olur düşüncesiyle saklayan kişi
Tumulmak	: Suyu dalmak
Uşak	: Çocuk
Yalak	: Çukur
Yargı	: Odun yarmak için kullanılan büyük çivi
Yazlan	: Dejenere olmuş soysuzlaşmış bozulmuş
Yitirmek	: Kaybetmek
Yoş	: Akşam karanlığının çökmesi
Yörümek	: Yürümek
Yuka	: İnce
Yukarıyüz	: Yukarı
Yumak	: Yıkama
Zenek	: Aksi, Salak
Zerzeve	: Eşek Yavrusu , Sıpa
Zey	: Köşe
Zıbbata	: Pat diye aniden
Zıptı	: İyice doldurmak iyice dövmek
Zompurzop	: Topluca, İstenmeyerek

8.9 Yöresel Bilmeceler

Tatlıdır armağanım

Pek acıdır silahım

Temizdi benim adım

Ben kimim söyle canım

(Arı)

Anası altımda sancı tutar

Sıpası yukarda cirit atar

(Ateş, Duman)

Gökte açık pencere

Kalaylı bir tencere

(Ay)

Küçücük mezar

Dünyayı gezer

(Ayakkabı)

O odanın içinde

Oda onun içinde

(Ayna)

Benim bir kızım var

Gece gündüz resim yapar

(Ayna)

Dalda durur

Elde durmaz

(Kuş)

Allah yaratmış beş imiş

Beşi birbirini görmemiş

İkisi güneş yüzü görmüş

Üçü hiç görmemiş

(Namaz)

Kulağını kıvrattıkça

Ağızı sulanır

(Çeşme)

Uzaktan baktım pek çok

Yanına vardım hiç yok

(Sis)

Dağdan gelir dak gibi

Ayakları budak gibi

Eğilir bir su içer

Bağırır oğlak gibi

(Tavşan)

Başı yeşil emir değil

Dışı kara kömür değil

İçi peyaz peynir değil

Kuyruğu var fare değil

(Turp)

Yük dibinde kıl yumak

(Baş)

Yeraltında yağlı kayış

(Yılan)

Küp gibi karnı var

Bit gibi burnu var

(Nohut)

Bir ağacı oymuşlar

İçine dünyayı koymuşlar

(Radyo)

Çit demeden çalıya çıkar

(Güneş)

Kazan kaynar tuzu yok

İnsan gezer izi yok

(Hamam)

Yedi delikli tokmak

Bunu bilmeyen ahmak

(Kafa)

Yeraltında kazan kaynar

(Karınca)

Altı mermer üstü mermer

İçinde bir gelin oynar

(Dil)

Mini mini kuşlar

Her yeri taşlar

(Dolu)

Ben giderim o gider

Arkamda tintin eder

(Gölge)

Kökü yukarda dalları aşağıda

(Güneş)

8.10 Yöresel Türküler

Uçun Guşlar

Ne yatarsın bülbül Çukurova'da
Yavrıların melul mahsun yuvada
Gendim gurbet elde gönlüm sılada

Uçun guşlar uçun sılaya doğru
Anadan babadan bir haber yok mu,

Neden attılar beni gurbet ellere
Attılar da eyden uçuz tuttılar
Uçun guşlar uçun sılaya doğru

Bir haber alın bana gelin
Benim suçum herkesten çok mu

Nazlı Nazlı

Pencerene vardım bakarım camdan
Seni de çok severim yarım ben candan
Dolan da gel yarım arka yandan
Gelin nazlı nazlı yar nazlı nazlı

Oturmuşta yarım saçını örüyor
El alemde mutluluğa eriyor
bu genç ömrüm sende geçiyor
Tara nazlı nazlı ör nazlı nazlı

Kaşların yaydır gözlerin oktur
Merhem çare yapmaz ilaç yoktur.
Yar hastası oldum yazivir doktor
Kaşlar nazlı nazlı göz nazlı nazlı

Kadir mevlam seni övmüş yaratmış
Has bahçe içinde güller yaratmış
Pınarın başında saçın taratmış
Pınar akar yarım iç nazlı nazlı

Allara da benim yarım allara
Bir garip ağlıyor düşmüş yollara
Allah'ım gavuştur bütün ellere
Eller nazlı nazlı gel nazlı nazlı

Bana cevap vermez o yüce dağlar
Bana gazel oldu yeşeren bağlar
Bir yandan ağlarım bir yandan söyler
Mendilin al yaşrim sil nazlı nazlı

8.11 Yöresel Ninniler

Evlerinin önü kiraz
Dökülür biraz biraz
Yeni öttü gani horoz
Nenni bebeğim nenni

Uzun uzun işham dalı
Yeldiremiş atının dalı
Uzak düşmüş emmisinin yolu
Nenni bebeğim neni neni

Bahçeye gurdum salıncak
Elina virdim oyuncak
Neye uymam gül domurcak

Dan nesi var
Altın dişli annesi var
Berduş başlı babası var
Sırma saçlı halası var
Hançer buçaklı emmisi var
Guru tuluk buçaklı ebesi var
Gara deve bacaklı dedesi var

Dandani oğlum dandini
Gücücük sanmış kendini

Dan dandan dara dara dost
Bu gece kaçmak sana yaramaz

Dandani oğlum dandani
Gücücük sanmış gendini
Dan dan, dan dan dastiri dan
Bir gemi gelmiş isgeleden
Böylede güzel oğlan mı olur
Anası gibi dosgabadan

Dan dani çocuğum dandani
Güccük sanmış kendini
Dandan, dandan dandan dost
Birni galdır birini bas
Bu gece kaçmak sana yaramaz

Dandani çocuğum dandani
Gücücük sanır gendini
Dandan dandan ister
Ebesinden don ister
Ebesi donu dikmemiş
Al yanaktan öpmemiş¹⁹⁰

9. Yöresel Yemekler

Erdemli sofrası, yöresel yemekler bakımından zengindir. Sahil şeridinin her yerinde kıl çadır içerisinde sıkma, gözleme iştahla yenir. Ev yemekleri lokantalarında içli köfte vazgeçilmezlerimdir.

Deniz, tarih ve doğayla buluşanlar balıkçı lokantalarında çoban salatayla balığın tadına varabilirler. Elvanlı köyü balıkçı lokantalarında çömlekte alabalık

¹⁹⁰ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları, **a.g.e.**, s.35-37-39-41-42-43-44-45

yemek günübirlik gezilerin tadını arttırmaktadır. Erdemliyi ziraat edenler tantuni yemeden ayrılmamalıdır.

9.1 Tantuni ; Tantuni Mersin dışında pek fazla bilinmeyen bir kebab çeşididir. Özel bir sa  üzerinde yapılır. Domates, soğan, sivri biber, maydanoz, tuz, sumak tantuni malzemeleri arasında yer alır. Lavaş veya yufka ekmeğinin içine kıymalı harç ve salata doldurulur. Ekmek dürüm şekline getirilerek servis yapılır.¹⁹¹

Erdemli halkı için tantuni ayrı bir öneme sahiptir. Hemen hemen ister Mersin ilinde olsun isterse Erdemli ilçesinde olsun her köşe başında bir tantunici görmek mümkündür. Hızlı ve çabuk hazırlanması, ayrı bir lezzetinin olması tantuniyi yöre halkı arasında vazgeçilmez kılmaktadır.¹⁹²

9.2 Tutmaç; Hamur yufka şeklinde açılır. Saçta iki defa çevrilir. Oklavaya sarılı. Oklava içinden çıkarıldıktan sonra bıçak yardımıyla ufak ufak kesilir. Tencerede kaynattığımız suyun içine atılır. Suyun içinde biraz kaynadıktan sonra tepsiye çıkartılır soğuması beklenir. Sosun hazırlanmasına başlanır. Sosu için bir miktar ayırdığımız daha ince kıyılmış yufkayı, yağı, nane ve salçayı kıtır kıtır oluncaya kadar kızartırız. Tepside soğumuş hamur üzerine ayran döküp karıştırıldıktan sonra üzerine sosu dağınk şekilde döküp servis yaparız.

9.3 Batırık; İki domates rendelenir. Daha sonra geniş bir kaba konulan b rg r. Rendelenmiş domates ile ıslatılır. Bu arada iki domatesin kabuğı soyulup küçük parçalar halinde doğranır. Salatalıkların kabuğı soyulur ve küçük parçalar halinde doğranır. Domates ile ıslattığımız bulgurun üzerine bir yemek kaşığı salça konulur. Bu arada fıstık ve k nc  (susam) ayrı ayrı kavrulur. Daha sonra fıstığın kabuğı soyulur ve dövülür. Aynı şekilde k nc  de dövülür. Bulgurun içine bunlarda ilave edilir. Ve hepsi iyice yoğrulur. Sonra başka bir kapta beklettiğimiz maydanoz, nane, soğan ve salatalık ilave edilir. Ve hepsi birlikte yoğrulur. Daha sonra su ilave edilir. Limonu sıktıktan ve tuzu döktükten sonra karıştırılıp servis yapılır.¹⁹³

¹⁹¹ Erdemli Ticaret ve Sanayi Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.74-75

¹⁹² Hakan D r en,1984 Doğumlu, **Erdemli İlçesi**,  niversite Mezunu

¹⁹³ Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayını, **a.g.e**, s.49-50

9.4 Topalak Yemeği (150 Kişilik)

Malzemeleri: 10 kilogram bulgur, 3 kilogram nohut, 3 kilogram kuzu veya keçi eti, 3 kilogram salça, 2 kilogram sıvı yağ, 2 kilogram soğan, 2- 3 adet limon ve baharat çeşitleri.

Hazırlanışı: İnce taneli bulgur bir kapta ıslanır ve bu şekilde 15- 20 dakika bekletilir. Daha sonra ıslanmış bulgur kadınlar tarafından yoğrulur.(Sakızlanmaya başlayana kadar)¹⁹⁴ Eğer bulgur çok diri kalmışsa içine biraz su serpilir. Yarım veya bir kilogram kıyma eklenerek 15 dakika daha yoğrulur. Tam olarak kıvama gelmesi için, içine bir miktar un elenir. Daha sonra içine bir miktar salça ve baharat konarak bir süre daha yoğrulur. Yoğurma işlemi bittikten sonra, bu bulguru kadınlar ellerinde yuvarlarlar, leğenin tabanına atarlar ve dağılmazsa kıvama gelmiş demektir. Eğer bulgur leğenin içinde dağılmışsa, kıvama gelmemiştir. İçine bir miktar daha un katılarak tekrar yoğrulur. Topalağın kazanda pişerken dağılmaması için, bulgurun içine bir miktar makarna veya irmikte ıslanabilir. Kıvama gelen bulgur bilye şeklinde dökölür ve sinilere konur. Sinilere yapışmaması için sininin tabanına ve topalakların üzerine bir miktar un ekilir. (4- 5 sini). Topalakları dökme, fazla zaman aldığı için topalaklar genellikle akşamdan hazırlanır. Topalak yemeğine katılacak nohut, akşamdan suya ıslanır, eğer akşamdan ıslanmazsa, sabahleyin ateşte yumuşayınca ya kadar pişirilmesi gerekir. İki kilogram yağ kazana dökölür ve içine etler konur. Kazanın içindekiler bu şekilde yaklaşık olarak 20 dakikada kavrulur. Etin kavrulduğunu, suyunun çekilmesinden anlayabiliriz. Et kavrulduktan sonra içine önceden doğranmış soğanlar ilave edilir. Soğan pembeleşinceye kadar kavrulur. Soğan kavrulduktan sonra, içine salça ilave edilir. Salça kavrulduktan sonra ıslanmış veya haşlanmış nohut kazana dökölür ve bir miktar karıştırılır. Tuzu ilave edilir ve ardından iki kova sıcak su dökölür. 15- 20 dakika kaynatılır. 15- 20 dakika kaynadıktan sonra, önceden hazırlanmış topalaklar kazana ilave edilir. Topalak dökölürken büyük bir ağaç kaşıkla (oma) kazan karıştırılır. Kazan yüksek ateşle kaynatılır. Eğer ateşin derecesi yüksek olmazsa, kazandaki topalaklar dağılır. Topalağın dağılmaması için, 2- 3 tane limon da sıkılabilir. Ayrıca, topalağın dağılmaması için yemek pişerken kazanın ağzı kapatılmaz. Topalak atıldıktan sonra

¹⁹⁴ şerife Akırdağ, 1962 Doğumlu, Arpabaşış Kasabası, İlkokul Mezunu

20 dakika kaynatılır ve kazan ateşten indirilir. İndirildikten sonra lezzetli olması için, içine gerekli olan baharatlar atılır. Topalak yemeği böylece servise hazır hale gelmiştir.¹⁹⁵

10. Erdemli'nin Şairleri ve Yazarları

Tespit edebildiğimiz iki yüz elli yıllık geçmişi incelendiği zaman Erdemli'de bir halk şiiri geleneğinin olduğu görülmektedir. Her ne kadar günümüzde buna pek rastlanmıyor gibi görülse de bu gelenek kısmen yaşanmaktadır. Bu geleneğin öne çıkan isimleri; Koyuncu Âşık Nebi, Ömer Kırcılı, Ömer Toker, Mehmet Doğan, İsmail Cevizci, Âşık Cumali (Efe), gibi şairlerimizdir.

Ali Rıza Yalman'ın 1928 yılında kaleme aldığı Cenupta Türkmen Oymakları adlı kitap ve köylerdeki düğün, ölüm merasimleri incelendiğinde Erdemli ve çevresinde ağıt, türkü, mani söyleme geleneğinin yaygın olduğu görülür. Tespit ettiğimiz önemli hususlardan biri de Yörüklerin halk âşıklarının söylediği türküler, ağıtları yaşatmadaki ustalıklarıdır.¹⁹⁶

Böcüoğlu İbrahim Efendi'nin ağzından aktarılan ve bu yörede çokça sevilen Küçük Karacaoğlu'nın şiirleri hem bu geleneğin yaşatılması hem de Erdemli'nin tarihini ortaya koyması açısından çok önemlidir.

10.1 Ahmet YANAR

1957 yılında Hatay'ın Hassa ilçesinde doğdu. İlkokul, Ortaokul ve Lise eğitimini Hatay, Adıyaman ve Ankara'nın çeşitli okullarında tamamladı. 1978 yılında Erzurum Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünden mezun oldu. 1978 yılından itibaren Uşak, Kahramanmaraş ve Mersin illerinin çeşitli okullarında Edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. 1990 yılında Eskişehir A.Ü. A.Ö.F Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans tamamladı. Ahmet YANAR; Hayvan Motifli Atasözleri ve Deyimleri (1997), Şoförün Dünyası (2003), Cumhuriyetin 80. Yılında Erdemli (2004) adlı eserlerini ilim dünyamıza kazandırdı.

¹⁹⁵ Kenan Demir, **a.g.t.**, s.107-108

¹⁹⁶ Ahmet Yanar, **Erdemli Şairleri (Antoloji)**, Erdemli 2006, s.14-15

10.2 Mehmet DOĞAN:

1938 yılında Silifke Ovacık'ta dünyaya geldi. İlkokulu köyünde bitirdi. 1956 yılında evlendi ve 1958 yılında askere gitti. Askerlik dönüşü Erdemli Kargıpınarı'na yerleşti. Birçok işte çalıştı. 1968 yılında bakar dükkânı açtı. 1973 yılından günümüze kadar Cumhuriyet Mahallesi muhtarlığı yaptı. İki çocuğu ve sekiz torunu vardır.

Mehmet Doğan, halk kültürüne düşkünlüğü ile yaşama sevinci bulan ender insanlarımızdan biridir. Âşık tarzı şiirleriyle dikkatleri üzerine çeken şairimiz, 1997 yılında **Kargıpınarı Yöresel Kültür ve Sanat Deneği**'ni kurdu ve halen başkanlığını yapmaktadır. Şiirleri ve hikâyeleri radyo, gazete ve dergilerde yayınlanan Mehmet Doğan'ın **Talihsiz Ayşe** adlı romanı "**Tek Kadın**" adlı filmde çekilmiştir. Kendi çabasıyla kurduğu Yörük-Türkmen kültürünü sergileyen müzesi, her halde Mersin ve çevresinde tek olsa gerek. Sevgi dolu bu sanatçımızın eserleri şunlardır; **Talihsiz Ayşe** (Roman 1994), **Seni Neye Benzetsem** (Şiir 1996), **Köyüme Gidiyorum** (Belgesel Roman 1998), **Sevmek için On Ömür** (Şiir 2003), **Bir Düştü Beklemek** (Hikâyeler), **Göçmen Kuşlar** Nereye (Şiir 2003).

Mehmet Doğan, **Bir Düştü Beklemek** adlı kitabındaki küçük hikâyelerin ve yüreğindeki özlemleri 2004 yılında **Kıya** adıyla filme çekmiştir.¹⁹⁷

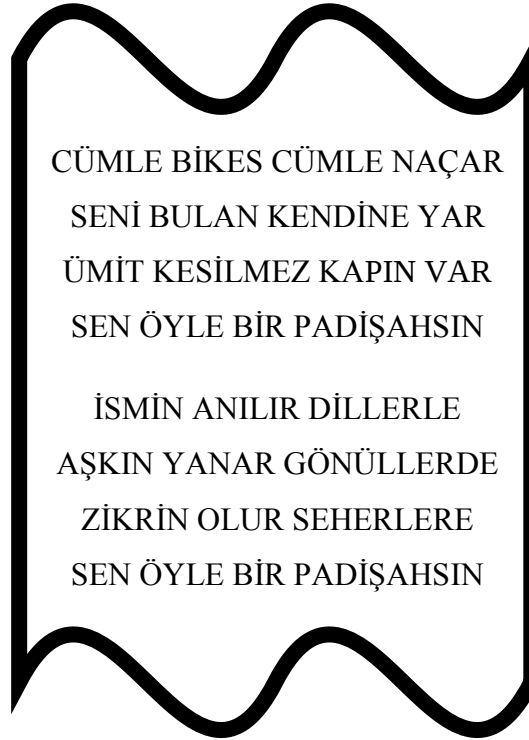
10.3 Dr. Emin ŞEKERCİ

1925 yılında Sivas ili Divriği ilçesinde doğdu. İlkokul ve ortaokul memleketi Divriği'de okudu. Bu arada babasına hafızlık dersleri, ilçe müftüsünden Arapça ve fıkıh dersleri aldı. Üst üste üç sene iftihar aldığı için leyl-i meccani olarak, yani parasız yatılı olarak Sivas ve Erzurum Lisesinde tahsiline devam etti. 1945 yılında okul birinciliğinden dolayı, imtihana girmeden İstanbul Tıp Fakültesine kaydını yaptırdı. 1952 yılında tıp doktorasını tamamlayıp hekim olarak meslek hayatına başladı.

¹⁹⁷ Ahmet Yanar, **a.g.e** s.132-262

Sırasıyla Sinop, İzmir ve Erdemli’de hükümet tabipliği görevinde bulundu. Erdemli’de yarım asırdan fazla doktorluk yapan Emin Şekerci, Yeşil Cami’de vaazlarda dile getirdiği Kur’an’ın gerçeklerinden dolayı, uzun zamanlar mahkemeler, hücre hapsi, tutuklamalar, gözaltıları, normal hapisler ve sürgün cezaları yaşadı. Şekerci Hoca, evli ve beş çocuk babasıdır. Hanımını 1996 yılında kaybetti. Ekim 2004 tarihinde de rahmetli oldu. Alata Mezarlığına defnedildi.

Şiirlerinde Allah’a ulaşma arzusu, dostluk, hakikatlere yönelme, dini, milli duygular, Allah ve Peygamber aşkı konu olarak işlenmiştir.

10.4 Cafer Aksay

21.03.1963 yılında Limonlu kasabasında doğdu. İlkokulu Limonluda bitirerek Antalya Aksu Öğretmen Okuluna girdi. Lise 2 ve 3. Sınıfı Erdemli Lisesinde okudu ve 1980 yılında mezun oldu. Aynı yıl Konya Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji bölümünden sosyolog olarak mezun oldu.

Dershanelerde sosyoloji derslerine girdi. 1989'da askerlik görevine gitti. 1992'de Şanlıurfa Suruç'a öğretmen olarak atandı. 1993 yılında Erdemli Lisesine tayin oldu. Erdemlideki sosyal ve kültürel faaliyetlerde ön plana çıkmaktadır.

İki çocuk babası olan Cafer Aksay, iyi bir bağlama ustasıdır. Aksay'ın şiirlerinde hasret, gurbet, sıla, tabiat, ölüm, ayrılık duyguları ön plana çıkmaktadır. Taşlama türü şiirlerde son derece başarılıdır. 200'ü aşkın şiirini kitaplaştırma çalışmaları içerisinde¹⁹⁸.

¹⁹⁸ Ahmet Yanar, **a.g.e** s.42

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Erdemli'nin sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini ortaya koymaya çalıştığımız bu araştırmada ilk olarak araştırmanın alanı, sınırları amacı ve önemi ile ilgili metodolojik bilgiler verilmiştir. Araştırmamızın amaç ve önemi konusunda tespit ettiğimiz sorulara cevap aramak suretiyle inceleme yapılmış; ayrıca genel olarak milli kültürümüzün önemi de vurgulanmıştır.

Birinci bölümde başta Mersin olmak üzere Erdemli ve çevresinin genel tarihi hakkında bilgi verildikten sonra Erdemli'nin tarihi incelenmiştir. Tarihsel süreç içerisinde Mersin ve Erdemli'nin Milli Mücadele Dönemindeki rolüne değinilmiştir. İlçenin kuruluşu ve adı ile gelişim dönemleri kaynaklara dayandırılarak açıklanmıştır.

Aynı bölümün ikinci kısmında, ilçenin coğrafi özellikleri, coğrafi konumu, sınırları, yer şekilleri, iklimi, bitki örtüsü gibi konulara çeşitli kaynaklar gösterilerek değinilmiştir.

Tarihi ve coğrafi özelliklerinin incelendiği birinci bölümden sonra, ilçenin sosyal ve ekonomik yapısının incelendiği ikinci bölümde bu kavramlar üzerinde durulmaya çalışılmıştır. İlçe ekonomisinin, ekonomik açıdan geniş bir potansiyele sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ekonominin temelini tarım, seracılık ve narenciye ürünlerinin oluşturduğu tespit edilmiştir. Hayvancılık konusu da faaliyet alanları itibarıyla incelenmiştir.

Daha sonra nüfus durumu ele alınmış, çeşitli kaynaklardan edinilen verilerle değerlendirilmiştir. İlçenin köylerinin ve kasabalarının nüfusları çeşitli kaynaklardan ve resmi kurumlardan elde edilen veriler ışığında tespit edilerek incelenmeye çalışılmıştır.

İdari yapı konusunda Erdemli 'ye bağlı 10 belde ve 50 köy hakkında kaynak kişilerden, kurumlardan ve çeşitli kaynaklardan alınan bilgilerle, nüfusları, geçim

kaynakları, eğitim durumları ele alınarak ayrıntılı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

Turizm konusunda ise ilçenin çeşitli öne çıkan tarihi ve turistik yerleri ele alınmış ve resimlerle zenginleştirilmiştir. Bazı öne çıkan mesire yerleri, tanıtılmaya çalışılmıştır. Bilindiği üzere Erdemli, kıyı turizmi açısından oldukça gelişmiş ve gelişmeye devam eden ilçelerden biri olarak bilinmektedir. En çok turist çeken yerlerden biri olan Kızkalesi ve tarihi hakkında çeşitli kaynakların yanı sıra, yöre insanın bilgilerinden de yararlanılarak tezin içeriği zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda Toroslardaki yaylacılık faaliyetleri ve yayla turizmine değinilmiştir. Bunun dışında Erdemli'nin uzun sahil kıyı şeridinde sahip olduğundan, çevrede çeşitli turistik otel ve pansiyonların bulunduğu bahsedilmiştir. Ayrıca yöreye has olan bitki ve diğer canlı türlerine de yer verilmiştir.

Eğitim ve sağlık durumu hakkında ilgili kurumlardan ve internet adreslerinden elde edilen kaynaklar ışığında değerlendirmeler yapılmıştır. Eğitim durumunda, ilçedeki eğitimin nasıl ve ne şekilde gerçekleştiği incelenmeye çalışılmıştır. Erdemli Sağlık Grup Başkanlığı verileri doğrultusunda köy ve kasabalardaki sağlık kurumları, hizmet kapasiteleri incelenmeye çalışılmıştır.

Erdemli ilçesinin kültürel özelliklerinin anlatıldığı kısma geldiğimizde de örf, adet, gelenek ve göreneklere hakkında tanımlayıcı genel bilgiler verilmiş ve asıl konuya geçilmiştir. Erdemli ve çevresindeki yöresel kelimelerden, manilerden, bilmecelerden, türkülerden, düğün geleneklerinden, Yörüklerdeki eski oyunlardan ve ninnilerden bahsedilerek kaynak kişilerin verdiği bilgiler doğrultusunda örnekler verilmiştir. Askere gönderme konusundaki geleneklere de yer verilmiştir.

Örf, adet ve geleneklerden sonra yöresel yemekler kısmına geçilmiştir. Bu kısımda Mersin ve Erdemli kültürünün en belirleyici özelliklerinden olan başta tantuni olmak üzere tutmaç, topalak, batırık gibi yemeklerin yapılış şekli ve özellikleri kaynak kişilerden de alınan bilgiler ışığında detaylıca anlatılmıştır.

Evlenme ve düğün adetleri bölümün de incelemelerimizi kaynak kişiler yardımıyla yürütmeye çalıştık. Bu konuda söz kesme, nişan, çeyiz serme adetleri bilgi sahibi kişilerin ifadeleri doğrultusunda teze yansıtılmaya çalışılmıştır.

Sosyal hayat konusunda ise Erdemli ilçesinin geleneklerini yaşatmaya devam eden bir yöre olduğuna ve bunun kanıtı olarak da her yıl Mayıs ayı içerisinde düzenlenen ‘Türkmen Şöleni’ ve ‘Hıdırellez Şenliklerinin’ yapıldığına değinilmiştir. Türkmen Şöleni’nde kıl çadırlar kurulduğu ve Yörük Göçü temsil edildiği konusundan bahsedilmeye çalışılmıştır.

Erdemli’nin esasını oluşturan ‘Yörükler’ konusuna değinilmiş ve yörük adı, yaşayışı, kültürü hakkında bilgiler ve resimler sunulmuştur. Yörüklerin tarihi geçmişlerinden bahsedilmeye çalışılmış ve ‘Yörük’ adının nereden ve nasıl geldiği konusuna değinilmiştir. Yörüklerin yaşam tarzlarının yanı sıra geçim kaynaklarına ve evleri olan kara çadırdan bahsedilmeye çalışılmıştır. Kara çadırın neyden ve nasıl yapıldığı hakkında bilgiler verilmiştir.

Yörüklerin yaşam alanları olan Toroslardan bahsedilerek, bu bölgenin özelliklerine değinilmiştir. Zaman içerisinde Yörüklerin yerleşik hayata nasıl geçtikleri hususuna değinilmeye çalışılmıştır.

Erdemlili ünlü simalar da kayda değer konularımızdan biri olarak tezde yer almıştır. Çeşitli çalışmalarıyla bölge çapında tanınmış ünlü simalarımızın, özgeçmişleri, eserleri görüşme ve kaynaklar yolu ile tanıtılmaya çalışılmıştır. Bazılarının çalışmalarından, şiir vb. gibi örnekler verilmiştir.

Memleketimiz olan Erdemli’nin sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerini tanıtmaya çalıştığım bu araştırmamda Erdemli kültürünün, Türk kültürünün genel özelliklerine benzediği görülmüştür. Anadolu’nun pek çok yerinde ve özellikle Mersin çevresinde uygulanan örf, adet, gelenek ve göreneklerin Erdemlide de yaşatılmaya çalışıldığı tespit edilmiş, bunların yanı sıra ilçenin kendine özgü güçlü kültürel öğelere sahip olduğu, halkın bunları itinayla koruduğu ve yaşatmaya çalıştığı anlaşılmıştır.

Araştırmamın ülkemize ve Erdemli kültürüne katkı sağlayacağını umuyorum.

BİBLİYOGRAFYA

- 1) İHSANOĞLU, Ekmeleddin; **Osmanlı Devleti Tarihi**, c.1,İstanbul,1999
- 2) HALAÇOĞLU, Yusuf; **Tarih Gelecektir**, Babıali Kültür Yayıncılığı,2007,s.9
- 3) ŞENÜNVER, Güler; **T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8**, MEB Yayınları, İstanbul-2005 s.140
- 4) FAKIOĞLU, Mehmet Emin; **“Mersin İli ve İlçeleri”**, Mersin 2010 s.17
- 5) DEMİRTAŞ, Ali; **“Mersin İli Yakın Çevre İncelemeleri”**, Mersin 2004 s. 279
- 6) Erdemli Belediyesi Kültür ve Tanıtım Yayını s.1
- 7) Erdemli Ziraat Odası Kültür Yayınları , **“Dünden Bugüne Erdemli”**, Erdemli 2007, S:16, 17, 18, 19
- 8) Erdemli Ticaret ve Sanayi Odası Kültür Yayınları, **Saklı Cennet Erdemli**, Erdemli 2008, s.70
- 9) YILMAZER, İlyas; **Arpaçbahşiş Kasabası yakın çevre incelemeleri**,1998,s.11
- 10) YILMAZER, İlyas; **Kargıpınarı Yakın Çevre İncelemeleri**,1997,s.15
- 11) ÖZKAN, Salih; **Türk Eğitim Tarihi**, Niğde 2010, s.13
- 12) Erdemli İlçe Milli Eitim Müdürlüğü **Brifing Dosyası**
- 13) YANAR, Ahmet; **Erdemli Şairleri (Antoloji)**, Erdemli 2006, s.14, 15, 42, 132, 262
- 14) Erdemli İlçe Tarım Müdürlüğü **Brifing Dosyası**
- 15) Erdemli Lisesi, **Kültür ve Sanat Yayını**, Ocak 2006 s.13
- 16) TOPÇU, Nurettin; **Kültür ve Medeniyet**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2010, s.16
- 17) Mehmet Adnan Özçelik Anadolu Lisesi, **Kültür-Sanat-Bilim Dergisi**, 2010,s.10

- 18) ARTUN, Erman; **“Çukurova Yörüklerinin gelenek ve görenekleri”, I. Akdeniz yöresi Türk Toplulukları Sosyo- Kültürel Yapısı (Yörükler) Sempozyum Bildirileri**, 1994 Antalya, s.25
- 19) SEYİRCİ, Musa; **Batı Akdeniz Bölgesi Yörükleri**, İstanbul 2000, s.83
- 20) GÜNGÖR, Kemal; **Cenubî Anadolu Yörüklerinin Etno-Antropolojik Tetkiki**, Ankara 1941, s. 5.
- 21) AKSOY, Erdal; **Yörük ve Türkmenlerin Sosyo-Kültürel Yapısı** (Kırıkkale Karakeçili Aşireti Örneği), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, Şubat 2001s.87,88.
- 22) Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları, **Toroslarda Yörükler**, Kargıpınarı 2010, S:17,18,23,40,41,67,68,75,76
- 23) SÜMER, Faruk; **“XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irak’ta Yaşayan Türk Aşiretlerine Umumi Bir Bakış” İ. Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, XI, s.511**
- 24) DEMİR, Kenan; **Arpaçbahşiş Kasabasında Yaşayan Boynuinceli Oymağı’nın Sosyo-Kültürel Yapısı**, Niğde 2006, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, N.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- 25) Erdemli İlçe Nüfus Müdürlüğü **2007 Yılı Nüfus Verileri**
- 26) DEVELİ, H. Şinasi; **Dünden Bugüne Mersin 1836-1990**, 3.Baskı, s.50
- 27) T.C İçel Valiliği Çevre İl Müdürlüğü **“ İçel İli Çevre Durum Raporu”** İçel 1998, s.1
- 28) Cumhuriyet’in 80. Yılında Erdemli, Erdemli Lisesi Kültür Yayını, Erdemli 2004, s.14

KAYNAK KİŞİLER

- 1)Musa Demir, 1956 Doğumlu, **Arpaçbahşiş Belediyesi Belediye Başkanı**, İlkokul Mezunu
- 2) Ali Akırdağ, 1948 Doğumlu, **Arpaçbahşiş Kasabası Bilirkişi**, İlkokul Mezunu
- 3)Osman Gökmen 1975 **Doğumlu Arpaçbahşiş Kasabası Belediye Memuru**, Üniversite Mezunu
- 4)Hasan Kale 1962 Doğumlu, **Kızkalesi Merkez Mah. Muhtarı**, İlkokul Mezunu
- 5)Hasan Akırdağ 1959 Doğumlu, **Arpaçbahşiş Kasabası**, İlkokul mezunu
- 6)Ayşe Dürgen,1965 Doğumlu, **Dağlı köyü**, İlkokul Mezunu
- 7)Havva Aslı Gökmen,1983 Doğumlu, **Arpaçbahşiş Kasabası**, Öğretmen
- 8)Hakan Dürgen,1984 Doğumlu, **Erdemli İlçesi**, Üniversite Mezunu
- 9)Nizamettin Dürgen 1974 Doğumlu **Dağlı Köyü Azası**, Lise Mezunu
- 10)Ömer Keklik 1965 Doğumlu **Dağlı Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunu
- 11)Hüsnü Elmas 1954 Doğumlu, **Yeşildere Mahallesi**, İlkokul Mezunu
- 12)Üzeyir Elmas 1982 Doğumlu, **Yeşildere Mahallesi**, Üniversite Mezunu
- 13)Mahmut Çoban 1957 Doğumlu, **Sorgun Köyü**, İlkokul Mezunu
- 14)Cemile Çoban 1960 Doğumlu, **Sorgun Köyü**, İlkokul Mezunu
- 15) Memet Özdemir, 1937 Doğumlu, **Kargıpınarı Kasabası**, İlkokul Mezunu
- 16)Şerife Akırdağ, 1962 Doğumlu, **Arpaçbahşiş Kasabası**, İlkokul Mezunu
- 17) İlyas Erdem, 1964 Doğumlu, **Çamlı Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunu
- 18) İbrahim Ateş, **Çerçili Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunu
- 19) Hasan Bulut, **Doğusandal Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunu

- 20) Ali Karabulut, 1955 Doğumlu, **Karahıdırlı Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunu
- 21) Bilal Sezer, 1944 Doğumlu, **Tozlu Köyü Muhtarı**, Ortaokul Mezunu
- 22) Abdurrahman Çalışkan, **Üzümlü Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunu
- 23) Mahmut Yılmaz, **Veyselli Köyü Muhtarı**, İlkokul Mezunu
- 24) Müslüme Dürgen, 1934 Doğumlu, **Dağlı Köyü**, İlkokul Mezunu
- 25) Zeynep Demet, 1932 Doğumlu, **Dağlı Köyü**, İlkokul Mezunu